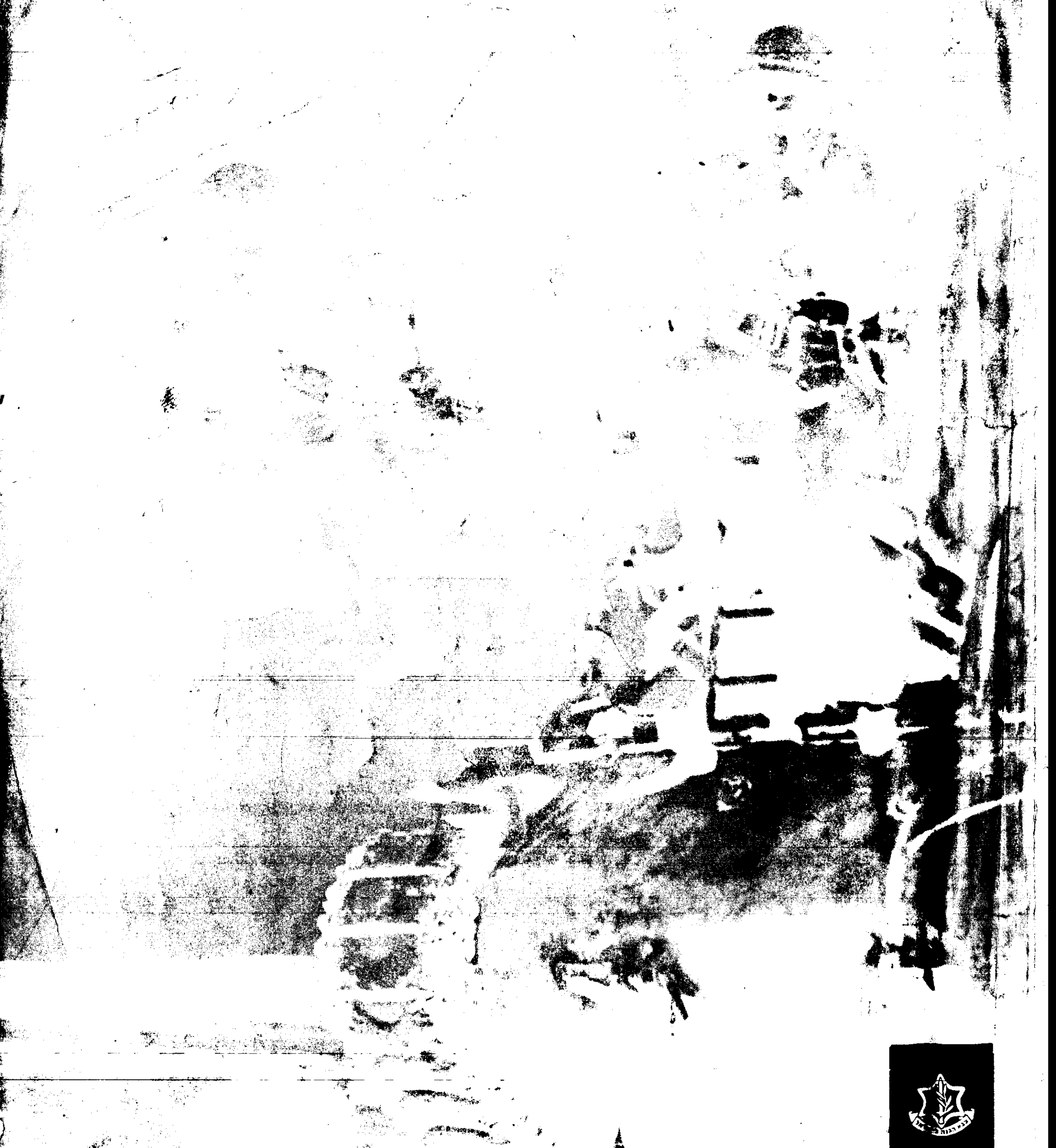

מערכות

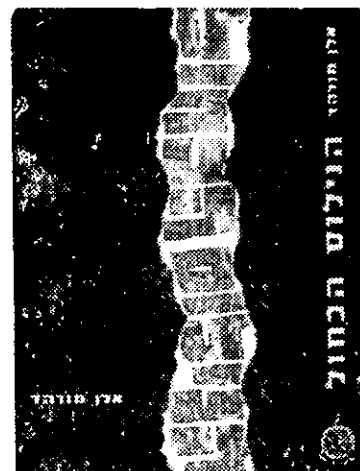

שבת תשכ"ד - פברואר 1964

קנ"ז

מה חדש בספרי "מערכות"?

הבקורת בבריטניה ובאמריקה גמרה את ההלל על שני ספרי "התכלת והלובן" — "הנילוס הלבן" ו"הנילוס הכחול" — של אלן מורדוק, כתבי-המלחמה הנודע וסופר מחונן ועדין-תחושה. ספרים שראו אור בזה אחרי זה. ענינו של "הנילוס הכחול" היא אתיופיה (חבש) ומצרים. נתמזגו בו יחד סיפורי הימית, הגורף עמו את הקורא — ויסוד היסטורי וגיאוגרפי נאמן, המבוסס על ידענות רבה ועל הסתכלותו של המתאד עצמו, בעת מסעיו. אתיופיה מוצגת לפנינו בספר ב"שלהי ימי-הביניים" שלה, קרי סוף המאה הי"ח — ובמגעים החמורים הראשונים עם מדינות אירופה, במחצית השנייה למאה הי"ט; אך יסוד חיי הארץ והעם — ספק אם נשתנה מיסודו אף כיום. ורוב מאוד ענינו בארץ זו. מצרים מופיעה כאן בשני רגעים היסטוריים שעיצבו את דמותה עד היום: מסע נפוליון, שזרע זרעים ראשונים של השפעה אירופית ורצון "להיות חזקים כבני-אירופה" — ושלטון-העריצות של מוחמד עלי, שהידש את המשטר הריכוזי, בישר במעשיו את ה"הלאמה" של ענפי-משק רבים עלידי המדינה או עלידי השליטה-היחיד, הנית יסוד ראשון לשאיפות התפשטות והשתלטות אימפריאליסטיות של מצרים בעת החדשה. ונאמר: הספר מקנה לנו מושגים היסטוריים — הנחוצים אף להבנת המציאות הנוכחית — והוא קריא כרומן.

בימים אלה מופיע בהוצאת "מערכות" ספר — "מלחמה גרעינית ושלוש גרעיני" — העוסק בנושא עולמי גורלי: המחבר, אלוף יהושפט הרכבי, אינו מפריז כלל במאמרו בהקדמתו: "הנשק הגרעיני... מטביע חותמו בסדר העולמי ויחרוץ לא-במעט את גורל האנושות. התחקות על יסודות האסטרטגיה הגרעינית נעשתה הנאי להבנת סדרי-עולם והתרחשויותיו. לפיכך, אין ציבור שיכול להיות אדיש לאסטרטגיה הגרעינית, ולראות עצמו משוחרר מלדון במשמעויותיה. הדברים אמורים בבני מדינות גדולות וקטנות כאחד, בין אם יש להן נשק גרעיני ובין אם אין. הויכוח הציבורי, הנטוש כיום במספר ארצות גדולות בסוגיות האסטרטגיה הגרעינית — בהכרח שיתגבר, יתרחב ויקיף עולם ומלואו."

מבחינות אלו (ואפשר — לטובת שלומנו הנפשי) חיינו עד כה כעל אי מבודד, ומעיר המחבר: "כתיבת ספר בישראל על אסטרטגיה גרעינית אינה קלה כל עיקר. ציבורנו רחוק מלעסוק בהלכות האסטרטגיה הגרעינית, ואין בעיות אלו מעסיקות אותנו כפי שהן מעסיקות הוגים רציניים במספר מרכזי עולם. לעומת זאת, דוקא ריחוק זה משאון דיונים בבעיות אסטרטגיות — יתכן שהיה בו כדי לסייע להשקיף על הדברים כמסתכל מן הצד, מבלי להיות מושפע יתר-על-המידה מהלכירות והפיסות הרווחות בסביבה זו או אחרת". אין ספק שספר זה קורע חלון רחב ל"עולם הגדול" של היום; ודרך חלון זה יכנסו ודאי לא מעט מן הרוחות והויכוחים הסוערים עתה בעולם זה. דומה כי הוא גם יתרום תרומה משלו לליבון כמה מן המושגים הנטבעים כיום בתחומי-בעיות זה.

מה צפוי בחוברות "מערכות"?

- מבצעי כוחות-מיוחדים — ומבצעים
- קצבי-התקפה מהירים
- דרכים חדשות להכשרת מפקדים
- לביקורת ה"אסטרטגיה הסוביטית"
- הקשר ביחידות סוביטיות ואמריקאיות
- צבאות הערבים — גורם לאיחוד או לפירוד?
- סוללות טילי קרקע-קרקע

מערכות

תוכן הענינים

2	מי ומה בחוברת
3	תימן — פרשות דרכים
12	"הדים" "משולש-כוח" בריטי במזרח-התיכון?
	<u>בדרכי לוחמה-מיוחדת</u>
15	סא"ל א. בר-צון
	הכוחות-לתפקידים-מיוחדים של האמריקאים
16	קול. ג. גולובין
	וקול. לוויט. מ. סטרוב
21	44
	<u>בעולם החמוש</u>
22	רס"נ א. רואי
	מרד הדרוזים
32	אל"מ י. ניצן
	המאמץ הבטחוני הנספי
33	ה"האוק" — טיל נ"מ
	<u>פוללות טילים</u>
	<u>בעד הכונת</u>
37	קפיטן ר. ו. קורץ
	מפקד — מה תדרוש מהסיוע הארטיילרי?
39	מאת ג. אלטיארי
	הריינג'רים נוחתים בחוף "ג'אלה" חלק ב'
42	מאת ע. גולדס
	<u>קלע ופגע</u> כך עושים זאת הדנים
43	סא"ל מ. ציפורי
	<u>בשדה האימון</u> ניצול האש באימונים
45	סא"ל ש. בר-גיב
	"אין דבר שלא נוכל לו"
49	רס"נ יואל
	<u>במת מערכות</u> על תנאי עבודה
	<u>מתיקו של מז"ר</u>
50	יחידת-מילואים סיימה אימוניה
53	חידושי נשק ומכניקה
54	סא"ל מ. זחר
	בראות וכושרי-גופני
56	מה בצבאות?
	<u>צקלון</u> לקט תרגומים (נספח)

עריכה גרפית: גילה • דב
תמונת השער: אסף קוטין

מערכות בית ההוצאה של צבא הגנה לישראל

העורך הראשי: אלימ אלעזר גלילי
סגן העורך הראשי: סא"ל גרשון ריבלין
קציני מערכת: רביסרן ל. מרחב
רביסרן צבי סיני
שרגא גפני
מרים נתנאל

"מערכות-חימוש": קצין-עריכה רביסרן יעקב לצרוס
"מערכות-הפליס": קצין-עריכה רביסרן ברוך ספיר
"מערכות-ים": קצין-עריכה רביסרן עזריאל טל
"מערכות-שריון": קצין-עריכה (עוזר) יואש זולר

העורך: רביסרן משה ברימר

157 (ג' כרך מ"ד) שבט תשכ"ד

מי ומה בחוברת? מי ומה בחוברת? מי ומה בחוברת?

תימן ידעה, מאז ימי קדם, פולשים וכובשים מכל הסוגים — כולל פדחים מזה ואתיופים מזה; אך קשה לשלוט בה. לפני מלחה"ע הראשונה התאמצו דיכויים חודכיות לדכא את ההתמרדות התימנית — אך „נתקעו“ בתוהוהוהו של לחימה בלתי-סדירה הפזורה בכל מקום ומקום. חלפו שנים, התרבוש נעלם לא רק מן הצבא החורכי אלא גם מן המצרי; אך דומה שחלקן של העוצבות המצריות בתימן לא שפר עליהן ביותר. מה רקעה ומסגרתה של מלחמה משונה זו — בה גריליה ערבית מנסה לסכל פולש ערבי? עד כמה שינה ומוסיף לשנות ציודם החדש (על הקרקע ובאוויר) של המצרים את נתונייה של ארץ הררית מבוותרת, שאוכלוסיתה — שבטים אמונים-על-ינשק? על אלה עומד חייט שקד, במאמרו „תימן — פרשות זרכים“ (עמ' 3) ועל אלה ודאי נתבשר עוד, במרוצת החדשים הבאים.

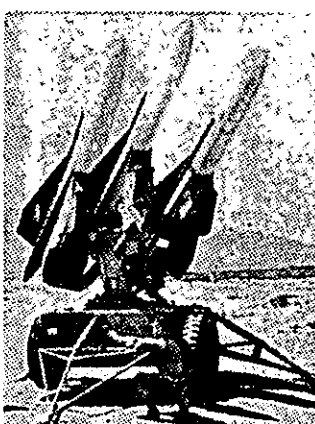
המפנה ל„גיבוש הקיים“, שהסתמן זה-עתה במדיניות הצבאית של ארה"ב — היתן אותותיו גם ב„כוחות-המיוחדים“? בשנות כהונתו של קנדי הפכו אלה לשלוחה מהירת ההתפתחות שבמערך-הכוח האמריקאי כולו. ככל שיוסיף מערך-כוח זה לעמוד בפני בעיות מסוגן של ויאטנאם וקובה או במצבי „מלחמה חתרנית“, או „החלקות-ספר“, בכלל — ספק אם ניתן יהיה לצמצם את ה„כוחות-המיוחדים“, רכי-הפנים וגמישי-השימוש, או אף „להקפיא“ לגמרי את גידולם. במעגל „בדרכי לוחמה מיוחדת“ ניתנים בחוברת זו (עמ' 15) מאמרו של סא"ל א. בר-רצון, המנתח את גישות-היסוד של המחשבה הצבאית האמריקאית לסוגיה זו ומעלה קווים למבנם ולאיתמם של הכוחות — וסקירה ממקור סובייטי, הממחישה לקורא כיצד נראים הדברים „מן העבר ההוא של המתרס“. יש בשניים אלה כדי להניח יסוד להכרת נושא נרחב זה — אך לא כדי למצותו; וה„מעגל“ ימצא את המשכו והשלמתו בחוברות קרובות של „מערכות“.

לציבורנו הצעיר מוכרים כיום הדרוזים כעדה הפעילה בחיי הארץ, כשותפים במעשיו של צה"ל בימי רגיעה ובימי לחימה; ולבעלי-הזכרון שבציבור (ולקוראי ספרות צה"ל) — מוכרים הדרוזים גם כיריבים אמיצים כפי שהתגלו בחודשי אביב 1948. מעטים הזוכרים את השנתיים בהן הרעידה מרידתם של הדרוזים שב„הר-הדרוזים“ (ובבקעת-הלבנון) את משטרה המנדטורי של צרפת במרחבי סוריה והלבנון. המאמר „מרד הדרוזים“ מפרי עתו של רס"ג א. רואי (ראה עמ' 22) שניתן עתה ב„מערכות“ לא רק יעמידנו על התפקיד אותו מילא במזרח-התיכון עם קטן אך לוחם זה — אלא גם ידגים הדגמה מאלפת ביותר את גילוייה של מלחמת-התקוממות-וגריליה ואת קשיי בעיותיו השלטוניות והצבאיות של שלטון זר וצבאו הסדיר בארץ מזרחית בעלת אוכלוסיה מגוונת הנתונה בתסיסה (בתצלום נראה דגל המורדים הדרוזיים).

ככל ש„גדלו“ המפציצים וכבדו פצצותיהם — ולעומתם נשתכללו התותחים נ"מ ועלה טוח פגזיהם — כן גבהו יותר ויותר טיסות-ההפצצה מעל למטרות גדולות וחשובות. בא המכ"מ — ועמן מפנה גילוי המטרה הודאי, כבר ממרחק רב, גוזל מהמפציץ המגביה-טוס את סיכוייו לבצע משימתו. זאת הסיבה לריבוי של טיסות מנמיכות כלפי אלה — אין משום מענה בתותח נ"מ החדש ואף לא בטיל נ"מ ארוך-הטוח מסוגם של „ניקא-הרקולס“ ודומיו. המענה לטיסות מסוג זה הוא טילים מסוג של „האוק“ האמריקאי, המסוגל לפגוע גם במטוס המתגנב תוך טיסה הצמודה לקרקע. הדבר חשוב פי-כמה במצבי קרבה גיאוגרפית לאויב — ועל-כן מוצבות באירופה-המערבית יחידות „האוק“ דוקא באזורים הקדמיים. על הטיל, על מבנה יחידותיו, עיקרי תפעולו — ראה בעמ' 33. אך גם בצבא החדש ביותר אין הטילים בלבד יכולים לפתור את בעית ההגנה נ"מ כולה. הראיה לכך — הארטילריה נ"מ המפותחת שבצבאות ברה"מ, גרמניה, ארה"ב ועוד. המאמר על גלגולה החדש של ארטילריה נ"מ זו, המופיע במוסף „צקלון“ — משלים את מעגל האמצעים נ"מ החדשים הנהוגים בזמננו.

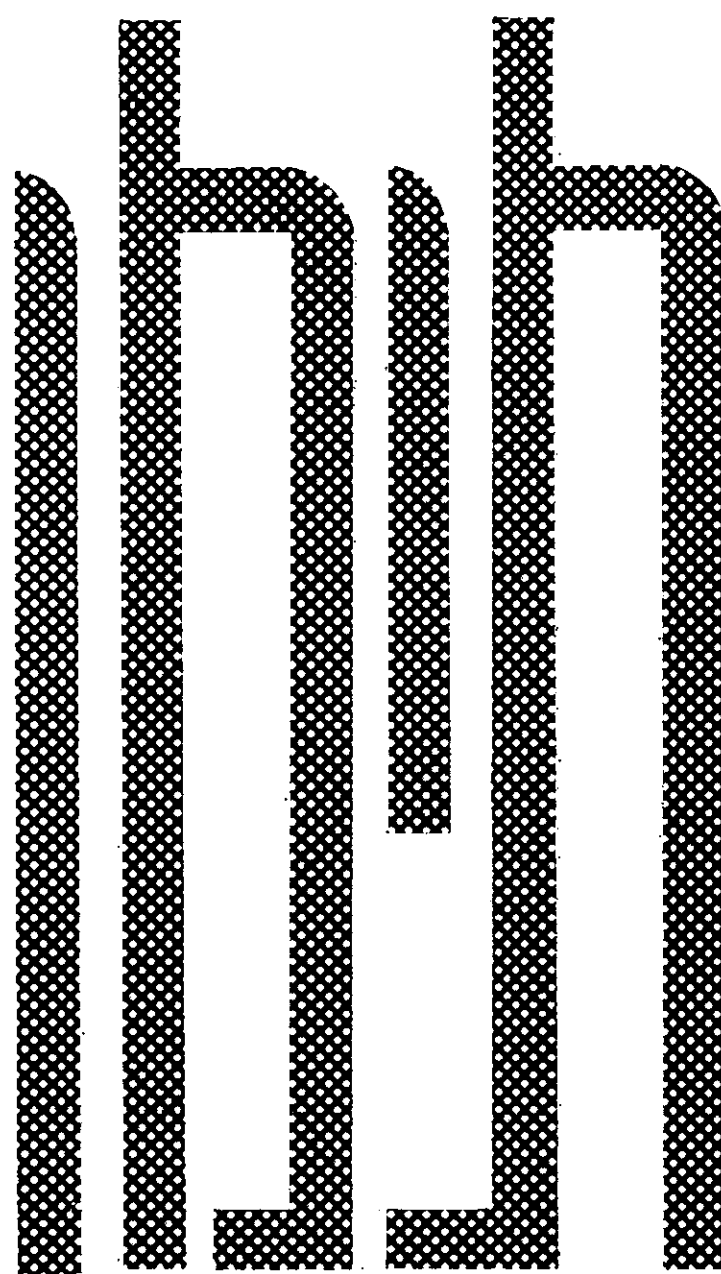

זה כמה זמן הורגש הצורך להשתמש בדפי „מערכות“ להבלטת ענין האימון הגופני — הן בהכשרתם של גייסות והן להעלאת כושרו הפיסי של סגל הקצונה, תוכנן לפרסם מאמרים בנדון — אך בדיעבד, ההתחלה היא לפי הכלל „נעשה ונשמע“: החל מן החוברת הקודמת (קנ"ו) מוגשים לקוראי „מערכות“ (בחוברת זו — בעמ' 54) לוחות תרגילים להתעמלות עצמית; ואילו תור המאמרים — עוד יבוא. באופן כזה, מעמידים מערכת „מערכות“ וענף האימון-הגופני (אשר עיבד את התרגילים והסבריהם), את הקורא בפני מבחן המעשה. שכן כל אחד יכול לבצע בהתמדה תרגילים אלה ללא מכשירים או סידורים מיוחדים כלשהם. וכל המקדים בכך — הרי זה משובח.

מי ומה בחוברת? מי ומה בחוברת? מי ומה בחוברת?

במזרח הערבי נפוץ הסיפור הבא: ביום בהיר אחד יצאו אללה והמלאך גבריאל לשוט בארץ. עברו ימים וארצות, הרים ובקעות, ובכל מקום היה המלאך גבריאל מתפעל וקורא: „הוי אללה, ראה כמה שינו בוראיך את העולם שבראת, עד לבלתי הכר“. לבסוף, משהגיעו לחבל ארץ אחד, קרא המלאך גבריאל: „הוי אללה, ראה! כאן לא שונה דבר מאז בריאת העולם“. ענה לו אללה ואמר: „וכי מדוע תתמה? הן זוהי תימן...“

פרשות דרכים

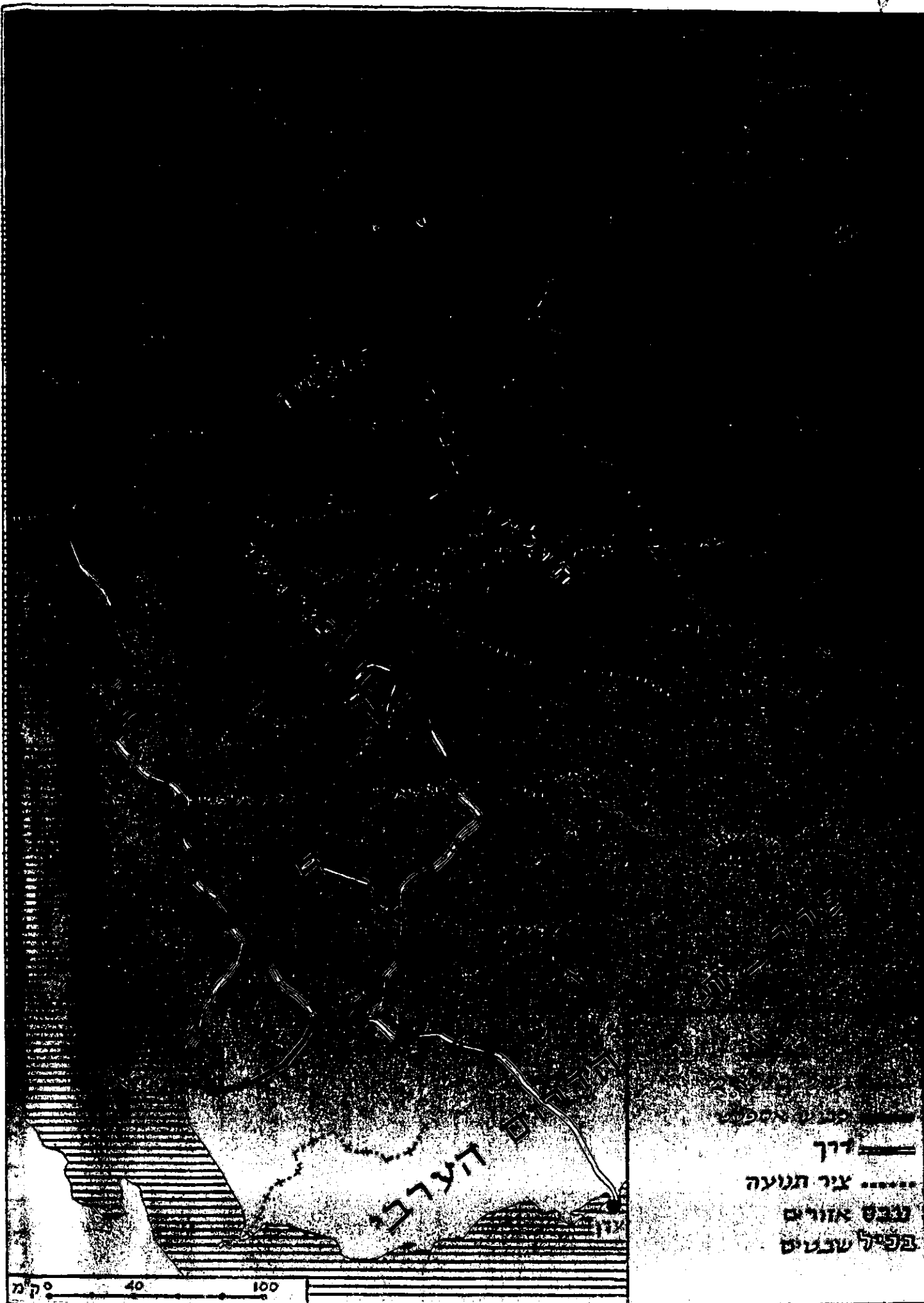
מאת חיים שקד

לפני למעלה משנה נפל דבר בארץ שכוחת־אל זו. עוד טרם נדם קול התותחים שבישר את עלייתו של אימאם חדש לשל־טון בתימן — וכבר נשמעו רעמיהם של פגזים הניתכים על ארמונו שבצנעא הבירה. פגזים אלה היוו מעין כרטיס־כניסה ל„מועדון“ של המדינות המזרח־תיכוניות בהן פרצו בשנים האחרונות הפיכות צבאיות. ההפיכה הצבאית האחרונה בתימן לא היתה שם הראשונה במנין. בחמש־עשרה השנים האחרונות פרצו במדינה זו התקוממויות ומרידות אחדות (ב־1948 נרצח האימאם יחיא, שעלה לשלטון עוד ב־1904 וזכה ב־1918, עם צאת התורכים מתימן, בעצמאות ובריבונות; ב־1955 בוצעה הפיכת־נפל נגד יורשו, האימאם אחמד; בשנים האחרונות נעשו נסיונות מספר לתפיסת השלטון, כולל התנקשות בחיי אחמד ב־1961). אולם הדבר המבדיל את כל הנסיונות הללו מן ההפיכה הנוכחית הוא הקפן המצומצם יחסית, וכן העובדה כי הן התרכזו כל אחת סביב אישיות מסוימת. בחלקן הגדול יצאו למעשה מרידות אלו רק מתוך רצון להעביר את השלטון מידי אישיות זו לידי אישיות אחרת. היו אלה התקוממויות ללא תכנית מהפכנית לשינויים מהותיים במדיניות הפנים והחוץ; והן הסתיימו, לאחר זמן קצר, בתפיסה מחדש של רסן השלטון על־ידי המשפחה השלטת. לא כן ההפיכה הצבאית שפרצה ב־26 בספטמבר 1962 ושהכריזה על הקמת „הרפובליקה הערבית התימנית“. הפיכה זו בוצעה על־ידי כת צבאית מהפכנית השואפת להנתק כליל ממסורת שלטון האימאמים וממשרם, ואשר בין מגמותיה המוצהרות הראשיות — מודרניזציה של תימן, המפגרת בכל השטחים.

הרקע להפיכה

התמורות שחלו במזרח-התיכון כתוצאה מהתפוררות האימפריה העות'מאנית ומחיסולה מתה-ליך ה"התמערבות" ומשתי מל-חמות-העולם — פסחו לכאורה על תימן (ששטחה כ-190,000 קמ"ר, המהווים כ-6% משטח חצי-האי ערב) והשאירוה כש-היא נתונה בעולו של משטר בנוסח ימיה-הביניים. האימאם הזייד, שליטה התיאוקרטי הכל-יכול של תימן, ראה את המדינה כולה, על נתיניה, כקנינו הפרטי — ועשה בה כברכושו-שלו. מאבק-ידמים בל-תי פוסקים שפרצו כתוצאה מאיבות פנימיות או על רקע מריבות חיצוניות, השלטון העות'מאני ולאחר מכן שלטון נם המפגר של האימאמים — כל אלה הפכו בהדרגה את הארץ שנקראה בפי הקדמונים Arabia Felix (דהיינו: "ערב המאושרת") ל"ערב האומללה". האימאמים יחיא ואחמד שמרו במדיניותם — במכוון — על נחשלותה של תימן. (האחרון שלט בה מ-1948 ועד סוף 1962). הללו קיוו כי על-ידי כך יוכלו לסגור את ארצם בפני השפעות חיצוניות, של-דעתם עלולות היו לערער את מעמדם. הם היו קיצוניים ב-שמרנותם והכבידו את אוכפם על המדינה, בה שלטו שלטון ללא-מצרים הן כ"בעלי הכוח" והן כראשיה הרוחניים של העדה הזיידית*, המיחסת לאימאם תכונות על-אנושיות. לאחר נסיון ההפיכה ב-1955 הקשיח אחמד את לבו, הגביר

את אכזריותו וריכוז בידיו את מלוא סמכויות השלטון, בבחינת "על פיו יישק דבר". בימיו אמנם נבנה (על-ידי ברה"מ) נמל חדיש בחודידה, ונסלל (על-ידי הסינים) כביש המקשר את חודידה עם צנעא, אולם פעולות אלו היו כאין וכאפס לעומת פיגורה העצום של תימן בכל השטחים. ככל שהזדקן נעשה האימאם ידוע-החולי חשדן במידה הולכת וגור-ברת ורדה בעמו, ואף במקורביו, ביד קשה. בשנתיים האחר-נות לשלטונו גבר בתימן הטרור הן מצד השלטון כלפי מת-נגדיו, והן מצד המתנגדים — נגד אנשי השלטון, ולא היה כמעט ספק כי השיטה של שלטון-יחיד אבסולוטי-קיצוני —

תימן ושכנותיה

* אוכלוסית תימן המונה לפי האומדן כ-4.5 עד 5 מיליון נפשות (מתוך 11-12 מיליון שבחצי-האי ערב כולו), נחלקת לשתי עדות עיקריות: הזיידים, שהם אחד הענפים של האסלאם השיעי — והשאפעים, המהווים אחת מארבע ה"אסכולות" של האסלאם הסוני. הזיידים שומרים הרבה יותר מאשר השאפעים על מבנם השבטי והם יושבים ברובו של האיזור ההררי, פרט לשלוחותיו הדרומיות ביותר. השאפעים יושבים בעיקר בדרום המדינה ובשפלת ים-סוף. לפי ההערכה מהוה כל אחת משתי העדות כמחצית מאוכלוסית הארץ; אך חשובה מן היחס המספרי שביניהן היא העובדה שהאימאמים נשענו מאז ומתמיד על הזיידים. לא פעם מרדו שבטים זידיים באימאם, אולם הם נחלצו לעזרתו בשעות משבר שאיימו על עצם שלטונו, שכן "האימאמות" כמוסד מבטאת בשבילם במידה רבה את המצב שבו הזיידים הם שליטיה של תימן ואילו השאפעים הם הנשלטים — על כל טובות-ההנאה שראשי השבטים הזידיים יכיר-ליהם להפיק ממצב זה.

באופי — ידע כי כדי לבסס את שלטונו ולקנות לעצמו תמיכה מבית ומחוץ, עליו להשביע את רצון החוגים המתקדמים על-ידי הוכחת נכונותו לרפורמות. אכן, עם עלייתו לשלטון הכריז אל-בדר על תכנית לשינויים מרחיקי-לכת, ואף פירסם צווים ברוח זו. כן הבין אל-בדר כי עליו לדאוג לשיפור רמת הצבא ולהפחתת ההתמרמרות של קציניו. ימים מספר לאחר עלייתו לשלטון מינה אל-בדר את עבדאללה אס-סלאל* המהפכן הוותיק, למפקד-כללי של הצבא. יש להניח כי אל-בדר — שהיה עם התומכים המובהקים במפעלי הפיתוח אשר בוצעו בתימן בשנים האחרונות (נמל חודידה וסלילת כבישים), ואחד היוזמים העיקריים של ההתקרבות למצרים והצטרפות תימן (ב-1958) ל"איגוד מדינות ערב" — היה מנסה לבצע הלכה-למעשה לפחות חלק ממדיניותו המוצהרת, אשר נראתה כפור-תחת את שערי תימן, ולו באופן הדרגתי, לקדמה. אך לא ניתנה לו ההזדמנות להוציא את תכניתו לפועל. אופי שלטון-העושה של האימאמים, המוניטין שיצאו לאל-בדר כבעל אישיות חלשה משל אביו, התגברות הטרור בשנות שלטונו האחרונות של אחמד, התסיסה הפנימית וההסתה המצרית נגד המשטר, קיום גופים אופוזיציוניים שהטיפו להחלפת משטר זה באחר ול-פתיחת שערי תימן לקדמה — כל אלה הפכו את תימן לחבית של חומר-נפץ. מציאותם של קציני-צבא ממורמרים, הסתננותם של רעיונות חדשים עקב המגע עם הגוש-המזרחי וההקרנה של ההפיכות הצבאית במזרח-התיכון — כל אלה יצרו בתימן כוח מהפכני שהיה מסוגל להצית בהזדמנות הראשונה את הפתיל ולפוצץ את החבית. בנצלם את החולשה שפקדה את המשטר כתוצאה מחילופי האימאמים, החליטו המהפכנים לה-כות. ב-26 בספטמבר בישרו רעמי הפגזים שהתפוצצו בצנעא תקופה חדשה לתימן, לחצייהאי ערב ואולי אף למכלול התהלי-כים הפנימיים בכמה ממדינות ערב וכן ליחסים ביניהן.

המחנות היריבים

מיד לאחר ההפיכה וההכרזה על הקמת הרפובליקה, החלו המורדים בביצור מעמדם הפנימי והחיצוני. הם הכריזו כי האוכלוסיה התימנית כולה תומכת בהפיכה. בתימן ומחוצה לה הופצו שמועות כי האימאם החוקי (אל-בדר), נהרג וכי גופתו נקברה תחת הריסות ארמונו. ב-28.9 הודיעה "מועצת המפקדה

* אס-סלאל השתתף במשלחת הראשונה של קציני-צבא אשר יצאו ללמוד מחוץ לתימן — בעיראק, ב-1936 סיים את לימודיו בקולג' הצבאי בבגדאד. ב-1948 נאסר על-ידי האימאם אחמד בגלל פעילות מהפכנית והיה כלוא עד 1955. כששוחרר, נתמנה למושל נמל חודידה, ואחר-כך (1956) למפקד משמר-הראש של אל-בדר. ב-1959 נתמנה למפקד הקולג' הצבאי בצנעא.

שנשענה על גורמי הרתעה והפתדה, לקחת בני-תערובה ממשפחות ראשי השבטים, מילוי בתי-הסוהר והוצאות-להורג בסיטונות — הולכת ופושטת את הרגל.

בשנים האחרונות החלו להתארגן קבוצות של מהגרים תימניים משכילים, שנודעו בשם הכולל "התימנים החופשיים", והן פתחו במאבק פוליטי לשינוי פני המשטר בתימן. קבוצות אלו היו מפולגות הן מבחינה ארגונית והן באשר למידת הקיצוניות שבהשקפותיהן; אולם האיבה לשלטון האימאם איחדה אותן. בתחילה היה מרכז הפעולות שלהן בעדן, אולם לאחר הפירוק (1961) של "איגוד מדינות ערב" — אשר איגד, להלכה, מאז 1958 את תימן עם קע"מ — הפכה מצרים לבסיס העיקרי של פעולות החתרנות והתעמולה נגד האימאם. מחוץ, בפעילותם נגד האימאם, ניצלו "התימנים החופשיים" — שהושפעו הרבה מרעיונות הבעת' — את המוני המהגרים אשר עזבו את תימן המפגרת, בתורם אחרי מקורות פרנסה בארצות השכנות (בעיקר בעדן, במזרח-אפריקה ובסעודיה); ומבית, ניצלו לשם כך את התמרמרותם של משכילים, סוחרים וקציני-צבא.

"הצבא התימני" אורגן בימי האימאמים ביחידות נפרדות, אשר בחלקן אוישו בדרך של הטלת מיכסות-גיוס על השבטים. היחידות החשובות היו שומרי-הראש של אחמד ושל האמיר אל-בדר. שאר החיילים היו מפוזרים ברחבי המדינה, לצורך גביית מסים וכחילות-מצב. על-אף רכישת נשק וציוד, שיגורם של קצינים להשתלמות מחוץ לתימן, והימצאותן של מספר משלחות צבאיות זרות בתימן (בזמנים שונים) — פיגר הצבא התימני גם בימי האימאם אחמד באימונו, באחזקת הציוד ובתפעולו והיה רחוק מאוד מלהיות צבא במובנה של מלה זו בימינו. הסיבות העיקריות לכך היו נחשלותה הכללית של המדינה והחשש של שליטיה מפני טיפוח צבא חדיש וחזק, העשוי להפיל את משטרם; בעוד שלצרכיהם (גביית מסים, יחידות שומרי-ראש, חילות-מצב קטנים והופעה בטכסים) התאים גם הצבא במתכונתו המיושנת. אך על-אף כושרו הירוד של הצבא התימני, היוו קציניו — בדומה למצב בארצות ערב האחרות, — "גוף תוסס", והיו נתונים, מטבע הדברים, יותר מן הממוצע של כלל האוכלוסיה להשפעת הטכניקה ורוח הקדמה. בתוך מערכת יחסי-הכוחות הפנימיים היה הצבא את לשון-המאזניים. עם זאת, היה במעמדו של הצבא בתימן משום כפילות. מחד גיסא, אין לתאר נסיון בעל-סיכויים להפלת המשטר ללא סיוע מצד קציני הצבא; אולם מאידך גיסא — כתוצאה מנחשלותו של צבא זה, הרכבו, פיזורו, וכן קיומם של שבטים לוחמים בעלי נשק מחוץ למסגרת הצבאית — לא היה עדיין בנטית הקצינים הבכירים לצד זה או אחר כדי להבטיח הצלחה מלאה של הפיכה צבאית וביסוסה ברחבי תימן.

ההפיכה

כל עוד שלט האימאם אחמד בכיפה, ועל אף היותו זקן וחולה, לא נזדמנה למהפכנים-שבכוח שעת הכושר. הללו ציפו במח-תרת (בתוך תימן) ובגלוי (מחוץ לתימן) לרגע בו ילך האימאם לעולמו. ב-19 בספטמבר 1962 נודע על מות אחמד ועל הכתרת יורש-העצר — "סיף אל-איסלאם" מוחמד אל-בדר (כבן 35).

אל-בדר — אישיות מתקדמת יותר מאביו, אם כי חלש ממנו

נאמניו, שלא ידעו עתה במי עליהם לתמוך — הבו אם בדודו. כדי למנוע פילוג במחנהו ויתר אל-חסן על תואר האימאם והכיר באל-בדר כבאימאם החוקי של תימן. מעתה יכול היה מחנה האימאם להופיע — הן במערכה הפנימית, שהלכה והחריפה, והן במאבק המדיני הבין-ערבי והבין-לאומי — כגוף מאוחד שבראשו עומד שליטה החוקי של תימן הנלחם על כתר. במאבק מדיני זה הדגיש אל-בדר נקודות מספר: ● הוא השליט החוקי — ואילו מנהיגי ההפיכה הנם אוזורפאטורים וקומוניסטים, הנזקקים לכוח צבאי זר (קרי: מצרים) כדי להתחזק מעמד; ● ברצונו להמשיך במדיניות הרפורמות בכל שטחי החיים; ● במדיניות-החוץ שלו הוא נשאר נאמן לרצונו לשמור על יחסי ידידות עם כל המדינות המכבדות את עצמאותה של תימן.

גם כיום קיימת עדיין בתימן החלוקה הבסיסית לשני מחנות עוינים, ביניהם מתנהלת „מערכה חמה“ הנמשכת זה למעלה משנה. בסכסוך זה נטלה מצרים מלכתחילה חלק פעיל, על-ידי תמיכה ללא-סייג במחנה הרפובליקני ועל-ידי ניהול המערכה הצבאית באמצעות הצבא המצרי. מחנה האימאם מסתייע אף הוא בגורמים חיצוניים, כשאת עיקר הסיוע מגישה לו כיום סעודיה, אף שבשלב מסוים נעזר האימאם גם על-ידי ירדן.

המחנה הרפובליקני

ההפיכה טרם הספיקה להתבסס בתימן — וכבר נתגלו סכסוכים חמורים בקרב מנהיגיה, הן על רקע של יריבות-אישית והן על רקע של חילוקי-דעות בקשר לאוריאנטציה הבין-ערבית. צמרת המהפכנים, המורכבת ברובה מקציני-צבא שעמדו בראש ההפיכה או מאלה שהצטרפו אליה בימיה הראשונים, מפולגת ומסוכסכת מפנים. כבר בזמן הראשון לאחר ההפיכה נתגלו סימניה הראשונים של המחלוקת, אשר הלכה והחריפה — והתבטאה במאבקים שהגיעו לשיאם עם פרוץ הריב בין אס-סלא ואל-בידאני*. ריב זה הביא בעקבותיו לשידוד מערכות וסיהורים בצמרת. המחלוקת בתוך שורות המהפכנים נסבה על שאלות-יסוד, שהנן מכריעות לגבי עתידה של תימן, וביניהן: היחס אל מצרים; אופיו של המשטר החדש; היחסים בין הזיידים והשאפעים.

היחס אל מצרים. בעוד הכל מודים כי בלעדי נוכחות הכוחות המצריים במקום אין סיכויים רבים להתבססות כוחות ההפיכה, הרי נאמני אס-סלא תובעים לקיים, בצד ההשענות ההכרחיות על מצרים, מדיניות בין-ערבית מאוזנת; ולעומתם ניצבים

* מנהיגי „התימנים החופשיים“ שפעלו ממצרים בסוף ימי האימאם אחמד. ימים מספר לאחר פרוץ ההפיכה הגיע אל-בידאני לתימן והצטרף לצמרת המהפכנים.

האימאם אל-בדר בחוג-נאמניו

העליונה של הצבא התימני על הקמת מוסדות שלטון בראש שותו של אס-סלא, שהוסיף לכהן גם כמפקד הצבא. כן הוקם „בית-דין עממי“ והוכרו על הקמת „מועצה עליונה להגנה“, שחבריה הנם מבין ראשי השבטים — וזאת על-מנת לזכות בתמיכתם. על-ידי הקמת המוסדות הללו רצו המהפכנים להדגיש קבל דעת-הקהל הערבית והעולמית כאחת כי שלטונם הוא הוא השלטון הלגיטימי — דבר שהיה חיוני לצורך השגת הכרה בין-לאומית במשטר החדש. אכן, בריה"מ ומצרים הזדרזו להכיר ברפובליקנים; בעקבותיהם הלכו רוב מדינות ערב (להוציא את הממלכות), והכירו בתימן. אם כי תוך הסתייגות מההתערבות המצרית; כן הכירו בה מדינות הגושים המזרחי והאפרו-אסיאני. אולם בעוד שבימים הראשונים דומה היה כי המהפכנים, הזוכים בהכרה ממדינות-חוץ, משתלטים בהדרגה על תימן, התברר עד מהרה כי מחנה תומכי האימאם אינו משלים עם הנסיון לחסלו.

בעוד סוכנויות הידיעות מפיצות פרטים על אודות ההפיכה ועל מות האימאם, יצא דודו, אל-חסן (כבן 45), מניו-יורק (שם כיהן כראש משלחת תימן לאו"ם) לתימן, ונטל לעצמו את תואר האימאם החוקי. בהגיעו למחוז חפצו, התיצב אל-חסן בראש תנועת-ההתנגדות המזוינת של השבטים להפיכה והחל לארגן את תומכיו. הוא ניסה לשוות צביון של תמיכה עממית רחבה למאבקו על השלטון והבטיח להמשיך ברפורמות עליהן הצהיר אל-בדר. את אס-סלא, הסמל והמופת של הנהגת המהפכנים, האשים אל-חסן בכפירה בעקרונות הדת והמוסר, ואילו את ההפיכה בכללה — ב„סיכון עצמאות תימן ואחדותה הלאומית“. אל-חסן לא הסתפק במלחמת מלל, כי אם הרחיב בהדרגה את מרחב הפעולות של השבטים אשר התיצבו תחת דגלו, ואלה שהחלו מצטרפים אליו, לעבר מרכזה של תימן. בינתיים נודע כי אל-בדר עצמו הצליח להמלט מארמונו שב-צנעא ולהגיע אל נאמניו באיזור חג'ה שברמה הצפון-מערבית של תימן. הופעתו של אל-בדר הטילה בתחילה מבוכה בקרב

נאמני אל-בידאני, שהנם פרו-נאצרים מובהקים — ואשר כנראה לא אמרו עדיין את מלתם האחרונה, על אף הפגיעות החוזרות ונשנות במעמדו של מנהיגם.

אופיו של המשטר החדש. מצד אחד מעלים בחוגי אס-סלא את הדרישה לשלטון ריכוזי תקיף, ומאידך גיסא מתגבשת אופר-זיציה, המורכבת ממשכילים מבין המנהיגות הותיקה של „התי-מנים החופשיים“, הדורשת דמוקרטיזציה של השלטון.

היחסים בין הזיידים והשאפעים. השאפעים — אגב, אל-בידאני הינו שאפעי — אינם רואים בעין יפה את מעמד החזק של קצינים זיידים מנאמני אס-סלא — שהנו עצמו זייד — בקרב צמרת ההפיכה, וכן אינם אוהדים את המאמצים לקירוב ראשי השבטים הזיידים; מאמצים, שהנם הכרחיים לנסיון לפורר ולהחליש את מחנה האימאם.

גם במאבק פנימי זה נטלו המצרים חלק פעיל ונאלצו, בסופו של-דבר, להכריע לטובת נאמני אס-סלא, מתוך ידיעה ברורה כי אם יתמכו בחוגי אל-בידאני, יאבדו להם לחלוטין הסיכויים להרחיב את תמיכתם של ראשי השבטים הזיידים במשטר החדש.

על-אף הסכסוכים הקיימים בתוך ההנהגה הרפובליקנית והרג-שת חוסר הבטחון האופפת אותה, קיימים גורמים מספר המאחדים את צמרת המהפכנים. בראש-וראשונה, מאחדת אותם תחושת הסכנה לעצם קיומם, תחושה שהנה בבחינת „דבק“ המלכד את שורותיהם, שבלעדיה היו לובשים הסכסוכים אופי חמור עוד יותר. גם השאיפה הבסיסית של כל חוגי המהפכנים זהה בעיקרה, והיא מתבטאת ברצון לשנות מיסודו את אופי המשטר בתימן, לפתח את הכלכלה ולהשתית על בסיס חדיש, ולהעלות את רמת החיים של האוכלוסיה.

מחנה האימאם

אף כי מחנה נאמני האימאם מופיע כלפי-חוץ כמקשה אחת, בהנהגתו של אל-בדר, יש להדגיש כי אין הוא מהוה גוף מאוחד. קיימות בתוכו כיום מגמות מספר:

אל-בדר מגלם את הגישה הקיצונית השואפת להחזיר את תימן לשלטונו המוחלט, אף כי תוך ליברליזציה מסוימת של מוסדות השלטון. לעומתו ניצבים אל-חסן ונסיכים מספר, שהיו רוצים לראות את תימן כמלוכה תחוקתית חדישה, ולא דוקא בשלי-טתו של אל-בדר... מגמה שלישית, מתונה יותר, מעונינת בהקמתה של מדינה חדישה, בעלת משטר תחוקתי, אך כנראה טרם קבעה מסמרות בשאלת המשך קיומה של המלוכה. חילוקי-דעות אלה הנם עדיין בבחינת מחלוקת סמויה; שכן הכל במחנה זה מאוחדים על-ידי הרצון העז לסלק מתימן את הפולשים המצריים. במדיניות-החוץ מאפיינת את מחנה האימאם אוריינטציה מערבית.

בפעילותם הנוכחית — המתבססת על תמיכת אוכלוסיה תימנית אוהדת — נעזרים תומכי האימאם גם בסיוע מהחוץ. שעה שפרצה ההפיכה בתימן נמצאו ירדן וסעודיה בעיצומו של הידוק שיתוף-הפעולה ביניהן, ברוח „הסכם טאיף“ שנחתם ב-1962. זהות האינטרסים של שתי הממשלות גברה עוד יותר כתוצאה מההפיכה בתימן, והיא הביאה לתיאום הדוק ביניהן בכל הנוגע לאימאם. הן סעודיה והן ירדן חוששות מפני הסכנות

הטמונות בעצם התקדים של חיסול המלוכה התימנית על-ידי הפיכה צבאית, מה גם שהפיכה זו זכתה מיד בתמיכת עבד אנ-נאצר, על-ידי שיגור כוחות-צבא סדירים ממצרים. ירדן וסעודיה לא רצו להשלים עם נפילת האימאם ולעמוד בשויון נפש נוכח הסיכויים של השתלטות נאצרית בתימן, העשויה לשמש ראש-גשר לחדירתו לחצי-האי ערב, על כל התוצאות הכרוכות בכך לגבי המשטרים המלוכניים שבו. ירדן וסעודיה הכירו, איפוא, באל-חסן, ואחר-כך באל-בדר, והחלו בהגשת סיוע מדיני מלא וסיוע צבאי חלקי לכוחות הלוחמים של האימאם — ובעיקר על-ידי הדרכה, הכונה והזרמת נשק, ציוד וכספים. נראה כי בשלב מסוים נעזר האימאם גם על-ידי נסי-כויות שמדרום-מזרח לתימן. בעקבות חתימת „אמנת האיחוד המשולש“, קצרת-הימים, בין מצרים סוריה ועיראק, באפריל 1963, והמהומות שפרצו בירדן מיד אחר-כך, הוכרח חוסיין להפסיק את תמיכתו המעשית באל-בדר — תמיכה שעוררה ביקורת עזה בקרב הגורמים האופוזיציוניים בירדן. יחד עם זאת, אין ספק כי תמיכתה של ירדן נתונה גם כיום לאימאם והיא מתבטאת עתה בעיקר במישור המדיני. סעודיה, לעומת זאת, לא חדלה מהושטת סיוע — וביחוד לנוכח העובדה שה-מצרים, היושבים עתה בפתחה של סעודיה, לא זו בלבד שלא הקטינו את עצמת חיל-המשלוח שלהם אלא אף תגברו אותו — ועברו גם לפגיעות ישירות ביעדים בשטחה של ערב-הסעודית.

ההתערבות המצרית

לא תמיד לחמה מצרים בשצף-קצף — בכל אמצעי התעמולה העומדים לרשותה ועל-ידי הפעלת צבא סדיר — נגד משטר האימאם, ובמיוחד נגד אל-בדר אישית. ב-1958 היתה מצרים מוכנה להתאגד עם תימן ולהקים את „איגוד מדינות ערב“, שלא חרג מעולם מגדר הסכם שעל הנייר, אולם שימש ככלם להתרנות המצרית בתימן. אף לאחר שהתפרק ה„איגוד“ (בעק-בות פירוק קע"מ) וגברה ההסתה המצרית נגד האימאם, תוך תמיכה גלויה בחוגים התוססים שבתימן ומחוצה לה — לא

טנק מצרי שהוצא מכלל-פעולה על ידי לוחמי-גרילה מתומכי האימאם

נמנע עבד אנ-נאצר מלשגר לאל-בדר מברק ברכה ולאחל לו הצלחה עם עלותו לשלטון. אך משפרצה ההפיכה לא היססו המצרים לשלוח מיד לתימן כוחות צבא סדירים, בדרך האויר ובדרך הים, להפעילם בשדה-המערכה ולתגברם בשעת הצורך.

הדרך הראשית מתעו לעדן

אימאם בנשק כבד או בידע מתאים להפעלתו, והעליונות המצרית באויר. במצב זה נקטו נאמני האימאם, לשם איזון הכוחות, בשיטות קלאסיות של לוחמת-גרילה. כאנשי-כפר מתכנסים הם לצורך פעולה ומתפזרים לכפריהם לאחרים; הם נוקטים בשיטות "פגע וברח", תוקפים במפתיע ואינם מרכוזים את מאמצייהם בחזית אחת. בתוך שטח הררי ונגד אוכלוסיה המפעילה שיטות כאלה, — נלחם הצבא המצרי. הוא הועמד עתה בפני תנאים שונים (וקשים לאין-ערור) מאלה שלקראתם צויד ואומן. השטחים הם הרריים, אינם מוכרים, בלתי נוחים לניווט ולתנועה — ולא ניתן להפעיל בהם יחידות אורגניות גדולות. על נשקן המסייע, וודאי וודאי שאין לחשוב במקרה דגן על הפעלת הדוקטרינה הסוביטית. הלוחם המצרי אינו רגיל ללוחמה בהרים ובאקלים הררי קר. ריחוקה של מצרים מתימן הכביד אף הוא במשך זמן רב על הזרמת הציוד הרב הדרוש לחיל-המשלוח המצרי (שנתקל בתימן במחסור בפרי-טים ובחלקי-חילוף הפשוטים ביותר, להם נזקק צבא חדש בתמידות בפעולתו); ריחוק זה יוצר גם אפקט פסיכולוגי שלילי בלב החייל המצרי, שאינו יודע בבירור מדוע ולמען מה הוא נלחם בתימן. על כל הקשיים הללו יש להוסיף את אי-הבטחון של המצרים בנאמנות האוכלוסיה, שכן האוכלוסיה

במקביל לשיגור חיל-המשלוח נשלחו ממצרים לתימן גם מומחים, טכנאים ופקידים במספרים הולכים וגדלים; בדרך זו של השתלטות (על-ידי נוכחות כוחות צבא) ועל-ידי סיוע אדמיניסטרטיבי וכלכלי הגבירו המצרים את שליטתם בכל שטחי החיים בתימן.

לצורך הצדקת התערבות צבאית לטובתו של כוח פנימי במדינה ריבונית — שאינו מסוגל לזכות, בכוחות עצמו, בתמיכתה המכרעת של האוכלוסיה — יצרו המצרים מערכת של הנמקות מעין-אידיאולוגיות. ברוח זו אמר חסניין הייכל, שופרו של עבד אנ-נאצר, כי מצרים רואה את עצמה אחראית "מבחינה מהפכנית, לשאיפה לקדמה באיזור כולו... קהיר לא תוכל לעמוד מנגד בראותה את הריאקציה טורפת מהפכה לאומית כחיה צמאת-דם, ובניגוד לרצון העם אשר כל מבוקשו — לחיות. מכאן, שכל תנועה מהפכנית ההולכת-ובשלה עתה בעולם הערבי עלולה למצוא עצמה נאלצת לצאת למלחמה למען מטרותיה. מכאן גם שקהיר לא תוכל לפנות עורף למלחמה זו, כאילו אין הדבר מענינה כלל..." לצורך מתן תוקף חוקי להתערבותם, וכדי לשבר את אזני דעת הקהל, הסתמכו המצרים בתחילה על אמנת ג'דה מ-1956. עד מהרה הסתבר כי זהו בסיס חוקי קלוש, שכן גם סעודיה היא צד חתום, ועל כן חתמו הממשלה הרפובליקנית ומצרים על אמנה להגנה הדדית (10.11.1962) — זמן רב לאחר שהצבא המצרי החל משתתף באופן פעיל במלחמה בתימן.

ברור כי כל ההסברים שניתנו, בתוך מצרים ומחוצה לה, להתערבות, אינם אלא אידיאליזציה של מערכת-האינטרסים המצרית הכללית במזרח-התיכון. * עבד אנ-נאצר חיפש (ומי חפש) אפשרויות להחזיר לעצמו את יוקרתו, שנפגעה כתוצאה מפירוק קע"מ והוא שואף להגשים את רעיונותיו בדבר הטלת ההגמוניה המצרית "מן האוקינוס ועד המפרץ"; על כן מוכן היה להסתכן ולקפוץ על מרכבת ההפיכה התימנית. החיפוש המתמיד אחר "מרחב מחיה" למצרים, אוצרות הנפט המצויים בשפע בחצי-האי ערב, חשיבותה הגיאופוליטית-אסטרטגית של תימן והערכה מוטעית-ביסודה בקשר לנטיותיהם, ליכולתם ולעצמתם של בני השבטים — כל אלה שימשו כפתיון. עבד אנ-נאצר קיווה כי הוא יסייע למרכבה זו בעודה במעלה הדרך; ומשתגיע לפסגה — יוכל להפוך את הצלחתה לנצחון לו ולמצרים.

המערכה הצבאית

תנאים אובייקטיביים אחדים משפיעים על אופי המערכה הצבאית המתנהלת עתה בתימן. פני-הקרקע של השטחים ההרריים מבוטרים מאוד, לאורך ולרוחב, ואת מורדותיהם מציינים מצוקים תלולים וואדיות עמוקים. טיבו זה של השטח ההררי, האופיני לנוף התימני, ונחשלות שליטיה — גרמו למיעוט הדרכים בתימן ולהתהוות צירי-תנועה מוגדרים אשר רובם נשלטים בקלות מן ההרים, ביניהם הם עוברים. האוכלוסיה התימנית מורכבת, כאמור (בעיקר באזורים ההרריים), מבני שבטים עזי נפש, האוחזים בנשק מגיל צעיר, מכירים היטב את אזורי מגוריהם ורגילים לאקלים ההררי הקר. מאזן הכוחות נטה באופן טבעי לטובת הצבא המצרי — בגלל עצם היותו צבא סדיר, ההבדלים ברמת המשמעת, האימון והציוד של הלוחם הבודד, וכן כתוצאה מן המחסור, אצל כוחות ה-

* בהקשר זה — ולמרות המסיבות השונות לחלוטין — ראוי אולי להזכיר את פרשת משלוח הצבא המצרי לחצי האי-ערב על ידי מוחמד עלי, בראשית המאה ה-19.

מותססת הן על-ידי שליחי האימאם המחלקים כסף ונשק, והמנצלים את הגורם הדתי-העדתי (ושליהם אלה מוצאים את דרכם אפילו לתוך השטחים המוחזקים על-ידי המצרים והרפובליקנים), והן על-ידי גל-השנאה הגואה כלפי החיילים המצריים, המתנהגים בתימן כצבא-כיבוש במדינה נכנעת. שנאה זו גברה לאחר שהמצרים השתמשו באמצעים קיצוניים ביותר כדי למוטט את רוחם של תומכי האימאם — כגון שיי מוש בגאזים מרעילים, הפצצת אוכלוסיה בלתי-לוחמת, שריי פת יכולים בשדות וכד'. גם כל הנסיונות של המצרים לארגן ולצייד יחידות-צבא תימניות, שתסייענה ליחידות המצריות או אף תחלפנה אותן, נכשלו לעת עתה כשלון חרוץ, משהתברר כי רבים מהחיילים עורקים בשעות הקרב לשורות נאמני האימאם. אין ספק כי אולת ידם של המצרים, שלא הצליחו עד כה להשיג הכרעה צבאית מלאה — אף היא אינה מוסיפה להם יוקרה בקרב האוכלוסיה התימנית.

המצב בתימן (מאז תחילת הקרבות — ובזמן כתיבת המאמר) הוא כזה שלמעשה קיימות "שתי תימן" — זו שבשליטת הרפובליקנים והמצרים וזו שבשליטת נאמני האימאם, ובתוכם קיימים "שטחי-הפקר". שטחי המגע בין הלוחמים משני הצדדים מפוזרים על פני כל צפון תימן ומזרחה. בשורה של קרבות מקומיים, ומתקפות לאורך צירי התנועה, סבלו המצרים ונאמני האימאם אבידות כבדות, כשכל צד זוכה מפעם לפעם בנצחונות מקומיים. לאחר מערכה עקובת-דמים, המתנהלת מאז פרוץ ההפיכה, הגיעו עתה שני המחנות למצב שבו הרפובליקנים והמצרים מחזיקים במרחב החיוני המבוסס על הערים הגדולות, צנעא-חודידה-תעז, ובצירי התנועה העיקריים שביניהן. מאידך גיסא, מסתתרים נאמני האימאם באזורים הרריים, מטרידים את כוחות החי"ר, הקומנדו והצנחנים — שבחלקם הנם מכותרים למעשה — ומפעם לפעם מצליחים לפגוע פגיעות מוחשיות בשדרות או שיירות אספקה של המצרים, או בריכוז מקומי שלהם. מבחינת מאמץ הלחימה המצרי, המרכז בתימן חיל-משלוח של כ-30 אלף חייל, יש להבחין בין שני שלבים ברורים:

שלב א'. עד סוף מרס 1963 כוון המאמץ-העיקרי המצרי להשתלטות על הערים הגדולות ודרכי התחבורה ביניהן וכן על עיירות-מפתח לאורך צירי-התחבורה העיקריים. בשלב זה היתה המגמה העיקרית להשתלט על תימן על-ידי כיבוש שטחים והנוכחות הפיסית של כוחות צבא בהם, וכן לתקוע לאורך צירי התנועה, טריזים בשטחים הנתונים למרות האימאם — ועל-ידי כך לנסות לפצלם ליחידות קטנות ומנותקות זו מזו. כן הופנו כוחות רבים לבלימת מתקפות כלליות ומקור מיות מצד נאמני האימאם ול"סתירה" של מעברי-הגבול, על-מנת להפסיק את הסיוע החיצוני למחנה האימאם. כבר בשלב זה נוצר מצב בו הצליחו המצרים להשתלט על כמה נקודות-מפתח המרוחקות מן המשולש צנעא-חודידה-תעז (כגון על צעדא שבצפון) אולם לאחר זמן מה נותקו היחידות המצריות המחזיקות בנקודות אלה מהבסיס המרכזי הנ"ל, וכוותרו למעשה על-ידי לוחמי האימאם; והיה הכרח לתספק אותן באמצעות מטוסים והליקופטרים. אחד הנסיונות העיקריים של המצרים להשיג מטרות אלו אותן הציגו לעצמם בשלב הראשון — נסיון שעמו בא למעשה לסיומו כל השלב הזה גופו — התבטא במאמץ לכבוש בתנועת מלקחים את מאריב (נקודת-

הסיום של הנתב צנעא-גיחאנה-מאריב) ואת חבל אל-ג'וף כולו, המשתרע במורדות המזרחיים של הרי תימן והגובל מצדו המזרחי עם ה"חבל הריק" (בערבית: רבע-אל-ח'אלי) — הלא הוא המדבר הגדול, והבלתי עביר לחלוטין, שבדרום-מערב חצי-האי ערב. לאורכו של חבל אל-ג'וף עובר עורק תחבורה חשוב המקשר את פאת צפון-המזרח של תימן עם דרום-מזרח והמהווה את האפשרות היחידה לעקוף את שטחה הפנימי של תימן (שבצומתי נתיביו מחזיקים המצרים) ולנוע בכיווני צפון-דרום, לעבר סעודיה מזה ולשטחי ה"פדרציה של דרום-ערב" ועדן מזה. המצרים הניחו כי על-ידי השתלטות על איזור זה יוכלו לנתק אחדות מדרכי האספקה החשובות של נאמני האימאם. אכן, באמצע מרס 1963 נכבשה מאריב על-ידי המצרים, לאחר מאמצים נואשים מצדם להפיץ את נאמני-האימאם בסביבות גיחאנה, שליד צנעא. אך, עד מהרה הסתבר למצרים כי על-אף ההצלחה, שהיתה מרשימה על גבי המפה, הם לא הצליחו לזכות בהשג של ממש.

שלב ב'. לאחר שנכשלה מתקפה-רבתי זו של הכוחות המצריים, שכוונה להשתלטות מלאה על חבל אל-ג'וף (היא הביאה אך למתיחת קווי-האספקה של הגייסות המצריים בצורה המאפשרת ניתוקם בקלות יחסית, ולפיזור הכוחות המצרים על פני אזורים נידחים) החליטו המצרים בראשית אפריל 1963 לנקוט בגישה דפנותית ביסודה, תוך שמירה על הקיים וצמצום הסיכונים (וכתוצאה מכך — צמצום האבידות).

כתוצאה מן הקשיים האוביקטיביים שנמנו לעיל, ומכך שהמצרים לא הצליחו לפתח מערך התקפי שיביא לתוצאות מכריעות, הפך חיל-האוויר המצרי (כולל מפציצי TU-16) כבר בשלב מוקדם למדי לזרוע העיקרית שבאמצעותה ניסו המצרים לאזן את מצבם — על-ידי ביצוע הפצצות-עונשין בקנה מידה גדול וזריעת הרס וחורבן ללא הבחנה, כדי ליצור אפקט פסיכולוגי.

אף על פי כן לא הצליחו עד כה המצרים למוטט את רצון הלחימה של השבטים, השבים ותוקפים לאחר שהם מתאזר ששים. נסיונות חוזרים-יושנים של המצרים להפציץ מחנות בשטח סעודי ריבוני (שם נמצאים בסיסיו הראשיים של אל-בדר, מקורות אספקתו ולשם הוא מפנה את נפגעיו) על מנת לחסלם, השיגו אמנם כמה וכמה פגיעות אך בתכליתם העיקרית נכשלו אף הם לחלוטין.

בהקשר זה מן הראוי להזהיר מפני הינצרות תמונה מסולפת לגבי כושר הלחימה של הצבא המצרי, נוכח כשלונותיו האר-פרטיביים בתימן. כבר הודגשה לעיל העובדה שצבא זה נלחם בתנאים השונים תכלית שינוי מאלה שלקראתם הוא אומן. עם זאת בולטות עובדות-יסוד אחדות, מהן אין להתעלם: מעשי גבורה של חיילים מצריים בודדים; גילויי יכולת תמרון ואלתור מצד מפקדים; פתרון מהיר למדי, יחסית, של בעיות לוגיסטיות מורכבות — כגון העברת חיל-המשלוח לתימן, תגבורו ושיגור אספקה באמצעות אניות ומטוסים. חיל-האוויר המצרי, הממלא אף הוא — כאמור — תפקיד חשוב במערכה, הפעיל מפציצים ומטוסי-תובלה סובייטיים חדישים — דבר המעיד על כך כי הציוד הצבאי שנרכש, נקלט וכי קיימת יכולת להפעילו בקרב.

אולם, יש לציין עובדות-יסוד אלו: א. אי-יכולתם של המצרים להכריע את הכף לטובת הרפובליקנים על-ידי מתקפות

רבתי; ב. המפקדה בקהיר אינה יכולה לתגבר את חיל-המש-
לוח ללא גבול, ואינה יכולה להשאירו בתימן לאורך ימים;
ג. אבידות כבדות נגרמו לצבא המצרי; ד. השפעת המרירות
המצטברת והנטל הכספי הכרוך בהחזקת חיל-המשלוח וב-
הפעלתו בתימן. אם נקח בחשבון עובדות אלו, הרי נראה כי
הבעיה המרכזית שבפניה ניצב כיום המשטר הנאצרי בתימן,
נשארה בעית „ניתוק המגע“; דהיינו: כיצד ליצור אפשרות
להתחלת פינוי הדרגתי של הצבא המצרי שבתמן — וזאת
מתוך ידיעה כי פינוי זה עשוי להביא להתמוטטות המהפכנים.
פיון שעד כה לא הושג הפתרון לדילמה זאת באמצעים צב-
איים, התגבשה כנראה לאחרונה ההכרה כי הפתרון טמון
במישור המאמצים המדיניים.

המצב המדיני

במקביל למערכה הצבאית מנהלים הצדדים גם מאבק מדיני
בתחומים הבין-ערבי והבין-לאומי. כך הפכה תימן קלף בידי
עבד אנ-נאצר במיקוהים שונים (כגון בשיחות הצבאיות על
עמדת מדינות ערב ביחס להפעלת „מוביל-המים הארצי“).
בניגוד לחוסר ההכרעה בתחום הצבאי, שהוא בעוכרי הרפוב-
ליקנים, זכו הם בהשגים לא-מבוטלים בתחום ההכרה הבין-
לאומית. לאחר הכרת הגוש-המזרחי (שבעקבותיה נחתמו אף
מספר הסכמי סיוע-צבאי — בסוף 1962 ובראשית 1963 —
ונשלחו מומחים רוסיים לתימן), הפכה השגת ההכרה מצד
המערב לאבן-פינה במאבק המדיני של הרפובליקנים. נראה
כי לפי הערכת המצרים רק הכרה זו עשויה היתה להשמיט
את הקרקע מתחת לרגלי נאמניו של האימאם, להביא לצמ-
צום הסיוע הירדני-סעודי-ביחאני לכוחותיו, לאפשר לכור-
חות המצריים להשתלט על תימן כולה ובדרך זו ליצב את
המשטר הרפובליקני ולהתגבר על ההסתבכות הצבאית וה-
מדינית של מצרים בפרשה התימנית. מיד לאחר פרוץ ההפי-
כה, ההתערבות המצרית והתלקחות מלחמת-האזרחים הביעו
חוגים מדיניים מערביים את יחסם החיובי לשינוי שחל בתימן,
בפיתוחה ובקידומה. ארה"ב אף נשאה ונתנה במשך כל הזמן
עם אס-סלאל ועם מצרים, אולם הכרתה בוששה לבוא —
כנראה מתוך רצון למנוע זעזועים מידיים בארצות הגובלות
עם תימן. יתכן כי מגמת ארה"ב היתה גם לנצל את השהית
ההכרה להפעלת השפעה מרסנת על ראשי המשטר החדש
ועל עבד אנ-נאצר, שהחלו מאיימים בכיבוש כל חצי-האי.
ארה"ב, שפעלה בהתאם לאינטרסים שלה בנפט הסעודי ובי-
מזרח-התיכון בכלל, לא גרתעה בשעתו מהפגנת כוח בשמי
סעודיה, והיא דרשה, במו"מ שהתנהל בדרג דיפלומטי, הצהרה
מתאימה מצד המצרים והרפובליקנים, בעיקר כדי להחליש
את המתיחות הגואה בסעודיה ובין תימן-מצרים וסעודיה.
מדי פעם נפוצו שמועות כי ארה"ב עומדת להכיר במשטר
החדש; אך רק לאחר שנכשלה לחלוטין מתקפה-כללית מצ-
רית (בסוף נובמבר 1962), נאותו הרפובליקנים להצהיר כי
המשטר החדש יכבד את ההתחייבויות הבין-לאומיות של ה-
משטר הקודם (קרי: הסכם 1934 בין תימן לבריטניה*)
וישמור על יחסים תקינים עם שכנותיו. עבד אנ-נאצר חזר
על ההבטחה כי יפנה את כוחותיו מתימן בהדרגה, בתנאי
שיוכח כי סעודיה וירדן חדלו לסייע לאל-בדר ובתנאי שאס-
סלאל יבקש את הוצאת הכוחות המצריים. רק בשלב זה נפ-

תחה הדרך להכרת ארה"ב במשטר החדש, שהוכרו עליה
ב-19.12.62 (בין השיקולים להכרה היו, כנראה, הרצון לבלום
את חדירת הגוש-המזרחי לחלל שנוצר באיזור — והחשש
פן ישמש חוסר ההכרה ברפובליקנים הוכחה תעמולתית לאי

שביל בהרים

תמיכתה של ארה"ב בכוחות מתקדמים שבאיזור). בעקבותיה
הלכו מדינות אחרות, דבר שנתן מיד את אותותיו באו"מ —
בהחלטה לראות בנציג המהפכנים את נציגה החוקי של תימן.
בניגוד לתקוות המצרים והרפובליקנים, לא נפתרה בכך בעי-
תם המרכזית — דהיינו: הפסקת פעילותם של תומכי אל-
בדר. אדרבא, כוחותיו של אל-בדר לא זו בלבד שלא נחלשו,
אלא אף הגבירו את עצמת פעילותם. משנראה היה בעליל
כי הכרת ארה"ב לא הביאה עמה את התוצאות המקוות, הפנו
המצרים והרפובליקנים את עיקר מאמציהם המדיניים לעבר
בריטניה, במטרה לשכנעה כי תעניק גם היא את הכרתה.
המצרים קיוו, כנראה, כי על-ידי הכרתה של בריטניה (לה
השפעה רבה באזורים שמדרום-מזרח לתימן) ייסתמו מקורות
הסיוע שהוגש משם, לדבריהם, לאימאם. הבריטים, שלהם אינ-
טרסים חשובים בדרום חצי-האי ערב ובמזרח, לא הכירו עד
היום ברפובליקנים, בחששם מחידוש התביעות המסורתיות
של תימן לגבי שטחי הדרום, ומהשפעת התביעות האלו על
המשכת סיכסוכי הגבולות ועל הגברת התסיסה בעדן עצמה.
יתר על כן, ההשפעה המצרית באיזור, לאחר התבססות המצ-
רים בתימן, מסכנת — עוד יותר מאשר מהפכה בתימן עצ-
מה — את שאיפותיה ומעמדה של בריטניה, הרואה עתה

* ראה: „ספר החוזים למזרח-התיכון“ הוצאת „מערכות“ 1956,
עמודים 164—166.

בביסוס „הפדרציה של מדינות דרום-ערב“ — שהוקמה לפני כשנה והכוללת את עדן — אחד מקווי-היסוד של מדיניותה בדרום חצי-האי. צרפת — שלה אינטרסים בסומאלי הצרפתית ובנמלה ג'יבוטי — אף היא טרם הכירה במשטר המהפכני. כתוצאה מהלחץ שארה"ב הפעילה על מצרים וסעודיה, הסכימו השתיים למשוך את ידיהן מתימן. במחצית השנייה של 1963 נחתם „הסכם באנקר“* ולפיו התחייבו המצרים לפנות את כוחותיהם מתימן ואילו הסעודים — להפסיק את תמיכתם באימאם. האו"מ, מצדו, הסכים לשגר צות של משקיפים, שהוצבו בגבול סעודיה-תימן כדי לפקח על ביצוע ההסכם. בתחילה דומה היה כי יש בכך משום תחילתו של פתרון, אך למחרת שנודע בעליל שהמצרים אינם מפנים את חיל-המשלוח שלהם, אלא מחליפים יחידות על-ידי שיגור כוחות חדשים — המשיכה גם סעודיה בסיועה „השקט“ לאימאם. ביימים אלה נמסר כי שהיתם של כ-200 משקיפי האו"מ בתימן הוארכה שוב (בפעם השלישית!). כיום נראה כי התערבות האו"מ, כשלעצמה, אין בה כדי לשכנע את הצדדים המעוררים בסכסוך. מסתבר כי דרושים הן לחץ חזק מבחוץ והן בגרות פוליטית על מנת שהאימאם והמהפכנים יסכימו למו"מ ישיר ביניהם ולישור ההידורים על-ידי מוצא של פשרה.

משמעויות

בשלב זה מוקדם עדיין לסכם סופית את השפעת ההפיכה בתימן ולמצות את מלוא משמעויותיה. אולם כבר עתה מסתמנות תוצאות מידיות אחדות, ומתבקשות מסקנות הן בתחום הפנימי של חלק ממדינות ערב והן במערכת יחסי-החוץ שלהן.

ההפיכה הצבאית בתימן וההתפתחות שבאה בעקבותיה (בייחוד — נכונותה של מצרים לשגר צבא סדיר כדי להלחם לצד המהפכנים) משולים לאבן הפוגעת במים, והיא מכה גלים

* על שם דיפלומט אמריקאי שהתמחה ב„ישוב סכסוכים“ מסוג זה, בשמשו גם כשליחה של ארה"ב לריכוך עמידתה של הולנד במחלוקת שלה עם אינדונסיה בשל מערב גיניאה-החדשה.

במעגלים הולכים-ומתרחבים. ההפיכה הצבאית הזכירה למלכים במדינות ערב פעם נוספת את הסכנה שבנהשלות ובשלטון-יחיד — ואת הצורך לפתח את ארצותיהם ולהצמידן על דרך הקידמה הפוליטית, החברתית והכלכלית. סעודיה מיהרה להסיק מסקנות ולגלות יזמה בכיוון זה — וההפיכה בתימן שימשה אחד הגורמים המרכזיים לחילופי הגברי ולעלייתו של פיצל הדינאמי לשלטון, במקום אחיו — סעוד. הסתבכותה של מצרים בתימן, הפעלת צבא מצרי נגד עם ערבי, על אבדן חיי האדם והנטל הכספי הכבד על תקציב המדינה וכלכלתה הכרוכים בכך, עשויה להגביר את התסיסה הפנימית בקרב חוגים שונים, בעיקר משכילים וקציני צבא. במישור הבין-ערבי הוכיחה ההפיכה שוב את אולת ידו של „החבר-הערבי“, שהתחמק מדיון אוביקטיבי ונוקב בשאלת תימן, ושימשה כנרצו לתהליכי התקרבות והתרחקות שהחלו לאחר פירוק קע"מ בין מדינות ערב עצמן. ההתערבות הצבאית המצרית בתימן עוררה חששות מפני משמעותו של תקדים זה ליתר מדינות ערב, מה גם, שכאשר פרץ הסכסוך האלג'ירי-מרוקני לא היסס עבד-אנ-נאצר לשגר את חייליו לטריטוריה אלג'ירית — כדי לסייע במלחמה נגד מרוקו. המצב בתימן משול כיום למבוי סתום. המהפכנים — הנשענים לחלוטין על הסיוע המצרי הצבאי והמדיני — לא ביססו עדיין את שלטונם והימאם מאבק בין המהפכנים-הרפובליקנים ובין האימאם ותומכיו עודנו נמשך. אולם הרעיון המהפכני, שרקם הפעם עור וגידים בצנעא, מהווה כבר עתה גורם חדש שיש להתחשב בו בחצי-האי ערב — אחד המעוזים האחרונים של משטרים מפגרים במזרח-התיכון. גורם זה נותן כבר עתה את אותותיו בחיים הפוליטיים של מדינות האיזור, ובעיקר באלה בהן שולטים מלכים ונסיכים.

יהא הנצחון בתימן עצמה למי שיהא — אין ספק שארץ זו לא תוכל עוד לשוב למשטר מפגר נוסח ימיה-הביניים. הצורך בפיתוחה של תימן יכריח את שליטיה לפותחה בפני סיוע כלכלי של גורמים בין-לאומיים, שעד ההפיכה הנוכחית היתה להם רק דריסת רגל מוגבלת והשפעה מועטה על המתרחש בתימן.

(המשך מעמ' 32)

מתקציב המדינה המוצע לשנה 1964/65 אנו למדים כי ההוצאות הרשומות בתקציב המדינה בסעיף המפורש של משרד הבטחון מגיעות ל-700 מיליון ל"י. סכום זה בלבד מהווה כ-20% מתקציב המדינה וכ-10% מההכנסה הלאומית; אם לבטא מספר זה בסכום הוצאות-הבטחון לנפש — הרי ניתן לשער שנגיע לסכום של כ-280 ל"י לנפש — מתוך הכנסה-לאומית של כ-2800 ל"י לנפש. אם נשווה זאת לסבלת-ההוצאות של המדינות המערביות העיקריות אשר הובאה לעיל, הרי למעשה מעמידים אותנו אחוזים אלה במקום השני מבחינת משקל הוצאות-בטחון בהכנסה-הלאומית הכוללת. אין ספק שגם מבחינה אבסולוטית מהווה סכום זה מאמץ עצום של המדינה; אם נציין כאן שמפעלי פיתוח גדולים, כגון הרחבת מפעל האשלג, או בנין נמל אשדוד או מפעל מוביל-המים הארצי, עולים

האחד בסכום של כ-200 מיליון ל"י והאחר בכ-300 מיליון ל"י — ממילא נדע להעריך נכונה את הסכום המוקדש כיום להוצאות בטחון.

הניתן לצמצם סכום זה, או שמא יהיה צורך אף להגדילו בעתיד? לא כאן המקום להכנס לפרטי סוגיה זו. אולם יש בהחלט להדגיש כי התשובה לשאלה זו — שלא כבסעיף התקציב המוקדשים לסוגי-הוצאות אחרים — אינה בידינו-אנו בלבד. אם לגבי שיכון, חינוך וכיו"ב נתונה ההכרעה בידיה של החברה הישראלית עצמה, באמצעות מוסדותיה הנבחרים ובהתאם לשאיפותיה ולהשקפותיה — הרי לגבי תקציב הבטחון הגורם העיקרי המכתיב את גודלו של התקציב הנו גורם הנמצא מחוץ לשליטתה של מדינת-ישראל, קרי: האויב הסובב אותנו. במידה שילך ויתעצם אויב זה, נאלץ אנו להגביר כוחנו, דבר המחייב הגדלת תקציב הבטחון.

תיה) שם למצרים (וכוחותיה) כאן. ספק רב אם יש בדעות אלו דמיון לעמדת מפלגת השמרנים מזה וה"לייבור" מזה; ועוד פחות מכך — למדיניות בפועל אותה עשויה בריטניה לקבוע לפרק הזמן הקרוב, לשנות השנים. אך, יש כנראה משום סימפטום בכך, שבמצב הנוכחי מתעוררות מגמות מחשבה כאלו. ~~העיתון~~ הערות שונות של בעלי-המאמרים מבהירות כמה מעובדותיה של המציאות רבת-התמורות באזור זה, מציאות הנתונה לשינויים מתמידים.

עצמיתה המבוזבת של בריטניה במזרח-התיכון

מאת הרון מסנדביץ'

השפעתה של בריטניה במזרח-התיכון הולכת ודועכת. זאת גיליתי בכל בירה ערבית בה ביקרתי לאחרונה. אין הדבר נובע מהעדר עצמה פיסית. עתה, לאחר שפינו האמריקאים את בסיסם האוירי בדאהרן, נהנית בריטניה — מבין כל המעצמות הגדולות — מעדיפות מכרעת בכלי-נשק גרעיניים ו"מקובלים" בבסיסים יבשתיים בטוחים. קפריסין, באחריו ועדן הנן קדקדיו של משולש-כוח בעל הקף נרחב. אובדן ההשפעה הבריטית גם אינו נובע ממחסור בכסף או בכוח-אדם. מלואת ומענקים של משרד-החוץ ומשרד-המושבות למדינות שבתחומי המשולש הזה (להוציא את ממלכת-ירדן) נסתכמו אשתקד ב־9,690,000 ליש"ט — למעלה מכפליים הסכומים שהוצאו בימי מלחמת-סואץ. בכל אתר ואתר להוטים ערבים לנצל סיוע-טכני בריטי. כאשר יתחילו בחלוקת הכנסותיהן של המדינות העשירות בנפט, לא יחסרו אמצעים כספיים להרחבת התכניות בהן הוחל על-ידי מימון בריטי.

על אף כל הדברים האלה, רווחת ההנהה המפורשת בכל הרמות — מן הגנרלים ועד אילי-נפט, החל בשיחים שליטים וכלה ברוכלים — כי הבריטים מפנים את האזור. אולם למעשה, מורחבים הבסיסים הצבאיים, הן בקפריסין והן בעדן. אך אנשי-המקום שואלים עד מתי ישארו הבריטים — ומצביעים על תל-אל-כביר ובסיסים אחרים, המתכסים עתה בחולות המדבר ובצמחיתו.

סלילת הכבישים בירדן, תכניות ההשקאה בעדן והקמת בתי-הספר והמרפאות ב"מדינות-האמנה" — כל אלה מתקדמים בקצב מהיר. "אבל", אומרים הפקידים הערביים הנלוים אל המבקרים, "אתם לא תזכו לראות את השלמתם. אנחנו יודעים שאתם מסתלקים מכאן". ודומה, כי שגרירינו ונציבינו-העליון נים תמימי-דעים עמם.

שלוש בעיות גדולות

ביקורי בעשר מדינות במזרח-התיכון הסתיים ימים ספורים לפני נצחוננו של סאד-אלק דאגלס יום בקינרוס. סאד יום,

„משולש-כוח“ בריטי במזרח-התיכון?

מענין כי בקצוות השונים שבצבוריות הבריטית נשמעו עתה ~~קולות המבטאים~~ הערכות חדשות (אף ~~האזני~~) אף „אפיקורסיות“ לגבי אותם חוגים עצמם) בשאלת עתידה ומעמדה של בריטניה במזרח-התיכון הערבי. דעות מקבילות הובעו עתה על-ידי שני קו-לות. האחד מחוגי הימין והשני מחוגי השמאל. השניים הם: הרון מסאנדביץ' (אשר, בהיותו חבר בית-הנבחרים נמנה עם קבוצה בעלת דעות „טוריות“ קיצוניות), הכותב ב„דיילי טלגרף“ על רשמי ביקורו „בעשר ארצות מזרח-תיכוניות“ — ופול ג'ונסון, מעורכי „ניו סטייטסמן“, בפי שניהם ~~אמור~~ שתי דעות-יסוד מקבילות: על בריטניה להוסיף ולהחזיק בעמדות-המשען האחרונות שנותרו בידה במזרח-התיכון (עדן, נסיכויות-המפרץ, קפריסין) וכדי שתמשיך ותחזיק בהן עליה אף להיות מוכנה ונכונה להשתמש, במקרה ההכרח, בכוחותיה הפרוטים במרחב זה (ה„מקובלים“ — והגרעיניים-טקטיים — כאחד). פ. ג'ונסון אף מרחיב יריעתו ומציג — במקביל למצב המזרח-תיכוני — את בעית המרחב המאלאזי-אינדונסי. כמה מהש-גותיו לגבי מרחב זה „חוסכים“ לו את הצורך לפרש השגות מקבילות גם לגבי המזהות; ובולטת אצלו ההקבלה בין-אינדונסיה (וכוחו-

שהיה אז שר-החוץ, אמר כי בריטניה הנה מעצמה שתשמור על מעמדה בעולם — ולשם כך זקוקה היא לתוספת המש-
אבים העומדת לרשותה כיום.

דבריו אלה לא נקראו, כנראה, במזרח-התיכון — אף לא על-ידי פקידיו-הוא. והרי לאיזור זה נודעת חשיבות רבה ביותר לגבי אסטרטגית-ההגנה שלנו, מקורות כלכלתנו וקשר-
רינו עם חבר-העמים הבריטי.

שלוש הבעיות הגדולות העומדות בפני בריטניה בקשר לעולם הערבי הם: יחסי אנגליה — ירדן, הפדראליזם במפרץ-
הפרסי וחילוקי-הדעות בין אנגליה וארה"ב לגבי תימן. בכל אחת מן הבעיות האלו בולטת לעין חולשתה של בריטניה.

לגבי ירדן אין לנו כל תכנית שהיא. עודנו מוציאים כמה מיליוני לירות (שטרלינג) בשנה לכיסוי גרעונותינו התקציביים ולתכניות טכניות. על אף זאת — וחרף מענקי-סיוע מאמריקה, הגדולים ארבעה מונים מן הסכום שאנו מוציאים — עומדת ירדן על סף פשיטת-רגל. הרורבות הכספיות הלאומיות דלות, ויאזלו בשנה הבאה, אם לא יינקטו אמצעים נמרצים.

למעלה ממחצית התקציב מוציאה ירדן על החזקת צבאה, המונה היום 33,000 איש. המדינה בכללה נושאת אופי של מדינת-משטרה. מזקפים ומשמרות ניצבים בצומתי-דרכים ובכל מקום-ישוב. משנתקלקלה המכונית בה נסעתי, חזרתי לרבת-עמון בדרך-המדבר, באוטובוס מקומי. האוטובוס נעצר שלוש פעמים על-ידי חיילים ושוטרים. נערכה בדיקת מטעני-הנוסעים ותעודות-הזהוי שלהם.

ה"ערובה המשולשת" שניתנה לירדן נחשבת בדרך-כלל כ"אות מתה", ועזרה צבאית בריטית כזו שהוגשה ב-1958 אינה נחשבת כיום, כלל ועיקר, כדבר מובטח. המלך חוסיין יודע זאת, ולאחרונה גישש בכיוון צרפת. כמו-כן, ביקש קשירת יחסים דיפלומטיים עם ברית-המועצות.

יחס האמריקאים

אחד השגרירים ברבת-עמון הביע דעתו כי בחצר-המלכות הירדנית הולכים-ומשתכנעים כי התמיכה שתומכת אמריקה בעבד-אנ-נאצר, והכרתה של ארה"ב בתימן הרפובליקאית, מעידות כי ארה"ב הנה אנטי-מלוכנית מיסודה. קיימת סברה, שאם תוסיף ותתהדק אחיזתה של אמריקה בירדן, יחוסלו ארמונו וכס-מלכותו של חוסיין, כמו אלה של האימאם בתימן.

ירדן היא מדינה בה מצויים מקורות התרבות הנוצרית. היא צריכה להיות מדינה שלווה ושקטה, המתמסרת לתיירות ול-מסחר. אם אי-פעם תרפה המתיחות בין מדינות-ערב ובין ישראל, הרי שבירדן — ואולי בלבנון — יש להתחיל בדבר.

בימי-חג חשובים של הנוצרים עוברים כ-5,000 נוצרים ערביים מישראל אל ירושלים העתיקה, המצויה בידי הערבים. כולם חוזרים — חלקם עם בני-זוג אותם קידשו מעבר לגבול — וממשיכים לחיות בישראל. עובדה זו הנה הוכחה ברורה שאין דיכוי נורא של מיעוטים במדינה קטנה וחרוצה זו.

גם בירדן הופכים במהירות מחנות-הפליטים לישובי-קבע, עם חנויות, בתי-ספר ורחובות סלולים ומרוצפים. פחות ממחצית האוכלוסיה הנוכחית של מחנות אלה הם פליטים ממש, אי-

אפשר לראות בהם אנשים העומדים הכן לחזור לישראל בעקבות צבאות ערביים מנצחים. על המלך חוסיין להכיר בעובדות-החיים, ויתכן שבידי ממשלת בריטניה לעזור לו בהבהרת עובדות אלו. ממשלתנו אינה עושה זאת.

כמו כן, אין בידנו תכנית ארוכת-טוח לגבי עתידן של נסיכויות-הנפט במפרץ הפרסי. אנו נמצאים שם, ובעצמה ניכרת, עם יחידות צי, כוחות-אוויר ויחידות צבא הפרוסות במקומות שונים והיכולות להתערב התערבות מכרעת נגד איום בתוק-פנות, כגון זה של עיראק נגד כוויית ב-1961.

אין "דגם" אחיד

אין כל נסיון ליסד באיזור זה מוסדות במתכונת בריטית, כמו שנעשה הדבר באפריקה החדשה. אין רמז להקמת פדרציה או קונפדרציה. בכוויית ישנו מעין פרלמנט, אך בכל מקום אחר קיים שלטון רודני צרוף. השיח' של דובאי, המעונין בשיפורים חברתיים וכלכליים, מתהלך בקרב בני-עמו, נוסח-אתונה-הקדומה. הלאה משם, לאורך החוף, שולט שיח' אחר, המוציא את מרבית הכנסות-הנפט שלו על ציד, ארמונות ואבני-חן.

אך משרד-החוץ הבריטי אינו משתדל כלל לטפח "דגם" פחות-ארוי יותר אחיד, ועשוי-להתקבל, בשביל האיזור כולו, על אף הדוגמה הטובה שנתן משרד-המושבות בפעולתו בדרום-ערב. יש בידינו היכולת והאמצעים, אך אין לנו הרצון להת-אמץ — דהיינו, להקים דבר-מה יציב; שכן משרד-החוץ מוכן תמיד לסגת מפני הלאומנות נוסח עבד-אנ-נאצר. אין די ביצוא של ציוד חשמל, ריהוט, מכוניות ושאר כליו ומכשיריו של המעמד הבינוני בחברה מערבית כדי לשפר את רמת-חייהם של כל אותם עמים שאנו מכריזים כי הננו מגינים עליהם.

בהאן, אנידחה שבמדינות דרום-ערב, משתרעת במפותל בפינת גבול תימן, ונלחצת מן העבר האחר על-ידי ערבי-הסעודית. לאחרונה נעשו השבטים התימניים שמעבר לגבול — רפובלי-קאיים, ומדי לילה ניתכים על בהאן פגזים וכדורים, ושלומה מופרע על ידי מסתננים.

דרישה לפעולה

שליטה של בהאן, השריף חוסיין, הוא מיניסטר-הפנים של פדרצית דרום-ערב. דבריו, שנאמרו בערבית, תורגמו בשבילי כמובא כאן:

"אתם, הבריטים, אינכם מתיצבים לצד ידידיכם בעצמה רבה די-הצורך. התחלתם יפה בהגשת עזרה לאימאם, אך באמצע הדרך נמלאתם מורד-לב, כאשר חשבתם כי האמריקאים יקנטרו אתכם. לידידנו הרי זה מאבק לחיים-או-למות. אם ינצח עבד-אנ-נאצר בתימן, יפול כל דרום-ערב. אתם תוכלו להסתלק מכאן, אך לא אנחנו.

"נסינוכם להקים כאן ממשל-עצמי ולעודד פיתוח כלכלי, ירד לטמיון, ושיתוף-הפעולה שלנו עמכם להגשמת תכניות אלו יהיה בבחינת קרבן-שוא. אינכם עוזרים לנו במאבקנו נגד החדירות הליליות מצד הרפובליקאים התימניים שמעבר לגבול. נאסר עלי אפילו להפעיל את אנשי השבטים שלי במעשי-תגמול — לא כל שכן, את "צבא העתודה" של הפדרציה או את הכוחות הבריטיים."

בארמונו שבג'ידה — בריחוק 1,300 ק"מ משם — היה הנסיך פייצל, שליטתן של ערבי-הסעודית, הוגה מחשבות דומות.

הבריטים הפכו שוב לידידים. תימן המלוכנית יקרה ללב הסעודים. תימן רוצה להשתחרר מן הגייסות המצריים. ערב הסעודית קייתה לזכות לתמיכת בריטניה בעמדתה כלפי תכנית שביתת הנשק של האו"ם, תכנית שהיא חושבת אותה לפרורפובליקאית.

ערב סעודית ידידותית תשלם את משולש הכוח הבריטי. אין צל של ספק, שידדות זו שזה לדידנו יותר מאשר תמימות דעים עם אמריקה בדבר תפקידו של עבד-אנאצר ומעמדו במלחמה הקרה. האינטרס האמריקאי בעבד-אנאצר הוא בעל חשיבות הולכת ופוחתת.

הבריטים עודם צריכים להסביר לכל אחד במזרח-התיכון — ולעשות זאת ברציפות — שכונתם להשאר שם לזמן-ארוך, וכי מטרתם היא לעזור.

וילסון והפצה הגרעינית

מאת בול ג'ונסון

כולנו מכירים עתה בעובדה, שה"לייבור" דחה את ה"כפירה" שביתור חד-צדדי על הנשק הגרעיני, וימשיך להשתתף במערכת של בריתות, המושתתת על העקרון הקובע שבאין ברירה יש לקיים בטחון שיתופי על-ידי איום בשימוש בכוח. אך טרם הוחלט אם ממשלה שירכיב ה"לייבור" תשאר, בצורה זו או אחרת, במירוץ הגרעיני.

כלי-נשק גרעיניים אינם אלא אחת מצורות העצמה; אין להפריד בינם לבין עצמה כלכלית וכושר-מיקוח פוליטי. מדיניות-הכלכלה, מדיניות-ההגנה ומדיניות-החוץ מהוות מקשה אחת שיש לראותה ולהעריכה בשלמותה. לדעתי, קיים עכשיו סיכוי טוב יותר מאשר אי-פעם בעשור הקודם, לשכנע את מפלגת-העבודה להכיר באמת-בסיסית זו.

הטיעון צריך להתחיל בכלכלה הבריטית. ביכולת שלה לפתח ולהרחיב את עצמתה תוך שמירה על היציבות הקיימת, תלויים כל יתר הדברים: רמת-החיים של אוכלוסיתנו, הרחבת שירותי-סעד, השפעתנו הפוליטית, וכמו כן יכולתנו להגיש סיוע לאזורים מתפתחים. דאגתנו לעצמנו — בצורה נאורה — הנה, למעשה, תנאי-מוקדם לכל תרומה אותה עשוי הסוציאליזם הבריטי להעלות לשלום העולם ולשגשוגו. וכלכלתנו קשורה קשר אמיץ ביציבותו של "איזור השטרלינג".

אולם, "איזור השטרלינג" עצמו תלוי תלות מסוכנת בשני אזורים קטנים, אשר שרדו איך-שהוא מהישחקותה של העצמה הבריטית: המפרץ הפרסי ומאלאזיה. אם במקרה ואם במכוון, עלה בידי מעצבי-המדיניות הבריטית לשמר — מתוך השטחים העצומים של האימפריה הקולוניאלית המתפוררת — את שני החלקים-המרכיבים, אשר במוצריהם העיקריים (נפט, גומי ובדיל) מעלים תרומה מכרעת ליציבות השטרלינג. בכל דרך שהיא יש להשאיר אזורים אלה ב"איזור השטרלינג", עד שתחדש כלכלתנו את הפעלתנות שאבדה לה מאז שנות ה-80 של המאה ה-19.

שיקולים אלה מעלים מיד את הבעיה הצבאית. במזרח-התיכון אי-אפשר לקיים את מערכת הנפט-השטרלינג בלי נוכחות צבאית בריטית. לפני שנים מעטות אפשר היה לטעון שנוכחות צבאית זו נוגדת את מיטב האינטרסים של העמים שבנסיכויות המפרץ הפרסי. מי יוכל לטעון זאת עכשיו? מדיניות-החוץ של עבד-אנאצר נתגלתה כסוג בלתי-תכליתי — אכן, בלתי-ניתן להגשמה — של אימפריאליזם מצרי, אותו דוחים בחוקף העמים הערביים האחרים. מהפכה עממית בעיראק הגיעה לשיאה בנסיון חסרת-בונה לבזוז את כוויית. נסיונות של שלטון דמוקרטי, מסוריה ועד לתימן, נדרדרו והפכו לרודנות צבאית או שהביאו למלחמת-אחים. ודאי תחלופה שנים רבות עד שתקום באיזור זה דמוקרטיה על יסודות של-קבע. בנסיכויות העשירות, אך המפגרות, ההגנה הצבאית הבריטית היא הנור-תנת, לפי שעה, את הסיכוי לפיתוחו ההדרגי של שלטון החוק ולהתקדמות במסגרת חוקתית.

בדרום-מזרח אסיה ברורות הסוגיות עוד יותר. מאלאזיה היא כיום הדמוקרטיה-בפועל היחידה באיזור זה (ולמעשה, באסיה כולה, להוציא את הודו, ישראל ויפאן). במקום זה, נוכחות בריטית — שנתקבלה בחפץ-לב בבחירות חוזרות-ונשנות על-ידי רוב עצום של התושבים — היא בבחינת הגנתה היחידה של הפדרציה בפני המעצמות הטוטאליטריות, האימפריאליסטיות — סין ואינדונסיה. הקיצור, קיימת זהות-אינטרסים אמתית בין בריטניה ובין מאלאזיה. יתרה מזו, העובדה שהכוח המגן הוא בריטי, ולא אמריקאי, היא התקוה הטובה ביותר ש"המלחמה הקרה", בצורתה הגלויה ביותר, תשאר מחוץ לחלק זה של העולם.

בשני האזורים האלה תירש, איפוא, ממשלה של ה"לייבור" התחייבויות צבאיות מהן לא תוכל להתנער — הן מתוך כבוד והן מתוך תבונה. נשאלת, איפוא, השאלה: האם אפשר יהיה לעמוד בהתחייבויות אלו בלי כלי-נשק גרעיניים? בשתי הזירות האלו מוגבלים ביותר הכוחות ה"מקובלים" המצויים, ואין להניח שיוגדלו. במונחים של עצמת-אש "מקובלת", יכולים כוחות אלה לעמוד בפני יריבים-בכוח שתקציבי-החימוש שלהם "בולעים" חלק הולך וגדל מהכנסותיהם הלאומיות, והמצוידים היום במכלול אימנטי של כלי-נשק מודרניים. אינדונסיה, דרך משל, מוציאה בין 50 ל-80 אחוז מתקציבה לכוחותיה המזוינים; יש לה אניות-שטח כבדות, צוללות ארוכות-טווח, מטוסי-סילון על-קוליים ומערכות טילי-צי העולות, כפי שסבורים, על כל המצוי ברשותנו.

מבצעים שערכנו בכוויית ובבורנאו נתגלו כמסוכנים עד למאוד, ואפילו נתמכו על-ידי האפשרות שבאין ברירה יופעלו כלי-נשק גרעיניים טקטיים. כיום פרוסים אצלנו כלי-נשק כאלה בשתי הזירות. אם יורחקו כלי-נשק אלה, עלולה ממשלה של ה"לייבור" להמצא בדילמה חסרת-פתרון כאשר יועציה הצבאיים יטענו, בהגיון רב — שאולי אין לסתור אותו — כי תכנונם ועריכתם של מבצעים "מקובלים" בלבד לבלית תוקפנות בזירות אלו — כמוהם כהזמנת שואה. הקיצור, באזורים אלה עלול ה"לייבור" לעמוד לפני בחירה מכרעת בין שתי אפשרויות: חיסול התחייבויותיו — ועם זאת, חיסולו של "איזור השטרלינג" — ובין החזקה בכלי-נשק גרעיניים טקטיים. אין כמעט ספק, שהוא יבחר באפשרות השניה.

"כוחות מיוחדים" בצבא ארה"ב

סא"ל א. בר-ציון

דרך החתרנות, על כל צורותיה — אשר שתי דרכי ההרתעה הראשונות אין בהן כדי להרתיע את ה"מזרח" מלהשתמש בה. ניתוח דרכי התפשטותו של ה"מזרח", מאז מלחה"ע השניה ועד היום, מגלה כי זהו שדה-קרב בו נחל את נצחונותיו הגדור לים ביותר, (סין, הודו-סין, קובה) — ובמידה מסוימת אפילו ארצות-הדמוקרטיה-העממית באירופה).

חוסר היכולת להפעיל את שני האמצעים הראשונים כנגד החתרנות אילץ את האמריקאים לחפש מכשיר נוסף, שיאפשר להם להאבק גם במרחב זה ויחסום את הפרצה הרחבה בחור מה המוקמת על ידם לבלימת התפשטות טריטוריאלית נוספת של אזורי-שליטה קומוניסטיים.

מהנסיון שצברו האמריקאים בשנים האחרונות עמדו הם על כך שיש לחתרנות שיטה וטכניקה פחות או יותר קבועות:

- ערעור אמונו של העם בשלטון;
 - עידוד העם ליצירת תנועת התנגדות לשלטון;
 - השתלטות על תנועת-ההתנגדות;
 - פתיחה במלחמת גרילה;
 - התגברות על המשטר — והקמת משטר-מהפכני;
 - חיסול היריבים הפוליטיים — והשלטת משטר קומוניסטי.
- לא בכל מקרה חייב התהליך להתבצע במלואו. לעתים אין צורך לערער את האמון במשטר, שכן ממילא אין האוימן קיים. לעתים, שלב מלחמת-הגרילה מיותר מאחר והמשטר מוחלף בדרך של הפיכה שקטה. יש וההשתלטות הקומוניסטית מבוצעת תוך כדי המאבק הכללי במשטר הקיים; ויש שהיא מתרחשת רק לאחר סיומו של מאבק זה.
- ניתוח הבעיה הוכיח לאמריקאים שאין מכשיר אחד אשר יוכל לשמש תשובה לשיטת החתרנות; וכשם ששיטה זו עצמה מחייבת ניצולם והפעלתם של מכשירים רבים, כן גם ההתמודדות עמה תחייב הפעלתו של יותר ממכשיר אחד. ברשימה זו לא נעמוד על המכשירים האזרחיים שהוקמו לצור

בשתי הרשימות הקודמות נותחה השפעתה של מדיניות הבטחון האמריקאית החדשה על שידוד-ארגון של הרמה המטכ"לית ("מער" כות" קנ"ג עמ' 3) ושל הרמה העוצבתית ("מערכות" קנ"ד עמ' 15) בזרוע-היבשה האמריקאית. ברשימה זו נעסוק בגוף נוסף, שאף הוא עבר התארגנות מחדש כתוצאה ממדיניות חדשה זו.

כזכור גורסת מדיניות-הבטחון החדשה שאין ביכולתה של העצמה הגרעינית, כשלעצמה, להוות כוח מרתיע כולל, המסור גל למנוע את התפשטות יריביה של ארה"ב — ההשפעה הסוביטית והמשטר הקומוניסטי על כל צורותיו. יתר-על-כן, המגבלות הקיימות לגבי הפעלת נשק כזה הן כאלו, שיותר משהוא מהווה גורם מרתיע, מופיע הוא עצמו כגורם המשפיע בראש וראשונה לאיתור הסכסוך לגבולות המרחב הגיאוגרפי והמדיני בו הוא מתרחש; ולאחר מכן, בתחומם של גבולות אלה, יותן למעשה לגורמי-הסכסוך חופש-פעולה מלא. מכאן, ששיטת ההרתעה הגרעינית מאפשרת ל"מזרח" לרכז מדי-פעם מאמץ לאיזור מסוים, להשתלט עליו השתלטות הדרגתית — ואח"כ לעבור לאיזור נוסף; וכל זה בשיטה שלא תתן ל"מערב" שום עילה להפעלת הזרוע הגרעינית. ראייה כזו של מצב-הדברים היא שהולידה את הנוסחה החדשה במדיניות-הבטחון האמריקאית.

לפי ניסוח חדש זה, על ארה"ב להקים מערכת הרתעה כזו שתהא מסוגלת להתמודד עם כל אחת מצורות-ההתפשטות של ה"מזרח". הנשק הגרעיני — שנושאו העיקריים הם הצי וחיל-האוויר — יש בו כדי להרתיע את ה"מזרח" משימוש בעצמה הגרעינית המצויה בידיו. כוחות-יבשה סדירים, המוחזקים בזקם בכוננות מתאימה — יש בהם כדי להרתיע את היריב מהתערבות מזוינת גלויה, או ממעשים שיביאו להפעלת כוחות אלה (הרתעה משני סוגים אלה נתממשה הן בסכסוך ברלין והן בסכסוך קובה). אך קיימת דרך התפשטות שלישית —

רך חיזוקן של מדינות ומשטרים שהגם יעדים פוטנציאליים לחתרנות כזו (מתכניות הסיוע, לכל גוניהן — ועד „חיל-השלום“), אלא נתרכז במכשיר הצבאי שאורגן לשם כך — „הכוחות המיוחדים“ (Special Forces).

במלחמת העולם השנייה הפעילו בעלות-הברית בחזיתות רבות כוחות בלתי-שגרתיים וכוחות גרילה, לסוגיהם. כוחות אלה, יחד עם כוחות-האוויר של בעלות-הברית, החדירו את ה„ח-זית“ לעומק שטחי האויב. על הפרטיזנים הרוסיים, היוגוסלביים, על יחידות ה„מאקי“ הצרפתיות, על הצינדיטים של וינגייט וכוחות דומים ידוע לקורא הישראלי לא מעט. פחות ידועים לו מבצעים אמריקאיים אחדים שבוצעו בשדה הלוח-מה הבלתי-שגרתי. מן הראוי לזכור כי ההיסטוריה של ארה״ב רצופה מעללים רבים בשטח הלוחמה הבלתי-שגרתי — החל מתקופת מלחמת-העצמאות, דרך מלחמות-האינדיאנים ומלחמת-האזרחים הגדולה — ועד „תקריות“ ההתערבות השונות (בעיקר במזרח-הרחוק ובאמריקה-הלטינית) שקדמו למלחמת-העולם השנייה. ברם, במיוחד במהלכה של מלחמת-העולם השנייה רכשו האמריקאים נסיון רב בארגון כוחות גרילה מעבר לקווי האויב — ובעיקר במזרח-הרחוק. בצפון האיי לוזון הצליח גנרל אמריקאי לארגן כוח גרילה גדול (שמנה 4 רגימנטים), אשר פעל שלוש שנים רצופות בתוך שטח הנתון להלכה לשליטת האויב. כוחות גרילה פיי-ליפניניים, מונהגים על-ידי קצינים וסמלים אמריקאיים, פעלו בכל רחבי האיים הפיליפיניים בזמן הכיבוש היפני; וראוי לציין את דוגמת האיי הגדול מינדנאאו, בו נתמזגה לבסוף לחימתם במבצעי-הפלישה של כוחות הצבא והצי האמריקאיים העיקריים. גם במבצעים שנערכו בעורף היפנים בבורמה לקחו האמריקאים חלק. כוח בן 3000 לוחם, בפיקודו של גנרל מאַריל ("Merrill's Marauders") חדר את קווי היפנים מבור-מה ופעל שם בתיאום עם הכוח העיקרי, הבריטי, שתקף בחזית. כוח קטן נוסף חדר חדירות עמוקות יותר ועסק בארגון שבטי הקוצ'ינים להתנגדות, תוך ביצוע פעולות-חבלה-והט-רדה רבות. נוסף למבצעים עיקריים אלה בוצעו פעולות

רבות בקנה-מידה קטן יותר; קצינים וסמלים אמריקאיים גטלו חלק אף במבצעים רבים שבוצעו על ידי בעלות-הברית האחרות. כאשר נסתיימה מלחמת-העולם השנייה, נמצא בשר-רות הצבא האמריקאי מספר רב של קצינים שצברו נסיון אישי בארגון לוחמת-גרילה ובניהולה, בזירות רבות ושונות על פני כדור-הארץ.

כתוצאה מהנסיון שהצטבר בצבא ארה״ב, ומתוך לימוד נסיונם של אחרים, החליטו האמריקאים שלא להזניח מרחב-פעולה זה. לכן, כאשר ניגשו עם תום מלחמת-העולם השנייה לארגן את צבאם, ביקשו דרך כיצד לקיים במסגרת הצבא הסדיר מנגנון שיוכל לארגן ולהפעיל בתקופת מלחמה לוחמת-גרירי ליה בשטחים המוחזקים בידי אויב. הבעיות שעמדו בפניהם היו שתיים:

● מבנהו של משטר דמוקרטי אינו מאפשר למדינה אחת להתערב (לפחות — התערבות מזוינת גלויה) בשטחה של מדינה אחרת, מבלי שתזמן לכך על-ידי השלטונות החוקיים באותה מדינה. לכן, ככל שיהיה מנגנון כזה חלק מכוחותיה הסדירים של ארה״ב, ירבו המצבים בהם לא יוכל ליטול חלק פעיל בצורת-מאבק זו של ה„מלחמה הקרה“ — ויהיה נידון מראש לחוסר מעש, עד לפרוץ מלחמה „מפורשת“.

● עובדת קיומה של תנועת-התנגדות זו או אחרת בעורפו של האויב — או בשטח-שליטתו של יריב מדיני — אינה מחייבת כי מטרותיה של תנועה זו תהינה זהות למטרותיה של ארה״ב. טבעי הוא שבמסיבות מעין אלו לא תהיה הנהגתה של תנועת-גרילה או תנועת-התנגדות מוכנה להעמיד עצמה תחת סמכותו של הפיקוד האמריקאי — אף שתהיה מוכנה להסתייע בארה״ב ולתאם פעולותיה אתה (כל עוד לא יפגע תיאום זה במטרותיה של התנועה המקומית). מכאן נבעה המסקנה כי על המנגנון שיוקם להשתלב בתנועת הגרילה המקומית ולהעלות את כושרה כמכשיר לוחם; עליו להיות מסוגל לכוון פעולותיה של תנועה זו באופן שתסייענה לפעיל לוח המבצעת הסדירה. בעיות לאומיות, סוציאליות, דתיות ואחרות העוללות להוות את הרקע להתעוררות תנועות-גרירי

הכוחות לתפקידים מיוחדים של האמריקאים

קול. ג. גולובין וקול. לוי. מ. ספרוב

תשומת-לב מיוחדת לפיתוח הכוחות-המיוחדים. בעוד שקודם מנו 1800 איש — הורה קנדי להגדיל את מספרם בשנת 1961 ל-5,000, ובשנת 1962 ל-10,000; נפוצו אפילו סברות שב-1963 עלולים הכוחות-המיוחדים של ארה״ב למנות רבבות אחדות של חיילים.

כיום קיימות במסגרת צבא-היבשה ארבע „קבוצות“ של כוחות-מיוחדים (10, 7, 5, 1): ה„קבוצה“ ה-1 — הנמצאת באי אור

בשה והכוחות המקובלים האחרים ושכלול-לם; ג. הקמת כוחות לתפקידים מיוחדים ושכלולם, כאמצעי נגד גרילה ולחימה מח-תרית. בנאומו קבע הנשיא כי חשיבות ה-כוחות-המיוחדים אינה פחותה מזו של שני הגורמים הראשונים. מיניסטר-ההגנה של ארה״ב, בדברו על יעודם של הכוחות-המיוחדים, הדגיש כי הם עשויים להיות מופע-לים בכל מקום על-פני כדור הארץ. מאז נבחר קנדי לנשיא ארה״ב הוקדשה

לדעת מחברי המאמר, מקדישים עתה הא-מריקאים תשומת-לב מיוחדת לפעולות יחידות חבלה-ומודיעין, המכונות „כוחות-מיוחדים“; ו-ה-לעיתים (נקראות) גם „כוחות פרטיזניים“.

בקבעו בינואר 1962 את תפיסת-היסוד ה-אסטרטגית, פרט נשיא ארה״ב את שלו-שת עקרונותיה הבאים: א. שמירה על יתרונה של ארה״ב בחימוש גרעיני לעומת ב. הגדלת מספרם של גייסות הי-

לימוד שפות הנו חלק מתכנית האי-
מונים של לוחמי הכוחות המיוחדים

ההנהגה הם הציבור הדתי, או המעמד החברתי, אותו היא מייצגת. המאפיין את שליטתה של ההנהגה כזו הוא, בדרך-כלל, הקושי בו היא נתקלת בשליטתה על הכוחות הלוחמים בפועל ובהפעלתם המבצעית; תכופות שולטת היא בכוחות אלה רק על-ידי מתן הכונה אידיאולוגית כללית.

תנועות הגריליה שפעלו במלחמת-העולם השנייה הקיפו לע-תים את שלושת שלבי ההתפתחות הנ"ל (כגון הפרטיזנים היוגוסלביים של טיטו); לעתים כללו רק את השלב הראשון, או הראשון והשני.

מתוך ראייה כזו של מבנה תנועות הגריליה וארגונן, הקימו האמריקאים את ה"כוחות המיוחדים". התפקיד שנקבע לכוחות אלה היה: לסייע בארגון כוחות גריליה מעבר לקווי האויב, או בכלל בשטחים הנתונים לשליטתו; לתת בידי הפיקוד האמריקאי מכשיר שיאפשר לו לכוון פעילותם של כוחות כאלה לצרכיו של המאמץ האסטרטגי או האופרטיבי הכללי.

ליה בשטחי העולם השונים, הן כה שונות זו מזו וכה מור-כבות בעצמן, עד שמכשיר מעין-זה הרוצה לכוון פעולתן לא-פיק הרצוי, חייב להיות גמיש מאוד בארגונו ובדרך פעולתו. מתוך ניתוח ארגון של תנועות-הגריליה השונות נראה שיסוד דות הארגון של תנועות אלה, ברוב המקרים, הם זהים כמעט. יחידת-היסוד היא, בדרך-כלל, החבורה המתרכזת סביב מנהיג או הנהגה מצומצמת. יחידה זו גדלה-והולכת כתוצאה מהצ-טרפות לוחמים נוספים, ובמהלך המלחמה עלולה היא ליהפך מחבורת לוחמים בודדים לגוף בן אלפי לוחמים. המאפיין את חבורת-היסוד הוא, כאמור, עובדת התרכזותה סביב מנהיג, או הנהגה מקומיים.

השלב הבא הוא האיזור הנתון לשליטת חבורות הגריליה. חבורות אלה, המשותף לכולן הוא, לעתים, עצם התנגדותן לשלטון המקומי, או לכובש הזר — בעוד שביתר מטרות המלחמה הן חלוקות; אך לעתים מטרות-המלחמה זהות אצל כולן. בצד גורמי השאיפות קובע תכופות גם הגורם הגיאוג-רפי, שבגלל אופיו המיוחד (יערות, הרים, ביצות ושטחים אחרים המקשים על פעולתו של כוח סדיר) הוא המרכז בתוכו את כוחות הגריליה. לעומת זאת, קורה כי בגלל אופיו הטו-פוגרפי של האיזור אין ליכוד זה של החבורות הדוק במיוחד, וקיים קושי אובייקטיבי לשליטה מרכזית על כוחות הגריליה והכונת פעולותיהם במתואם עם המאמץ-המבצעי העיקרי. כאשר מטרות-המלחמה של הכוחות הפועלים באיזור מסוים הנון משותפות, נוצרת, לרוב, מפקדה אזורית המנחה ומתאמת את פעולותיהם; אלא ששליטתה של מפקדה כזו רפויה, ברוב המקרים, הרבה יותר מאשר השליטה הישירה והבלתי-אמצ-עית של הפיקוד שבכל אחת מחבורות הגריליה הנפרדות.

השלב השלישי והאחרון בהתפתחות הארגון הוא ההנהגה הראשית של כוחות הגריליה, אשר בעצם טיבה מגלמת את מטרותיה של תנועת ההתנגדות. אם ההתנגדות היא לאומית, הרי גבולות שליטתה של ההנהגה זו הם הגבולות הגיאוגרפיים או האתניים של העם, או המיעוט הלאומי. אם ההתנגדות היא על רקע דתי או סוציאלי — הרי גבולות השליטה של

סה (25 איש); מחלקת ממשל-צבאי (86 איש); מחלקת-מודיעין (91 איש); מח-לקת רפואה (66 איש). בסך-הכל תכלול ה"קבוצה" 1588 איש. בהתאם למסיבות עשויה ה"קבוצה" לקבל סיוע של טייסת חיל-אוויר, פלוגת קשר, פלוגת תובלה ועוד. מספורם ומיקומם של האגדים יהיה כשל ה"קבוצות" שעל בסיסן הם מוקמים. ליד מטה הצבא הוקם מנהל חדש, שבראשו עומד עוזר ראש-המטה לענייני "לוחמה מיוחדת". הוא יתכנן הפעלת הכוחות-המיו-חדים, ינהל את הדרכתם, ויפתח בשבילם כלי-נשק ואמצעי-לחימה אחרים, ציוד ואור-חות-לחימה.

בתחילת 1962 הוקמה ועדה מיוחדת של 13 גנרלים, שהמליצה — למען העלאת יכולת ארה"ב בניהול מלחמות גריליה ונגד-

ומחלקת-מנהלה ושלוש מחלקות-קרביות. בכל מחלקה קרבית — שלוש כיתות; כל כיתה כוללת: מפקד הכיתה (קפיטן), סגן המפקד (סמל-ראשון), סמל למבצעים-מיו-חדים, סמל-מודיעין, שני חבלנים, מומחה לנשק-קל, מומחה לנשק-כבד, שני אלחוט-אים; ושני אנשי רפואה. גילם הממוצע של אנשי הפלוגות הוא כ-30 שנה — לעו-מת 20—19 שנה, גילם הממוצע של חי-לים בחילות אחרים.

ב-1963 החליט פיקוד צבא ארה"ב לארגן את הכוחות המיוחדים במסגרת חדשה — של ארבעה אגדים, ולבצע זאת לפי תכנית דו-שנתית. את היסוד לכל אגד תהווה ה"קבוצה" שכבר קיימות; מלבד זאת תוכ-ן לכלול במבנה ה"קבוצה": פלוגה ללוח-מה-פסיכולוגית (58 איש); מחלקת הנד-

קינאוה מיועדת לארצות אסיה; ה"קבו-צה" ה-5 — ב"מצודת-בראג" (בקרולינה-הצפונית) מוכנה לפעולות באפריקה; ה"קבוצה" ה-7 — גם היא ב"מצודת-בראג", מכוונת לפעולות באמריקה המרכזית וה-דרומית וכן בדרום-מזרח אסיה (אזורי-ה"גונגל"); ה"קבוצה" ה-10 — בבאד-טלץ' בגרמניה, מיועדת לפעולות חתרניות במדינות הגוש-המזרחי וכן במזרח-הקרב ובמזרח-התיכון.

גם ב"משמר הלאומי" הוקמו ארבע "קבו-צות" של כוחות-מיוחדים (ה-16, ה-19, ה-20 וה-21); כן אורגנו שלושה גופים מסוג זה בעתודה המיליציונית של חיל-הצבא. כל "קבוצה" של הכוחות-המיוחדים מורכ-בת מפלוגת-מפקדה וארבע פלוגות לתפקי-דים-מיוחדים; בכל פלוגה — חולית-פיקוד

יש לזכור שהנחת היסוד היא שכוחות הגריליה עצמם יהיו כוחות מקומיים, ולא אמריקאיים; לכן אין לראות את ה"כוחות המיוחדים" כיחידות "קומנדו", או יחידות לפעולה מעבר לקווי האויב, במובן המקובל.

צוות היסוד של הכוחות המיוחדים הוא "צוות א" (Operation "A" Team). זהו צוות המיועד לפעול בתוך חבורת הגריליה הראשונית. הצוות מסוגל להעלות את רמתה המקצועית של חבורה כזו על ידי הקניית ידע בתפעול הנשק ובטקטיקה זעירה, על ידי מתן שירותי קשר והקניית הידיעה בשימוש באמצעים אלה, מתן שירותים רפואיים וכו'. בהמשך המאמר נפרט את ארגונו ומבנהו של "צוות א", שכן זהו צוות היסוד, אשר בשל הרכבו וטיב אימונו הוא הקובע את רמת כשרם של ה"כוחות המיוחדים". קיים גם "צוות ב", שמתפקידו לפעול ליד מפקדת איזור הגריליה ומוטל עליו לספק לזו אמצעי שליטה וידע ארגוני שיאפשרו לה לשלוט בחבורת הגריליה שבמרחבה; ואילו תפקידו של "צוות ג" — לפעול ליד מפקדת הגריליה הכללית (או ליד מפקדות גלילות השולטות כל אחת על מספר אזורים). "צוות ב" ו"צוות ג" בנויים מבחינה עקרונית, בדומה ל"צוות א", אלא שכוח האדם שבהם יהיה רב יותר, דרגות הקצינים גבוהות יותר והרכבו המפורט של הצוות יותאם לצרכים הקונקרטיים שבמרחב פעולתו הסוים.

להבנת רמתם המקצועית של הכוחות המיוחדים הבה ונראה מה הרכבו של הצוות הבסיסי, הוא "צוות א":

הצוות הבסיסי מורכב מ-2 קצינים ו-10 בעלי מקצוע. אנשי הצוות הם קצינים וסמלים בשירות קבע, המתנדבים לכוחות המיוחדים; מאחוריהם שנות שירות אחדות בצבא הסדיר. החובש עשוי לשמש דוגמה לרמת האימון של הצוות. לפני שהוא מתחיל באימון במסגרת הכוחות המיוחדים, נשלח הוא לקורס חובשים הנמשך שנה תמימה. לאחר אימון זה מסוגל הוא לבצע ניתוחים בלתי מורכבים, לטפל בפציעות — ובעשרות מחלות שונות ומשונות. הוא לומד להשתמש בתרופות שונות וכיצד להכין תרופות בסיסיות מהמצוי תחת היד בש-

טח; ולבסוף — הוא לומד להכשיר אנשים נוספים כעוזרים על ידו. נוסף להכשרתו כחובש, עליו להתמחות, לפחות התימחות חלקית, בשני מקצועות נוספים (למשל — נשק וחבלה); וכן חייב הוא בלימוד שפה זרה, או שתיים (ובראש וראשונה שפת האיזור בו נועד הצוות לפעול).

כפי שהחובש יודע לנתח ולספק תרופות אף בתנאי שדה — כן מסוגל החבלן להרכיב חומרי נפץ אף מאותם חומרים שני תן להשיגם בבית מרקחת, האלחוטן — לבנות מכשירי קליטה ושידור מציד המצוי בשטח והנשק — לתקן עשרות סוגים של כלי נשק ולהפעיל ציוד בית מלאכה, ויהיה אף הפרימיטיבי ביותר. כאמור, כל אחד מהמומחים הללו מתמחה במקצועו כשנה; ונוסף על כך, עליו להתמחות לפחות חלקית בשני מקצועות נוספים. לאחר אימון זה צפויים לו אימון בסיסי ואימון הצוות, הכולל אימון בתנאי לוחמת ג'ונגל ולוח מתהרים, חבלה תת מימית, צניחה, לוחמה פסיכולוגית, התימחות בשפות ועוד.

מכאן רואים אנו שעל אף העובדה כי הצוות הבסיסי של הכוחות המיוחדים מונה בסה"כ כ-12 חייל, גלומים בו ידע מקצועי רב ויכולת להתקיים, ולהתמיד בקיום, אף בשדה הקרב המורכב וזרוע התחתונים ביותר.

מנסיונם במלחמת העולם השנייה למדו האמריקאים שהפעלת כוחות גריליה הוא ענין הכרוך בקשיים וסיבוכים רבים. הבעיות המבצעיות, הפוליטיות, הסוציאליות והאחרות המשפיעות על פעולתם, הן כה מורכבות ומסובכות עד כי קשה לדרוש ממפקדי הצבא הסדיר שבחזית כי יהיו בקיאים במכלול בעיות אלה באותה מידת בקיאות הדרושה בשביל להפעיל כוחות אלה ביעילות ומתוך הבנה. לכן אם בצדו של האויב (דהיינו מעבר לקווי) כולל מערך הכוחות המיוחדים את הצוותים מהסוגים א', ב' ו-ג', המאורגנים באופן שיהיה שלד פיקודי (או שלד הצמוד למערך פיקודי מקומי) — הרי שבצד הכוחות האמריקאיים הסדירים שונה הארגון. ליד מפקדת הזירה — שהיא המפקדה הגבוהה ביותר של הכוחות הפרעלים — קיימת מפקדת "קבוצה" (group) של הכוחות

ארבעה שבועות נוספים — קורס ברפואה ובלוחמה כימית. אחר כך, במסגרת מחלקות הקרב שלהם, מתאמנים החיילים 13 שבועות בצליחת מכשולים, בשחיה, ביעילות בשטח בוצי, בג'ונגל ובתנאים ארקטיים, וכן מתאמנים הם בנחיתות מן הים. בשלב המסיים, בהתאם ליעודי החיילים, לומדים הם בבתי ספר מיוחדים — כפרטים או במסגרת מחלקותיהם — פעולות הסחה וחבלנות, חבלה תתי מימית ופעולות נגד מרי או שנשלחים לבית ספר ללוחמה פסיכולוגית.

עתה מוצבים החיילים לשירות ב"קבוצות" כוחות מיוחדים — והמשך אימונם שם מתנהל כבר בתנאים גיאוגרפיים של הזירות בהן נועדו לפעול.

תשומת לב רבה מוקדשת לשכלול ציודו של

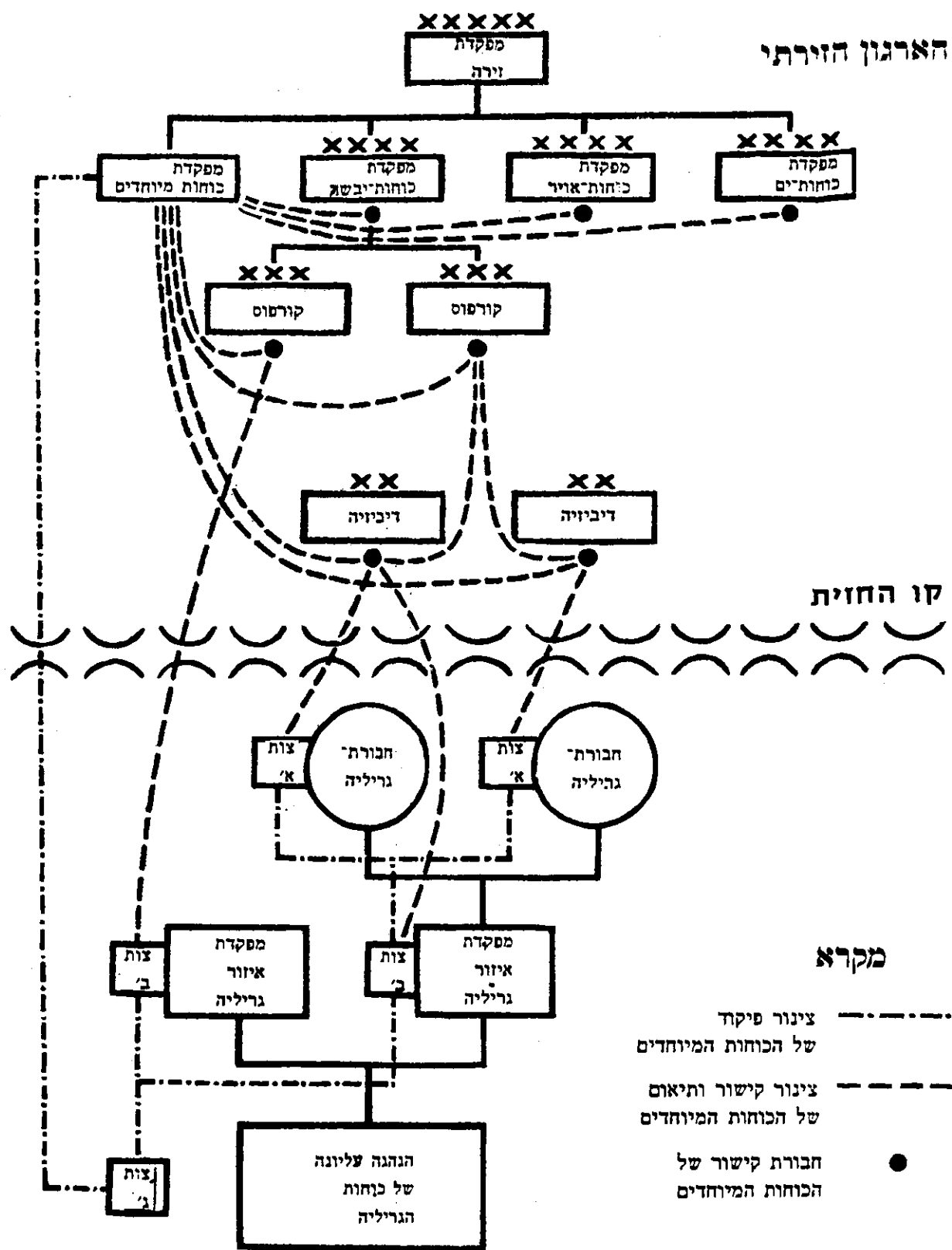
את שירות החובה ונוער בעל הכשרת צניחה, היודע שפות זרות. ההדרכה מבוצעת לפי תכנית מיוחדת, המכוונת לאימון החיילים במקצועות מספר — כדי לאפשר פעולות עצמאיות של היחידות המיוחדות הופעלות בעורף האויב. תשומת לב רבה מוקדשת לכושר הגופני. את החיילים, הסמלים והקצינים מאמנים באופן שיוכלו לפעול בכל שטח, מזג אוויר, עונת השנה ושעת היממה. החיילים מתאמנים להרוג באופן שקט, "מעבר לפינה", ואף ללא נשק. כל מתגייס עובר תחילה הכנה בת 8 שבועות בבית ספר מיוחד במצודת בראג: צניחה, קשר, טקטיקה, עזרה ראשונה, טכניקה מיורדות של צניחה, נשק אישי — אמריקאי וזר. לאחר זאת באה הכשרה, בת 5 שבועות, בחבלה, בחימוש ובקשר מתקדם; וב-

גריליה — להרחיב את בתי הספר להכנת הגייסות לתפקידים מיוחדים שבפורט-בראג, (באיזור תעלת פנמה) ולהקים בתי ספר ב"באד-טלף" ובאי אוקינאוה; לפי ידיעות סוכנות יפנית כבר מופעל בית הספר באוקינאוה ומודרכים בו 100 חיילים מצבא דרום-וייטנאם; ובאיזור תעלת פנמה לומדים כ-150 קצינים מצבאות אמריקה-הלטינית.

את הרכב הכוחות המיוחדים משלימים — כלשון מחברי הסקירה — על ידי גיוס מתנדבים ממוצא זר, בעיקר מקרב האנשים שקודם לכן שיתפו פעולה עם הפולשים הגרמניים, ומתוך עריקי ארצות הגושה מזרחי שברחו לארה"ב, לבריטניה, לצרפת ולמדינות אחרות במערב. כמתנדבים מקרב האמריקאים מעדיפים חיילים שכבר גמרו

המיוחדים; ומפקדה זו היא המפקדת ישירות על כל הכוחות המיוחדים הפועלים מעבר לקווים באותה זירה והיא המתאמת את כל פעולות הגרילה בשטח האויב. מפקדה זו מורידה מערכת קציני-קישור אל עוצבות הצבא הסדיר שבחזית (אף מפקדות הדי-ביזיות והקורפוסים); באמצעות קציני קישור אלה יכולים המפקדים שבחזית להפעיל את כוחות הגרילה במתואם עם המהלכים הטקטיים והאופרטיביים בגזרותיהם. כיום קיימות בצבא ארה"ב שלוש מפקדות "קבוצות" (groups) כאלו: האחת — ליד מפקדת זירת-המזרח-הרחוק; השנייה — ליד מפקדת זירת-אירופה; השלישית — ממוקמת במחנה בראג שבמדינת צפון-קרוליינה, והיא מיועדת כנראה לפעול ליד פיקוד העתודה האסטרטגית של ארה"ב ("Strike Command"). נוסף לשלוש המפקדות הזירות הללו, קיים במחנה בראג בסיס-אימונים מרכזי של הכוחות המיוחדים; בסיס זה אחראי הן להכשרת הכוחות והן לפיתוחה של הדוקטרינה לתפעולם.

מלבד שלושת סוגי הצוותים התקינים של הכוחות המיוחדים קיימות גם יחידות-תגבור, שנועדו לתגבר כוחות גרילה באמצעים מיוחדים. יחידות אלו הן מסוגים שונים: פלוגות הליקופטרים, יחידות לוחמה-פסיכור-לוגית, יחידות קשר וכו'. כל יחידות התגבור הללו שייכות אף הן לכוחות המיוחדים. כאמור, הוקמו הכוחות המיוחדים לאחר מלחמת העולם השנייה; אלא ששילוב יעודן, כפי שהוגדר בהגדרה שהובאה לעיל, לא איפשר להן לקחת חלק ב"מלחמה הקרה".

עצור את הגל הקומוניסטי של מלחמות-שחרור".

גייסות אלה נקראים בארה"ב "בלתי-שגר-תיים", ופעילותם החתרנית-החבלנית ומו-דיענית — "אורח-לחימה חדש". בהופיעו ב-6 ביוני 1962 בסיום המחזור של בית-הספר הצבאי ב"ואסט-פוינט" אמר הנשיא קנדי: "יתכן שתפקדו על הכוחות המיוחדים שלנו — כוחות בלתי-שגרתיים — זהו גדלים ללא-הרף במספר ובחשיבות... זהו אורח-מלחמה חדש — חדש באינטנסיביות שלו, אך ישן במקורו. הם יהיו צד במלחמת פרטיזנים, גורמים חתרניים, מתקוממים ו-מתנקשים; הם ינהלו מלחמה מן המא-רב — ולא בשדה-הקרב, מלחמת הסתננות ולא התקפה ישירה. הנצחון מושג על-ידי התשת כוחות היריב".

לו בבסיס-התעופה אגלין (בפלורידה) הוקם (לפי העתונות האמריקאית) "מרכז לחי-מת-אוויר מיוחדת"; לעת-עתה הוקמו ב-מסגרתו שתי יחידות-לוחמות: "קבוצה" ל-הסחה-וחבלה מוצנחת ומונחתת מס' 1 — וצות לתפקידים מיוחדים מס' 1, על מטו-סיהם וההליקופטרים שלהם. תחילה ימנו 850 איש; ותוכנן להגדיל את מספרם עד 5,000 חיילים.

מהן המשימות שתוטלנה על הכוחות-המיו-חדים?

"בראש-ראשונה הדברת תנועות-שחרור לאו-מיות במדינות אסיה, אפריקה ואמריקה-ה-לטינית ולפעולות חתרניות במדינות הגוש-המזרחי". מחברי המאמר מביאים את דב-רי הגנרל טיילור כי "ארה"ב מתכוננת לה-כין מומחים ללוחמת-נגד-גרילה במגמה ל-

החתרן-החבלן; מפתחים כלי-נשק-קל ש-יהיו קלי-משקל ויפעלו ללא השמעת קול, מכונות-פיצוץ קטנות-ממד אך רבות עצמה, חומרים כימיים מרעילים (גם להשמדת ה-צמחיה והעצים), מדים וציוד מיוחדים, אמי-צעיר-עזר טכניים לניהול תעמולת-חתירה, משדרי-אלחוט משוכללים — ואפילו מטע-נים גרעיניים, לפגיעה במפעלים חשובים. חימושן של פלגות הכוחות-המיוחדים יהיה מותנה, בעיקר-של-דבר, בגודל הצוותים וה-יחידות ובאופי משימתן — מן הקל שבסו-גיה-ציוד שהוזכרו כאן ועד לרבי-העצמה שבהם.

יחידות כאלה מוקמות לא רק בצבא-היב-שה, וב"משמר הלאומי" וב"צבא-העתודה" המיליציוני הקשורים בו, אלא גם בצבא-הצי ("המארינס") ובציה-מלחמה עצמו. ואי-

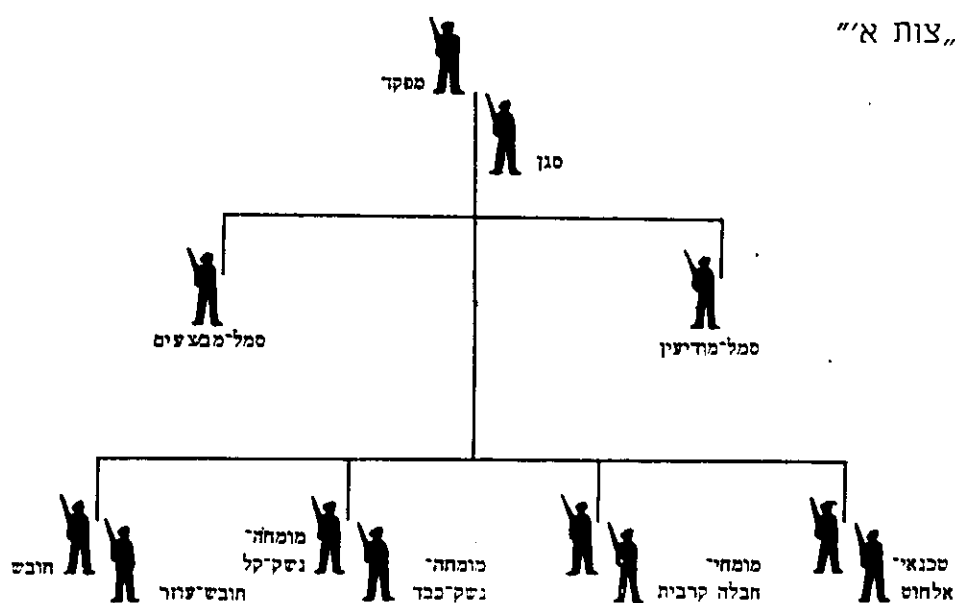
חיילי הכוחות המיוחדים לומדים להפעיל סוגי נשק רבים נוסף על הנשק התקני של צבא ארה"ב. החייל הזה מחזיק בתת-מקלע עוזי.

לשלביה השונים וכתוצאה מכך נמצאו למעשה בתהליך של התנוונות, ואף של צמצום הקפן. שינוי מדיניות הבטחון האמריקאית שחל לפני שנים מעטות הפיח בכוחות אלה רוח-חיים מחודשת; שכן במסגרתה של מדיניות זו נמצא להם תפקיד מכריע — ומבחינות ידועות אף תפקיד עיקרי במימוש רעיון ההרתעה-הכוללת. כזכור, אחת הבעיות העומדות בפני האמריקאים היא כיצד להביא את השלטון המקומי, במצבים בהם מתגונן הוא בפני פעולות חתרנות, למצב בו יהיה מסוגל להתגונן ביעילות, באמצעות כוחותיו הריבוניים, בפני צורת התקפה כזו. דרוש היה להם מכשיר שיוכל לארגן וליעל כוחות כאלה באופן שיהיו מסוגלים לשאת בהצלחה במשימה מסוג זה. עתה לא היה נחוץ אלא להוסיף על משימתם הראשונה של הכוחות המיוחדים משימה נוספת: להפעילם גם לצורך ארגון כוחות-מקומיים, למען יוכשרו אלה להתמודד בכוחות גריליה, הפועלים בשטחם הריבוני. אכן, בארגונם הנוכחי יכולים הכוחות המיוחדים לשאת בשתי המשימות, מבלי שיהיה לכך צורך בשינויים וסיגולים ארגוניים כל שהם. כתוצאה טבעית מהטלת המשימה הנוספת על הכוחות המיוחדים הפכו אלה (על אף הקפם המספרי המצומצם) ממכשיר חלש ונשכח לאחת הזרועות החשובות ביותר של כוחות-

היבשה של ארה"ב. מאז פועלים כוחות אלו בדרום-מזרח אסיה, וכן באזורים פחות ידועים, בחבלי-עולם שונים. כיום זהו הכוח הצבאי הסדיר היחיד של ארה"ב הצובר נסיון-קרב, בתנאי לחימה מגוונים למדי, אף בתקופת שלום.

כניסתם של הכוחות המיוחדים לשדה-הקרב העמידה את התיאוריה במבחן המציאות; וכבר בתחילה הסתבר שלא תמיד התאימה המציאות לתאוריה. בויאט-נאם התברר שה-צוות-הבסיסי הוא צוות קטן מכדי שיהיה מסוגל להוות גרעין שסביבו יתרכזו כוח מקומי חזק. כן הסתבר שתפקידם של הכוחות המיוחדים לא תמיד מצטמצם בהכשרת אחרים ל-קרב — ולעיתים צריכים הם לקחת בו חלק בעצמם; ואירעו אפילו מקרים בהם מצאו את עצמם כשהם לוחמים לבדם.

היום לוחמים בדרום-מזרח אסיה אלפים של לוחמי הכוחות המיוחדים. המלחמה בה הם נתונים משנה פניה מיום ליום, והם מוכיחים כושר-הסתגלות מהיר — הן לאופיה הכולל של המלחמה והן לאורחות-לחימה טקטיים חדשים ומתחדשים בה

לדעת מומחים אמריקאיים, חשיבות רבה יותר מאשר לכמותם. מיטב התוצאות ישי-גו הכוחות המיוחדים — לפי „ארמי“ — בפעלם בחוליות זעירות, שבראשן מפקדים מוכשרים, חוליות שיערכו מארבים ופשי-טות, ישמידו יעדים שונים, וכן יעלמו מיד, ושוב יכו ויעלמו. חוליות אלו יפעלו בעיקר בלילה ובתנאי ראות-מוגבלת. החיילים מת-אמנים להתחפש כתושבי-המקום, עובדי תו-בלה, חקלאים, בנאים וכיו"ב — וכן כחיילי המדינה בה עתידים הם לפעול.

בעלי-המאמר הסובייטיים מסכמים: „הנתו-נים המובאים כאן מעידים על כך שהאמ-ריקאים לא רק משתמשים שימוש נרחב בכוחות-מיוחדים נגד תנועות-שחרור לאו-מיות, אלא גם מתכוונים להפעילם במלח-מת-עולם חדשה“.

משותפים. כן יעסקו ב„מבצעים מיוחדים“, לפי הוראות פיקוד-הזירה. החשובים שבי-מבצעים אלה: „איכון מטרות כגון בתי-החרושת, מחסנים ועמדות של הנשק הטילי והאטומי, מערכת המכ"מ של ההגנה הנגד-מטוסית, הנשק הכימי וריכוזים ניכרים של גייסות וחימוש; הכשלת היצור הצבאי בי-אמצעות חבלה וחתרנות במפעלים; הפצת שמועות בהלה; השמדת מנהיגים מדיניים ושחרור אסירים פוליטיים“.

הטקטיקה ואורחות-החתרנות של גייסות אלה עשויים להיות — בדומה למשימו-תיהם — רבי-גוניים ביותר: מחבלה וטרור סמויים ותעמולה — ועד להדברת פרטיזנים והופעות בדמות „גריליה“.

לניידות, לכושר-הקרב המעולה וליכולת-ה-הפתעה של החיילים בכוחות אלה נודעת,

כוחות-מיוחדים הופעלו בפעולות נגד המה-פכה בקובה, כולל הנחיתה ב-1961. כוחות אלה מופעלים גם נגד כוחות פטריוטיים בויאט-נאם הדרומית, כמדריכים המאמנים את גייסות המשטר בלוחמה נגד פרטיזנים ובפעולות חבלה בצפון ויאט-נאם. בענין ה-שימוש בכוחות-מיוחדים בפרוץ מלחמה נגד הגוש-המזרחי, כתב הירחון „ארמי“:

„אם תסתכן מחר ארה"ב במלחמה בי-אירופה יפתח צבא ארה"ב, לראשונה בתול-דותיו, במבצעים בהם פעולות-פרטיזניות ית-נהלו בתיאום הדוק עם הגייסות הסדירים“.

את התפקיד העיקרי בכך תמלא, לדברי היר-חון, ה„קבוצה“ ה-10. חייליה יופעלו בעומק שטח האויב למרחק מ-300 ועד 3000 ק"מ, ובפעלם בקבוצות קטנות יתחברו „עם כו-חות פרטיזניים האוהדים לנו“ למבצעים

למעלה: החובש לומד לבצע ניתוח-חירום בתנאי-שדה
מטה"ל: מומחי חבלה מכינים פיצוץ של פטי רכבת

במשימות מגוונות למדי והמסוגלים לעמוד בתנאים קשים של מאמץ פיסי וחוסר נוחיות (דבר, שקשה לומר על יחידות אחרות בצבא ארה"ב).

אף שדרכם של כוחות אלה בויאטנאם רצופה לא רק הצלחות אלא גם כשלונות רבים, הרי על רמתם ניתן יהיה לעמוד רק לאחר תקופה ארוכה, מאחר ומטבעה של מלחמת-גרילה ששורשיה עמוקים והיא נמשכת זמן רב. מכל מקום, ניתן לשער כי ערכם העיקרי של ה"כוחות-המיוחדים" לכוחות-ה"ב" של ארה"ב הוא בעצם קיומם. כוחות מעולים, המתנסים יום-יום בלחימה במקומות שונים בעולם, יכשירו ממילא סגל של מפקדים וחיילים שיקבעו בעתיד לא-במעט את אמות-המידה לאימון וללחימה, שהם כה חשובים לכל צבא — והעלולים להתערער בצבא הנתון זמן רב בחוסר מעש.

לבקרים, ואף לציד-מלחמה חדיש ומיוחד. אחד מאמצעי המלחמה החדשים, המופעל בהקף רב ובשיטות מהפכניות למדי על-ידי הכוחות-המיוחדים הפועלים בויאטנאם הוא ההליקופטר. השיטות המבצעיות שפותחו בשדה-הקרב על-ידי הכוחות-המיוחדים הופכות בהדרגה לנחלתם של כוחות-ה"ב" כולם; ומספרי ההליקופטרים שנקבעו בתקני העוצבות הסדירות בצבא זה הוכפלו, ואף שולשו, מאז התחילו מבצעים אלה.

התיאוריה המונחת ביסודם של הכוחות-המיוחדים נראית אמנם תמימה למדי (רעיון הצות-הבסיסי, שיארגן סביבו אלפי לוחמי-גרילה); אך לשנות תיאוריה ניתן במשיכת-קולמוס אחת. לעומת זאת, להקים כוחות מאומנים ומצוידים, מוכנים לשאת במשימות מבצעיות קשות — לכך דרושות שנים רבות. מכאן, שחשיבותם של הכוחות-המיוחדים היא פחות בתפיסה שהדריכה את מניחיהם לארגונם, מאשר בעובדה שלרשות ארה"ב עומדים היום אלפי לוחמים בעלי רמת אימון וכושר-גופני מעולים, לוחמים אשר אופי הכשרתם מאפשר להם לשאת

בעולם החמוש

בור הפיקוד-האסטרטגי של צרפת

טילים ושל 15 דקות — במקרה של התקפת-מפציצים. מפציצי "מיראז" הפזורים בשלשות במרחבי צרפת, יוכלו להמריא דקות ספורות לאחר האתרעה. לכל אחד תהיה תכנית-טיסה, השמורה עמו מראש, ושיעד אויב מסומן בה כמטרה; עיקרי היעדים יהיו ערים. משימריאו מפציצי-הסילון, תהיה לנשיא שהות-מה להחליט החלטתו — להתקוף או לאו. בקר הפיקוד-האסטרטגי שב"בור" יוכל לפעול רק לאחר קבלו, בקוד סודי, את האות "פעל", מאת הנשיא.

הראשונים שב-50 מפציצי-ה"מיראז" שבתכנית כבר נכנסו לשירות. סבורים כי הכוח כולו יוקם במשך שנה זו. לסוף 1965 מצפים לדברי הודעות ממקורות רשמיים ל"שכלול נוסף" בטיב הכוח — בין שכונת הדבר להגברת חימושו בין שהוא מתיחס ליכולת מטוסיו או לפיתוחם של אמצעי-שיגור נוספים.

כ-20 ק"מ צפונית לפריז נפתחה לפני 100 שנה מחצבת-גבס. לפני 20 שנה שוכנו בה טילי V-2 של הגרמנים, שאיימו על לונדון. כיום מתקנים במחצבה זו את מרכזי-העצבים לכוח-המהלומה הגרעיני העתיד של צרפת. ה"בור" (כינויו הבלתי-רשמי של מקום זה) יכיל מחילות תת-קרקעיות רבות; ישכנו בו המתקנים והאנשים של שירותי הגילוי, הזיהוי וההכונה של פיקוד-האוויר האסטרטגי, ושל המרכז-המבצעי הצרפתי להגנה-האווירית. על מפעלי מערכות האלקטרוניקה והתקשורת שב"בור" יוטלו שני תפקידים: לגלות ולזהות כל כוח-התקפה ולהנחות כשיוחלט על מהלומת-נגד, את מפציצי "מיראז-4" הצרפתיים, נושאי החימוש הגרעיני. ברם, ההחלטה הגורלית להנחית מהלומה אטומית — לא תתקבל ב"בור". סמכות לפקודה כזו שמורה אך ורק לנשיא של צרפת. סבורים כי מערכות-האתרעה יאפשרו לצרפת שהות של 5 דקות במקרה של התקפת-

בין לוחמי-גריליה לצבא-סדיר

רס"ן אלישע רואי

ביולי 1925 פרץ בהר-הדרוזים מרד שיחד עם מאורעות שהתרחשו בחלקי סוריה האחרים, הטריד וסיכן את השלטון הצרפתי בסוריה בשנים 1925—1927. בצדק רואים בו את אחד המאורעות המעניינים והחשובים שארעו בלבנט בין שתי מלחמות-העולם.

בחינות רבות למרד, ביחוד באשר למשמעויותיו הפוליטיות, הכלכליות והחברתיות הנובעות מאופיה האתני והדמוגרפי של סוריה בכלל, ושל העדה הדרוזית בפרט*. על-אף שהמרד כמעט וערער את „ההסדר בעולם האיסלאמי" שלאחר מלחמת-העולם הראשונה — ובכך עלול היה לשבש את האיזון בין הכוחות המתחרים ביניהם (בריטניה וצרפת) על השפעה ושלטון במזרח-התיכון — לא היה הוא, על-פי אופיו, מאבק של צבא עממי המתארגן תוך כדי לחימה, נאבק לשחרור עמו ונלחם בצבא כובש, אלא מלחמת גריליה של עדה שוכנת הרים, בעלת תודעה יחודית ומגמות בדלניות הקיימות בה עד היום.

אף-על-פי-כן עשוי המרד להציג מספר לקחים מעניינים מהבחינה החברתית והצבאית גם בימינו, כאשר אפילו צבאות המזרח-התיכון עומדים על סף עידן הטילים והלוחמה הגרעינית.

דומה שכל עוד תתקיימה במרחב עדות — דתיות ולאומיות — שוכנות הרים (משום כך מרוחקות ממרכזי התסיסה ומתהליכי ההתפתחות החברתית והתרבותית), עדות המאורגנות במבנה-שבטי בדלני, וכל עוד לא תנופץ מערכת-הנאמנויות האופינית למבנה זה, ולא תיוצר תחתה זיקה לארגונים חברתיים בעלי מערכת-נאמנויות חדשה — עשויים אנו לעמוד לפני תופעות נוספות בדומה למרד הדרוזי. המתרחש כיום בתימן ובכורדיסטאן העיראקית, אינו אלא שינוי נוסף (אמנם בעל הבדלים מסוימים הנובעים מהשוני בזמן, במקום ובעדה), של אותה תופעה, והוא מאמת את הנחתנו. הארועים והמהלכים הצבאיים מפליאים בדמיונם, ומן הדין שלקחי היסוד יהיו זהים. בכך נעוצה חשיבותה של ההתייחסות ב-1963 לארועי 1925.

מאחר שעד כה לא בוצע כל מחקר יסודי ומסכם בפרשה זו, וחלק גדול מהמקורות ספון בארכיונים נעולים, נותרו מספר ארועים ותופעות בגדר סתומות שאי-אפשר להבהירם. הדבר אמור במיוחד לגבי שחזור מדויק של קרבות, ניתוח שיטות הלחימה ואורחות הפעולה, בעיקר של הדרוזים.

הרקע הגיאוגרפי וזירות הקרב

לאורך 70 ק"מ. פסגתו במרכז המבנה מתנשאת ל-1930 מ' מחמת העליה המדרגת, מוגבלת הראות ורק ממקומות מוע-טים בהר ניתן לראות את פסגותיו. בקטעיו הדרומיים והמר-כזיים של ההר, המורדות תלולים והנוף פראי. המורדות הצפוניים והמזרחיים חשופים. סוידא, בירת ההר, בנויה על מורדותיו המערביים. הלג'אה בצפון-מערב והצפא בצפון-מזרח הנם אזורי געש פרוצים המתנשאים לגובה של 6 מ' מעל למישור העוטר אותם. שני האזורים אינם ניתנים למעבר ולפיתוח.

מישור-החורן משתרע ממזרח לגולן ומדרום לנהר אעוג' המהווה את הגבול בינו לבין אגן-דמשק. החורן הצפוני גבוה מהחורן הדרומי, והוא טרשי וסלעי. עיבוד חקלאי אינו אפשרי

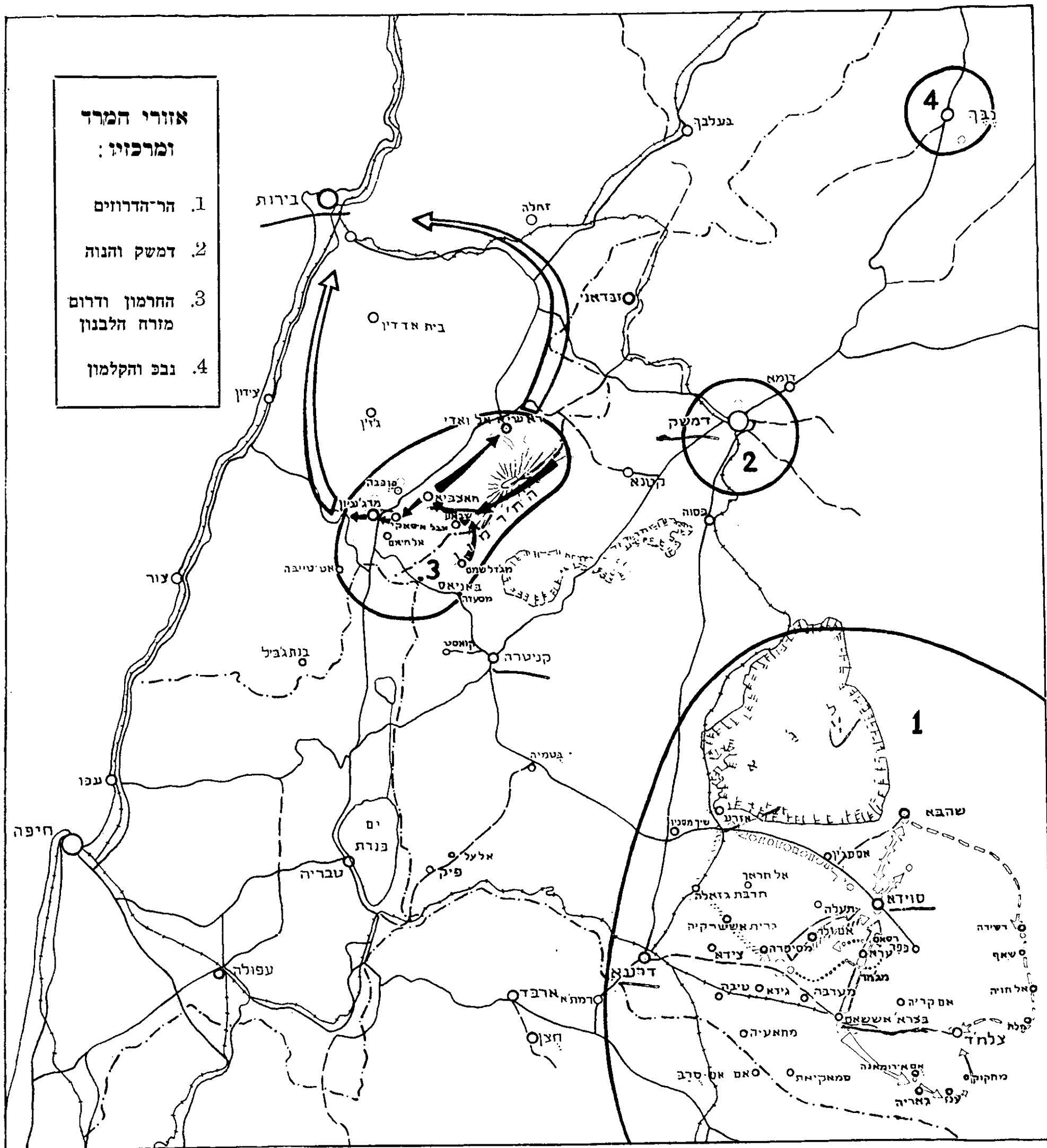
רוב קרבות המרד התחוללו בשלושה אזורים עיקריים: ● הר-הדרוזים ורמות-המזרח של החורן שלמרגלותיו; ● החרמון ודרום-מזרח הלבנון — ואדי את-תיים, מרג'עיון (החלק הדרומי של הבקאע); ● אגן דמשק — העיר גופה והנה (ע'טה) המקיף אותה.

הר-הדרוזים והחורן המזרחי

(ראה תפה בעמ' 25)

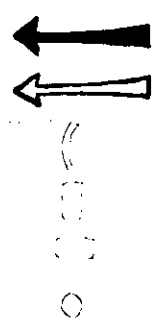
הר-הדרוזים (ג'בל אד-דרוז), הנמצא דרומית-מזרחית לחורן, דומה לאי אליפסי, ומהווה גרעין של שטח וולקני המשתרע

* המתעניין בבחינות אלו, שבלעדן יקשה להבין מספר תופעות וארועים במרד, יפנה לסקירה אחרת של המחבר שנתפרסמה ב„המזרח החדש" (כרך ח', ח'ב' מס' 2, 1957).

- אזורי המרד
ומרכזיו:**
1. הרי הדרוזים
 2. דמשק והנוה
 3. החרמון ודרום
מזרח הלבנון
 4. נבכ והקלמון

מקרא

צירי ההתקפה של הדרוזים בדר-מז. הלבנון
מגמת ההתקפה של הדרוזים בדר-מז. הלבנון
חסימה צרפתית
מוצב צרפתי
בסיס אספקה והערכות דרוזי
קרב

ציר התנועה של טור מישו
מסע גמלאן 1 — כיבוש סוידא (27.9.25)
מסע גמלאן 2
כיבוש סוידא השני (25.4.26)
הכנעת המקארן הצפוני (16.5.26)
הכנעת המקארן המזרחי (13.9.26)
כיבוש צלחיד (4.6.26)

כנת בואדי את־תיים. בישובים אלה אוכלוסיה מעורבת, רובה דרוזית.

ממערב למורדות החרמון ומצפון לעמק־החולה משתרע האי־זור הדרומי־מזרחי של הלבנון, המשמש למעשה חולית־קשר בין הבקאע שבצפון ועמק־החולה שבדרום. אלה מהווים יחדיו חלק מהשקע הסורי־אפריקאי הגדול. שטח זה מבוחר על־ידי אפיק החצבאני במזרח וערוצו העמוק של הליטאני במערב; בין שניהם, בדרום, משתרע עמק עיון. בצפון (במרחק מה מהעיר מרג'־עיון) מסתיימת שלוחת ג'בל ביר א־ט'אהר. האיזור פורה ומעובד. משופע במי מעינות ונחלים ועשיר בצמחיה.

בגדות החצבאני הקרקע אינה עבירה בשל היותה הררית, מבוחרת ומכוסה סלעים. בשטחים הנמוכים יותר הקרקע טר־שית, סופגת מים בקלות והופכת בוצית לאחר גשם קל; על־כן העבירות כאן גרועה ואף בלתי־אפשרית בחורף. הדרכים שנמתחו באיזור בתקופה הנסקרת הן גם הדרכים של היום, אלא שאז היו אלו, ברובן, דרכי־עפר, או כבישים מסוג ב' (במיעוטן); החשובה שבהן היא זו שהסתעפה מדרך צור־צידון, עברה את אנ־בטיה, מרג'־עיון, חצביא והגיעה לראשייה.

ראוי לציין עוד את העיר מרג'־עיון, ששימשה מרכז מסחרי ומחוזי והמהווה אף היום צומת־דרכים חשובה. בגלל התפקיד שמילאו במרד, יש להזכיר גם את שני הכפרים שאוכלוסיתן מעורבת (עיקר תושביהם — דרוזים, ומיעוטים — נוצרים): מג'דל־שמש במדרון הדרום־מזרחי של החרמון וקלעת־גינדל במדרון המזרחי של החרמון. אין בידינו נתונים מדויקים של מספרי התושבים לעדותיהם באיזור זה; אולם ברור כי האיזור היה מאוכלס דרוזים, נוצרים ומוסלמים, מבלי שהיה רוב מכריע לאחת מהעדות.

אגן־דמשק - העיר והנוה (ע'משה)

(ראה מפה בעמ' 29)

אגן־דמשק משתרע בין המדבר ממזרח, לבין גוש הרי מול־הלבנון ממערב ומצפון. בדרום גובל הוא באזורי־הגעש של הלג'אה והצפא. חלקו המישורי של הנוה (שטחו — כ־250 קמ"ר), מוגבל ממערב על־ידי שלוחותיהם של הרי מול־הלב־נון, והנהרות אעוג' מדרום והברדא מצפון. העיר דמשק נמצאת ממזרח להרי מול־הלבנון בתוך עמק רחב, מושקה על־ידי נהר הברדא. מימיו הרבים של הנהר יצרו בגבול המדבר נוה, שעוד בימי קדם שימש מרכז מסחרי לשירות המדבר. החלק הארי של דמשק מורכב מהעיר העתיקה ומפרברים המשתרעים בעיקר בדרומה ובצפון־מערבה. האקלים והמים הפכו את סביבת דמשק לאחד המקומות הפוריים בסוריה. הסביבה כולה מכוסה כרמים, גני־פרי, ערוגות ירק ושדות

בו ותנועת הרכב מוגבלת לדרכים סלולות בלבד. מעל למי־שור מתרוממים שני רכסי הרים: הראשון — ג'בל מעני (1100 מ'); השני (דרומית־מערבית לו) — ג'בל כיארי (980 מ'). ממערב לשניהם, בכיוון מזרח־מערבי, משתרע שטח לבה שאורכו 13 ק"מ ורוחבו 6—5 ק"מ; שטח זה משתרע עד למרגלות החרמון.

המעבר בשטח לבה זה אפשרי רק בדרך קוניטרה—דמשק; או ניתן לעקפו מדרום־מערב. החורן הדרומי שטוח, ומעטות בו הגבעות הוולקניות. הוא חשוף וחסר עצים, אין בו מחסה מתצפית־אוויר וקשה בו התנועה בהסתר. באיזור זה קיימת אפשרות מצומצמת לתנועת רכב אף מחוץ לדרכים הסלולות. במזרח גובל החורן בהר־הדרוזים והלג'אה. בדרום, בדרך דרעה—כסווה (בכיוון ירדן), נמצא מעבר צר ליד שיך־מסכין, במקום בו מתקרב נחל אחריר ללג'אה.

הר־הדרוזים והחורן דלים במשקעים. הנחלים חרבים בקיץ, והמעינות המעטים אינם שופעי־מים. החקלאות מבוססת על אגירת מי־גשמים.

השטחים שבאזורי ההר והחורן הם שטחי בזלת, שעבירותם גרועה ביותר, בעוד ששטחי הלבנה הגובלים באזורים אלה או הנמצאים בתוכם אינם עבירים כלל. בזמן המרד היו ההר והחורן כאחד דלים בדרכי תחבורה. רוב הדרכים היו כבישים מסוג ב' או דרכי־עפר, (פרט לכביש סוידא—אזרע שנסלל על־ידי הצרפתים²). מסילת־הברזל העוברת באיזור היא קטע מהמסילה החיג'אזית שנסללה בימי התורכים; בעיצומו של המרד בנו הצרפתים, מטעמים צבאיים, הסתעפות מאזרע לסוידא³.

בתקופה הנסקרת היו באיזור עיירות קטנות בלבד (ולא ערים במובן המקובל כיום). בדרך־כלל הן שימשו מרכזים מסחריים, מרכזי ממשל מחוזי או נפתי, מוצבים לחילות־המשמר הצרפתיים וצומת־דרכים לאזורים העוטרם אותן.

הערים החשובות בהר הדרוזים: סוידא — עיר הבירה; צלח'ד — העיר השניה בגודלה ובחשיבותה. הישובים החשובים בחורן המזרחי: אזרע, דרעה, בוצרה אשקי־אם.

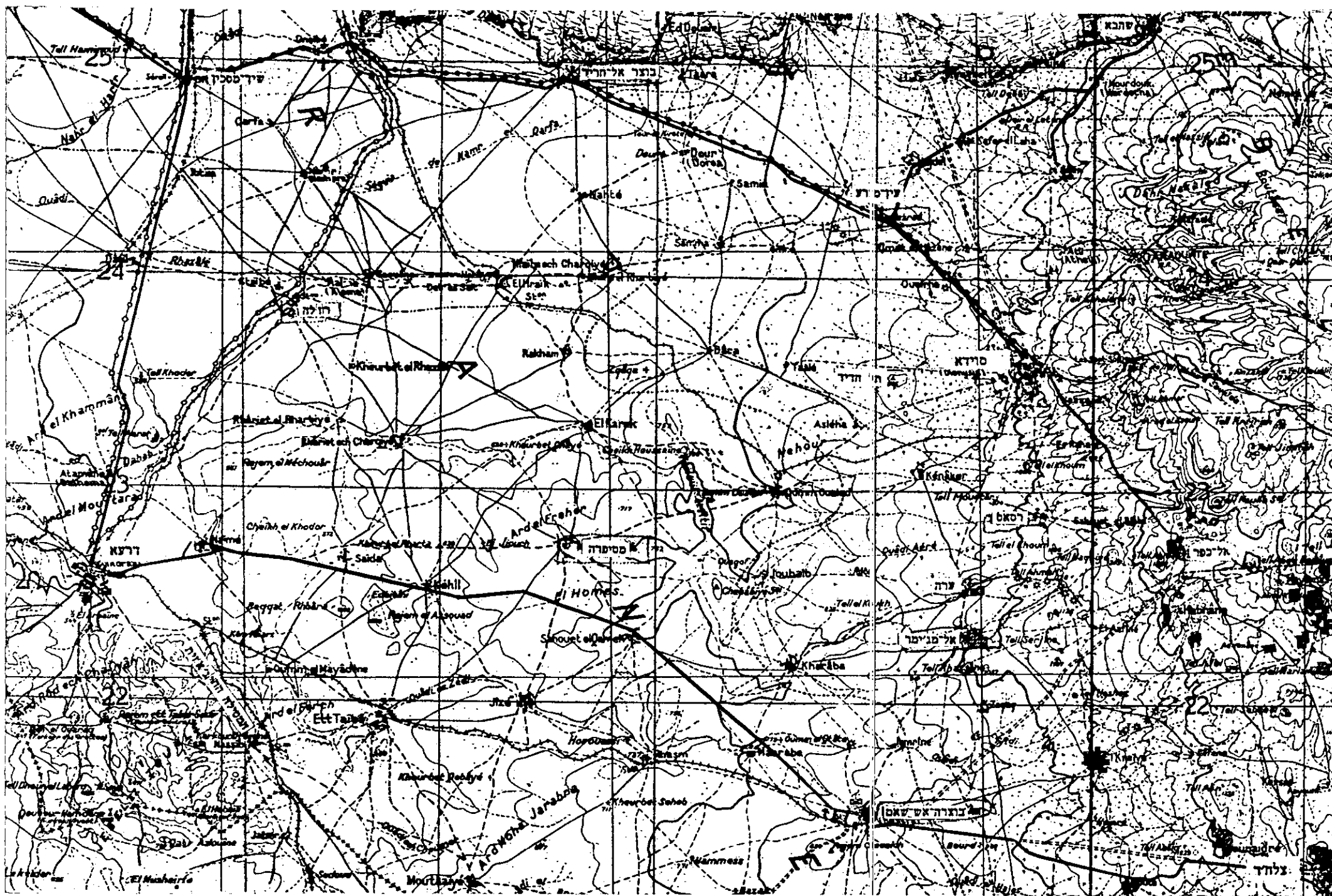
לפי נתונים צרפתיים היה אז מספר תושבי הר־הדרוזים 50,328 נפש: 42,686 דרוזים, 6,968 נוצרים על כיתותיהם השונות ו־674 מוסלמים⁴.

החרמון ודרום־מזרח הלבנון

(ראה מפה בעמ' 27)

החרמון (שהוא רכס אחד הנמשך מצפון־מזרח לדרום־מערב), אורכו 50 ק"מ ורוחבו 20 ק"מ. חלקו העליון חסר־עצים, מכוסה טרשים וסלעים. המורד התלול ביותר הוא לצד דרום־מערב (בכיוון ישראל). בדרום ובדרום־מזרח רכס החרמון (בכיוון אזורי הבזלת של החורן) המורד מתון יותר. פסגת החרמון מכוסה שלג כמעט כל השנה. העליה להר קשה ביותר ולכן עוקפות אותו כל הדרכים — פרט לכמה שבילי־הרים העוברים דרכו. במדרון המזרחי — המתון ביותר — מוליכות דרכים מספר לכפרים השוכנים בו, אולם גם הן מגיעות רק עד מחצית גובהו של ההר. שניים משלושה הישובים החשובים בים ביותר שבהר שוכנים בעברו המערבי, השייך ללבנון: חצביא — היושבת על מקורות החצבאני; ראשיא — השוֹר־

1 כשדנים בעבירות, אין לשכוח כי בזמן המרד נפל כושר כלי־הרכב בהרבה מכושרם כיום.
2 לפירוט הדרכים ראה מפה בעמ' 23.
3 לפירוט מסילות־הברזל ראה מפה בעמ' 23.
4 יש להתייחס בזהירות למספרים אלו, הואיל והם מבוססים על מפקד בלתי־מדויק, שנערך ב־1921. אח"כ נעשו החישובים לפי אומדנות שנחיות של ילודה, תמותה, ריבוי טבעי וכו'. מספר תושבי החורן לא פורט, מאחר והם לא השתתפו במרד ולא היוו גורם במאזן כוח־האדם. מאידך גיסא, שימשו שטחי החורן כזירות־קרב, למיקום מוצבי־משמר וכצירי תנועה ואספקה.

הר הדרוזים ומורדותיו המערביים

היו חלק מהדרכים ראויות למעבר מכוניות בכל עונות השנה.⁵ כמו כן קישרו דרכי-עפר פנימיות את כפרי העוטה. מסילת-ברזל קישרה את דמשק עם בירות, דרעא וחלב. לפי נתונים צרפתיים היה מספר תושבי הסנג'ק של דמשק 343,206 נפש, מהם 289,644 מוסלמים, 39,000 נוצרים לכיתור-תיהם, 11,119 אחרים (ביניהם 6,912 יהודים).

תבואה המרושתים בתעלות השקאה מרובות; אלה מהווים מחסה מצוין לכנופיות ומאפשרים מסחור מתצפית-אוויר. האדמה, שהיא חקלאית מובהקת, עבירה בעונת חיובש; אלא שתעלות ההשקאה, הניקוז והגדרות-החיות גורמות להפרעות בתעבורה. בעונת הגשמים הקרקע אינה עבירה כלל. מתמיד היתה דמשק צומת-דרכים חשובה; בתקופה הנדונה

לפתרונה של בעיה זו. הדעות נחלקו בקביעת הגורם החיצוני, עליו יש להשען ומידת התמיכה שיש להעניק לו. זהו ציר המאבק הפנימי שהתנהל בתוך העדה הדרוזית בהר, ובתוך משפחת אל-אטרש השלטת בהר מאז מחצית המאה הי"ט ועד היום. ככל שגבר שלטונה של משפחה זו, כן הלך וגבר המאבק בתוכה. וכאן נעוץ ההסבר לעובדה שחלקים של אותה משפחה היו בעלי אוריינטציה שונה לגבי אותם גורמים השונים זה מזה, שפעלו בזירתם. טבעית גם התופעה שמשפחות מסוימות לא ניתקו את קשריהן עם אותו גורם עמו נמצאה

המפתח להבנת הרקע למרד טמון במבנה החברתי של העדה הדרוזית, מבנה שמאפינים אותו משטר פיאודלי ופרטיקולריזם דתי וחברתי ואשר מצטיין בסולידריות וברוח קרבית. מיווג של בדלנות, סרבנות קשת-עורף וסתגלנות-גמישה שימשו לסירוגין כאמצעים לשמירת יחודם החברתי של הדרוזים, יחוד המבוסס על שלטונם של ראשי משפחות פיאודליות, בעלות אחוזות. בעיני ראשי המשפחות האלו היו כל האמצעים כשרים לשמירת מעמדם כשליטים. מגמתם זו עלתה, בדרך כלל, בקנה אחד עם מגמתם של ראשי הדת וכלל בני-העדה שביקשו להתגונן בפני התבוללות. בשל הבדלי השקפות או בשל מריבות משפחתיות לא היתה להם גישה אחידה

⁵ לפירוט הדרכים ראה מפה בעמ' 23.

מרבית העדה במאבק. מאבק פנימי זה הוא שיצר את המתיחות בהר, בעוד שלהמשכה ולהתפתחות שלאחריה היה רקע רחב יותר.

כשהחלו הצרפתים להקים את שלטונם בסוריה בכלל ובהר בפרט, הבחינו בגורמים המאפיינים את החברה הדרוזית ולא ניסו לבטלם במחיר מה גם שקווי-אופי אלה תאמו להפליא את מדיניות ה"הפרד ומשול" שפיצולה העדתי של סוריה היה ערובה להצלחתה.

משפחת אל-אטרש נחלקה לשתי קבוצות: האחת בראשותו של סלים אל-אטרש ששלט בהר מ-1914; השניה בראשותו של קרובו הצעיר סולטאן אל-אטרש, שהצטרף ל"צבא המרד הערבי" של פייצל. לאחר גירוש פייצל על-ידי הצרפתים, נתקבלו שלטונות המנדט בעין יפה בהר על-ידי שני הצדדים; זאת, למרות שסולטאן לא ניתק את קשריו עם עבדאללה אחי פייצל, שנעשה אמיר עבר-הירדן בחסותה של בריטניה.

כתוצאה מהסכם בין הדרוזים לצרפתים, הוכרזה עצמאות הר-הדרוזים בחסות המנדט הצרפתי. לאחר מיקוחים והסדרים פנימיים-פרטיים בין נכבדי ההר נבחר סלים כמושל. "ירח הדבש" הדרוזי-צרפתי היה קצר ביותר. ההסכם לשיתוף-פעולה עם שלטונות המנדט הושג למעשה רק עם ארבעת ראשי הדת ועם אותו חלק שבראשו עמד סלים. מסתבר שההשפעה המכרעת לא היתה בידי סלים או בידי ראשי הדת. ההסכמה למינויו של סלים למושל נתקבלה בקושי רב. החלק היריב מבין האטרשים (בראשות סולטאן), פתח בתככים ובסכסוכים עוד ב-1921. הסכסוכים נבעו מתוך קנאה והתחרות בתוך משפחת אל-אטרש, או בשל תרעומת על סלים, שלא ניצל כיאות את מעמדו כדי להעניק לשארי בשרו משרות ומשכורות מתאימות. מתוך שיקולי המאבק הפנימי, חיפשו מתנגדי סלים בעלי-ברית מחוץ להר. בכך הסתכסכו במישרין עם שלטונות המנדט, ולא רק עם הנתונים לחסותם. לאחר מות סלים לא הצליחו הנכבדים להגיע להסכם על בחירת מושל חדש להר. הצרפתים נאלצו, על-כן, למנות מושל צרפתי. ב-1.10.24 נתמנה קפיטן קרבייה כמושל ההר.

שלטונו של קרבייה — קצין צעיר ונלהב בשירות המודיעין הצרפתי ואיש מנהל מוכשר — החיש את ההתפתחות שהביאה להתפרצות המרד. בקצב מזורז וביד חזקה הנהיג שורת רפורמות במנהל ובכלכלת ההר. לביצוע תכניות הפיתוח לא נמנע — בגלל חוסר כספים — מלהשתמש בעבודת כפיה הפטורה מתשלום.

יש סימנים המעידים כי רוב הציבור לא התנגד לרפורמות, להן הסכימו גם ראשי הדת. אך הקצב המהיר והלחץ בגיוס לעבודות הכפיה עוררו התמרמרות. יתר על כן, בעצם הגשמת הרפורמות חתר קרבייה לצמצום השפעתם של גדולי הפיאודלים. תוצאת מדיניותו היתה שהללו שכחו את סכסוכיהם הפנימיים והתלכדו נגדו.

המרד היה, איפוא, פרי הנסיון הצרפתי לבטל את השפעת השיכים הפיאודליים מבלי להבטיח את נאמנותם של המוני האיכרים ומבלי לטפח הנהגה חדשה.

ההתנגדות לקרבייה הקיפה חלקים ניכרים מאוכלוסי ההר. באפריל 1925 התיצבה לפני הנציב העליון, גנרל סאראיי, משלחת נכבדים דרוזיים שהתלוננה על שיטת מנהלו של קרבייה והזכירה לנציב כי הסכם 1921 קובע כי מושל ההר

יהיה מבני המקום. אולם סאראיי גרש את המשלחת מעל פניו. לאחר שמשלחת שניה לא הצליחה להתקבל אצל סאראיי, גברה התסיסה בהר; ואז ארע רצח סגן צרפתי. סאראיי מינה ועדת חקירה והורה לנציגו בדמשק לזמן אליו את ראשי החתרנים, כביכול לשם הגשת דרישותיהם; שלושה ממנהיגי הדרוזים שנענו להזמנה, הוגלו. מעשה זה דחף את סולטאן — שבגאותו דחה את ההזמנה ועל-כן לא הוגלה — לאחוז בנשק. כך פרץ המרד הדרוזי ומאורעות סוריה שנמשכו עד קיץ 1927. בראשית המרד התקומם נגד הצרפתים רק חלק מיושבי ההר. הליכוד בהתקוממות החל בשלב יותר מאוחר. גם אז, ובמרוצת המרד, נותרו בהר גורמים ששמרו על קשר חשאי עם הצרפתים וחיכו לשעת-כושר להסתלק מהמרד.

התנועה הלאומית

מיד עם כניסת הצרפתים לדמשק ביולי 1920, ובטרם אושר המנדט רשמית על-ידי "הברית-לאומים", החלו הצרפתים בכי-סוס שלטונם ובהקמת מוסדות המנהל.

בשתי דרכים ניסו להגשים את מטרותם: א. שליטה באמצעות עקרון ה"הפרד ומשול" אשר עשוי היה להצליח בסוריה שחייה החברתיים והפוליטיים טבועים היו בחותם הפיצול העדתי; ב. הקמת מערך מנהלי אשר יותיר את ההשפעה ואת השלטון הממשי בידי הצרפתים.

עקרון ה"הפרד ומשול" מצא את ביטויו המעשי במדיניות אל-ריכוזית. במקום שלטון ריכוזי חולקה סוריה ל"מדינות" מספר במסגרת פדרציה. הצרפתים טענו שהסדר זה נבע מהתחשבות בפיצול העדתי, תאם את רצון התושבים ומנע קיפוח של חלק זה או אחר מהאוכלוסיה. למעשה היה הקו המנחה במדיניות הצרפתית דוקא ניצולם של אותם ניגודים. תוך כדי ביסוס שלטונם, נקטו הצרפתים, בין היתר, בצעדים נמרצים לדיכוי ולחיסול פעילותה של התנועה הלאומית. מדי פעם הוטל על הארץ משטר חירום צבאי. מאסר מנהיגים והגלייתם הפכו להיות מעשים יום-יומיים. המנהיגים, שלא נאסרו, עזבו את הארץ והמשיכו לפעול בנכר להשגת מטרותיהם הלאומיות. תחת שלטון המנהל הצרפתי הלך ונשבר עמוד-השדרה הפוליטי והארגוני של התנועה הלאומית, ולמעשה חוסלה לחלוטין הפעילות הפוליטית החופשית. גם אם שרדו גופים פוליטיים, היו הם נתונים לחסד השלטונות.

אם כי ציר המאבק הלאומי הסורי-צרפתי היה פוליטי מעיקרו והוא אשר הותיר אחריו משקע של מרידות בקרב החוגים בעלי ההשפעה, ספק אם היה המרד מגיע לממדיו הנרחבים אלמלא המרידות והטינה נגד הצרפתים שנצטברו בלבבות המוני העם. גורמי מרידות זו רחוקים היו מלהיות פוליטיים מובהקים.

כאשר קיבלו הצרפתים את השלטון בסוריה היה מצבה של הכלכלה הסורית בכי רע והתמרמרות התושבים היתה רבה. הצרפתים ניסו אמנם להבריא את כלכלת הארץ באמצעות תכניות פיתוח, אך פיתוח והבראה כלכלית הנם תהליך ממושך והשפעתם על רמת חייהם של ההמונים אינה מידית. שורת צעדים מנהליים (כגון, פירוק הצבא הערבי לאחר גירוש פייצל, הקמת גופי מנהל ושלטון על טהרת הצרפתיות, מינוי שופטים צרפתיים בצד שופטים מקומיים) פגעו במיוחד בקצור נה, בנוער המשכיל ובעורכי-הדין, אשר היוו את לוו האינו-

גיהם. החלצותו של ד"ר שהבנדר (מנהיג הלאומנים) מהמאסר ובריתו להר, העמידו את הצרפתים נוכח ברית בין פיאודלים דרוזיים ומשכילים לאומניים במרד מזוין נגדם.

★

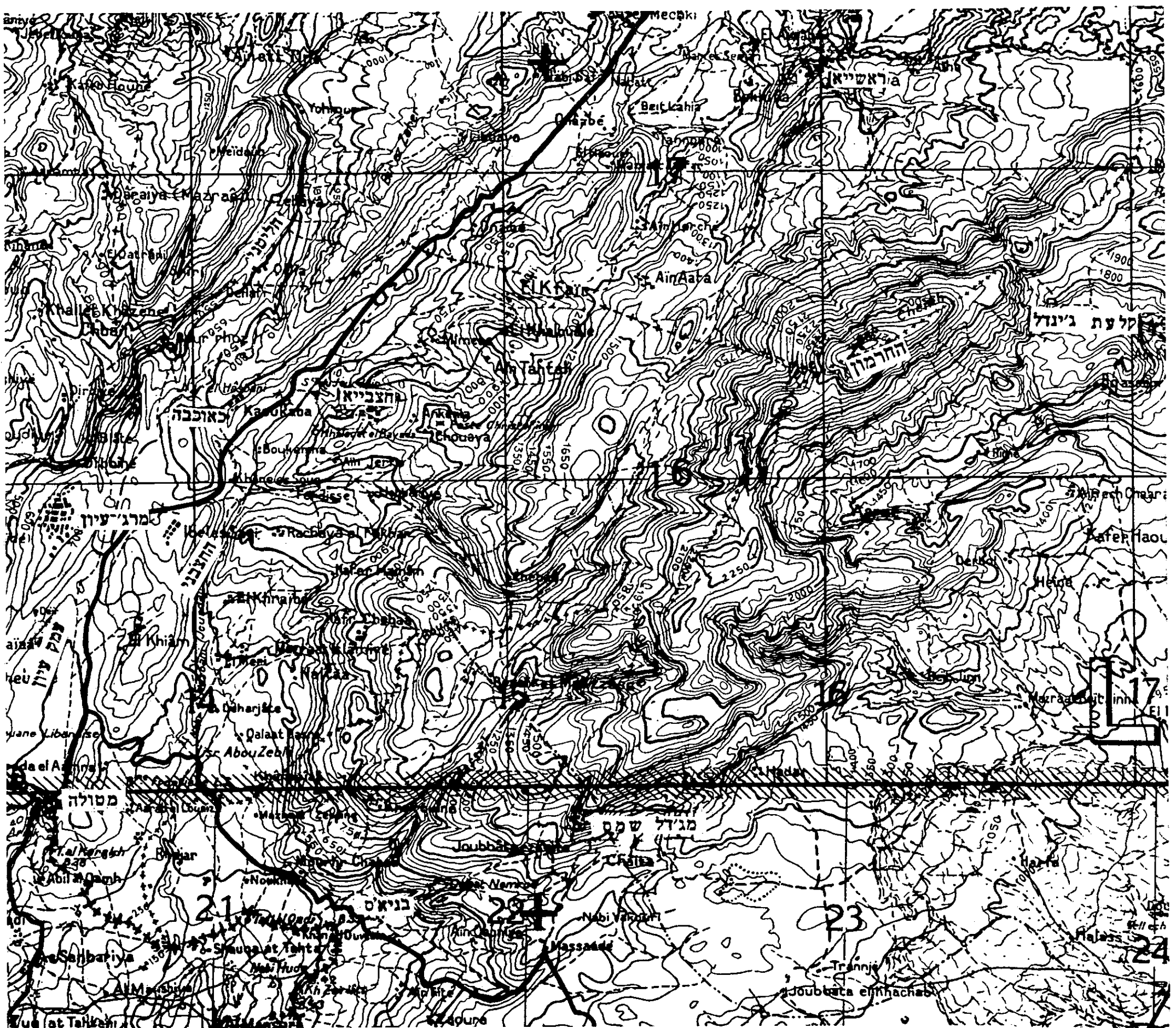
ב־15 ביולי 1925 הודיע קצין מודיעין צרפתי כי הוחל בגיוס כוח מנאמני של סולטאן במגמה להפעילו נגד הצרפתים. סולטאן — שמבוקש היה על־ידי השלטונות — העדיף מרד על התמסרות והחל מרכז את אנשיו ומגבש את כוחו. ההר התלקח באש המרד ובמהרה התפשטה התבערה לחלקי סוריה האחרים. היא דעכה סופית לאחר שהצליחו הצרפתים לחסל את שרידי הכנופיות בעֶזְסָה (ינואר 1927), ובצפא (קיץ 1927).

במרד, שבסיסו המרכזי היה הר־הדרוזים, ניתן להבחין בשני

טלגנציה הסורית הצעירה והתנועה הלאומית כאחד. כך הלכה ופשטה ההתמרמרות.

התנגדות הלאומנים הסוריים לצרפתים נבעה לא רק בשל גירוש פייצל — שתקופת שלטונו נחשבה ל"תור הזהב" בעיני הלאומנים הסוריים — אלא מעצם כפירתם בזכותה של צרפת למנדט על סוריה. הפירוש שנתנו הצרפתים לתקנות המנדט והאופן בו הוציאו לפועל לא המתיקו את הגלולה. נהגה של האדמיניסטרציה הצרפתית היה בבחינת זרית מלח על פצעים טריים. אי שביעות הרצון ברחבי סוריה בכלל, והמתיחות שהלכה וגברה בהר־הדרוזים בפרט, סיפקו למנהיגי הלאומנים את ההזדמנות להרחיב את פעילותם להגשמת מטרותיהם. ידיעת הצרפתים על קשריהם ההדוקים של לאומני דמשק עם חתרני ההר סיפקה להם את העילה לאסור כמה ממנהיגי

דרוס־מזרח הלבנון

מאיזור לאיזור לפי התפתחות הפעולות הצבאיות.

בשלב ראשון, פעילות המורדים היא שהשפיעה בעיקר על התהוות תנאי המערכה וצורות הקרב, בעוד שבשלב השני נקבעו תנאים אלה בעקבות פעולות הצרפתים.

(לכל הפרק — ראה מפה בעמ' 23)

לאחר תיאום (לקוי) עם לאומני דמשק, והבטחת סיוע (שהופרה!) מצד אלה, ניסה סולטאן לפשוט במפתיע על דמשק (24.8.25). הדבר נודע למודיעין הצרפתי, ותצפית-אוויר גילתה את כוחותיו; הללו הותקפו על-ידי רגימנט של ספאהים אלג'יריים מדרום לכסווה, ליד ג'בל-מעני. סולטאן ניגף ונאלץ לסגת לאחר שסבל אבידות כבדות. הצרפתים הגיבו במעצר מנהיגי הלאומנים. הבולט שבהם, ד"ר שהבנדר, הצליח לברוח להר והכריז על הקמת "ממשלה סורית לאומית". סולטאן נתמנה ל"מפקד-הכללי של המרד הסורי". מכאן ואילך שוב אין סולטאן בודד במערכה, על-אף שמרכז הפעילות-הצבאית של המורדים נשאר בהר.

המרד חרג עתה משלב-הביניים הראשון, בו קיימו הדרוזים קרבות-מגע-וגישוש מקומיים, ואשר בו ניסו הצרפתים למנוע בעד התפשטות המרד ולדכאו בעודו-באיבו.

עתה תכננו הצרפתים פעולת טיהור נרחבת. תגבורת הוחשה מצרפת בראשותו של הגנרל גמלאן, אשר החל לרכו באזרע כוח חדש להכנעת ההר ולשחרור נצורי סוידא. הפעם נערכו אימוני הכוח לפי תכניות שעובדו מראש, במגמה ליעל את שיתוף-הפעולה והתיאום בין היחידות. כדי להבטיח את ציר-התנועה⁶, כבש ב-14 בספטמבר גדוד לגיון-הזרים את מסיפ-רה, שנועדה לשמש בסיס-מוצק לזינוק לעבר סוידא. ב-17 בחודש נהדפה התקפת-לילה דרוזית על מסיפ-רה תוך הסבת אבידות כבדות לתוקפים. ב-22 בספטמבר הושלם כינוס הכוח; ולמחרתו יצאה השדירה לדרכה כשהיא מאובטחת הקפית — ופרשים צ'רקסיים נעים בחוד, לכיבוש ההר. בתל-חדיד, המרוק חק כ-6 ק"מ מערבית לסוידא והחולש מצפון על תנועת הצרפתים, נתקלו בריכוז דרוזי; כוח זה נסוג כמחצית השעה לאחר שהוטל נגדו גדוד-רגלים שאיגפו מצפון ותקפו בשי-תוף עם טנקים וסיוע ארטילרי. ב-24 בספטמבר לפני הצהרים נכנסו הצרפתים לסוידא, המרוקנת מיושביה, שנסוגו עם הלוחמים לאחר נתקם את אספקת-המים לעיר. חוסר מים וקשיים בהשגת האספקה אילצו את הצרפתים לסגת חזרה, אל מסיפ-רה.

עוד קודם לכן, לאחר כשלון פשיטתו של סולטאן על דמשק,

שלבים עיקריים: הראשון — שלב ההתפשטות, ההתעצמות וההתקדמות — נמשך מתחילת המרד עד ראשית דצמבר 1925; השני — שלב הקפאון, הנסיגה והדעיכה הסופית — החל בסוף 1925 וראשית 1926 והסתיים בקיץ 1927. בשלבים אלה ניתן להבחין בשלבי-ביניים, בהם עבר מרכז-הכובד

התקוממות בהר-הדרוזים

לשם גיוס כוחותיו סרק סולטאן את הכפרים שבדרום ההר — שהוא איזור ההשפעה של משפחתו — והתעתד לעלות על צלח'ד, העיר השניה בגודלה בהר. ב-20 ביולי פשטו אנשי סולטאן על העיר והציתו את בית הממשלה. הצרפתים שיגרו פלגה להרגעת המצב בעיר⁷. כאשר חנתה פלגה זו ליד אל-כפר, בהפציע שחר ה-25 ליולי, תקף אותה סולטאן במפתיע ובכוח עדיף. לאחר קרב כידונים הושמד רובו של הכוח ומיעוטו נמלט לסוידא. מבחינה צבאית היתה להצלחה זו חשיבות מוגבלת, אך נודעה לה השפעה רבה לגבי עתיד פעולותיו של סולטאן. בעוררו את הגאווה החבויה בלב כל דרוזי ובהוכיחו את יכולתו הצליח סולטאן להגדיל את כוחו עד לאלפים אחדים של לוחמים ולרכו סוסים ואספקה עד כדי יכולת להטיל מצור (8.7.25) על חיל-המצב הקטן של הצרפתים שהתבצר במצודת סוידא⁸.

תגובת הצרפתים היתה אופינית להערכתם את המצב: מחד-גיסא, לא יחסו חשיבות מספקת למאורעות ולא העריכו נכונה את כוחו של סולטאן (ב-30.7.25 הפליג למרוקו גדוד של רובאים אלג'יריים מאומנים היטב). מאידך-גיסא, כדי למנוע פגיעה ביוקרתם וכדי לעצור בעד התפשטות המרד, קיבצו באזרע שדרה מעורבת — שהורכבה מחלקי יחידות שונות ומנתה כ-3000 לוחם — תחת פיקודו של הגנרל מישו⁹. הלה הודיע לגנרל סאראיי כי הכוח אינו מסוגל להלחם. אך חזקה היתה עליו פקודת הממונים, וב-31 ביולי החלה השדרה בתנועתה לעבר סוידא, בכביש אזרע-סוידא¹⁰.

ב-2 באוגוסט, כאשר חנתה שדרתו של מישו בעין-מזרע הותקפה במפתיע על-ידי כוח-פרשים דרוזי והובסה. קודם-לכן עלה בידי הדרוזים להשמיד את יחידת ההספקה הצרפתית, שלא שמרה על מבנה-צמוד לעיקר הכוח. לצרפתים נגרמו כ-800 אבידות ולידי הדרוזים נפלו כמויות ניכרות של אספקה, תחמושת, מקלעים רבים, כ-2000 רובים וסוללת תותחים.

נצחון זה (שלפי הערכת הצרפתים היה: "תבוסה מזיקה-ביותר לשקט בסוריה ומכה כבדה ליוקרתנו") העניק לסולטאן מעמד שאיפשר לו לצרף למרד חוגים שנותרו עדיין מחוץ למעגל השפעתו; לשפר את ציודו ואספקתו על חשבון האויב ולצייד כראוי את המגויסים החדשים שהחלו נוהרים אליו.

בתיוכם של הדרוזים הלבנוניים החל מו"מ לשלום. לאומני דמשק — שמשך כל אותו זמן קיימו מגע עם המורדים, אך לא חרגו מגדר מדיניות של "המתנה אוהדת" — הכשילו בהשפעתם את המו"מ, בראותם בכך הזדמנות לרתום את הדרוזים לעגלתם.

⁶ הפלגה, בפיקוד קפיטן גורמנד, כללה: 7 קצינים צרפתים, 166 חוגרים, מהם $\frac{2}{3}$ סורים ו- $\frac{1}{3}$ ספאהים אלג'יריים.

⁷ הכוח הנצור במצודה כלל: גדוד רובאים אלג'ירי, מחלקת ספאהים אלג'ירית ואנשי שירות-המודיעין וממשל-ההר — סה"כ כ-500 איש.

⁸ בתוכם גדוד-טירונים מקומי.

⁹ השיקול שהכריע על בחירת ציר זה היה עבירותו הטובה. כנראה שלא התחשבו בעובדה שהוא עובר בשטח מבותר, הנוח ביותר להקמת חסימות ולהצבת מארבים.

¹⁰ שעבר הפעם בשטח פתוח — בהתחשב עם אפשרות של הצבת מארבים על-ידי האויב ובשל השאיפה לניצול מכסימלי של הנשק האוטומטי.

ההר לאורך מסילת-הברזל החיג'אזית: מסמיה, אזרע, ע'זלה, דרעא, ובוצרה אש-שאם — ומוצב-קדמי לרגלי ההר, בבוצר אל-חרירי¹¹.

מהומות דמשק

ההתפרצות הראשונה מחוץ להר ארעה בליל ה-4-5 באוקטובר בחמת. כוח בדואים משבטי הסביבה, בפיקודו של קפיטן פאוזי אל-קאוקג'י מה"לגיון הסורי"¹², פרץ לעיר, תקף את תחנות המשטרה, פרק מעל השוטרים את נשקם, כבש את בית-הממשלה וניהל קרבות עם הכוחות הצרפתיים הקטנים שחנו בסביבות העיר. הללו, בעזרת תגבורת שהוחשה למקום, הדפו למחרת היום את המורדים בהסתייעם בהפצצה ממטוסים ובהפגזה מתותחים ומטנקים. המורדים נסוגו מבלי שהצליחו לעורר את האוכלוסיה להצטרף באורח פעיל למרד. בזאת הסתיים ה"מרד" בחמת.

לעומת זאת זכו המורדים ליתר הצלחה באיזור דמשק, כאשר כנופיות שהתארגנו בע'וטה — המתאימה במיוחד ללוחמה "בלתי סדירה" מחמת אופיה הטופוגרפי — החלו פושטות בכפרים ופוגעות מהמארב ביחידות צרפתיות. כתגמול, שרפו הצרפתים את הכפרים שלדעתם סייעו למורדים.

ב-14 באוקטובר סערו הרוחות בעיר דמשק, שעה שהצרפתים העבירו בחוצות העיר את גוויתיהם של 26 אנשי כנופיות, והציגו לראוה באחת מכיכרות העיר¹³. כתגובה, הציגו המורדים בכיכר אחרת 11 גוויות של צ'רקסים, לוחמים בלתי-סדירים בשירות הצרפתים. תקיפות ורציחות של חיילים צרפתיים בודדים רבו והלכו ובבוקר ה-18 באוקטובר פרצו מה'ע'וטה לרובעי העיר הדרומיים (ש'ע'ור ומידאן) כנופיות מורדים והשתלטו עליהם. רוב התושבים הסתגרו בבתיהם, ומי עוטה (בכללם אנשי משטרה וג'נדרמריה מקומיים) הצטרפו למורדים. שליטת הצרפתים הצטמצמה במצודה וברובעים הצפון-מזרחיים של העיר. לאחר שכוחות-שריון צרפתיים לא הצליחו לחדור לרובעי המורדים, הגבירו אלה את לחצם על השווקים שברובעים הצפון-מערביים, כשעיניהם לביזה, והרסו את הרובע הארמני. אחר הצהריים תקפו הם את ארמון ע'זם — והגנרל סאראיי הורה להפגין את העיר מהמצודה מתוך כוונה להרתיע את המורדים, אך לא לגרום לנזקים. למחרתו, רוכזו כל היחידות הצרפתיות במצודה וברובעים הצפון-מערביים, בהשאירן את יתר רובעי העיר ללא פיקוח. ב-10 בבוקר החלו הצרפתים בהרעשה הרסנית — ללא הבחנה — על הרובעים שבידי המורדים, בהפעילם בנוסף לתותחים גם מק"בים, טנקים ומטוסים. ההרעשה נמשכה עד לצהרי יום ה-20 באוקטובר. הנזקים שנגרמו לאוכלוסיה האזרחית היו כבדים, והמורדים נאלצו לסגת לע'וטה. משלחת נכבדים קיבלה את תנאי הצרפתים: קנס כספי כבד ומסירת 300 רובים.

אף כי הצרפתים הצליחו להשליט שקט יחסי בעיר, קמה בעולם סערת-רוחות כתגובה על הפגזת דמשק. הגנרל סאראיי נקרא לצרפת, לאחר שבמקומו נתמנה לנציב-עליון אנרי דה ג'ובנאל. משטר צבאי הוכרז באזורי דמשק והחורן, ובעקבותיו הוטל עוצר-לילה באזורי הממשל הצבאי. הגנרל גמלאן נצטוו לחזור עם כוחותיו מהחורן (18.11.25) —

ומטרת המורדים הושגה.

כנופיות שארגוןן רופף, ואשר הורכבו מיסודות מפקקים שפניהם לביזה, החלו זורעות מהומה ואיסדרים גם באזורי נבפ והקלמון. עיקר הנפגעים מפעילות זו היה המיעוט הנוצרי ואוכלוסי הכפרים, שנענשו על-ידי הצרפתים באשמת מתן מחסה ואספקה לאנשי הכנופיות (ברי שהיה יסוד להאשמת מות הצרפתים, אך סיוע זה של הכפריים ניתן לעתים לאחר סחיטה וכפיה).

ליבוי המהומות בדמשק נתכון להפוך את המרד לסורי-כללי; אולם תקותם של המורדים להתפשטות המרד לאזורי הצפון נכזבה. מאורעות-דמשק לא הביאו אלא תועלת זמנית ומוגבלת, בהוותם פעולות הסחה. פעילות המורדים הצטמצמה בעיקרה באזורים בהם החלה והוסיפה לשאת אופי של מלחמת כנופיות.

אף כי הצרפתים התגברו על ההתפרצויות הראשונות בדמשק, היתה שליטתם בעיר מוגבלת. הרובעים הדרומיים היו נתונים למעשה לשליטת אנשי כנופיות-ה'ע'וטה שפשטו מדי פעם בעיר. ה'ע'וטה העניקה לכנופיות מסתור ומחסה וכפריה שימשו לאנשיהן כבסיסי אספקה.

דבר זה איפשר להם לכפות על הצרפתים את אורח-הלחימה הבלתי-סדיר שלהם המושתת על פשיטות ומארבים והימנעות ממגע אם כוחות עדיפים. נוסף לכך, אילצו הם את הצרפתים לרתק כוחות לשמירה על מסילות-הברזל (דמשק — בירות, דמשק — דרעא), שהיו נתונות לחבלה מתמדת של המורדים.

גם כאן היו הנפגעים העיקריים תושבי הכפרים שנהרסו בפעולות התגמול. ההכרח בפתיחת מעברים ובפילוס דרכים למעבר התותחים והרכב הצרפתיים הביא להרס מערכת-ההשקאה; ותושבי הכפרים ניצבו לפני ברירה של הצטרפות למורדים או גויעה ברעב. כדי למנוע את חדירת הכנופיות לעיר, הקימו הצרפתים גדר-תיל מסביב לעיר, שנתמכה במבואותיה בעמדות משמר. את הפיקוח על הע'וטה קיימו באמצעות פטרולים גיידים במכוניות-שריון שסרקו את הע'וטה בחפזן אחר הכנופיות. מחמת המאורעות עבר על העיר שפל כלכלי שהלך וגבר עם הסתגרותה מאחורי גדר התיל והתנוונותו של הנוה.

זהו שלב-הביניים השני שמאפיינים אותו: נסיונות התקוממות בחמת, נבפ והקלמון. מהומות דמשק ומלחמת הכנופיות בע'וטה, שלא חרגו ממסגרת פעולות מקומיות ושהיו בבחינת הטרדה בלבד. הצרפתים הצליחו להכניע את כנופיות הע'וטה בתהליך אטי וממושך, רק לאחר שנפלה ההכרעה בהר-הדרוזים.

קרבות דרום-מזרח לבנון

לאחר שגמלאן פינה את החורן, הסיר את לחצו מההר וכוחותיו היו עסוקים בלחימה מתישת-כוחות עם כנופיות הע'וטה, נבפ והקלמון — החלו המורדים בהרחבה נוספת של אזורי הקרבות. מגמתם היתה לפרוץ ללבנון ולהמריד את הריכוז

¹¹ הכוח שהוקצה למשימה זו היה בעצמה של גדוד.

¹² "הלגיון הסורי" — יחידה בשירות הצרפתים שהורכבה ממקוריים, לתפקידי שמירת מתקנים וכדומה. קאוקג'י עצמו זכה לאימון הצרפתים ושימש כיועץ האדמיניסטרציה בחמת.

¹³ הצרפתים התכוונו להפחיד את האוכלוסיה ולהרתיעה מלהצטרף למורדים; למעשה השיגו את ההפך!

הדרוזי שבהר-הלבנון, את המתואלים שבג'בל-עאמיל ואת המוסלמים הסונים שבאיזור טריפולי — זאת, במגמה להשתלט על הלבנון ועל בירות, מרכז השלטון הצרפתי. הרכבת הכוח הדרוזי למשימה זו הושלמה בסוף אוקטובר; בראש הכוח הועמד זייד אל-אטרש¹⁴. מיד הוחל בהגשמת השלב המכין: הסתננות מבעד למוצבי הצרפתים שבפאתי ההר והתבססות בשלוחותיו המזרחיות של החרמון המאוכלסות דרוזים (בעיקר בכפרים המעורבים קלעת-ג'נדל ומג'דל-שמס, שתושביהם התנגשו עם הנוצרים והצרפתים עוד בשלביו המוקדמים של המרד¹⁵).

לאחר התבססות הכוח הדרוזי בחרמון-המזרחי (תפקידו שם הצטמצם במניעת השתלטות הצרפתים על הכפרים שנועדו לשמש בסיסים מוצקים לתקיפת הלבנון), חצה עיקר הכוח הדרוזי את החרמון וגלש לעבר ואדי את-תיים בכבושו את הצביא (ליל 10-11.11.25). הכוח הצרפתי הקטן נסוג ללא קרב למרג'עיון, וגם זו נפלה בידי הדרוזים (15.11.25). לאחר מאבק קשה עם הצרפתים שנסוגו משם לאנ-נבטיה. הדרוזים רדפו אחריהם עד ג'יסר-אל-כרדלה, מקום בו נבלמו על-ידי חסימה צרפתית¹⁶.

לאחר כיבוש מרג'עיון, התפצל הכוח הדרוזי לשני כוחות כדי לבצע תנועת מלקחיים רחבת-איגוף. כוח אחד התעתד לעלות על אנ-נבטיה, ששימשה מרכז האיזור המתואלי וחסמה את ההתקדמות לעבר הדרך צידון-בירות. הכוח השני יצא לכבוש את ראשיא, במגמה להתקדם אל הבקאע, לכבוש את ראיאק ובכך לנתק את מסילת-הברזל דמשק-בירות כדי למנוע החשת תגבורת צרפתית לאזורי הקרבות. בסופה של תנועת-איגוף זו, צריכות היו שתי הזרועות להתלכד לקראת כיבוש בירות. אך הסיכוי האחרון להמרדת הדרוזים והמתואלים בלבנון נגוז עם כשלונם בכיבוש ראשיא, לאחר שני ימי קרב נואשים כשכוח צרפתי קטן מתגונן מפניהם באומץ רב¹⁷. תגבורת שהגיעה ממש ברגע האחרון (ברובה הגיעה זה מקרוב מעבר-לים), אלצה את המורדים לסגת לחצביא (24.11.25). עם כשלונם בראשיא ויתרו המורדים על כיבוש אנ-נבטיה והחלו נסוגים מפני העצמה הצרפתית, שהלכה וגברה. חיש השתלטו הצרפתים על מקומות שנכבשו מידם קודם לכן. ב-15.12.25 כבשו את הצביא והדרוזים נסוגו לחרמון. שדירה צרפתית אחרת השתלטה על מרג'עיון וכאוכבה ושדירה שלישית התעתדה לנוע דרך בניאס לעבר קוניטרה. הצלחת התקפת-הנגד הצרפתית הרתיעה את הדרוזי

זים והמתואלים שבלבנון מלהצטרף למרד. זה היה שלב הביניים השלישי.

קרוב ראשיא היוו את נקודת-המפנה במרד¹⁸. אילו נכבשה ראשיא לפני שהגיעה התגבורת הצרפתית — ואחריה היו נכבשות ראיאק, זחלה, אנ-נבטיה וצידון, בהם היו לצרפתים כוחות קטנים מול כוחותיו של זייד אל-אטרש החותרים לעבר בירות — יתכן מאוד שפני המרד היו שונים לחלוטין. אולם הצרפתים הצליחו להחזיק בערים העיקריות שבאזורי הקרבות ולשמור את רוב עורקי התחבורה שבין זירות-הקרוב למרכזי השלטון פתוחים ושישיים. לעומתם, לא הצליחו המורדים להרחיב את המרד על פני סוריה כולה ונאלצו להצטמצם בשליטה יחסית על ההר, העזטה ושטח-ההפקר שביניהם. מיד עם הגיע התגבורת הצרפתית מעבר-לים, עברו הצרפתים למתקפה. תחילתה היתה בכיבושו מחדש של דרום-מזרח הלבנון והחרמון והמשכה בכיבוש הר-הדרוזים וחיסולו הסופי של המרד. לאחר קרב ראשיא הפכו המורדים מתוקפים לנסוגים והצרפתים — ממתגוננים לתוקפים.

הצלחתם של הצרפתים בחיסולו הסופי של המרד, היתה תוצאה ישירה מהצלחת טקטיקת-ההשחיה של התקדמות המורדים, עד לבוא התגבורת מעבר-לים. לעומתם לא השכילו המורדים לנצל את חולשתם הזמנית של הצרפתים ולהגיע לידי הכרעה לפני בוא התגבורת.

¹⁴ אחד המפקדים היה, שכיב ואהב, הזכור לאנשי צה"ל ממלחמת-הקוממיות, כשפקד על הגדוד הדרוזי שלחם ברמת-יוחנן.

¹⁵ במחצית ספטמבר 1925 גרשו תושבי מג'דל-שמס הדרוזים את תושביה הנוצריים ואת אנשי הג'נדרמיה הצרפתית. בשבוע ה-3 של אותו חודש חזרו הדרוזים תושבי קלעת ג'נדל וגרשו מהכפר את תושביו הנוצרים כנקמה על שקודם לכן פורקו מנשקם ע"י הצרפתים ונאלצו לעקור להרים.

¹⁶ לפי-דעה — שתי גירסאות. האחת: הדרוזים הרסו את הגשר כדי למנוע כיבוש מחדש של מרג'עיון. השניה: הצרפתים הרסו את הגשר בנסיגתם ע"מ לעכב את התקדמות הדרוזים לאנ-נבטיה.

¹⁷ הכוח כלל אסקדרון רובאים של "לגיון הזרים" ואסקדרון סנגלים סה"כ כ-700 איש. אין למצוא במקורות מספרים מדויקים על עצמת הכוח הדרוזי, אולם בכולם מודגש שעדיפותו הכמותית היתה מכרעת ביחס לצרפתים. אמין סעיד טוען בספרו (המקור הערבי היחידי על המרד) שהכוח הצרפתי כלל 350 חיילים צרפתיים, 150 מגויסים נוצריים במסגרת הצבא הצרפתי, 70 מתנדבים מקרמיים נוצריים מאנשי ראשיא לעומת כ-2,000 דרוזים; אך מקור זה ידוע בחוסר דיוק.

¹⁸ הכונה ב"נקודת המפנה" היא יותר לבחינה האסטרטגית והאופרטיבית מאשר לבחינה הטקטית.

המדינה	אחוז הוצאות ההגנה בתקציב המדינה	אחוז ההכנסה הלאומית להוצאות ההגנה
ארה"ב	60.9	12.44
בריטניה	24.9	9.16
גרמניה	39.0	7.8
איטליה	16.5	4.1
צרפת	26.2	8.7

מטבלה זו למדים אנו כי מדינה כמו ארצות-הברית מוציאה יותר ממחצית התקציב הפדרלי, ומעל ל-10% מההכנסה הלאומית שלה, לענייני בטחון; ואם כי מדינות שאינן פדרטיביות (דהיינו, בטבלה שהובאה לעיל — כל המדינות פרט לגרמניה-המערבית וארה"ב עצמה) מוציאות לצרכי הגנה ובטחון חלק קטן יותר מתקציבי המדינה, הרי גם הן — לדוגמה בריטניה וצרפת — מקדישות כ-9% מההכנסה הלאומית שלהן לענייני בטחון.

אלימ י. ניצן

בטחונה של מדינה מורכב מגורמים רבים, כגון: כמותו ואיכותו של כוח-האדם שבה, וחמרי-הגלם והציוד המצויים בתוכה, הפוטנציאל התעשייתי והמדעי שלה, כוחה הכלכלי-כספי, כושר-ארגון וכו'. נידח את הדיבור על הגורם הכספי בלבד — אף שאין, כמובן, לנתקו כליל מן הרקע הכלכלי-היצרני.

בנתחנו את מרכיבי הכוח הבטחוני נמצא כי אין אף אחד מהם אשר אינו מותנה גם באמצעים כספיים. החזקתם של חיילים מצריכה תשלומי-שכר, הוצאות מזון, הלבשה, דיור וכו'. קבלת נשק וכל ציוד-לחימה אחר כרוכים בהוצאות-רכש עצומות ובהוצאות-אחזקה שוטפות החוזרות-ונשנות; הקמת מבנים לדיור, לאחסנה ולמנהלה, דורשת השקעת כספים רבים; פעילות האימונים, ההדרכה והתעסוקה המבצעית עולות באמצעים כספיים ניכרים; מפעלי פיתוח ומדע תלותם בסכומי-כסף מכובדים וכן הלאה.

וכאן ניתן כבר לומר: ככל שמערכת-בטחון היא מתקדמת יותר — הרי הוצאותיה רבות יותר; כי ככל שהנשק חדיש יותר, הגו גם יקר יותר — הן ברכישתו, הן באחזקתו והן בתפעולו. אין איפוא תימה, כי בימינו מקציבות רוב המדינות בעולם מיליונים — ויש ואף מיליארדים לצרכי בטחון. אביא כמה דוגמאות של תקציבי בטחון בשנת 1962/3:

ארה"ב (כולל מחקר האטום והחלל)	59.6 מיליארד דולר
בריטניה	2.0 מיליארד לירות-שטרלינג (5.6 מיליארד דולר)
גרמניה	21.0 מיליארד מרק (כ-5 מיליארד דולר)
איטליה	739 מיליארד לירות איטלקיות (1.2 מיליארד דולר)

צרפת 22.920 מיליארד פרנקים-חדשים צרפתיים (כ-4.5 מיליארד דולר)
אכן, סכומים אלה, אף שהנם רבי-רושם כשלעצמם, אינם יכולים לשקף נכונה את מלוא המאמץ הכספי של המדינות השונות לצרכי בטחון. כדי להתרשם מגודל מאמץ זה מן הנכון יהיה להראות מהו האחוז שתופס תקציב הבטחון — בכל מדינה — בתוך תקציב המדינה מזה, ובהכנסה הלאומית הכוללת מזה.

מטבלה זו למדים אנו כי מדינה כמו ארצות-הברית מוציאה יותר ממחצית התקציב הפדרלי, ומעל ל-10% מההכנסה הלאומית שלה, לענייני בטחון; ואם כי מדינות שאינן פדרטיביות (דהיינו, בטבלה שהובאה לעיל — כל המדינות פרט לגרמניה-המערבית וארה"ב עצמה) מוציאות לצרכי הגנה ובטחון חלק קטן יותר מתקציבי המדינה, הרי גם הן — לדוגמה בריטניה וצרפת — מקדישות כ-9% מההכנסה הלאומית שלהן לענייני בטחון.

כדי להמחיש עוד יותר דבר זה, ניתנת להלן, בדולרים, הוצאת-הבטחון לנפש — בהשוואה להכנסה הלאומית לנפש.

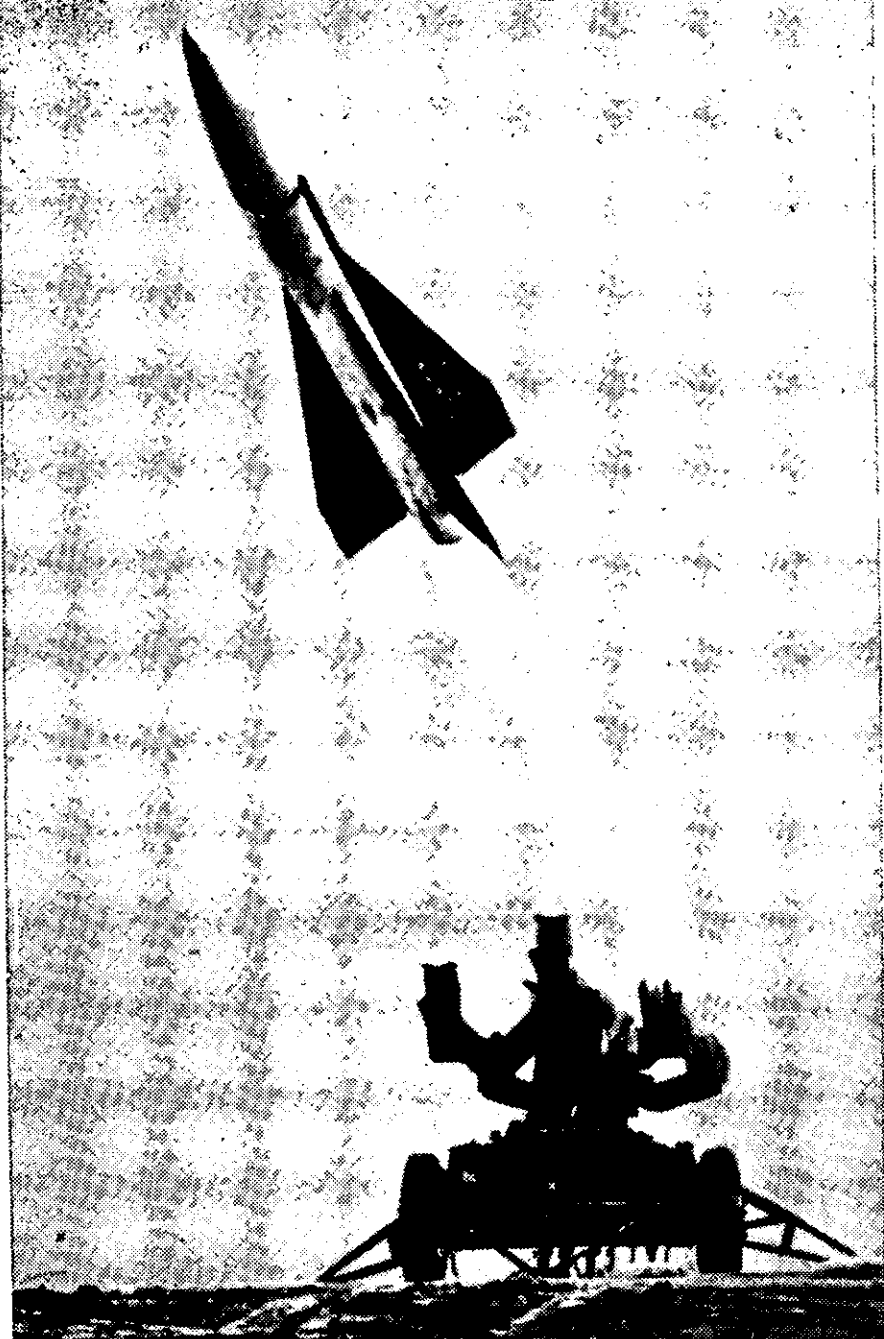
המדינה	הוצאות בטחון לנפש בדולרים	הכנסה לאומית לנפש בדולרים	האחוז
ארה"ב	290	2,453	12
בריטניה	108	1,182	9
גרמניה	93	1,188	8
איטליה	25	596	4
צרפת	96	1,095	9

מן המספרים דלעיל ניתן להסיק כי ברוב המדינות המאמץ הכספי לצרכי-בטחון הוא ניכר, אם כי ממדיו שונים בכל מדינה. למעשה, קשור גודל המאמץ של מדינה במדיניות-הבטחון שלה (הנובעת ממצבה המדיני והבין-לאומי) ובצרכיה השונים. מבחינת משקל הוצאות הבטחון צועדת ארה"ב בראש המחנה המערבי; סברה כללית אומרת שברה"מ עולה עליה בשטח זה. לפי ההערכה המקורית בלתי לגבי ברה"מ מפנה היא כ-15% מההכנסה-הלאומית לענייני בטחון — לעומת 12 האחוז של ארה"ב.

לא דיברנו עד כה על המאמץ הכספי של ישראל בתחום הבטחון. לנוכח צורכי-הבטחון הרבים של המדינה נמצאים אנו בין המדינות החייבות להפריש אחוז גבוה מההכנסה-הלאומית לענייני בטחון; וזאת על אף העובדה שצרכי פיתוח המדינה, החינוך וקליטת העליה מחייבים הקצבת סכומים גדולים גם לתחומים אלה.

(סוף בעמ' 11)

ענייני כלכלה (ומה גם — כלכלה-צבאית) אינם זרים ל"מערכות". בשנותיו הראשונות אף נקרא הירחון (שהיה "בטאון לגאלי" של ארגון "ההגנה" הבלתי-לגאלי) "ירחון לשאלות מדיניות, כלכליות וצבאיות" — והיה בו גם מדור כלכלי מיוחד, שהודגשו בו ענייני משק-מלחמה וכלכלה-בטחונית. רשימה זו מחדשת ב"מערכות" מגמה זו — והיא בבחינת התחלה ופתח להצגת הגורם הכלכלי והתקציבי, שהפך לבעיה רצינית ומורכבת בהתפתחותם של הצבאות בזמננו ובמאמץ הבטחוני הכולל של מדינות ואומות. בחינה מפורטת יותר של סוגיות מספר הכרוכות בכך, תיעשה בחוברות הבאות.

האוק מיד לאחר עזבו את כן השיגור התלת-טילי. מאז שיגורו הראשון נגד מטרה מוטסת הצליח הטיל לירות ולהשמיד מספר גדול של מטוסים מטוגים שונים בגבהים שבין 30 מ' ל-17,000 מ'. הוא הצליח לירות גם טילים מטוג "ליטל ג'ון", "הונסט ג'ון" ו"קורפורל".

ה"האוק" - טיל נימי

בפיתוח מערכת הנשק האוק הוחל בשנת 1953 לאור הדרישה למערכת-הגנה יעילה נגד מטוסים, שהנה עצמאית ובעלת כושר-ניידות גבוהה — תכונות המאפשרות הפעלתה עם הגייסות בשדה-הקרב. כתוצאה פותחה מערכת נשק המורכבת ממכ"מ חיפוש, מרכז בקרת-אש ויחידות-האש עצמן. שכולן בנויות באופן המאפשר הטסתן ופריסתן המהירה. סוללות ההאוק הוצגו לראשונה סופקו לצבא האמריקאי בשנת 1959; מאז רכשו אותו כנשקם הסטנדרטי חמש מדינות אירופיות במסגרת נאט"ו ומיצרות אותו ברשיון. לאחרונה הגישה ישראל הזמנה לטילי האוק מתוצרת ארה"ב. היצרן הראשי של ההאוק הוא חברת רייטאון; 3500 מפעלים נוספים לקחו חלק בפיתוח מרכיבי מערכת ההאוק.

מערכת הנשק

סוללת האוק מורכבת מארבע קבוצות של תת-מערכות כשלכל קבוצה תפקיד משלה: א. גילוי מטרה ובקרת-אש; ב. הנחיה; ג. הכנה ושיגור; ד. הפעלת ציוד-בדיקה.

גילוי מטרה ובקרת-אש: כדי שמערכת-הגנה נגד מטוסים תוכל לירות מטוסים תוקפים אשר טסים בגובה נמוך ובמהירות רבה, הכרחי שתהיה מסוגלת לפעול עצמאית; פירושו של דבר — שליחידת בקרת-האש תהיה מערכת-חיפוש-וגילוי משלה, כך שתוכל להגיב מידית על התקפה-מן-האוויר בהסתמך על התצפית שלה עצמה.

סריקת המרחב האווירי סביב סוללת האוק מבוצעת על-ידי מכ"מ-גילוי הפועל בשיטת מתקפים*. אך כיוון שבזוויות ראייה

* מתקף — pulse.

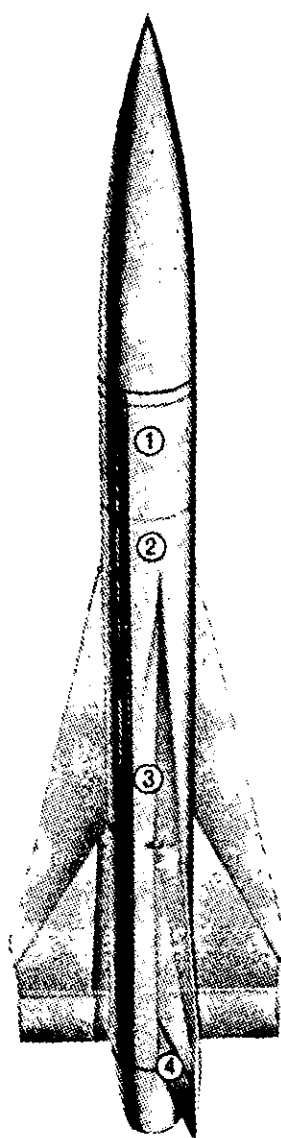
ההאוק על חלקיו העיקריים:

1. מערכת ההנחיה הכוללת את מכשירי ההנחיה האלקטרוניים, אנטנה סורקת, ספקי זרם חשמלי וכוח הידרולי וכי-פת המכ"מ;

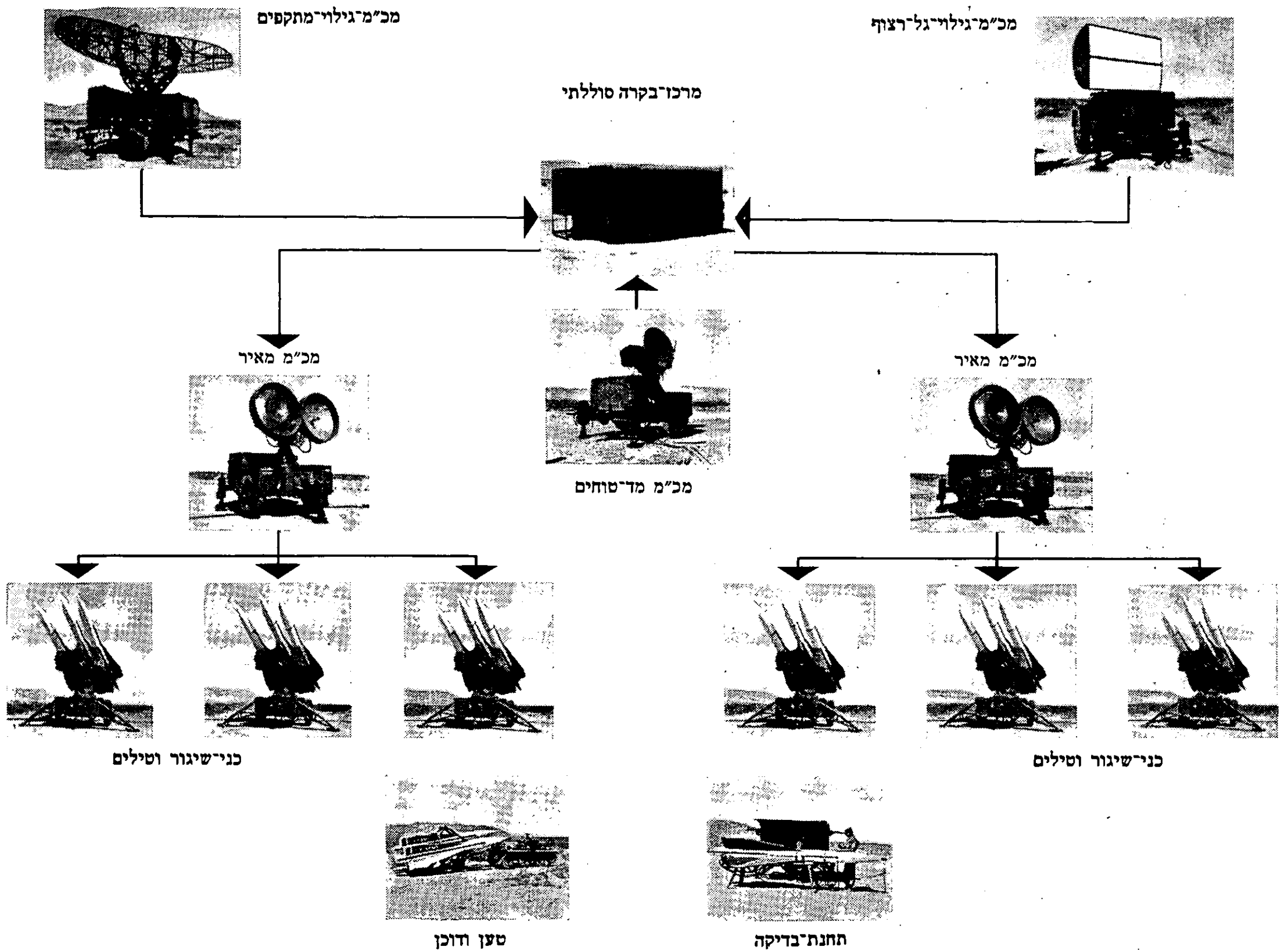
2. ראש-נפץ רב-עצמה (המט-ען מותאם לתפקיד);

3. מנוע רקטי של דלק מוצק המספק שתי דרגות-דחף (האצה ושיוט);

4. המפעילים ההידרוליים וה-בקורות של משטחי ההיגוי.

סוללת האוק

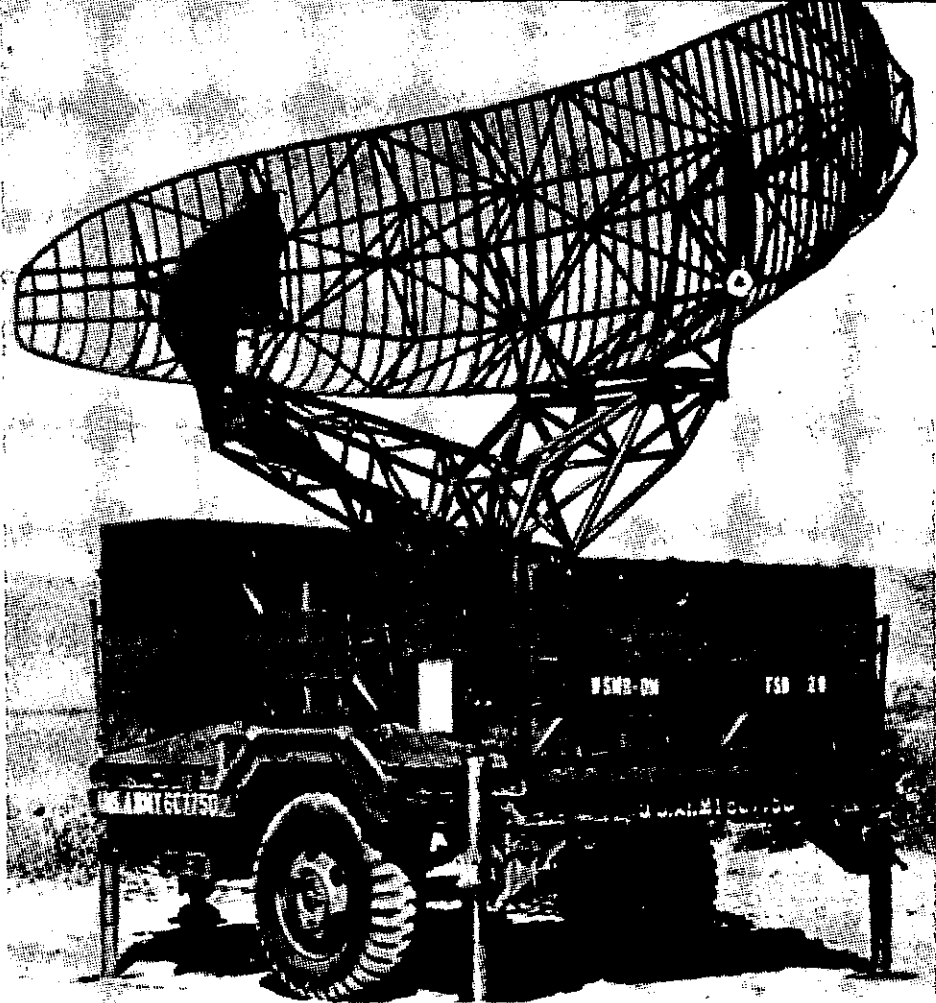

הבקרה-הטקטית מספקת לקצינים אלה את האינפורמציה הדרושה על מצב המטרה והסוללה ואת הפיקוח הדרוש. לקצין הבקרה-הטקטית עוזר נוסף, שתפקידו גילוי מטרות מנמיכות-טו. את זאת הוא עושה באמצעות מכ"מ הגל-הרצוף. קצין הבקרה-הטקטית מציין לאחד משני בקרי-האש את המטרות שנבחרו. לכל אחד מהמפעילים שידת-תצוגה-ובקרה משלו לביצוע מהיר של גילוי המטרה, חישוב המפגש טיל-מטרה ושיגור הטיל. ניתן לשעבד את מכ"מ-מד-הטוחים לכל אחד משני המכ"מים המאירים, כדי שיספק לקצין בקר-האש אינפורמציה על טווח המטרה וקצב השתנותו, אינפורמציה הדרושה למכ"מ-המאיר.

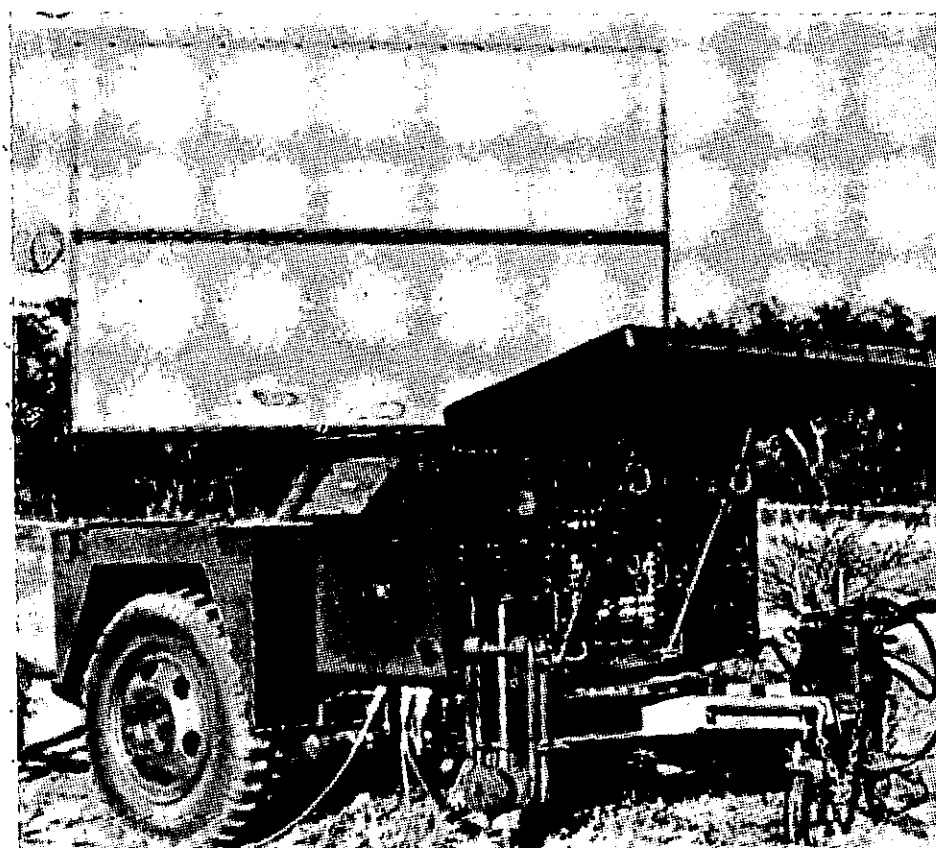
הנחיה: מערכת ההנחיה כוללת מכ"מ-מאיר (גל-רצוף) ויחידת הביות-החצי-אקטיבי המותקנת בטיל. השימוש במכ"מ-גל-רצוף

נמוכות אין מכ"מ-מתקפים מסוגל להבחין בין הדי מטרות ובין הדי הקרקע נוסף לו מכ"מ-גילוי גל-רצוף שמהווה אמצעי טוב יותר לגילוי מוקדם של מטרות מנמיכות-טו. שני מכ"מי גילוי אלה מסתובבים באופן סינכרוני, דבר המאפשר הצגת נתונים ביחידת תצוגה משותפת; שניהם מסוגלים לפעול בסביבה בה מופעלים במידה גדושה אמצעי הטעיה. מכ"מ שלישי, המשמש למדידת טווח בלבד, פועל בתחום-הדירות אחר, כך שקשה ביותר למסך יחד את שלושת מכ"מ-הגילוי. בקרת הסוללה נעשית על-ידי חמישה מפעילים ממרכז-בקרה סוללתי ממוזג-אוויר. קצין בקרה-טקטית (TCO) מחליט על תקיפת מטרות, כשעומד לרשותו עוזר לגילוי מטרות, זיהוין והערכתן ולתיאום עם דרגי-פיקוד גבוהים יותר. שידת *

* שידה — console.

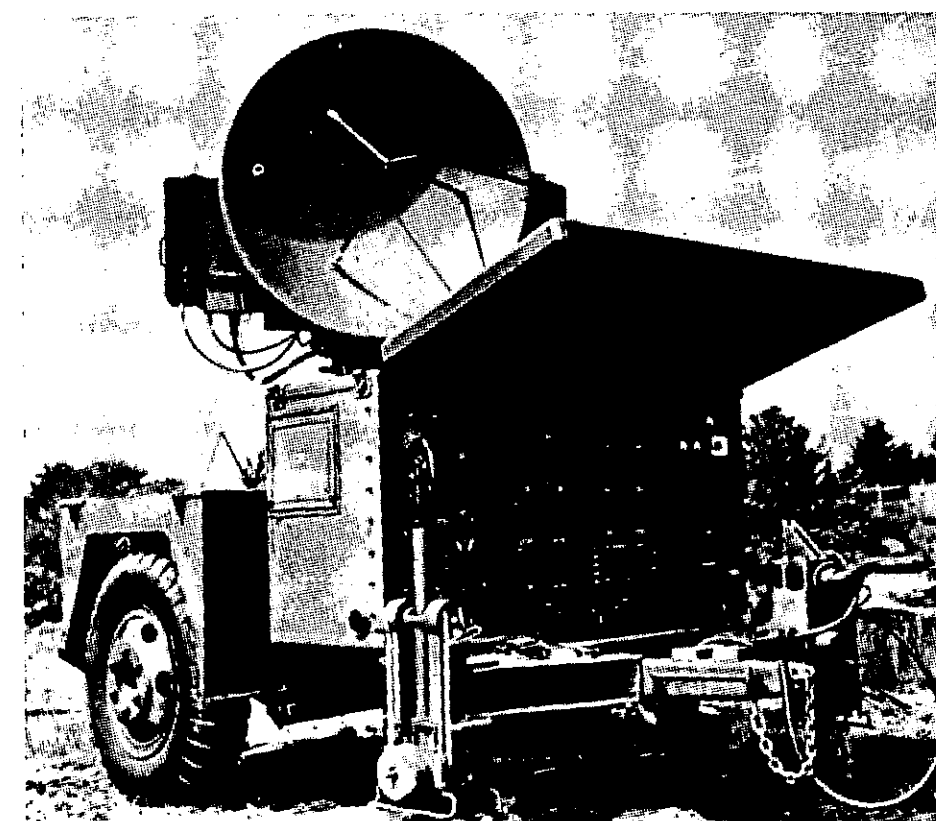

מכ"מ גילוי-מתקפים AN/MPQ-35 המספק לסוללה "כיסוי" שטח נרחב. בעת הובלתו בהליקופטר, מפורקת היחידה מהמרכב שלה.

מכ"מ גילוי-גל-רצוף AN/MPQ-34 סורק את האופק כדי לגלות מטוסים מנמיכי-טוס.

מכ"מ מד-טוחים, המשמש להספקת אינפורמציה על טווח-המטרה וקצב השתנותו, הדרושה למכ"מ המאיר.

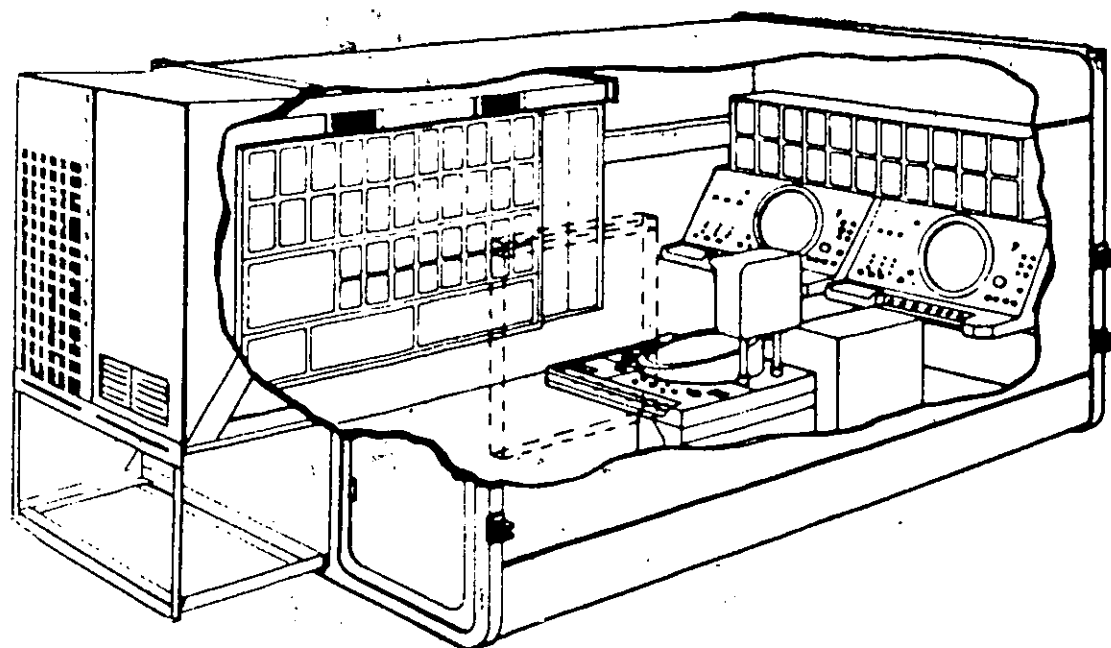
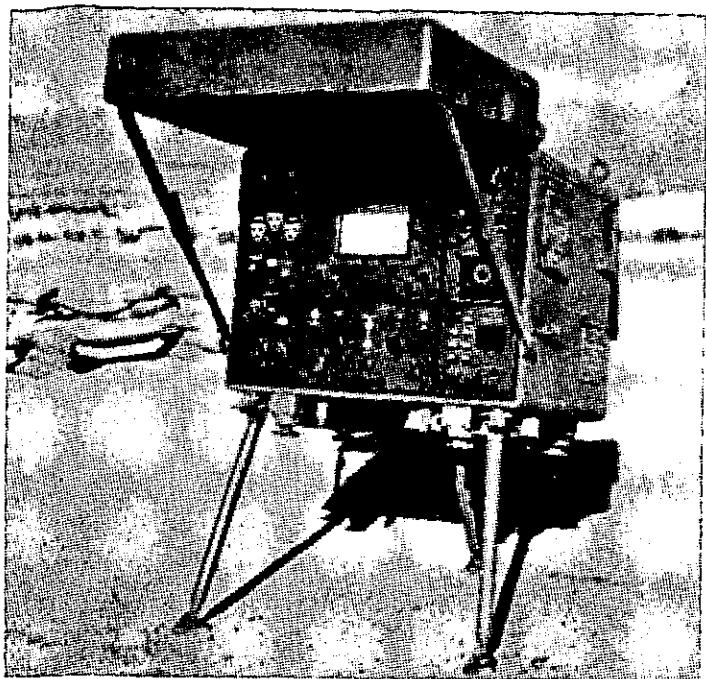
מאפשר את ההפרדה ההכרחית של הדי המטרה מהדי הקרקע בגבהים נמוכים וההנחיה החצי-אקטיבית מאפשרת פעולה פשוטה של ביות "עד המטרה". המכ"מ המאיר (גל-רצוף) סוקר גזרה מסוימת עד שהוא תופס את המטרה; אז הוא עוקב אחריה ומאיר אותה עד לירוטה. בתפקידים משניים הוא גם מכון את כן-השיגור ומספק אינפורמציה על המטרה למרכז-הבקרה. הטיל מכיל מכ"מ עיקוב וטייס-אוטומטי של חוג-סגור. האינפורמציה מתקבלת בטיל על-ידי קליטתו את קרינת המכ"מ המאיר המוחזרת מהמטרה. אינפורמציה זו משמשת לביות הטיל עד לירוט המטרה ולפיצוץ ראש-הנפץ שלו בטוח הקרוב ביותר אליה. פותחו שני מאירים, הוזהם בתפקידם אך שונים זה מזה בעצמתם: המאיר בעל העצמה הנמוכה מוון על-ידי ספק קטן מזה הדרוש למאיר השני, אשר פועל לטוחים גדולים יותר ומעניק כושר-גילוי רב יותר לגבי מטרות קטנות.

הכנה ושיגור: טילי ההאוק מסופקים במיכלים מיוחדים. המס-גרת הפנימית המחליקה לתוך המיכל, נושאת את הגוף העיקרי של הטיל, בעוד הכנפיים ומשטחי-העילוי מאוחסנים על מדף הנמצא בחלק העליון של המיכל. מנגנוני הנצירה והחימוש, מצת המנוע הרקטי וספר-הטיל מאוחסנים בתאים נפרדים המותקנים במכסה המיכל. כושר ההטענה-מחדש של המשגרים, הדרוש כדי לקיים קצב-אש גבוה, מושג באמצעות רכב-הטענה זחלי, עליו קבוע מבנה נייד של תמוכות טילים, המבוקרות מתא הנהג. הטילים מאוחסנים בקבוצות של שלושה על דוכנים.

לכן-השיגור התלת-טילי יכולת צידוד והגבהה. לאחר שהמכ"מ המאיר ננעל על המטרה, משועבד לו כן-השיגור מבחינת הכיוון וזאת כדי שהטיל יהיה מכוון אל המטרה בעת שיגורו. עם קבלת פקודת-האש ממרכז-הבקרה הסוללתי בוחר הכן טיל מוכן מפעיל את ספקי הכוח שלו, מאפשר את יצוב אנטנת הטיל ואז מתכוון לזווית הצידוד וההגבהה הנמסרות לו מה-מאיר. לאחר שזווית אלו הושגה, מוצת המנוע הרקטי והטיל משוגר.

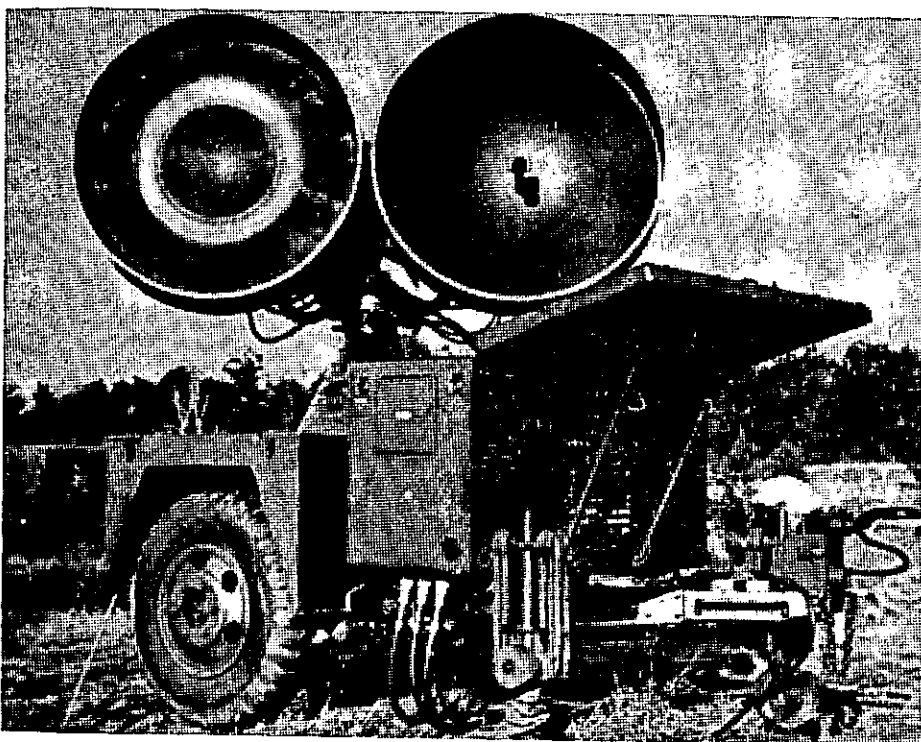
ציוד בדיקה: ציוד הבדיקה הדרוש למערכת ההאוק מתחלק לשניים: ציוד-אחזקה יחידתי המופעל על-ידי צות הסוללה, וציוד אחזקה המופעל על-ידי אנשי הדרג השני. ציוד-האחזקה היחידתי מאפשר לצות הסוללה לבצע כיוון הציוד במועדים קבועים לשם הבטחת ביצועים אופטימליים, לבצע בדיקות שמיש / בלתי-שמיש ולגלות תת-מערכות פגומות ולהחליפן. סדנה ניידת בודקת את הטילים כשהם מוצבים על מתקני הבדיקה, הדוכנים או כני-השיגור. מערכות-בדיקה מיטלטלות מיוחדות ומכשירי בדיקה מקובלים לבדיקת ציוד-הקרקע הסוללתי מותקנים בארגונים מיוחדים המוצבים על דוכנים ונישאים באחד הגוררים הממונעים.

ציוד האחזקה שבדרג השני מכיל סדנה בעלת ציוד בסיסי המותקן בחמישה מיכלים קלי-משקל (מסוג התא של מרכז הבקרה הסוללתי), וכן מכיל הוא זוד לחיבורים. יחידות אלו מסייעות באיתור חלקים בלתי שמישים ובתיקון מערכות-משנה לקויות.

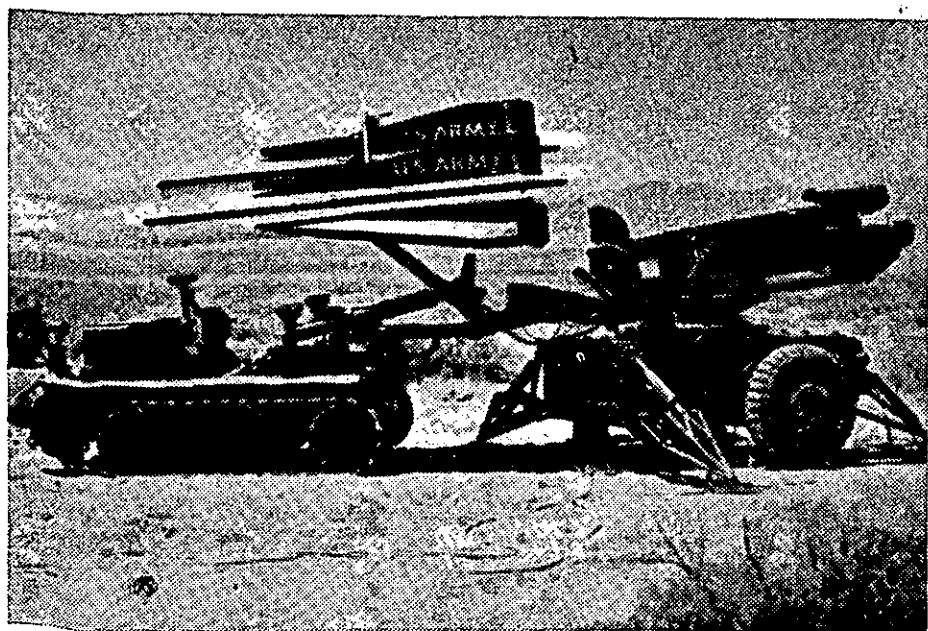
שִׁדְת־פִּיקוּד הִירֵי־לִהְסִתְעֵרוֹת שְׁנוּעֵדָה לְשִׁימוֹשׁ בַּפְּעוּלוֹת הַסְּתֵעֵרוֹת אוֹ בַּתְּנָאִים אֲחֵרִים בְּהֵם נִדְרֶשֶׁת נִיידוֹת אוֹפְטִימִלִית.

מִרְכֵּז־הַבִּקְרָה הַסּוּלָלִית. הוֹדוֹת לִקְלוֹת מְבִנְהוּ, אִפְשָׁר לְהַעֲבִירוֹ בַּמִּשְׁאִית אוֹ בַּהֲלִיקוֹפְטֵר. כָּל הַצִּיּוֹד הָאֶלֶקְטְרוֹנִי הַדּוּוֹשׁ כָּלוֹל בְּתוֹכּוֹ.

כְּמוֹ יַחֲדוֹת הַמִּכָּ"מ הָאֲחֵרוֹת מוֹרְכָבִים שְׁנֵי הַמַּאֲיִרִים עַל גִּרְוֵרִים דְּרִאוֹפְנִיִּים. בַּתְּמוּנָה נִרְאֶה מִכָּ"מ־מַאֲיִר בַּעַל עֲצֻמָּה נִמּוּכָה.

רִכְב־הַטְּעֵנָה זַחְלִי הַמְּסוּגֵל לְהַטְעִין אֶת כֹּן־הַשִּׁיגוֹר תוֹךְ שְׁנֵי מִסְפָּר. לֵאחֲרַי הַטְּעֵנָתוֹ מְשׁוּעֵבֵד הַכֹּן לַמִּכָּ"מ־הַמַּאֲיִר וְזוּיּוֹת הַכִּיּוּן נִקְבְּעוֹת בּוֹ לִפְנֵי שִׁיגוֹר הַסִּיל.

פְּרִיסַת הַסּוּלָלָה

סוּלָלַת הָהָאֻק תּוֹכְנָנָה בְּשִׁיטַת „הַבְּנִיָּה הַמּוֹדְרָגָת“, כְּלוֹמֵר: נִיתֵן לְהַצִּיב יַחֲדָה בְּסִיסִית אַחַת וְלַהוֹסִיף עֲלֶיהָ יַחֲדוֹת בְּאוֹפֵן הַדְּרָגָתִי, עַד לְהַרְכֵּב הַסּוּלָלָה הַשְּׁלֵמָה. לְ„כִּיסוּי“ מֵלֵא שֶׁל הַמִּרְחָב הָאוֹיְרִי וְלַהֲשִׁגָּת עֲצֻמַּת אֵשׁ יֵשׁ אִמְנֵם צוֹרֵךְ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָל הַסּוּלָלָה, אֲך־נִיתֵן בְּכָל זֹאת לְשַׁגֵּר אֶת הַסִּיל מִכְּנֹ בְּאוֹפֵן יַעִיל גַּם עַל־יְדֵי מַפְעִיל אֶחָד בְּלִבָּד, הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בַּמִּכָּ"מ־מַאֲיִר וּבְשִׁדְת־בִּקְרָה. אִם מִכָּ"מ־הַגִּילּוּי־גִלְרִצוֹף אֵינּוּ בְּנִמְצָא, מִשְׁתַּמֵּשׁ שִׁים בַּמִּכָּ"מ־מַאֲיִר לְחִיפּוֹשׁ. אַחֵר מִטְרוֹת, בְּגִזְרָה מְסוּיִמָּת. כֹּאשֶׁר הַמִּצָּב הַטְּקָטִי מֵאִפְשָׁר זֹאת, נִיתֵן לְהַרְחִיב וְלַהֲשִׁלִּים פְּלָגַת־יִרִי זַעִירָה זֹו עַל־יְדֵי הוֹסַפַּת מִכָּ"מ־גִּילּוּי, כְּנִי־שִׁיגוֹר וְטִילִים.

נִיידוֹת

אַחַת הַדְּרִישוֹת הָעִיקְרִיּוֹת שֶׁהוֹפְנוֹ אֶל הָהָאֻק הִיטָה כִּי הַמַּעֲרָכָת תִּהְיֶה יְבִילָה בִּיבִשָּׁה וּבְאוֹיֵר. מְסִיבָה זֹו הוֹגְבִל־מֵרֵאשׁ מִשְׁקֵלָם וּמִמִּדְיָהֶם שֶׁל חֲלָקֵי הַמַּעֲרָכָת. מִשְׁקֵל הַחֲלָקֵי הַכֵּבֵד בִּיּוֹתֵר אֵינּוּ עוֹלָה עַל 2500 ק"ג — כְּדֵי שֶׁאִפְשָׁר יִהְיֶה לְהַטִּים אֶת הַצִּיּוֹד בַּהֲלִיקוֹפְטֵר סִיקוֹרְסְקִי H-37. לְהוֹבִלַת סוּלָלַת הָהָאֻק שְׁלֵמָה בּוֹזֵמֵן מִינִימָלִי דְרוּשִׁים 36 הַלִּיקוֹפְטֵרִים לְפִי הַפִּירוּט הַבֹּא: 12 הַלִּיקוֹפְטֵרִים, שְׁכָל אֶחָד נוֹשֵׂא שְׁלוֹשָׁה טִילִים עַל דּוֹכְנִים; 2 הַלִּיקוֹפְטֵרִים לְנִשְׂיַאת כְּבִלִּים וְתִיבּוֹת חִיבּוֹר; 2 הַלִּיקוֹפְטֵרִים לְנִשְׂיַאת הַמִּכָּ"מ־מִים־הַמַּאֲיִרִים; 4 הַלִּיקוֹפְטֵרִים — אֶחָד לְכָל אֶחָד מִשְׁלֶשֶׁת סוּגֵי הַמִּכָּ"מ־מִים וְאֶחָד לְמִרְכֵּז־הַבִּקְרָה; 6 הַלִּיקוֹפְטֵרִים לְכְּנִי־הַשִּׁיגוֹר; 3 הַלִּיקוֹפְטֵרִים לְרִכְב־הַטְּעֵנָה; 1 הַלִּיקוֹפְטֵר לְצִיּוֹד הַבְּדִיקָה שֶׁל הַטִּילִים; 1 הַלִּיקוֹפְטֵר לְצִיּוֹד הַבְּדִיקָה שֶׁל מַעֲרָכוֹת הַקְּרָקַע; 5 הַלִּיקוֹפְטֵרִים לְגִנְרִטוֹרִים. לְהַטַּסַת הַסּוּלָלָה לְמִרְחָקִים גְּדוֹלִים מִשְׁתַּמֵּשִׁים בַּמְּטוֹסִי תוֹבֵלָה. לְהַעֲבִירַת סוּלָלַת הָהָאֻק שְׁלֵמָה דְרוּשִׁים 21 מְטוֹסֵי c-124 Douglas אוֹ 29 מְטוֹסֵי Lockheed c-130. לְהוֹבִלָה יְבִשְׁתִּית דְרוּשׁוֹת 23 מִשְׁאִיּוֹת עִם גִּרְוֵרִים.

מפקד - מה תדרוש מהסיוע הארטילרי?

קפיתו ר. ו. קורץ

כל חייל חייב להכיר את תכונותיהם של מרעומים וטילים. מחר, יתכן שהוא יהיה „העיניים של הארטילריה” — יהיה הוא תותחן, רגלי, או שריונאי.

הממולאים חומר-נפץ-מרסק וזרחן לבן, עליהם מורכבים מרעומי-הקשה. רק כשירים מתותחים-כבדים יש להשתמש במרעום-הקשה נגד רכב-משורין.

ניתן להשיג פעולת-השהיה גם עם מרעום M-51A5: עלידי סיבוב הבורג הנמצא בצדו של המרעום אל סימן „השהיה”, תתקבל השהיה בת 0.5 שניות אחרי הפגיעה. דבר זה מאפשר לטיל לנתור או לחדור.

אם זווית-הנפילה קטנה למדי והקרע אינה רכה מדי, קרוב לודאי שהטיל ינתור ובכך יספק רסיק-אוויר. התפוצצות זו תהיה נמוכה במידת-מה מאשר זו של מרעום-זמן או מרעום-קרבה. אחרי הניתור מופנה חרטום הטיל למעלה. מצב זה של הטיל הופך אותו ליעיל מאוד נגד גייסות בחפירות רדודות או בשוחות-שועל. אין להשתמש באש זו נגד מטרת החפורות בעומק רב, משום שגובה הפיצוץ הוא נמוך מדי מכדי לתת כיסוי נאות.

כאשר הטיל חודר לקרע ואינו נותר, תהיה השפעתו מעטה. מסיבה זו צריך לשאוף לנתירת הטילים. אם קצין התצפית נוכח לדעת כי פחות מ-50 אחוז מן „האש לתכלית” שלו הנם באויר, חייב הוא לעבור למרעום-הקשה או למרעום-קרבה.

במרעום-השהיה ניתן להשתמש ביעילות נגד מצדיות ועמדות מבוצרות. כאן עשוי הטיל בעל מרעום-השהיה לחדור ולהתרסק בתוך העמדה. כמרכן אפשר להשתמש בו כדי לפנות מכשולים שלפני המטרה ולאפשר חדירה בעקבות זאת. אין להשתמש במרעום-השהיה נגד מטרת-עשויות-בטון או מטרת אחרות המבוצרות היטב; אם משתמשים בו נגד מטרת מעין אלה, הרי שהמרעום יימנע עוד בטרם יחדור.

* מרעום-קרבה fuze v. t. — proximity fuze מרעום של פגז פצצה המופעל במרחק מסוים מהמטרה; מרחק זה ניתן לכונן. (הערה: ב„מערכות-חימוש”, החל מגליון 12 ובהמשכים עד גליון 14, מופיע מאמר מלווה ציורים, הדן בתכונות ובפעולות של מרעומי התותחים השונים שבידי צבאות העולם.)
** רסיק-אוויר (air burst) — כינוי להתרסקותו של טיל עוד בהיותו באויר לשם הגדלת איזור הסכנה. להבדיל מהתרסקות רגילה המת-הוה עם הפגיעה במטרה.

מדוע צריך לדרוש מרעומי-קרבה * מגדוד הארטילריה שבסיוע ישיר לך? האם מרעום זה הוא המתאים ביותר למטרה המסוימת? אם לא כן, איזה סוג מרעום עליך לדרוש? האם מרעום מידי עשוי להועיל יותר?

בתור מפקד פלוגה, הידועות לך אל נכון ההשפעות של מרעומי הארטילריה ושל טילי הארטילריה השונים? אתה, כמפקד באחד החילות-הלוחמים, חייב לדעת כיצד לדרוש ולטוח אש ארטילרית. קצין-התצפית הקדמי לא תמיד יהיה נוכח במקום כאשר תופיע מטרה „כדאית”. הידיעה למה לצפות כשאתה שומע במכשיר הקשר את המלים: „ירה, עבור”, עשויה להיות לך לעזר רב בפעולת-הטיווח.

הטיל שבו משתמשים באופן נרחב ביותר ממולא חומר-נפץ-מרסק. חומר-הנפץ-המרסק עשוי להיות ט.נ.ט. בפגזים ישנים יותר, או תרכובת B בתחמושת ה-105 מ"מ החדשה יותר. בדרך-כלל משתמשים בטיל ממולא חומר-נפץ-מרסק שעליו מורכב מרעום-הקשה, מרעום-השהיה, מרעום-קרבה או מרעום-זמן מכני.

צירוף של טיל ומרעום אשר ידרוש מן הסתם את זמן-התגובה הקטן ביותר הוא טיל ממולא חומר-נפץ-מרסק, עליו מורכב מרעום-הקשה. מרעום-ההקשה שבו משתמשים כעת בצבא ארה"ב הוא M-51A5. מרעום זה מופעל מיד עם ההקשה. בגלל תכונה זו, הרי שטיל המצויד בו הנו הנוח ביותר לטיווח.

מרעום-ההקשה הוא יעיל מאוד נגד גייסות גלויים. היעילות גדלה בה במידה שמגדילים את זווית הנפילה, דבר המרחיב את איזור ההריגה. מסיבה זו, הוא יעיל מאוד בזווית-ירידה תלולה.

הצירוף של טיל ומרעום הוא גם כן יעיל מאוד כאשר משתמשים בו נגד גייסות בשטחים מיוערים. מרעום-ההקשה יפעל כרסיק-אוויר** בעצים וכן הוא יעניק תוספת השפעה על-ידי שברי העצים.

אפשר להשתמש במרעום-ההקשה נגד ציוד כאשר אין צורך בתדירה. לדוגמה, ניתן יהיה לתקוף שיירת משאיות בטילים

המרעום השכיח השני הוא מרעום-הקרבה; משתמשים בו כדי ליצור רסיק-אוויר. מרעום-הקרבה פותח במלחמת-העולם השנייה, אך לא הגיע לניצולו המלא עד למלחמת קוריאה. מרעום זה מופעל באמצעות-מכ"מ והוא פועל בגובה שנקבע מראש. מכאן, שגובה הפיצוץ מבוקר באורח אוטומטי. קצין התצפית יכול לטוח עם מרעום-הקשה ולירות אש-לתכלית עם מרעום-קרבה. במקרה שמנגנון הקרבה אינו פועל כראוי, מופעל המרעום עם ההקשה באמצעות מנגנון-עזר הנמצא בו.

את מרעום-הקרבה אפשר לירות כשהוא ערוך באחד משני אופני-ההפעלה. כשירותים אותו שעה שהוא ערוך ל"זמן-אפס", נתחמש המרעום שתי שניות לאחר עזבו את קנה התותח. בחולפו, במשך מעופו אל המטרה, קרוב מדי לעצם אחר — עשוי המרעום להתפוצץ. זוהי אחת הסיבות שבגללה מקפידים לפעמים על גובה רב של נקודת ההתרסקות כשירותים מרעום-קרבה. כונון זמן הפיצוץ ל"אפס" שימש כשיטה היחידה שהיתה נהוגה בירת מרעום-קרבה מן הדגם הישן.

בימינו אפשר להשתמש בשיטה אחרת של חימוש המרעום. על-ידי כונון זמן הפיצוץ נוכל למנוע את חימוש המרעום עד שהוא יהיה קרוב מאוד למטרה. שיטה זו מונעת את האפשרות שמרעום חמוש יחלוף מעל לגייסות ידידותיים וכן היא מפחיתה את סיכויי האויב להפריע לשידורים אל המרעום.

עד כאן באשר לתיאור המרעום. עתה נעמוד על דרך ניצולו התכליתי ביותר. ברוב המקרים, נוטה הארטילריה לשתק קודם את הגייסות, ואחרי כן להשמיד את הציווד. בגלל נטייה זו, משתמשים לעתים קרובות במרעום-קרבה. רסיק-אוויר הם יעילים מאוד בשיתוק גייסות הנמצאים בתוך שוחות-שועל או בחפירות בעלות מחסות-ראש זעומים. הואיל ומרעום-קרבה נותנים גובה-פיצוץ אוטומטי של כמעט 20 מטר, ניתן יהיה להשיג הפתעה תוך שימוש במרעום זה. מרעום-קרבה הנו יעיל מאוד גם באש תלולת-זווית. זווית-הנפילה התלולה, במשולב עם תכונתו של מרעום ה"מכ"מ" מביאים לידי כך שהמרעום יפעל קרוב יותר לקרקע מאשר באש נמוכת-זווית.

עתה, נדון במרעום-זמן M-520. פעולתו דומה לכל מרעום-זמן מכני אחר עם זמן הפיצוץ המכסימלי של 75 שניות. את זמן-הפיצוץ המתאים קובעים במרכז ניהול-האש ומעבירים

אותו על המרעום בתוך סוללת התותחים. נוסף לכך, צריך קצין-התצפית בזמן הטיווח לתקן תיקונים באשר לגובה נוסף, לסטיה ולטוח של הטיל. על מנת שיהא יעיל, אסור שגובה הפיצוץ יהיה גבוה מ-20 מטר מעל לקרקע. טעמים אלה עושים את הטיווח במרעום-זמן לאיטי יותר מאשר בדגמים אחרים.

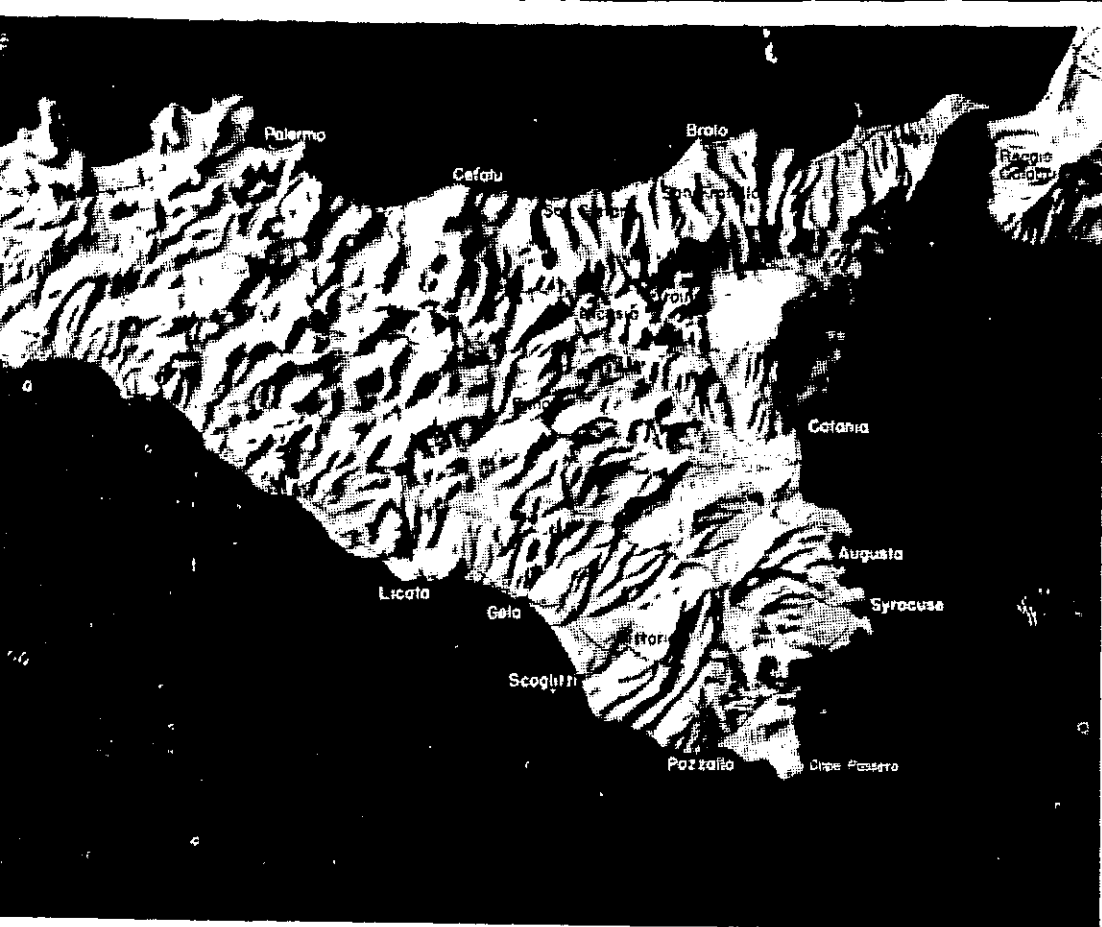
מדוע, אם כן, יש להשתמש במרעום-זמן מכני כאשר נמצא בידנו מרעום הנותן גובה פיצוץ אוטומטי? קיימים טעמים מספר לשימוש במרעום-זמן. אחד מהם הוא המחיר. מרעום זה הוא פחות יקר ליצור מאשר מרעום-הקרבה. טעם אחר הוא שעם מרעום-זמן אפשר להשיג גובה פיצוץ אחר מאשר 20 מטר מעל הקרקע — על-ידי כונון זמן הפיצוץ. הוא מועיל ביהוד בקביעת התיקונים ברישום מטרות על-ידי פיצוץ באויר.

משתמשים במרעום-זמן לגבי אותם סוגי-מטרות כמו במרעום-קרבה. מכל מקום, בגלל הטעות האפשרית בגובה הפיצוץ, אין להשתמש במרעום-זמן מכני באש תלולת-זווית. עד כאן נדונו רק ההשפעות של המרעומים השונים המורכבים על טילים הממולאים חומר-נפץ-מרסק. הבה נדון עתה בתכונות של טילים הממולאים זרחן-לבן וחומר-מפיק-עשן. בדרך-כלל משתמשים בטיל ממולא זרחן-לבן לשם הצתה או לשם פגיעה באנשים. בדרך-כלל מורכב על טיל זה המרעום M-51A5 והוא ערוך לפעולה מידית (הקשה). אם דרושה חדירה למבנים, אפשר להשתמש באותו מרעום כשהוא ערוך להשהיה.

ניתן להשתמש בזרחן-לבן לשם מטחי סימון או לסימון יעדים להפצצה מן-האוויר. כן אפשר להשתמש בו ליצירת מסכי-עשן. הודות למידת החום הגבוהה שנוצרת מן הזרחן הלבן, עולה העשן במהירות. מכיון שהוא יוצר עמוד-עשן אין הזרחן-הלבן יעיל כפגז-עשן ליצירת מסכי-עשן.

פגז-עשן הוא טיל הפולט עשן מבסיסו. מורכב עליו מרעום-זמן והוא מכוון בדרך-כלל לגובה-פיצוץ של 100 מטר מעל הקרקע. בנמצא ארבעה צבעים והם: לבן, אדום, ירוק וצהוב. משתמשים על-פירוב בעשן למיסוך. אולם, ניתן להשתמש בו כדי לסייע לקצין התצפית באיכון פגזיו או להנחית הפצצה-מן-האוויר על היעד. כן עשוי הוא לשמש בתור סימן-מוסכם.

המרעומים והטילים שנדונו כאן הם השכיחים, שבהם משתמשים כל יום וכאמור, כל חייל חייב להכיר את תכונותיהם.

הריינג'רים נוחתים בחוף „ג'אלה”

חלק ב'

הדיפת טנקי האויב

בחלוץ הפלישה לסיציליה — 1943;
מתוך הספר „ראשי-החנית” לג'. אלטיארי
העומד להופיע בהוצאת „מערכות”

מן הכיכר. מעלינו חלפו ביללה, בתבנית הדוקה וברום נמוך, שלושה מפציצי „פוקא-וולף” גרמניים מהירי-טוס. הם המשיכו וחלפו לאורך שפת-החוף הדחוסה באנשים, מהם אנשי-יצי ופלסים שעמלו בקדחתנות בפינוי מוקשים ובפירוק אספקה מן הספינות. האדמה רעדה תחתיה עת התפוצצו פצצותיהם, ואנו נשאנו תפילה כי חיל-האוויר שלנו יחיש בואו ויגרוש את הממזרים הטרדניים הללו. לא הרחק משפת-החוף התקינו הקפיטן הארדנברוק, קצין הרפואה הצעיר והמסור שלנו, ועוזרו המוכשר את תחנת האיסוף שלהם וידיהם היו עמוסות עבודה. הקפיטן הארדנברוק הגביה עיניו מרגלו הפצועה של ריינג'ר אותו חבש, וראה בקצה התור את הרבי-סמל ראנדאל האריס אוחו בבטנו ומתייסר בכאביו. דוקטור הארדנברוק קרא אל האריס לגשת אצלו לפני האחרים, שמצבם נראה פחות מדאיג ממצבו. אולם האריס חיך ואמר כי הוא מבכר להמתין בתור ככל אחד.

פצעיו של האריס היו חמורים. חיש חבש אותו הרופא, ופקד להעבירו מיד אל אנית החולים. אולם האריס לא נפל ברוחו, ובעודו ממתין לסירה שתביאו אל אנית החולים נטל את רובהו והחל מדרבן שבוים אל תוך מכלאה גדולה.

שמע גבורתו היוצאת-מן-הכלל של האריס נפוץ בכל ראש-החוף הקטן כולו. בנועה אחרי האריס, הרי הספיקה פלוגה ד' ל„צלול” עמוק לתוך העיר ג'אלה, לחסל ארבע מצדיות באגף הימני של העיר, לטהר מצלפים וממקלענים גושי-בנינים אחדים, וכן — כדברי המיור מוראי — „נכונה היתה לפעולה כנגד יעדים נוספים”.

שני גדודי הריינג'רים החדשים, הראשון והרביעי, שכבר הקיזו מדמם וגאותם לא ידעה עתה גבול, נכונים היו להגן על ג'אלה עד אחרון לוחמיהם נגד כל שיהיה ביכולת הגרמנים והאיטלקים להפעיל נגדם. ידענו, כי אנו נמצאים בחברה טובה, והידיעה הזאת נסכה בנו בטחון רב. מימינו נמצאו הותיקים, הקשוחים, חדורי ששון-הקרב של „הדיביזיה הלוחמת הרא-שונה” שבפיקודו של הגנרל טארי אלן הנועז. הדיביזיה הראשונה כבשה את כל יעדיה, והרגימנט הששה-עשר שלה כבר החל משלח מדקרות-גישוש עמוקות לעבר נמל-האוויר של פונטא-אוליבו. אי-שם, בכיוון פריולי, הטרידה את הטנקים של האויב חבורה אמיצה של צנחנים, שהוצנחה שם בלילה,

ב־10 ביולי, ב־0600, שרר שקט בכנסיה ובכיכר שמסביבה. זה עתה התקשר הקפיטן נאי (מפקד פלוגה ו', הפלוגה שלנו) עם מפקד-הגדוד וקיבל ממנו פקודה לנוע אל פאת-העיר הצופה אל מישור ג'אלה, כדי לסייע לפלוגה ה'; פלוגה ג' השלימה את ביצוע משימתה משמאלנו. כל יעדי הגדוד הרביעי (גדודנו) נכבשו באבידות מעטות עד להפתיע. קרוב לארבע-מאות וחמישים שבוים נפלו בידי הגדוד שלנו ולמעלה מחמש-מאות שבוים נפלו בידי הגדוד הראשון. פלגות הפלסים שלנו עלו בחוף וטיהרו את שפת-החוף משדות-מוקשים. אחדות מפלוגות גדוד-מרגמות-הלוחמה-הכימית השמונים-ושלוש כבר החלו מציבות את מרגמותיהן, כדי לסייע לנו.

המחלקה הראשונה של פלוגה ו' היתה בת-מזל מאין כמוה: נהרג רק איש אחד מביננו — הטוראי-הראשון באנאט — ואיש לא נפצע. מצבנו היה בכי-טוב — להוציא העדרה של המחלקה השניה שלנו. מי יודע, אם לא סתתה ממסלולה עד כדי כך, שאולי ברגע זה ממש היא עורכת פלישה עצמאית משלה לתוך יבשת איטליה? לא היינו משתאים כלל אילו ארע הדבר.

בצעדנו אל עמדותינו החדשות נשמעה צעקה רמה מן הריינג'רים הנעים בסוף שדרתנו: „הנה הם! המחלקה השניה באה!”

כולנו עצרנו מלכת והפנינו מבטינו אחור. אכן, לוחמי המחלקה השניה רצים ריצה מהירה כדי להדביקנו, ואכזבה ברורה רשומה על פני כל אחד ואחד מן הלוחמים. חילקנו להם מנה „באביאביהם”:

„המחלקה האבודה — מדוע לא נשארת אבודה?”

„כן — כבר אין לנו צורך בכם, הכל כבר נגמר!”

„צריכים לשלוח אותם בחזרה, לשמירה על שבוים!”

„היי, המחלקה השניה! הנשארתי לשתות תה באיזה מקום?”

הריינג'רים מן המחלקה השניה לא היו שרויים בהלך-רוח מתאים לחילופי עקיצות והקנטות. הטלטלות בים סוער, בסירה קטנה, במשך שעות רבות עלו במעמסה-סבל על כל שעבר עלינו. עתה עמדו לפנינו, תשושים וזועמים ואינם שואים למהתלותינו.

אש ארטילריה ממישור ג'אלה החלה ניתכת על העיר, עת תפסנו עמדותנו בבתי חומר וטיט, בריחוק גושי-בנינים אחדים

ושהחזיקה מעמד בשיניים ובצפרניים, עד בואה של הדיכוייה הראשונה. עמה היתה צריכה להקים מגע. מאחורינו, באיזור העגינה שלמול חוף ג'אלה, נמצא הריכוז האימתני ביותר של עצמה ימית שבכל הפלישה כולה, בפיקודו של האדמירל ג'ון הול. לא נדרשה אלא הופעת חיפוי-האוויר שלנו למען שצותנו יהיה מושלם מכל הבחינות.

אך בעת שהידקנו חגורותינו והכינונו עצמנו בלב בוטח לרע מכל, לא ידענו, אנו הריינג'רים, כי הטבע קשר קשר נגדנו וכמעט שהטה את מאזני-הקרב לטובת האויב. לאכזבתו של צי-המלחמה מנע פיצוצו של מזח ג'אלה בעד כוחותינו מלהשרת תמש בו כפי שתוכנן. שרטונות-חוף גדולים מנעו נחיתות-טנקים כבדות מלהגיע לחוף והצי עמל בקצב קדחתני כדי להרכיב נתיבי-מעבר הנישאים על גשרי-סירות, שיאפשרו לטנקים עצמם לחצות שרטונות אלה. באיאלו מקומות ניסו הפלסים לפנות „תעלות”-מעבר עד לחוף לספינות קלות. רק ה„ברוזים” החדשים של הצבא — משאיות המסוגלות לשוט במים — יכלו להגיע אל החוף; אלא שלא היה ביכולתם לשאת כלי-יריה גדולים. פה ושם עלה בידי נחתות קטנות לעבור מעל לשרטונות-החוף או ביניהם ולפרוק ג'יפים אחדים.

שבויים איטלקיים ממתינים לפינויים במשאית אמפיבית („ברוז”)

מעט תחמושת וכמה תותחים נ"ט קטנים בני 37 מ"מ. ואילו אנו זקוקים היינו בדחיפות לארטילריה כבדה ולטנקים, שאותם לא ניתן היה להעלות לחוף.

בשעה 0830 הלמה התקפת-אוויר נוספת של האויב באניות שמנגד לחוף, וטובעה המשחתת האמיצה „מאדוקס”. עם הרוגיה נמנו מפקדה, שבעה קצינים ומאתיים ושלושה חוגרים.

★

הלויטננט בראנסון ואני השקפנו במשקפות-השדה שלנו ועיינו במשטחי שדות-התבואה של מישור ג'אלה. מעמדתנו שעל גגו של בית נגלו לעינינו, מבעד לערפילית הבוקר התכלכלה, בתי-החוה הקטנים שגגותיהם האדומים זרועים היו על רקע ההרים הקודר. היה זה מראה שלו, „פסטוראלי”, נוף העשוי לשמש למודעת-פרסומת לתיירות — פרט לאיאלו נקודות שחורות מוזרות שנעו בדרך המוליכה מנצי'אמה אל ג'אלה.

„מה דעתך, אלטיארי?”

„קטנים מדי מלהיות גרמניים — יתכן שאלה הם טנקים איטלקיים”.

בראנסון הרים מיד את שפופרת טלפון-השדה ודיות למפקדה:

„טנקי אויב מתקרבים אל ג'אלה. הם איטלקיים, קלים. נקודת-ציון 268 359, כביש נצי'אמה-ג'אלה. מבקש אש תותחים ומרגמות... מה?... אין ארטילריה? מה בענין מתן אש על-ידי תותחי-צי? מצוין!”

בהשקיפי עליהן במשקפתי הלכו וגדלו הנקודות השחורות הקטנות עד לממדים שלא יאמנו, ונתחור לי שהן נוסעות במהירות של 55—50 ק"מ לשעה, שהיא גבוהה מאוד לגבי טנקים. פניהן מועדות היו הישר אל עמדות הפלוגות ד', ה' ו'.

בן-רגע הודענו, בראנסון ואני, למפקדי-הכיתות שלנו על התקרבות טנקים. הסמל גאלופ טיח מיד את מרגמות 60 המ"מ הקלות שלו, ותוך דקה אחת החלה כיתתו רוגמת בטנקים הבאים. הצבנו את מקלעי ה„באר” שלנו בנקודות-מפתח ומסרנו הוראות לבוזקאים שלנו. לא מפני הטנקים הרבינו לחשוש, אלא מפני הרגלים, שודאי היה לנו, כי יבואו בעקבותיהם.

בעת שדהרו הטנקים לקראתנו, החלו מתפוצצים מסביבם וביניהם פצצות למיניהן — מהן מהמרגמות שלנו בנות 4.2 האינץ', מתותחי-הצי וממרגמות 60 המ"מ הקטנות שלנו עצמנו. מעודד היה מראה האש שלנו הניתכת שם — אלא שלעצור את הטנקים לא היה בכוהה. הם הוסיפו לנוע קדימה — משקשים ונחפזים, כממהרים לכנס-מועד בכנסייה — ואכן, אליה היו מועדות פניהם של אחדים מהם.

בשלב זה לא יכולנו אלא להביט עליהם בהשתאות גדולה. מראה שלא יאמן! ארמיה שלמה, המסויעת בצי-מלחמה, עלתה בקול שאון גדול לחוף, וכאן, לנוכח עינינו הרואות, ששה עשר טנקים שחורים מסוג „ראנו” באים לבקר אצלה ביקור-נימוסין, וזוכים לקבלת-פנים לבבית ביותר.

„היכן חיל-האוויר האדיר שלנו?” קונן ריינג'ר.

„הטנקים האלה הם מטרות אידיאליות בשביל הבזקות של מטוסים”, לגלג אחר.

„היכן הם אנשי חיל-השריון שלנו?”

„שיבואו — נשמיט מעליהם את גלגלי-המרכוב בקתות רובי-נו”, אמר הופמייסטר בחיוך.

עתה הגיעו אל העיר הטנקים מהירי-התנועה והחלו פונים ימינה, הישר אל הרחוב שנתמשך ממש מאחורי עמדותינו. משיהיו מאחורינו תהיה להם גישה חופשית אל כיכר-הכנסייה, שבה נקבע מושב מפקדת-הכוח — ומשם יוכלו לפלס דרכם באש עד אל שפת-החוף. הלויטננט בראנסון העריך חיש את המצב ופקד על המחלקה לסגת אל הבנינים שלפני כיכר-הכנסייה ולאסור עליהם קרב בכל אשר להם. בראנסון נשאר מאחור ועמו בזוקאי, כדי לחפות עלינו. הולכתי את המחלקה אל מעבר לרחוב וכלפי אותם בנינים — ומבעוד מועד! אך יצאנו מן הרחוב והטנק הנע-בראש ירה ברעם פגז מתותח בן 47 מ"מ אל הבית שבפינת הרחוב, הישר מאחורינו, והחטיא כחוט-השערה את הריינג'רים האחרונים.

חיש הצבתי את אנשי בעמדות בבנין-לבנים בן שלוש קומות, שהזיתו מקושטת בפיתוחי-אבן רבים. „טפסו ככל שאתם יכור לים! הטנקים אינם יכולים להגביה הרבה את תותחיהם! הטילו בהם כל שיש לכם: רימונים, אצבעות-דינמיט, אש-בזוקות, פצצות-מרגמה”, צעקתי.

טנקים איטלקיים. תוקפים מעבר למישור ג'אלה

שמאחוריהם. עתה קפץ דארבי מן הג'יפ אל תותח בן ה-37 מ"מ וטען בו פגז, בעוד שאנדסטרום נועץ מבטו בכונות. דארבי משך בחוט ופגז-הפלדה המוצק הבקיע בשריקה לתוך צריח הטנק האיטלקי, עת תותח 37 המ"מ זו לאחר, בכוח-הרתע. שוב טען בו דארבי פגז — ואף פגז זה קלע אל המטרה בדיוקנות שכזאת ובעצמה שכזאת, שהטנק האיטלקי ממש הוטל לאחור צעדים מספר, ונתעטף מיד בלהבות אש הורכות. הרענו כמטורפים. אף כי הדרמה נגולה לעיני, סרבתי להאמין במתרחש. ראשם ומנהיגם של הריינג'רים וידיימינו הקשות, הקפיטן שאנדסטרום, ביצעו זה-עתה את אחד הנועזים שבמעשי הגבורה וההקרבה-העצמית, אשר ארעו במלחמה.

ליותר מזה לא נזקקו הריינג'רים. הטנקים האחרים לא עברו אף הם.

מתוך סמטאות ומגגות-בתים הגיחו ריינג'רים, כשהמופת של מפקדם האמיץ לנגד עיניהם, ועשו שמות בטנקים הנותרים, אשר הרהיבו עוז ואיתרע מזלם להיכנס העירה.

טנק שבא בעקבות הטנק אשר חיסלו דארבי ושאנדסטרום נפגע במטח של שתי יריות-בזוקה, ואחריהם ב"רימון-תרמיד" ("רימון-חום") שצלה את יושביו עד לבלי-הכר. טנק אחר פוצץ על-ידי הקפיטן סטריט והסמל ג'אקוב, שעה שהלז פנה לעבר גזרת הגדוד הראשון. השניים עלו על גג בית, המתינו עד אשר הטנק המועד-לכליה נמצא מתחתם, והטילו בו אצבע של דינמיט.

הסמל פולוס מפלוגה ה' של הגדוד הרביעי, הנחית פצצת "בזוקה" בטנק אחר. הפצצה פגעה הישר באמצעו של הטנק, אלא שהיתה עקרה. קודם שהספיק פולוס לירות פצצה שניה, הפנה הטנק את צריחה, ירה בתותחו והרג את הריינג'ר ג'ו מארטי, חברו של פולוס. אוראז, עת ירה התותח שנית, דילג פולוס לאחור, אל סמטה. הטנק התנגש אחרי-כן בטנק אחר, שהוצא מכלל שימוש, ואנשי צותו מיהרו להיכנע.

עדי-מהרה הוחזר לכל הטנקים האיטלקיים האחרים, כי ג'אלה היא אגוז קשה מדי לפיצוץ, לדידם. הם "אספו את זנבם", הפנו עורף ואצו לחצות את המישור הפתוח, ממנו באו. התקפת-הנגד של יום ה"ע" שערך הגנרל גודוויני נכשלה כשלון חרוץ, ואך רוממה את רוחם של הריינג'רים לקראת הקרבות הגדולים מאלה הצפויים להם.

"אפילו יריות רובה?" שאל ריינג'ר אחד.

"כן, אפילו יריות-רובה. כונו אל האשנבים, כונו אל גלגלי-המרכוב. העיקר שתירו ללא-הרף".

בעודי מוסר הוראות הפוזות אלו, באו במרוצה לאורך הרחוב מכיוון הכיכר, הקולונל דארבי והקפיטן שאנדסטרום.

"מה מתרחש כאן, הסמל?" שאל הקולונל דארבי קדורנית. "מדוע נסוגו האנשים עד לכאן?"

"המפקד", אמרתי, "הטנקים הבקיעו לכאן! הם נעים אחרינו ממש. הלויטננט אמר לנו להתמקם כאן ולנסות לעצור בעדם מלשטוף את המפקדה שלך".

דארבי החליף מבט עם שאנדסטרום. אחר הפליט כלפי:

"שפיר, ניתן להם קרב הגון! הם לא יעברו! ברור?"

"כן המפקד", אמרתי, "הם לא יעברו".

ובאמרי זאת רצתי אל תוך הבית, עליתי-מעלה שני גרמי-

מדרגות והתמקמתי בסמוך אל הסמל גרין והופמייסטר.

"שמעתם מה שאמר הזקן?" צעקתי. "אם נניח לטנקים אלה

לעבור, פלוגה ו' מחוסלת!"

"כונתך לומר שהם ימחו את כל ראש-החוף?" שאל הופ-

מייסטר.

"לא לדברים שיעשו הגרמנים והאיטלקים אני חושש", עניתי.

"מדאיג אותי מה שיעולל לנו הקולונל דארבי?"

מעמדותינו החולשות על הדרך יכולנו לראות את הצטלבות

הרחובות, המקום ממנו צפויה היתה הופעת הטנקים. כולנו

טענו בכלי-נשקנו מחסניות של כדורים חודרי-שריון; מועט

מאוד היה הסיכוי שאמנם יחדרו בשריון, אך תודות להם

נשתפרה הרגשתנו. למוזר, פרט להתרגשות ולתחושה המיוחדת

הזו במינן מעצם היותנו נתונים להתקפת טנקים לא ניכרו

באיש מן הריינג'רים שסביבי אותות עצבנות או חרדה — רק

מתיחות היתה בהם, לקראת המערכה העתידה להתחולל.

לא נצטרכנו להמתין זמן רב.

טנק החל סובב בהצטלבות כשמקלעיו ותותחו יורקים מות

ומתיזים אבנים וטיח מעל הבתים בהם נמצאנו — ומיד נפגע

בברד רימונים וכדורי רובים. הגם שגילויי גבורה אלה שלנו

לא העלו שום "תכלית", עצר-הטנק לזמן ממושך למדי קודם

שהמשיך בסיבובו.

כל ימי חיי לא אשכח אותו רגע — ואת הרגעים שבאו אחריו.

ממש ברגע בו השתהה הטנק, בתפניתו שמאלה, הגיח מאי-

שם פלס בודד, נוהג בג'יפ, גורר את החפץ היקר מכל-יקר

שבכל ראש-החוף כולו — תותח נגד-טנקי בן 37 מ"מ. הקולונל

דארבי שאג: "הי אתה, חייל — הסתובב והבא את התותח

הארור הזה לכאן!"

בלי להניד עפעף סובב החייל את הג'יפ, והקולונל דארבי,

גלוי-ראש, שרווליו חפזים, והקפיטן שאנדסטרום, כשקסדה

על ראשו, רצו אליו והחלו מציבים את התותח לפעולה. אך

קודם שהספיקו להכינו ליריה נתקרקש הטנק האיטלקי — עליו

מצויר ראש של שלד — סביב הפינה והסתער עליהם.

הקולונל דארבי זינק מיד אל הג'יפ, הסב אל הטנק את

המקלע בן 0.3 האינץ', כיון אותו ובזק את הצריח השחור,

הכעור, בצרורות להטים אחדים. שוב עצר הטנק לרגע.

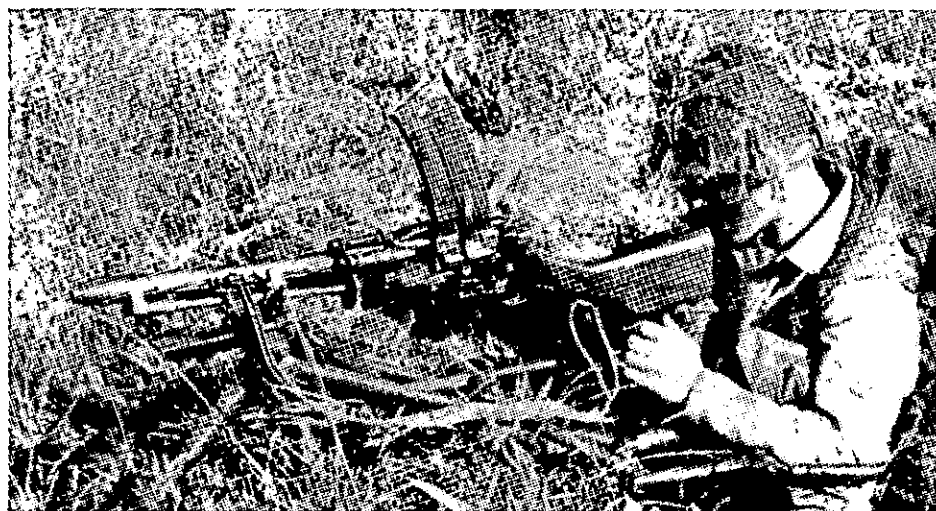
"בווום! בווווום!" שני פגזי-תותח חלפו בשריקה מעל

לראשיהם של דארבי ושאנדסטרום וננעצו לתוך הבית

כך עושים זאת הדנים

על-פי מקורות אמריקאיים

עיבוד עמוס גולדס

למעלה: חיילים דניים יורים רימונים נ"ט ברובה M-1 האמריקאי
למטה: המקלע הפלוגתי "Madsen"

מאפשר דיוק קליעה מעולה; ניתן להרכיב עליו כונת טלסקופית ואז הופך הוא לרובה-צלפים מעולה. האזרח הדני יכול לרכשו (במחיר נמוך יחסית) ולהתאמן בו במסנחים אזוריים וצבאיים. כך נוצרת עתודת צלפים מעולה בציבור האזרחי. אולי יש לנו ללמוד מהם דבר?

להסיר מכשול!

ב"מערכות" קנ"ג, עמ' 40 מוזכר כי ה-BAR האמריקאי היה יורה כדור בעל 172 גרגרים, ואילו במלחמה השניה הוא קצב איש וכוורו הוא בן 150 גרגרים. כדי שלא יחשוב הקורא שהכדור האמריקאי עשוי גרגרים-גרגרים, יש להבהיר: "גרגר" — grain — זו יחידת משקל, השווה ל-64.5 מיליגרם. לכן הקליע האמריקאי הישן, משקלו היה 11.1 גרם, ואילו החדש — משקלו 9.7 גרם (הקליע 7.62 של נאט"ו — שוקל 9.7 גרם, קליע S-S 7.92 — 12.7 גרם). עוד יש להעיר, שהתחמושת היוזר-קלה הוכנסה לשימוש בגלל שיקולים הקשורים ברובה גאראנד M-1, ולא במקלע.

רובה-השירות המקובל בדגמרק הוא רובה ה"גאראנד" M-1 הא-מריקאי — והתת-מקלע "קרל גוסטאב" המיוצר בדגמרק בכינוי "הובא" M-49.

הדנים מעריכים כי הלחימה בתנאי הקרקע שלהם עשויה להתנהל בטוח קצר, ולהיות קצרה אך עזה. לכן האוחז הגבוה (יחסית לצב-אות נאט"ו האחרים) של תת-מקלעים בפלוגה: 42 בפלוגה בת 123 איש. יחד עם דגש המושם על התת-מקלע, בא האימון במקלע מדסן, אשר בו לא מודגשות מטרות "בול" ואף לא מטרות דמות — אלא מטרות שטח. מבחינה טקטית נוטים הם לא-שטח ולא לאש מכוונת.

אבל המענין אותנו במדור זה — הוא אימון הקליעה שלהם. החייל הדני לומד, ראשית כל, את הפירוק וההרכבה של הרובה, המקלע והתת-מקלע. את אימון היריה מתחיל הוא ברובה צבאי ישן, המוסב לקוטר 0.22, בטוח 20 מטר. לאחר מכן הוא עובר ליריה ברובה-שרות. המטרות הנן המטרות האירופיות הרגילות (כול חצי-עגול) ודגש מושם על אש מדויקת ממצבי-יריה סטנדרטיים; רעיון אש-קרב לא התקבל אצלם. הדנים סבורים שבזמן ובתחמושת מוגר-בלים יש ללמוד קודם כל את היסוד. "ילד חייב ללמוד ללכת לפני שיוכל לרוץ" — כדברי רס"ב דני בנושא זה.

לאחר שהוא שולט ברובה, עובר החייל הדני ללמוד את המקלע או התת-מקלע — אך לא את שניהם, אלא אם כן הוא איש-קבע. אימון המקלען הוא פורמלי, יסודי, ממושך ומביא לשלמות ביצוע אף של משרתי שנה-ראשונה. החיילים המעולים ביותר נבחרים לתפקיד זה ומשוחררים מאימונים אחרים, נעימים פחות. התת-מקלענים עוברים קורס יותר קצר. יש לאמור שכמות התחמושת הנורית בקורסים אלה אינה רבה.

החייל הדני נושא על צד ימין של חזהו אותות קליעה. קיימים ארבע סוגי-אותות לרובה, למקלע, לתת-מקלע, ולאקדה. בכל אחד מסוגי-אותות אלה — שלוש דרגות. אפשר לפגוש משרתי-קבע הנושאים ארבע אותות גם יחד; אך משרתי שירות-חובה מורשים לגשת רק לשני מבחנים. את הזכות לנשיאת האות יש לחדש שנה-שנה; ניתנת רק הזדמנות אחת לשנה; ואם נכשלת — עליך לחכות לשנה הבאה.

הדנים סבורים, שבמקרה מלחמה עשויים להשתבש הגבולות בין חייל לאזרח. מכאן נובע רצונם להפיץ את יכולת השימוש בנשק בכל האוכלוסיה.

לצורך אימון אזרחי וכן לתחרויות צבאיות מסוימות משמשים רובי "מאור" 98 משופרים. הדנים נטלו רובים אלה, מעודפי המלחמה, הרכיבו להם קנה כבד, צף-חפשי, ליטשו את ההדק ושיפרו את היצוע. הרובה מצויד בכונות מיקרומטריות וברצועת צלפים. הוא

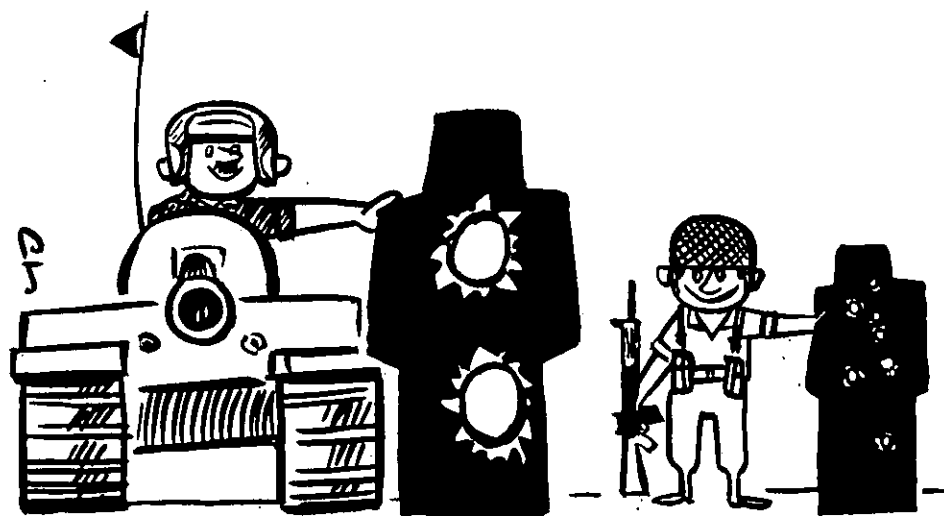
ניצול האש באימונים

סקירת עתונות צבאית ואימוני גייסות

סא"ל מ. ציפורי

האימון נודעת אחר-כך השפעה לרעה על חינוכו של הלוחם הקלעי. והרי נקל להבין כי להכנת היעדים, וארגונם הנכון כפי שצוין לעיל, השפעה ישירה — ולעתים מוחלטת — על תוצאות היריה בשעת האימון.

גודל המטרות. לעתים מציבים אנו לפני הרובאי, המקלען ותותחן-הטנק משימות ביריה אל מטרות, אשר אינן ניתנות כלל לביצוע; ומדוע? משום שלכל כלי-נשק — פיזור טבעי משלו; וככל שהטוח אל המטרה גדל, כן גדל גם הפיזור.

בדרך-כלל מתעלמים מתכנני תרגילים מעובדה זו בשעת ארגון היעדים. אם ברצוננו להשיג פגיעות במטרות שתשקפנה נאמנה את יכולתם של היורים, עלינו למקם במרחק מתאים ובלתי-מופרז מטרות בגודל המתאים לפיזורם הטבעי של כלי-הנשק בטוח היריה. כל המתעלם מהצורך בכך — חוטא לאימון ומחנך את חייליו לשטחיות; שהרי השגי הפגיעה של כלי-הנשק אינם יכולים לחרוג מתכונות-היסוד של הכלי המופעל.

ניהול האימון וקביעת לקחיו. כל השג שברצוננו להשיגו בשיעור — חייב למצוא את ביטויו בלקחי השיעור; ולכן יש לתכנן תרגיל-אש כך שברשימת לקחיו, לסיכומו, יופיע ענין הפגיעה הישירה במטרות אשר הושגה תוך מתן האש.

לפני ביצוע תרגיל-אש — חובה היא על כל מפקד להקדיש מלים מספר לענין היריה המדויקת — כך שכל רובאי ואיש צוות-השריון ידעו כי הצלחת התרגיל מותנית במספר הפגיעות במטרות אשר השיגו — ולא פגיעות ביעדים, שהנם בבחינת מטרות-שטח. חייבים אנו להביא את החייל לידי כוונות נפשית עוד לפני התחלת היריה.

אגב, דבר הכוונות הנפשית מזכיר לי סיפור קצר אחד. באחד

אין חדש תחת השמש. אפילו הצצה חטופה בבטאוני הצבאות השונים מעלה שוב אותה מסקנה: ביקורת עצמית (ולעתים אף תלונות בלשון חריפה ביותר) ממשיכה להיות תופעה נפוצה ולתפוס מקום נכבד בבטאוני אלה.

אפשר לקרוא בהם ביקורת נוסח — „ביקור בתרגיל-אש של יחידות ועוצבות מעורר את הרושם כאילו התחמושת הנורית נועדה להשמיד קול בלבד. מבלי להגזים, נראה לעתים כאילו המטרות המוצבות על היעדים הנן בבחינת אביזר מיותר — באם נשפוט לפי מספר הפגיעות המושגות, ולפי תשומת הלב המוקדשת לנושא זה.“ והמסקנה הנובעת: ארגון היעדים הנו מיותר בהחלט.

אלא, שאין להניח כי איש מאתנו מאמין כי עלידי פיזור קליעים באיזור המטרה אפשר להשמיד את האויב או לשתק את כלי-נשקו. בנדון זה אין מקום לאשליות: אויב שהתבצר בעמדות, חפירות ותעלות-קשר (ולו גם, במקרה שלנו — אויב ערבי) יתמוטט, לרוב, רק אם נפגע ישר במטרה.

כמויות התחמושת אשר אנו מקציבים לתרגילים ומספר תרגילי האש אשר אנו מבצעים — אין להתבייש בהם לעומת המקובל בשטח זה בצבאות העולם. דבר זה יכול היה לשמש מקור גאווה — אילו היו התוצאות כאלו: כל חבית מתעופפת עם ירי התותח; וכל מטרה — נקובה בירי מקלעים ורובים. אך המציאות לא תמיד הנה כזו; והדבר מחייב בחינה ושינוי. באם ננסה לאתר את הגורמים המשפיעים על כך שלא תמיד מופק מלוא ההשג בניצול האש בשעת אימונים, נוכל לקבוע כי משקל רב בקביעת השגי הפרט והיחידה לגורמים מספר אשר יפורטו להלן:

● הכנת היעדים;

● גודל המטרות;

● ניהול האימון וקביעת לקחיו.

הכנת היעדים. כשאנו ניגשים לבצע תרגיל-אש ברמה כלשהי, עלינו לקחת בחשבון את גודל כוח האויב שברצוננו להציגו בתרגיל זה ואת כמות התחמושת, לסוגיה, המוקצבת לתרגיל; ובהתאם לאלה — עלינו לקבוע את מספרן וסוגן של המטרות שנציב על היעד.

בשעת ארגון היעד עלינו לבחון, לאור המהלכים שתוכננו לתרגיל, היכן היא הנקודה המדויקת שבה נמקם כל מטרה — דבר שיעשה, כמובן, בהתאם להיערכותו של האויב; שכן, לגבי כל מטרה המוצבת על היעד — הכרחי שתהיה אפשרות לפעול נגדה באש שטוחת-מסלול באחד משלבי התרגיל. ענין זה חיוני, משום שלמטרות אשר לא נפגעו באש ישירה בשעת

לטיפוח שטחיות ובזבז. בכל שלב ושלב עלינו לחזור ולשנן: כל כדור וכל פגז חייבים לפגוע במטרה.

מובן שיש לקבוע כי אין לגשת לביצוע תרגילי-אש עם יחידות, לפני שמגיעים להשגים נאותים בשדה-המטוחים. כאשר מדובר ביחידות מילואים, רצוי להתחיל כל סדרת-אימון במטוחי נשק ובאם הרמה אשר הושגה הנה ירודה, לא להתחיל באימון מתקדם לפני שתשופר רמת הקליעה. אם גם לאחר ההכנות והאימון המוקדם אין מגיעים בתרגילי האש לרמת קליעה מינימלית — רצוי לחזור שוב לשדה-המטוחים ולודא כי יסודות היריה ברורים לכל מפעילי הנשק, וללמדם שנית כיצד להפעיל נשקם ביעילות. רק בדרך זו נוכל לשפר את רמת הקליעה של הרובאי והתותחן.

בגמר תרגילי-אש יש לבדוק את מספר הפגיעות במטרות שהושגו — ולהתחיל את הסיכום ב"מאזן" קצר. למשל: "חיי-לים בתרגיל זה ירו 40 פגזים והושגו 10 פגיעות. רמה זו אינה מספקת". עם זאת, יש לציין את הצות או את קבוצת החיילים אשר השיגו את מכסימום הפגיעות; אך יש גם לנזוף באלה אשר לא הצליחו לפגוע במטרות.

✱

רק פעולה שיטתית, המתחילה בחישוב של טוחים וגודל המטרות, בארגון היעדים ובהסבר לחייל וליחידה והנמשכת על-ידי פיקוח בשעת האימונים — תשפר את רמת היריה של הרובאי, המקלען והתותחן. כל חייל המפעיל כלי-נשק "מקובל" חייב לדעת:

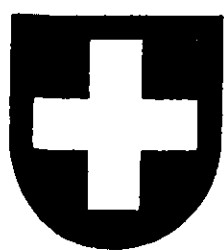
טנק האויב לא יעצור אלא לאחר שייפגע פגיעה ישי-רה; הבונקר או העמדה המבוצרת לא יתמוטטו אלא כתוצאה מפגיעה ישירה; חיילי האויב לא יפסיקו פעולתם אלא אם נפגעו פגיעה ישירה בגופם. בידנו כלי-נשק המסוגלים להשמיד את האויב או לשתקו. הנשכיל להפעילם כראוי?

הכפרים באיזור הג'ונגלים שבין הודו לבורמה חי ראש כפר בודיסטי; וידוע שמקצוע היריה אינו דוקא הדבר המאפיין דת זו. אך בתוקף תפקידו כראש-כפר באיזור יערות וחיות-טרף הפקידו השלטונות הבריטיים בידו רובה להגנה מפני חיות מסוכנות. שמו של ראש-כפר זה יצא לתהילה בכל האיזור כאדם אשר מעולם לא החטיא את המטרה. כל כפר אשר סבל מאימת חיה טורפת, היה מזמין את ראש-הכפר הזה — והלז היה מופיע ומחסל את החיה הטורפת. המספר נפגש עם ראש-כפר זה, ובשעת שיחה שאלו: "אדוני, כיצד אתה מסביר את העובדה כי בכל פעם בה הנך נקרא לחסל חיה טורפת, מצליח אתה לבצע זאת בכדור הראשון?" ענה ראש-הכפר: "את תהליך הריגת החיה הנני מתחיל זמן רב לפני שאני לוחץ על ההדק — וזאת בשעה שמגיעה אלי הידיעה, או הבקשה, לצאת לחסל את החיה הטורפת. הריני מתחיל כבר אז להכין את לבי לאותו רגע בו נפגש. וברגע בו אני מרים את כלי-הנשק אל מול המטרה — אין כל ספק בלבי כי אני מסוגל להחטיא; ולמעשה, אין כלי-הנשק אלא מוציא-לפועל של הפעולה אשר הושלמה זה-מכבר במוחי וברוחי".

סיפור קצר זה מדגים את חשיבותה של הכוננות הנפשית של החייל. עליו להחליט מראש, ובמלוא התוקף: האם הוא יורה כדי לפגוע במטרות — או כדי "לכסות שטח".

בשעת ביצועו של תרגיל-אש — חייבים המפקדים לצפות את האש ולבקרה ולהקפיד על מתן אש מדויקת. אם האש אינה יעילה, רצוי להקפיד את התרגיל — ולחזור על המהלכים מחדש. והנה דוגמה: כוח-מחפה פתח באש על יעד, ואין כל פגיעות במטרות. במקרה זה יש לעצור את הכוח-המתמרן ולהודיע לו כי אינו יכול להתקדם, שכן נתון הוא (לפי מצב זה של אש-החיפוי) לאש יעילה של האויב, ויוכל להתקדם רק לאחר שיפעילו המחפים אש יעילה על האויב. החלטות כגון אלו — אין כל ספק שיעוררו ביחידות המתאמנות את המחשבה על החשיבות שיש ליחס לאש מדויקת. כל מקרה של חוסר תשומת-לב לבקרת-אש — כמוהו כתרומה ישירה

בצולם החצוץ

דמות כוח-האדם בצבא שביצריה

במקרה של גיוס אין הרכב הצבאי שברשות הכוחות השביצריים מספיק לצרכי הגייסות. נהוג עליכן רישום כלי-תובלה אזרחיים מתאימים, לצורך גיוסם בעתות-חירום. ב-1963 נבחנו על-ידי מפקחי הצבא 23,000 כלי-רכב, שהועדו לגיוס כזה בבוא שעת-חירום. יצוין, כי מוסדות-השלטון נוקטים באמצעים המעמידים את כלי-התובלה במדינה על מספר מוגבל של הגמים.

חלוקת הטייונים לפי מקצועות ב-1963 היתה: סטודנטים, מורים, בעלי תואר-אקדמאי-ראשון — 11.1 אחוז; פקידים, סוחרים, עובדי-דואר ורכבות — 12.9 אחוז; פועלים ואומנים — 57 אחוז; חקלאים — 8 אחוז; שונים — 11 אחוז. לא נכללו בזה הנשים שהתנדבו ליחידות-הנשים. 3980 טיונים שביצריים, שהועדו לשמש כנהגי משאיות, נבחנו מבחנים פסיכוטכניים. כתוצאה, נפסלו 498 — דהיינו, 12.6 אחוז.

"אין דבר שלא נובל לו"

שיחה על השתלמות קצינים

סא"ל ש. בר-נ"ב

הערכים האלה? התבונן נא בילדינו. אבותיהם היו בין מעצבי העבר המפואר שתארת — ומה מכל זה ידוע להם? לדידכם כל אותם נושאים ברורים וטבעיים כל כך והם חלק מישותכם עד כי אינכם יכולים כלל לתפוס, כי קיימים אנשים, שאינם מעורים בהם — והרי המה הרוב.

הבעיה היא פשוטה מאד: אם לא תלמדם את כל הפרקים הללו, הם לא ידעו אותם. אין מנחילים לאדם תודעה לאומית בלי ללמדו את תולדות עמו — ואכן הוטלה חובה זו על כל אדם בישראל בצורה של, והגדת לבנך. איש לא ידע על טרומפלדור אם לא ילמד עליו בבית-הספר; והרעד שעבר בך, כאשר טיפסת שלוש יממות עם אלפי בני-נוער לתל-חי, לא יעבור בבנך, שכל ידיעותיו על מורשת גבורה זו מסתכמים במודעה בת שורותיים בעמוד פנימי של עיתון. מי שלא ידע להעריך את גבורתם של יהושע ושל גדעון ואת נכונות ההקרבה של יהודה המכבי ושל רבי עקיבא לא יוכל להבין את מקדשי השם בימי-הביניים ואת הירש לקרט בפרוע הרוסים. מי שלבו לא ירחש לברנר ולטרומפלדור לא יחשיב גם את מורשת גיבורינו במלחמת-הקוממיות ובמבצע, קדש. כי זוהי מורשת רצופה אחת. אם מצטיירת בעיני בננו אילן התמונה המסולפת שאביו עובד בצבא, כשם שעובד אביו של רמי בבית-חרושת לגזוז, ואביו של רון ב.סולל בונה (אלא ששכרו מועט יותר משלהם) — אשמת אביו היא, כי מעולם לא הסביר לו את ההבדל. אין זה מטבעם של נכסי רוח ומוסר, שיאספו ויקלטו בחוצות. יפה תיארת קודם, כיצד ינקתם את ידיעותיכם מאלפי מקורות ונימים, איש איש על פי דרכו. אך הרשה נא לי לשאול אותך, מה עשיתם אתם ב־15 השנים האחרונות למען הנחיל אותם לאחרים?

קחו למשל את ענין השפה, הסגנון שסיגלתם לעצמכם. זהו מעין סגנון צבאי, בו פותרים אתם ב־400 מילה ענינים, שעומדים ברומן של עולם. מה פלא, איפוא, שמתדלדלת לשונכם ומיום ליום. ראובן יקירי, אילו היית צריך היום לכתוב לי מכתבי אהבה, היו בו ודאי 80% גורמים, מסגרות, בשטח ובמגמה שיהוה ויתר 20% היו מן הסתם קיצורים וראשי-תיבות. מילא, כל עוד באה הלשון הצבאית לדייק בהגדרות ולהבטיח צלילות וקיצור — נחא; אך כאשר אין היא אלא סימן לרזון ולעוני לשוניים, הרי שיש להלחם בה. אך לא זה בלבד שחוטאים אתם בהגררכם אחרי הלשון הצבאית הרזה, גם מחטיאים אתם את בניכם ואת פקודיכם הצעירים, (להם מקדישים אתם תכופות יותר מרץ ויותר זמן מאשר לבניכם) וביחס לשיפור הלשון — חיילים צעירים מתביישים להתבטא בשפה רהוטה, הקרויה בלשונם סגנון, הושיעו, פן

בביתו של ראובן אלוני ברח' השואפים מס' 10 בנחלת המגינים (שיכון אנשי צבא בשירות קבע) יושבים רכונים על חוברותיהם בעל-הבית, שמעון אראלי ויהודה לוי — שלושתם רבי-סרנים בצה"ל. התאריך הוא 15 באוגוסט והשעה היא 2045. החדר מואר היטב, אך ידידינו, הלבושים גופיות ומכנסיים קצרים, נראים אך בקושי מבעד לצעיף העבה, שארג העשן הסמיך של 50 סיגריות במשך שלוש השעות האחרונות. רבקה אלוני, בעלת-הבית, גונת לפי מקצועה, הספיקה סוף-סוף להשכיב את אילן ילדם בן ה-6, לאחר שהסבירה לו בפעם העשרים כי אין כל סיכוי שאבא יספר לו את הסיפור המובטח. עוד נשמע מדי פעם בפעם בכיו המתמרמר של אילן על הבטחות שלא קוימו, והנה ניצבת רבקה בפתח ה"סלון" וקוראת בנעימה, שיש בה גם תקיפות וגם בקשה.

רבקה — „אני כבר מחממת את ארוחת הערב בפעם השלישית. אולי תבואו כבר לאכול? גם אני רוצה לגמור סוף סוף את עבודתי. עם ההכנה שלכם לפור'מ תורידו אותי לבסוף שאולה. ראובן! לזאת קורא אתה חופשה?!”

שמעון — „רבקה, אל תכעסי, הפעם אין זו אשמתו של ראובן, אף לא שלנו. כל האשמה מוטלת על ערימת הספרים הארוכה, שמקיפה אותנו. בחלק של החומר כולנו בקיאים, בחלק אחר לפחות אחד מאיתנו מתמצא, אבל יש בה חומר, שאיש מאיתנו לא מתמצא בו ומה שגרוע מזה, אין איש מאיתנו תופס, לשם מה נחוץ הוא ומה הקשר בינו ובין קורס-לפיקוד-ולמטה.

הייתי ארבע שנים קצין-מטה מצוין, אף על פי שלא ידעתי את סדרי השלטון והמשפט בשביצריה והצעתי הצעות טובות מאד, בלי לדעת את תורת ההקשים וההסקים. יום יום כתבתי עשרות פקודות ומכתבים, בטרם הרעיפו עלי את כל החוברות על אודות דקדוקי הלשון ושיפוריה. כאשר הייתי סמג"ד זכיתי לציון לשבח, על אף שלא הכרתי את מבנה הפלגה של אפמינודס ואת החידושים המהפכניים של גוסטב אדולף. אמת, על תולדות ההגנה ואליהו גולומב לא קראנו ספרים — שכן עשינו אנו יחד אתו את תולדות ההגנה.”

רבקה — „אמנם לא נתכונתי להתוכח, אלא להביא אתכם סוף-סוף לשולחן, אך דברייך מחייבים אותי להעיר לך הערות אחדות. אכן, אתם ועוד עשרות מבין חבריכם עשיתם ציונות ולכן לא הייתם צריכים ללמוד אותה. ספגתם ערכים וינקתם דעת בתנועת הנוער, בהרצאות במשק, בשיחות חברה, כן אפילו ברחוב — אך האמנם נחלת הכלל הם כל אלה? האמנם עברו כל אותם הקצינים שהתגייסו במלחמת-הקוממיות ואחריה את כל דרך היסורים והחיות שצינת? וכל הקצינים, שקרוי אים בפנינו עולים חדשים? האמנם טעונים גם הם בכל

בגללה תוטל בספק, קרביותם. איני יודעת אם נחוצה ללוחם גדול שפה מהוקצעת, אך משוכנעת אני שאין בלשון עילגת ערובה מספקת לאומץ לבו ולכושר מנהיגותו של לוחם. ועתה ביחס ללימוד שפות זרות. אכן, היתה תקופה, בה לא נזקקנו לשפות זרות, כי לעיסוקינו דאז הספיקה העברית. אך עתה, כאשר מצווים אנו להתחרות תחרות טכנולוגית עם המפותחות שבמדינות, חייבים אנו לעקוב מקרוב ובמקור אחרי כל חידוש בארצות אלה. אלא שתוך כדי הדיבור הרב שכחתי לגמרי, שמופקדת אני על כלכלתכם. אם כן אחרי!

ארבעתם מסבים לשולחן האכילה.

יהודה — „רבקה'ה, יש לך בזמן האחרון השקפות מוזרות ומסוכנות. מדברייך אפשר להסיק שמיטיב היה צה"ל לבור את קציניו מבין בני האינטליגנציה, כי רק הם מסוגלים להיות קצינים בצה"ל."

רבקה — „מסתבר שלא ירדת לסוף דעתי. אדרבא, סבורה אני כי השכיל צה"ל בהניחו את אומץ-הלב ואת המנהיגות הטבעית כקריטריונים בבחירת קציניו. קל יותר להרחיב את השכלתם של מנהיגים-מטבעם, מאשר להפוך, משכילים-סתם למנהיגים; אולם מבלי קידום אינטלקטואלי מתמיד לא יצליחו אף המנהיגים הטובים ביותר כקצינים בכירים בצבא מודרני."

נשמעת נקישה בדלת ונכנס סא"ל שו"ב.

ראובן — „הכירו נא את הטוב בשכני: סא"ל שוחט ובודק, מדריך בפו"מ."

שו"ב — „נעים מאד ובתיאבון. קודם כל חייב אני לתקן את הרושם. כמדריך בפו"מ נוהג אני קודם לבדוק ורק לאחר מכן לשחוט.

מטרת בואי היתה לבקש ממך, רבקה'ה, להעיף עין על טפנו. אך כאשר שמעתי אותך נואמת, החילוני-חושש, שמא יהיה זה בזבוז של כוח-אדם, כשתבלה נואמת דגולה כמוך ערב שלם כבייבי-סיטר."

ראובן — „יש לי הצעה מצוינת: במקום שתשרוף דלק יקר ותוציא כסף, כדי להרדם בצלו של סרט מפוקפק — מוטב שתביא את רעיתך הנאה הנה; היא תוכל לסרוג יחד עם רבקה'ה ואילו אתה תוכל להשיב לנו בינתיים על שאלות אחדות. את היומן הרי כבר אחרתם בלאו הכי."

שמעון — „לפני שתתלבט אם כן או לאו, השב לנו לפחות על שאלה אחת."

שו"ב — „של מבחני הכניסה?!"

שמעון — „לא ולא! לנו יש, הונור'. הסבר לנו, לשם מה מחייבים אתם אותנו לבלוע עשרות ספרים שמנים בנושאים כלליים ביותר, כשאין להם כל קשר לעבודתו של קצין-מטה."

שו"ב — „לאילו נושאים מתכוון אתה?"

שמעון — רץ אל ערימת הספרים ותוך דפדוף בהם הוא קורא: „תורת ההגיון ויסודות ההגיון בלשון; עברית כהלכה ודקדוקי לשון; היסטוריה כללית, היסטוריה עברית והיסטוריה צבאית של שתיהן; מבוא לכלכלה וראשי פרקים בסטטיסטיקה; גיאוגרפיה כלכלית וגיאוגרפיה פיסית; המזה"ת וידיעת הארץ. ואם טרם פקעה סבלנותך הרי לפניך עוד ערימה נכבדת (מלשון כבד). הפעם השמות מפוצצים עוד יותר: תולדות הרעיון המדיני ויחסים בין-לאומיים; תורת המשטרים ומנהל ציבורי; סדרי השלטון והמשפט במדינת ישראל וקובץ על אודות ערכי היהדות. תוסיף על אלה עוד את המבוא לפיסיקה ורדיו מהו? — ועשן יוצא מראשינו. קצרה בינתי מלהבין במה יגבירו כל אלה את הבנתנו הטקטית — והרי בה טמון קנה המידה לקצין הטוב."

גיאוגרפיה כלכלית וגיאוגרפיה פיסית; המזה"ת וידיעת הארץ. ואם טרם פקעה סבלנותך הרי לפניך עוד ערימה נכבדת (מלשון כבד). הפעם השמות מפוצצים עוד יותר: תולדות הרעיון המדיני ויחסים בין-לאומיים; תורת המשטרים ומנהל ציבורי; סדרי השלטון והמשפט במדינת ישראל וקובץ על אודות ערכי היהדות. תוסיף על אלה עוד את המבוא לפיסיקה ורדיו מהו? — ועשן יוצא מראשינו. קצרה בינתי מלהבין במה יגבירו כל אלה את הבנתנו הטקטית — והרי בה טמון קנה המידה לקצין הטוב."

שו"ב — „נדמה לי, שבתפריט זה כלול גם פרק במנהיגות ובחינוך ואי"ה ירעיפו עליכם בשעת הקורס עוד כהנה וכהנה בסוציולוגיה ובפסיכולוגיה, בבעיות-פנים ויחסי-חוץ של מדינת ישראל ועוד ועוד כיו"ב. אין אני אומר זאת כדי להבהיל אתכם חו"ח, אלא כדי להכין אתכם הכנה נפשית לקראת הקורס. אמנם לא ביקרתי זה ששה שבועות בקולנוע, אך כדי להסביר לכם את הענין שעוררתם — גם הלילה הזה נותר על... קולנוע, על אף טרוניות שצפויות לי מאשתי. עתה אנסה להשיב על שאלתכם. אשיב בדרך היהודית המקובלת — בשאלה, שבירורה הוא תנאי לשיחתנו.

תחילה ודאי תסלדו מהארגומנטציה, הציונית' ששמעתם כבר רבבות פעמים — אך לא זו בלבד שתצטרכו להודות בה, גם תצטרכו להודות, שכל תורת הבטחון של מדינת ישראל, ושלכם אתם בכללה, מושתתת עליה. התסכימו עמי שמעודו לא היה החייל הישראלי, ולא כל שכן הקצין הישראלי, חרב להשכיר' וכי אסור שיהיה כזה? יתר-על-כן, התסכימו עמי שאין אנו יכולים להרשות לעצמנו להיות כקצינים בצבאות שסובבים אותנו, כי ברגע שנהיה כמוהם, הרי שאנו חלשים מהם? מכאן, שיתרון כוחנו היה, הווה ויהיה גם בעתיד בהבדל האיכותי שבינינו לבין אויבינו. הבדל זה בלט במלחמת-הקומ"מ מיותר, הוכיח עצמו בפעולות התגמול והבהיק לעיני כל העולם במבצע, קדש'.

אך לא די לנו בשמירת הפער הזה. ככל שמתעצמים האויבים בנשק, כן חייבים אנו להתעצם באיכות חיילינו. כשם שמת-קדמים אנו יום יום בנוהלי הגיוס, בהיערכות ובשיטות הלחימה כבאמצעי הלחימה עצמם, כן מצווים אנו להרחיב את אופקנו ולהעמיק את ידיעותינו. כל מה שלומדים אנו בתרגילים-טקטיים-ללא-גייסות ובתרגילי-מפות מבוסס על נסיון שנאגר במקורות ההיסטוריה הצבאית ועל כן יש לדעת אותה. אולם אין אנו יכולים להבין כראוי את התופעות השונות בהיסטוריה הצבאית, בלי להכיר היטב את הרקע הגיאוגרפי, הכלכלי וההיסטורי-כללי, בו נתרצחו המאורעות ונתחוללו המערכות והקרבות השונים. על-כן יש ללמוד אותם. בלי הבנה עמוקה של זרמי המחשבות וההשקפות והשפעותיהן אין להבין את השיקולים האסטרטגיים והפוליטיים שהיו תכופות מסד לטפחות האופרטיביות והטקטיות.

כן מופקד כל אחד מאיתנו על חינוך החיילים הצעירים בכללם והקצינים בפרט. האמנם נוכל לטעת בהם את האמונה ביפול מצדך אלף ורבבה מימין? בלי לחשוף לפניהם את תולדות ישראל ואת מורשת גבורתנו? כשם שנחוצים כל אלה, גם נחוצה ידיעה רחבה למדי במתמטיקה ובפיסיקה לשם הבנת תפעולם של אמצעי לחימה חדישים וכן נחוץ בסיס מוצק בתורת ההגיון, בלעדיו לא תתכן חשיבה צלולה מצד אחד וביטוי בהיר מצד שני. נושאים אלה, ורבים כדוגמתם, נלמדים בדיונים בביה"ס לפו"מ, בהרצאות סמינאריוניות ובתרגילים; ואין חשיבותם נופלת מחשיבותם של תרגילים טקטיים או מתכנונים אופרטיביים.

ראובן — "אם כן הדבר, למה הרעיפו עלינו בפתאומיות ערימה ענקית זו בבת אחת? אילו ידענו זאת קודם, הרי שיכולנו כבר חודשים רבים לפני כן להתחיל בהכנות".

שו"ב — "במידה מסוימת כולכם עדיין חלק מדור המדבר, אותו ניסו בכל המסות והוא יכול להם. חיי הבאים אחריכם שוב לא יהיו קשים כל כך. כל איש יוכן היטב למבחני הכניסה לפו"מ ולקראת הלימודים בו. אז יפיק את מלוא התועלת מהלימודים, בלי שיעמיס על עצמו משא כבד מדי. ראובן, אמרת שמן הראוי היה, אילו התכוננתם חודשים אחדים לפני כן. לא ידידי, חודשים לא יספיקו".

יהודה — "מדברך מבין אני, כי תאריכו עתה את משך הקורס לשנתיים, כדי שיספיקו החניכים להתכונן כראוי".

שו"ב — "הוי, אילו מסרו אתכם שנתיים לדינו, כי אז גם היינו מקנים לכם השכלה אקדמית מלאה ואף היינו ודאי מוצאים דרך להסמיק כל בוגר בתואר אקדמאי. אך מחזינות לא יצא דבר. הצעתך היא, איפוא, מצוינת ואף עוד טובה ממנה היא כל הצעה, לפיה עובר כל קצין טוב בראשית דרכו אקדמיה צבאית, שמקנה לו השכלה אקדמית ראויה לשמה. אלא שהצעתך, הצנועה יותר, אומרת כי ביה"ס לפו"מ יתחיל להתכתב עם הקצינים כבר שנים אחדות לפני הכנסם אליו — וכאשר יגיעו לשעריו כתלמידים מן המניין כבר יהיו מוכנים כדבעי.

אל תבהלו יתר על המידה. כל ההכנה הזאת לא תעלה על

3-4 שנים וזריזים יוכלו לסיים את סבלותיהם גם בפרק זמן קצר יותר. עד כאן המטרה. ועתה בקיצור — מלים אחדות על השיטה, בתקוה שתבינו את הפרינציפ. כל איש יצטרך להבחין בשמונה מקצועות כלליים מחוץ לבוחן המקובל בנושאים הצבאיים. על מנת שיוכל לעמוד במבחן, עליו ללמוד כראוי באחד ממרכזי ההשכלה, שיוקדש לכך. כל מקצוע בתוכ-

נית הזאת בנוי על 100 שעות לימוד מודרכות. לכל שיעור מתוספת עבודה עצמית כדי שלוש שעות. כל קורס ימשך חצי שנה ויוקדשו לו שני שיעורים שבועיים בני שיעורים כל אחד. כל הקצינים המשרתים בקרב-מקום למרכז הנ"ל, יהיו נוכחים בקביעות בלימודים; ואלה אשר משרתים ביחידות מרוחקות ממנו, ישלימו את חוק לימודיהם בהתכתבות, אלא אם כן ימצא ריכוז גדול דייו להקים מנגנון-הוראה מקביל למרכז המוזכר. לכל קצין יימסר פנקס תלמיד, בו יפורטו כל מקצועות-החובה על שלביהם השונים.

מדי שבוע בשבוע יוכל כל תלמיד להבחין בכל מקצוע שיחפץ ואם עמד בדרישות שנקבעו, יוחתם פנקסו ותאושר כשירותו במקצוע, בו נבחן. כך נתפנה ללימוד המקצועות הנותרים. אלה שהכשרתם המוקדמת טובה יותר, יוכלו לעמוד בבחינות לאחר הכנה קצרה יותר.

שמעון — "התכנית החדשה מבריקה! אך יודע אתה כמוני, שאין לקצין-שדה פנאי ללמוד בתנאים אלה. יתר על כן, במה שונה דרך זאת מזו שמקובלת בבחינות הבגרות החיצוניות ואילו הם שמונה המקצועות שהזכרת?"

שו"ב — "אשיב קודם כל על שאלתך השניה. אין הבדל עקרוני בין תכנית זאת לבין בחינות הבגרות שהזכרת, פרט להבדלים דקים אחדים, שכללם — ענין גדול. בחינות הבגרות החיצוניות מותאמות לבחינות בשביל בוגרי בתי-ספר תיכונים, כלומר לבני י"ח שנה. אין זה מעניני לקבוע, אם אמנם תואמות בחינות אלו את דרישות שנות ה-60 של המאה ה-20 מבני 18; אולם בטוח אני כי אינן מותאמות לצרכיהם של אנשים מבוגרים בכלל ולקציני צה"ל בפרט. ממילא גם אין הנושא כולו ודרך לימודו מושכים את הקצין, כי אם דוחים אותו. התכנית המוצעת לא תהיה קלה מזו שנהוגה עתה. אדרבא, פה ושם אף תהיה קשה ורחבה ממנה, אך מותאמת לצרכיו של הקצין, למנטליות שלו ולמתודות המקובלות עליו. כן יוכנו עזרי-האימון הדרושים והספרות המתאימה לרמתו. שינוי זה לבדו יהיה בו כדי לעודד כל קצין ללימוד ולמאמץ מוגבר מצדו. אך אתגר נוסף טמון בתכנית זו, שהרי אין בחינה זו בעלמא כבחירת הבגרות, כי אם תנאי להמשך לימודו הצבאי ולקידומו. מן הדין שתוכן בחינה זו גם כבחירת בגרות רשמית, כי היא תהיה ראויה לכך. ועתה לפירוט המקצועות. שמונה המקצועות המוצעים הם:

מתמטיקה — יש להרחיב אותה כדי חוק-הלימודים המקובל במגמה הריאלית וכן יש להחליף בה את התרגילים שנוצרו בשביל סוחרים זעירים בתרגילים המכוונים לתכלית קרובה יותר לאיש-הצבא.

פיסיקה — יילמדו יסודות הפיסיקה הקלאסית ויישומם בפיסיקה המודרנית.

אנגלית או צרפתית — במקום ספרות יפה ייבחרו פרקים שדנים במחשבה החברתית המודרנית, בהיסטוריה כללית וצבאית. הליו מוד יכוון קודם כל להעמקת ידיעותיו הפסיביות של התלמיד, למען יהיו הבוגרים מוכשרים לקרוא באופן חופשי ספרות מדעית וטכנית.

הבעה שבכתב ושבע"פ — הדגש יושם במיצוי הענייני של נושא, במבנהו ההגיוני ובעריכתו הבהירה; ואילו תורת הלשון והספרות העברית תילמדנה רק באותה מידה, שדרושות הן לתכלית ההבעה.

ספרות לשמה ירכוש התלמיד באמצעות קריאה חופשית ומתמדת. היסטוריה — ההיסטוריה הכללית תלמד תוך הבלטת הבחינות הכלכלית, הקונסטיטוציונית והצבאית. כן תוסב יתר תשומת לב לתולדות אסיה ואפריקה בכלל והמזה"ת בפרט, משמוסבת להם היום. תולדות ישראל יילמדו על רקע ההיסטוריה הכללית, תוך הארת הזרמים החברתיים והמחשבתיים שקמו באומה, ותוך הדגשת חייו האוטונומיים של העם בארצו ובגולה, על משטרם הפנימי, ועל מורשת גבורתו בהגינו על ערכיו.

גיאוגרפיה — בגיאוגרפיה הכללית יודגשו רק הצדדים המדיניים והכלכליים למעט המזה"ת, אותו יילמדו מכל הבחינות.

מדעי החברה — התלמיד יצטרך לדעת יסודות בכלכלה, בתולדות הרעיון המדיני, בתורת המשטרים ועל בורים את סדרי השלטון והמשפט במדינת ישראל.

יהדות — יילמדו יסודות ההגות והמוסר ומנהגי המסורת, המיחדים את ערכי היהדות. כן ילמדו התלמידים על אודות יהדות הגולה, על אודות הבעיות המיוחדות לכל אחת מן התפוצות ועל זיקתן לישראל. את יצירות המופת של היהדות ילמד הקצין על-ידי הרגלי קריאה עיונית ומתמדת.

ועתה מלים אחדות כתשובה לטענתך, שאין לקצינים פנאי ללימודים. אכן, יש גם כאלה והם באמת ראויים להפנות משך תקופה מסוימת מכל עבודה, כדי שיוכלו ללמוד באופן מרוכז.

אחרים לא יוכלו ללמוד תוך כדי עבודתם יותר משני מקצועות במקביל ואולי רק אחד, אבל לדידי הרוב אין זו אלא שאלה של גישה. אין בתכנית כל חדש. היא היתה נהוגה בהרבה צבאות, אף בימי מלחמה וכן פעלו לפיה בפלמ"ח.

מטה הפלמ"ח החליט כי כל הקצונה תלמד בהתכתבות במכור נים הבריטיים (לבל יתגלו שמות כל השכבה הפוקדת — רשמו כל איש בשם בדוי). על כל התלמידים הוטלה החובה לשלוח מדי שבוע בשבוע שיעור אחד. תחילה התלהבו החבריא וכל אחד השתדל לשלוח שני שיעורים ואף שלושה בכל שבוע. אולם אט אט פג המתח וחיי הפלמ"ח על קשייהם בעבודה ובאימונים גרמו לביטול תורה. מפקד הפלוגה שלי דאז, אדם אינטלקטואלי וערמומי, מצא פתרון לבעיה. בכל יום א' נהג לאסוף את המ"מים ואת מטהו לישיבה, שנמשכה שעות אחדות. פעם אחת הוא זימן אותנו לישיבה שניה באותו שבוע בערבו של יום ה'. היינו עסוקים מאד, אך מי ימרה את פי המ"פ? ברגע שנכנסנו הכריז המ"פ: לישיבה תוקדשנה שלוש שעות — ובשלוש שעות אלו יכין כל אחד את שיעורו השבועי. שוב לא תוכלו לטעון, כי לא נתפניתם לכך.

קיללנוהו מן השפה ולחוץ — אך ברכוהו. בלבנו פנימה. רבקה — סיפור זה מאשר את אשר טענתי תמיד: הכל תלוי רק ביחסם של המפקדים לענין.

ראובן — כבעלך הממושע שתקתי במשך כל הויכוח, אך כאפסנאי אופיני לצה"ל חישבתי מיד, בכמה תעלה התכנית של שו"ב; וגם אני איני מתכנן הפעם לכסף: אשת קצין, שהיתה עד כה בחזקת עגונה, תהיה מעתה אלמנה בחיי בעלה; לילדים — להם כדאי למסור את תצלומי אבותיהם, כדי שיוכלו להזכר בהם; ואילו הקצינים עצמם — רק יעבדו, ילמדו וישנו.

שמעון לרי, רבקה ושו"ב — אכן, מציג אתה כדבעי את התגובות האופיניות של אפסנאי בצה"ל: תחילה מילל ומוכיח באלף הוכחות מדוע אי-אפשר לבצע דבר — ולבסוף מוצא רמיד בכל זאת מוצא מכל סבך. כשם שהתגברו קציני צה"ל על כל המכשולים, יתגברו גם על בעיה זאת. כי אין דבר שלא נוכל לו!

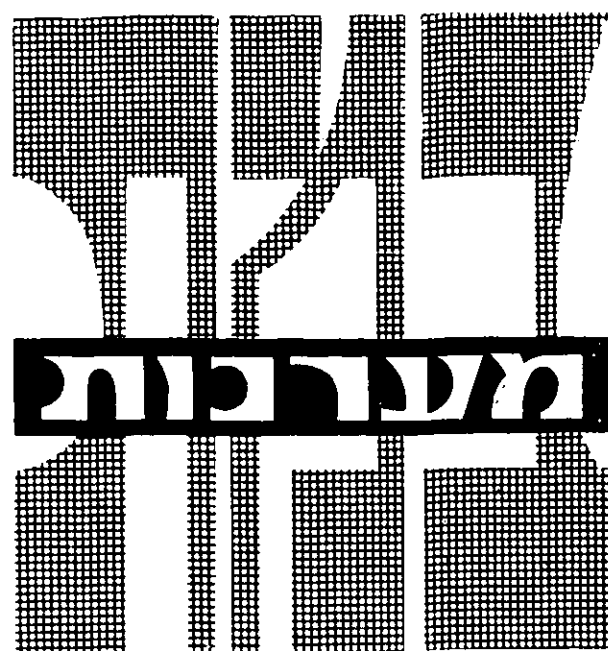
בריאות וכושר גופני

צעדה למרחקים ארוכים וכל עבודה בתנאי לחץ של זמן ללא מנוחה. התמדה זו מורכבת מהתמדה בפעילות השרירים ומהתמדה בפעולת מערכת מחזור-הדם ומערכת כלי-ההגשימה. תיאום (קואורדינציה). במושג זה אנו מתכוונים ליכולת החייל להניע את כל אבריו בהרמוניה, בבטחה וביעילות, ובהתאם לנדרש ממנו.

(המשך מעמוד 55)

זריזות. הכונה היא ליכולת החייל לנוע במהירות ומבלי שייפגע. למהירות בפעולה נודעת חשיבות רבה בשעת תפעול-הנשק בשדה, ההתקדמות בקפיצות-קרב וההתגברות על מכשולים. התמדה (סבולת). לכל חייל דרושה יכולת התמדה, כדי לבצע עבודה קשה בתנאי-שדה מבלי להתעייף. דוגמאות רבות לכך, כגון:

זכור: פעילות גופנית מכוונת תבטיח לחייל כי בנוסף למצב בריאותו הטוב, יהא בעל כושר-התמדה בעבודה קשה, זריז ובעל כוח ויוכל לבצע משימותיו בתנאי שלום ובתנאי מלחמה.

על

תנאי-עבודה

רס"נ יואל

ביחידת קשר מסוימת, המפעילה משדרים בעלי עצמה חזקה, מצוי אולם מכשירים גדול. מכשירים אלה פולטים חום רב, המכביד מאוד על העובדים באולם. מפקד היחידה דרש משך זמן ממושך להתקין באולם מיזוג-אוויר, שיקל על סבלם של העובדים ויעלה את פריזון העבודה. ניתנה לו תשובה שלילית: "זה"ל אינו מפנק את אנשיו ומזגני-אוויר הם בבחינת הס מלהזכיר.

העובדים המשיכו לסבול ופריזון העבודה בימי הקיץ המשיך להיות מינימלי. עד שיום אחד התברר כי גם המכשירים אינם מסוגלים לעמוד בחום ומתחילים להתקלקל. מיד אישרו הדרגים הממונים את רכישתם של מזגני-אוויר.

ונשאלת השאלה: האם רק ציוד אסור שייהרס?

גישה זו מוכיחה חוסר-הבנה מוחלט בערכו של גורם האדם במערכת-יצור ובתנאים המשר פיעים על פריזון העבודה. החום והלחות פוגרים בכושר העבודה — ביחוד בשעות אחר-הצהריים. קשה לו לקציץ-מטה להתרכז בעבודות התכנון, שעה שאגליזיעה ניגרים ממצחו ומגבו. הדבר קשה לו כפי שהוא קשה לכל עובד מנהלי במפעל אזורי; אלא שרוב המפעלים האזוריים הגדולים — גם בישראל — הבינו את הדבר והתקיפו בהם מזגני-אוויר.

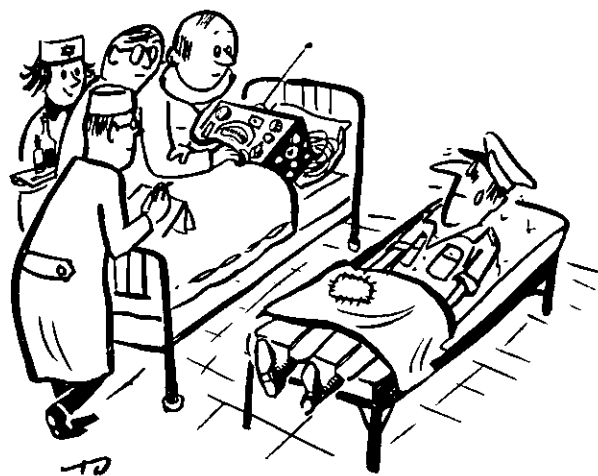
בהקשר זה מן הראוי להזכיר שרוב הבנינים של צה"ל לא נבנו במיוחד בשבילו ובבנייתם לא התחשבו במיוחד בתנאי האקלים הישראלי: קירותיהם דקים, הלונותיהם גדולים ופונים אל השמש והאורז לקוי, על-פירוב.

יש מפקדים שביססו לעצמם אידיאולוגיה בענין מיזוג-האוויר. הם טוענים שמטעמי מוראל אסור להתקין מזגני-אוויר. לדעתם יגדילו אלה את הפער בין תנאי השירות של האנשים ביחידות-שדה לבין ה"משרדניקים" העובדים בנחיות יחסית. מפקדים אלה חוששים מפני התמרמרותו של איש-השדה על תנאיו של איש-המטכ"ל "היושב לו בחדר ממוזג-אוויר ולוגם קפה".

ברגע ראשון נשמע נימוק זה כמשכנע, אך הנימוקים שכנגד משכנעים לא פחות.

אפשר לשאול: האם העובדה שאנשי המטכ"ל מזיעים אף הם תקל — ולו במעט שבמעט — על סבלם של המזיעים בשדה? ואפשר לשאול עוד: האם אנשי המשרד ואנשי המחסן נמצאים במקומם כדי להזיע או כדי להוציא תוצרת? המותר לפגוע בפריזון עבור דתן של יחידות שלמות ולבסס פגיעה זו על טעמי מוראל של יחידות אחרות? ועוד יאמר, במאמר מוסגר, שקשה יותר לעבוד בחום ובלחות בחדר שאורזו לקוי מאשר לסבול זאת בשדה פתוח. כן קל יותר לעבוד בחום ובלחות בחדר שאורזו לקוי מאשר ואחרון אחרון — בגלל כללי ה"רוטציה" סופם של אנשי-השדה להגיע אף הם למשרדים. האם המוראל שלהם יעלה שעה שייכחו כי הגיעו לתנאי-אפיה ולא לחדרי-עבודה?

אפשר כמובן להעלות את הטענה התקציבית

נגד מזגני-האוויר. אם יותקן מכשיר כזה בכל משרד, יעלה הדבר עשרות או מאות אלפי לירות, שבהן אפשר היה לרכוש טנקים ותותחים. אילו הטוענים כך היו עקביים בדעתם, היה עליהם לדרוש את ביטולם הכולל של המשרדים, שהרי עלידי כך היה נחסך עוד

כסף והיו נרכשים עוד טנקים ותותחים... ואולם המשרדים נחוצים כנראה בכל-זאת; ואם כך — הרי צריך לאפשר גם לעבוד בהם! ועוד ביחס לנימוק החסכון: מחירו של מזגן (להוציא מסים) הוא כמשכורתו החודשית של איש-קבע. צא וחשב כמה שעות-עבודה בחודש מתבזבזות בשל העדר המזגן (לתשומת לב הנוגעים בדבר: כל הנאמר כאן לגבי מזגנים בקיץ יפה באותה מידה לתנורים בחורף...).

★

מכאן — לנושא אחר, הקשור אף הוא באקלים שלם שלנו: שעות העבודה הנהוגות בצה"ל והאחידות בכל עונות השנה. כבר הזכרנו הירידה בפריזון העבודה בשעות של אחה"צ. אם כן, מדוע לא תחל העבודה בבוקר שעה או מחצית השעה יותר מוקדם, ומדוע לא תקוצר הפסקת הצהריים במחצית השעה? (ממילא אין אפשרות לנוח בשעת ההפסקה באולמות השק"מ החמים). סידור כזה היה מאפשר הפסקת העבודה שעה אחת יותר מוקדם וניצול יתר של שעות היום הקרירות יותר. גם בענין זה מקדימים מפעלים אזוריים רבים את צה"ל. שעות העבודה הנורכחיות, לא רק שפריזון ירוד אלא שהן עשויות להביא להתשת כוחו של העובד עם כל התורצאות הבריאותיות הנובעות מכך.

הנושא השלישי הקשור באקלים הוא: מדי צה"ל. איני מכיר כמעט איש בצה"ל שאינו מקלל אותם בקיץ. הם עבים ואינם מאפשרים התאדות הויעה; הם כהים ומושכים את חום השמש. בקיצור — הם בלתי-מתאימים לאקלים שלנו. כל מי שלובש ליום אחד את מדי החאקי הבהירים שהיו נהוגים בצה"ל בעבר, ייוכח עד כמה מכבידים המדים הנורכחיים. המזור הוא שגם מבחינת הסואה מתאימים המדים הכהים פחות מן הבהירים לרוב שטחי הלחימה הצפויים לנו.

צבאות אחרים, שלחמו באזורים טרופיים או סוב-טרופיים, התאימו את מדיהם במיוחד לתנאי האקלים. הצבא הבריטי, שודאי אינו חשוד בחוסר תשומת-לב לגינונים חיצוניים, אף הנהיג לבישת מכנסיים קצרים ואפילו גנרלים לא התביישו להלך בהם. ואילו ב"צה"ל — בו טוענים תמיד כי אינו צבא שגיגונים חיצוניים קובעים אצלו — נאסרה לפני שנה לבישת מכנסיים קצרים. מדוע אנו, החיים באקלים חם, איננו רשאים להתלבש בהתאם לדרוש באקלים זה? וכאן טענה של חסכון אינה תופסת, שהרי ברור לכל כי מכנסיים קצרים זולים מארוכים...

....יחידת-מילואים סיימה אימוניה"

פרשה שלא ניתן לשבצה בסיכום היבש של לקחי האימונים. אולם דוקא היא חרוטה בלבו של המג"ד יותר מכל. אותו מקרה עורר בלבו מחשבה שניה בנושא אנושי, אלמנטרי והעלה בו שאלות והרהורים על „הלב שמאחורי הדיסקית". ידברו בעד עצמם שני המכתבים הבאים שהגיעו אל המג"ד ואשר הוא מצא לנכון למסרם לפרסום.

....יחידת-מילואים סיימה אימוניה". שגרתי ומובן. עשרות „חיילים-לחודש" שבים ליום-יום, למשפחתם, לעבודתם. רגיל וקבוע. המג"ד עורך סיכום האימונים — חיוב ושלילה. יש בו, בסיכום זה, הרבה מונחים טכניים-מקצועיים, מספרים ותרשימים מדויקים. אולם, יש ובין כל אלה נחבאת פרשה מיוחדת שהתרחשה „מאחורי" התרגילים של יחידת המילואים.

מכתבו של הטוראי חיים ממן אל המ"מ גד :

ממן חיים, בית-שאן

6.8.1963

למ"מ גד צדור, שלומות,

ממני חיים ממן, ט' 494849.

קיבלתי את מכתבך. נחמד מאוד מצדך על התנחומים ששלחת לי וההמחאה. אבל פה יש טעות. במקום התנחומים יש לאחל מזל טוב. הילד שלנו, לאושרי הרב, חי ושלם, אם כי לא בריא; אבל זאת לא בעיה גדולה.

אותו יום שעזבתי את הבית, קיבלתי אישור מבית-החולים שאשתי צריכה עזרה והשגחה. ראית את זה בעצמך. הבטחתי לאשתי שאחזור אותו יום. ולכן לא השארתי לה אף גרוש, והיא היתה במצב לא כל כך נעים. היא שכבה במיטה והילד לא היה בהרגשה טובה. היה לו שלשול והום.

אחרי שלא רצו לשחרר אותי ביחידה ולא באתי, כתבתי לה מכתב שאין אפשרות לשחרר אותי, שהיא תחזיק מעמד עד שאשתחרר. אבל לצערי הרב לא יכלה לסבול את המצב. היא היתה יחידה בבית עם ילד במשקל זעום 2.400 ק"ג והיא חדשה במקצוע, לא היה מי שידריך אותה. התפרים הפריעו לה מאוד, היה לה חום, היתה בודדה מאוד. ללא רדיו על ידה, כך היתה לבד. גם עם השכנים לא מצאה שפה משותפת. התיאשה מאוד. השכנים לא יודעים עברית, כי רובם עולים חדשים. במשך ארבעה ימים לא שמעה כלום וזה השפיע עליה ועל הילד עוד יותר. ולא השארתי לה גרוש אחד, כי לא היה לי. רק כשראתה שאין לה שום ברירה, הלכה לבית-החרושת לקרח וקיבלה הלואה בסך 30 ל"י ומזה שלחה לי 5 לנסיעות.

ולכן החליטה לכתוב לי מכתב ובו כתוב שהילד, חס וחלילה, נפטר. ידעה שאני אעשה הכל כדי לבוא וגם ידעה שהצבא ישמע את זה אז הם ישחררו אותי. ואז היא עשתה את הצעד המחורבן הזה שהביא לי סבל וגרם לי למצב נפשי מעורער במשך יומיים, כי באותו יום שנסעתי מהמקום שהיננו, לא הספקתי להגיע ונשארתי ער בתחנת אוטובוסים בתל-אביב. לא עצמתי עין אלא העיניים שלי נעצמו מרוב בכי על מה שחשבתי שקרה. הגעתי הביתה בבהלה. אחרי שראיתי את המצב — לא יכולתי לשלוט בנפשי, ואפילו אהבתי את אשתי ושהיא עכשיו ילדה, הרבצתי בה עד שהיא חלתה שוב פעם. אמנם הצטערתי על מעשה שכזה שעד עכשיו עוד לא עשיתי, אבל עיני נעצמו מרוב התרגזות. היא לא חשבה מה שיכל לקרות לי והיא לא חשבה שעכשיו, אפילו אם באמת יקרה חס וחלילה משהוא נכון אי פעם, אז לעולם לא יאמינו לי יותר. מצד שני אני מצדיק אותה. כי אני אשם בכל. איך אפשר להשאיר אשה אחרי לידה מוקדמת בלי פרוטה, בלי משהו שישב איתה וישים אליה לב. רדיו אין לנו בבית, הסביבה מאוד משעממת, מרוחקת כדי חצי ק"מ מהעיר, כך שלא יכלה להחזיק מעמד. פחדה להתעלף, כי זה תמיד קורה לה, ואחרי זה לא תוכל לשים לב לפעוטים ויכולים לקרות אחרי זה הרבה דברים.

בקיצור, אני מתביש באשתי אפילו שאני אוהב אותה, ואני יותר מתביש בעצמי. ולך, ולכל החבריה, הנני לבקש ממכם סליחה ותודה מקרב לבי על כל שעשיתם למעני. ושלא מגיע שיעשו בשבילי כלום. אני מחזיר לך את הכסף ששלחת לי לשוא. אני ראוי יותר לתליה מאשר לאיחולים ותנחומים. אני מאוד מבקש את סליחתכם, על מה שקרה ותסלחו לאשתי. אני בטוח שתבינו את כוונותיה. על אף הכל ואחרי הכל, הרי דאגה שלא יקרה שום מקרה רע והיא הצליחה — אפילו בדרך האסורה. כי כשבאתי

וראיתי אותה, היא היתה נראית כמו אחת שהוציאו מהקבר, רזה להחריד. פשוט לא האמנתי שתשתנה במשך זמן קצר כזה של 10 ימים.

הייתי רוצה להגיד לך עוד משהו: אחרי שגמרתי את ה-10 ימים, באתי לקבל כסף מהביטוח. אמרו שלא מגיע לי. הלכתי למקום עבודתי בקרח. אמרו שמקומי תפוס ואם אני מוכן, אוכל להיות מחליף יומיים בשבוע. תשפוט בעצמך מה יספיקו לי יומיים בשבוע?!

אגב, אבקשך אולי תתעניין, על אף הכל, לעזור לי למצוא איזה מקום עבודה, אפילו בחקלאות. העיקר לעבוד. אם תמצא משהוא בשבילי לא אדע איך להודות לך. ובזה אני מסיים את מכתבי.

ד"ש לך, גד, ורב תודות לך. ד"ש ליעקב ורב תודות לו. ד"ש לכל החברים ורב תודות להם. אני שוב מבקש את סליחתכם לי ולאשתי, בעיקר על מעשיה המטורפים אבל גם צודקים. שלום רב, בתודה

חיים מזון

אני החלפתי לך את ההמחאה שתוכל לקבל אותה שם, והייתי צריך לשלם 40 אג' ולא היה לי באותו זמן, אני לוקח הכל בהלוואה, ובאותו רגע לא היה לי רק 30 אגורות בכיס, מזה בול לדואר. תסלח לי מאוד על כל הטרחות שהטרחתי אותך, אני מוכן לשלם הכל ביוקר, אם רק אדע שבסוף תסלחו לי כי אפילו אם אשתי אשמה בכל, אז אני מוכן לשלם הכל למענה. סוף סוף התחתנתי עם בת אדם, ולא עם בהמה.

מכתבו של חמ"מ גד אל חמג"ד:

לשמואל ולבני-ביתו שלום רב, כפר יחזקאל, 21.8.63

שמחתי לדעת שהתרשמותך ממכתבו של ממן היתה כהתרשמותי.

אכן, צא וראה מה מסתתר מאחורי ההודעה הקצרה „יחידת-מילואים סיימה את אימוניה“. כמה זה אחרת לגד או ליעקב סופר לעומת ממן מבית-שאן. ועכשיו, כבקשתך, הרי לפניך סיפורו של ממן, כפי ששמעתי אותו ממנו בביתו בבית-שאן.

פשוט לא יכולתי לשבת בשקט, הייתי מוכרח לבקרו וקבעתי לכך את השבת. בינתיים באו שאלותיך ומאחר וגם לי לא היה הכל ברור, קיבלתי משנה-מרץ ונסעתי. ראיתי את התינוק — נחמד. האם נרגשת היתה לביקור; מאוד מאושרת עם בנה. ממן נרעש ונרגש, אך חרד מה יגידו חיילי הפלוגה — היאמינו? היבינו? שוחחנו רבות.

בקיץ שעבר, בחודש אוגוסט דומני, ילדה אשתו של ממן תינוקת במשקל פחות משני ק"ג. הילדה מתה כעבור שבועיים-שלושה. אותו זמן היה ממן במילואים בסביבת חיפה (כדבריו ניקה שם עוזים בקבלנות). השנה, ב-12.7.63, ילדה אשתו של ממן בן במשקל 2.400 ק"ג. היא שכבה בבית-החולים 10 ימים. יומיים לאחר שובה מבית-החולים יצא ממן למילואים — בפעם הראשונה בגדוד שלנו. לפני צאתו, מיד לאחר הלידה, פנה בכתב, הסביר את המצב, הציג תעודות וביקש דחיה. קיבל תשובה בכתב, כי עליו להתייצב בגדוד ולפנות שם. מיד בבואו לגדוד פנה לשליש, הציג תעודות, סיפר את סיפורו, ביקש שחרור או פגישה עם חמג"ד. השליש הפנה למ"פ-מפקדה; פנה למ"פ-מפקדה, סיפר את סיפורו, הציג את התעודות וביקש את בקשתו. מ"פ-מפקדה ענה לו, לפי דבריו, כי מאחר והוצב לפלוגת-חרמ"ש עליו לפנות למ"פ-חרמ"ש. פנה — וקיבל תשובה שלילית. למחרת פנה שנית ובעקשנות ביקש פגישה אתך. נאמר לו, ושוב לפי דבריו, שאין טעם לגשת אל חמג"ד כי זה לא ישחררו ממילא, וחבל לבלבל לו את חראש. בהתיאשו מהקצינים פנה לסמל מחלקה 2 — יעקב סופר — ודרכו הגיע אלי, כאשר כבר היינו מרוחקים מהמחנה (דומני באמצע תרגיל ההגנה שלנו), כשבדידי שתי תעודות: האחת מהמועצה-יהדית בבית-שאן המדברת על מות הבת לפני שנה; והשניה — אישור מבית-החולים בעפולה על הולדת הבן במשקל 2.450 ק"ג ועל כך כי „האם והבן זקוקים להשגחה ועזרה“. לדבריו, הבטחתי לו שכאשר נחזור למחנה, נראה את אשר ניתן לעשות. כל זה היה דומני ביום ג' בצהריים.

כאשר חזרנו למחנה, ביום החמישי לפנות בוקר, כבר חיכה לו המכתב מאשתו, הקורא לו לחזור מיד כי הילד מת. בתחילה סרב לחזור הביתה; מאוחר ומרנפש הסתובב במאהל. לבסוף החל בניקוי החל"מ שלו. רק לאחר שידול ממושך על-ידי כמה חיילים הסכים לבקש חופשה ולצאת מיד לבית-שאן. הנהגים קיבלו על עצמם את האחריות לחל"מ ולצידו. פנינו למ"פ וזה נאות לשחררו. כן, ביום החמישי אָחֶה־צ, יצא ממן מהמחנה אל ביתו.

ומכאן והלאה הכל כבר ידוע לך.

לסיכום: היתה זאת לממן הפעם הראשונה לשרת בגדוד ובפלוגה שלנו. אליך הוא בכלל לא הגיע — זאת לא ידעתי! בהתיצבו במחלקה כנהג-מחליף עשה עלי רושם שלילי, בגלל הערה אחת האומרת הרבה (לשאלתי במה הוא עובד, ענה כי אין לו עבודה; להערתי שידוע על עבודה רבה בסביבות בית-שאן ענה בערך כך: „אני עובד רק 4 חודשים בשנה בחלוקת קרח ומרוויח 14 ל"י ליום — ואחר-כך הכבוד שלי לא מרשה לי לעבוד בפחות מזה בחקלאות. לכן אני עובד רק 4 חודשים בשנה...“). בביקורי בבית-שאן התברר לי שהוא עבד כבר כמעט את כל מקומות העבודה בבית-שאן ושום מקום לא נקלט. גם על זה שוחחנו לא מעט... כנהג ביחידה הוא היה בסדר גמור, שקט ויעיל. את הכסף שנאסף עליידי חיילי הפלוגה העברתי אליו שנית, בשביל האם ובנה, בתוספת הערות מספר על חובתו לכבד את אשתו ולהבינה...

כתשובה קיבלתי מכתב נרגש. זה בערך הכל — ובפירוט די גדול.
היה שלום, אתה ובני-ביתך.

גד

מות ראשונה לא-חיובית מהפונה אליו בבקשת שחרור — דוחה את הטיפול בבקשתו של ממן ל„כשנחזור אל המחנה“. אין ספק, אילו ידע המ"מ משהו מהדברים אותם שמע בביקורי בבית-שאן, לא היה קורה המקרה שקרה.

✱

אחד הרעיונות המרכזיים ב„אנשי-פנפילוב“ — ששימש בשעתו כ„תנ"ך של הפלמ"ח" — מובא בקטע שיחה בין מפקד הגדוד לחייליו.

— לשם מה אתה נלחם? שואל המפקד.
— למען מולדתי, עונה האחד.
— למען הרכה צדקנו, עונה השני.
— למען הדגל, השיב השלישי.
— וחייל אחד, נחבא במקצת אל הכלים, משיב בצנעה: למען אשתי ובני שבעורף.
— זוהי התשובה, עונה המפקד.
האהבה והמסירות לאדם הקרוב — הם המעמיקים בחייל את תחושת חובתו לשרת.

✱

צו-הקריאה לחודש מילואים פוגש בהרבה אנשים קטנים מסוגו של ממן; בהרבה חבלנים, נהגים, צלפים או מנקי-עוזי בקב"לנות. במחלקה אחת של יחידת מילואים נמצאים עוד ממנים, נאג'ארים או סולומונים רבים.

חיים ממן, טוראי 494849, „מקרה סוציאלי“, המחזיר את התרומה של חבריו המקריים — חבריו לחודש אחד. הוא עושה זאת משום שהוא חש עצמו אשם בשקר של אשתו. שקר שנבע מתוך שיוע לעזרה, לקרבה. השבת הכסף מעידה על הקשר הנפשי העמוק של ממן לצבא ולקשור בו. קשר זה אינו נותן לו מנוח גם כשמצבו נראה אפס-תקוה.

מפקדי המחלקות, הפלוגות והגדודים שיקראו את שני המכ"תבים האלה של הטוראי ומפקד המחלקה, שהובאו אלינו על-ידי המג"ד, יראו ודאי במבט חדש את המציאות המסתתרת מאחורי המלים „יחידת-מילואים סיימה אימוניה“.

טוראי 494849. ממן חיים. דפוסי-חיים והשקפות אותם רקמה בנפשו הסביבה בה חונך וגדל. ממן חיים מתבייש לעסוק בעבודה „לא מכובדת“, פן תפחית מערכו. הוא אינו מסתיר זאת. להיפך — בשיחתו הראשונה עם המ"מ הוא אומר זאת בגאווה כדבר המובן מאליו.

המ"מ גד — שגדל בארץ, במושב בעמק יזרעאל, וחונך על ערכים של כבוד העובד והעבודה — רואה בו, בחיים ממן, „מקרה“ שדעותיו ותפיסת החיים שלו מפגרות, פרימיטיביות. הוא חושב כי ממן מתגאה בהשקפות-חיים זרות ופסולות. יתכן שאף „ניקוי העוזים בקבלנות“ הוא בעיני ממן עבודה נחותה ובזויה.

אז, בשירותו שלפני שנה, ניקה ממן „עוזים“. הוא משלשל ללוע העוזי פלנליט משומנת — ולבו לאשתו הרתוקה למיטתה. מנקה את המחסנית מגרגירי-חול ומתפלל כי העבודה תגמר חת-שתיים, הימים ירוצו, והוא יהיה שוב בבית, קרוב לבתו המרחפת בין חיים למות. אולם שורת „העוזים“ ארוכה. קשייו רבים...

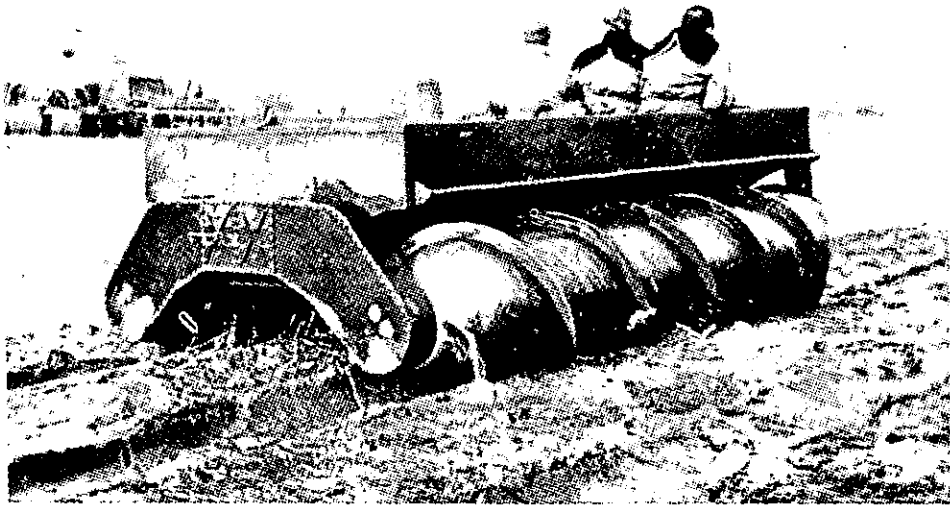
עוברת שנה וממן נקרא שוב למילואים. גם הפעם ילדה אשתו ילד במשקל זעום. גם הפעם הגיע אליו צו-הקריאה דוקא בשעה קשה. ממן אינו מתאונן. אינו זועק בכאבו.

חיים ממן ממלא חובותיו — אך אינו מכיר בזכויותיו. לרון דרור או ליורם ארז לא היה קורה כדבר הזה, אילו נמצאו במצב משפחתי דומה שעה שנקראו למילואים. הם היו ניגשים אל קצין-העיר, מציגים לפניו תעודות ומסמכים. את שירות המילואים שלהם היו דוחים או מקצרים. הללו לא היו מגיעים לידי אותה סחבת מורטת עצבים ומדכדכת.

ואמנם, הסחבת המיאשת בבעיות של חיים ממן נבעה בחלקה מהעובדה שהוא היה חדש ביחידה; לא הכירוהו והוא לא הכיר את מפקדיו. אך בודאי ששגו כל אלה שמנעו ממנו פגישה עם המג"ד — ויחד עם זאת לא טיפלו הם עצמם בענינו, אלא רק שלחו אותו אל כתובת אחרת. ואולי לא היה עדיין מאוחר מדי לטפל בענין שעה שהגיע סוף אל המ"מ שלו. אולם גם זה — באמצע „תרגיל ההגנה“ ולאחר התרש-

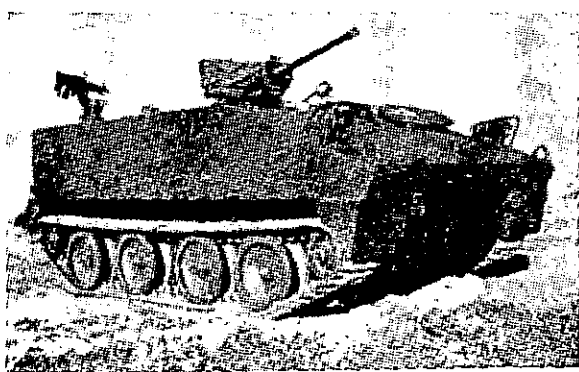
חידושי נשק וטכניקה

ה"בורג האמפיבי"

היו תרבויות קדומות (למשל — הקיסרות של ה"אינקה", בפרו ובוליביה) שלא ידעו כלל את הגלגל כאמצעי לתחבורה. אך ספק אם הניחה ההתפתחות המסחרית של טכניקת התובלה בדורנו — עוד צורה פיסית, מבנה גיאומטרי, או תחבולה מכנית כלשהי, שטרם הובאו לידי שימוש לצרכי תנועה ותעבורה, בתחומים ותנאים שונים ומשונים ביותר. עתה הגיע תורו של הבורג — ודוקא לצרכי תנועה אמפיבית על שלושת ה"יסודות" שבהם היא באה לידי ביטוי: הקרקע; המים; והשלישי — שטחים שבהם מעורבים הקרקע והמים, כגון ביצות וכדומה. ה"ארגו" של כלי התובלה החדש מורכב, בכל אחד משני צדיו, על גבי "בורג" הסובב-על-צירו בשעת תנועה. כל "בורג" כזה מורכב ממצוף חלול עשוי מתכת, שעליו להבים ל"ליניים, דמויי בורג. ה"בורג" "חופר" לעצמו את מחילת ההתקדמות שלו באותה תערובת של קרקע-מים — ואף משיג (כשהוא עמוס) מהירות של למעלה מ-30 קמ"ש בשלג עמוק; ובמים — 12 קמ"ש. ביכולתו לפעול, במלוא העצמה, עשר שעות רצופות ולשאת שישה נוסעים נוסף על נהגו — או מטען של כ-480 ק"ג. משקלו — כ-1050 ק"ג; אורכו — כ-4.1 מטר. תכונה חשובה נוספת לו: ה"מצופים" שבו, המאפשרים לו את הציפה על פני המים, מלאים במין "קצף" פלסטי (ה"styrofoam") העשוי לסתום במהירות, כבדבק, כל נקב וחור; ועל כן, גם אם ינוקב מצוף (למשל — ע"י כדורי נשק אוטומטי), יהיה הכלי מסוגל להוסיף ולצוף במים. אין תימה שנאמר על כלי-נוע בלתי-רגיל זה כי הוא נועד במיוחד "לתנאי קרקע הקשים באופן יוצא-מן-הכלל, על מנת לאפשר ניידות בתנאי לוחמה יוצאת-דופן..."

נגמ"ש - רכב קרב?

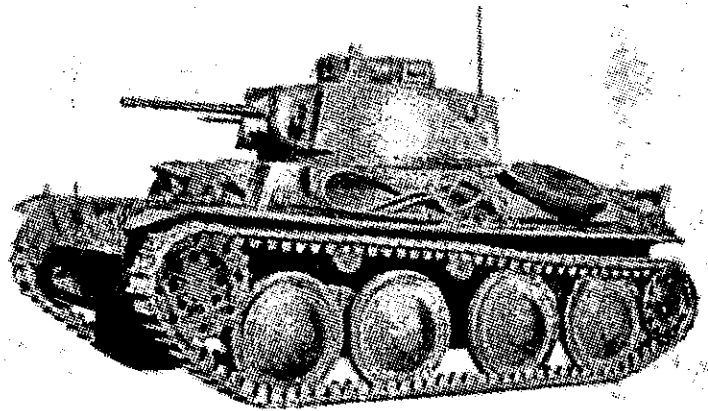
צירוף חדש של רכב-משורין ממקור אחד וחמוש ממקור אחר נרס בזמן האחרון: ה"רכב צריחו של הנגמ"ש המערב-גרמני, בעל ה"תותח-האוטומטי בן 20 המ"מ, "היספנו-סואיזה" 820 — על הנגמ"ש האמריקאי (יבילה-אוויר

והצולח מים) M-113. לפי הגדרה ממקור גרמני, עקב הכנסת הצריח בעל כלי-היריה בקוטר זה, "משנה רכב זה את אופיו הקודם, של כלי-תובלה להסעת גייסות, והופך לרכב-קרב של חיל-הרגלים המשורין". לפי השערות שונות יתכן כי "רכב-כלאים" זה יונהג אולי בצבא השביצרי; אפשר להרכיב על הנגמ"ש הרכבים M-113 שבגודלי חיל-הרגלים המשורין המערב-גרמני את צריח-התותח HS 820, כצריח-אחיד לכל סוגי הנגמ"שים מתוצרת מערב-גרמניה (ה"קצרים", לחצי-כיתה — וה"ארוכים", לכיתה).

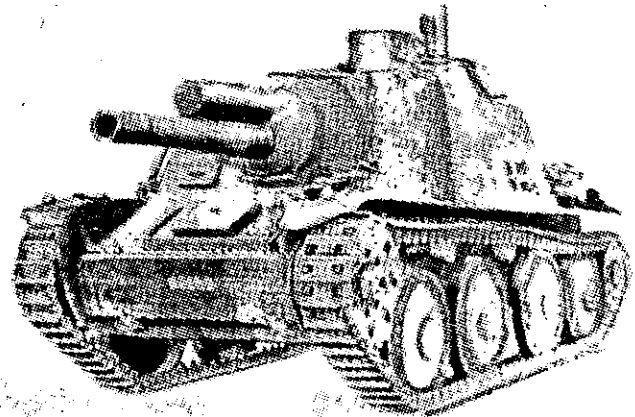
נגמ"ש חדש - מטנק ישן

צבא-שבדיה, הידוע בגישתו הטכנית המעשית, גילה אותה עתה בתחום האקטואלי כל-כך בצבאות רבים: השגת הנגמ"שים המתאימים לצרכי גייסותיהם הממוכנים. לפני שנים מספר פיתח הוא דגם-נגמ"ש משלו; אך נראה כי שיקולים כלכליים — אולי גם רצון להבטיח בהקדם את המספר המינימלי ההכרחי של כלי-רכב כאלה — הביאו לידי פיתוחו של נגמ"ש המבוסס על שלדת טנק מראשית מלחמת העולם השנייה. המדובר הוא בטנק מתוצרת מפעלי "שקודה" הצ'כיים (1) אשר בשנות 1939-41 השתמשו בו גודיה-הטנקים של גרמניה (שהשתלטה לפני כן על צ'כיה). השבדים רכשו כנראה בשעתו מספר ניכר של טנקים אלה, כשם שהגרמנים השתמשו בשלדתו המוצקת של הטנק הצ'כי להתקנת משחית-טנקים (בעל תותח של 75 מ"מ ולכמה צורות של תותח-סער — כן הרכיבו עליו גם השבדים הוביצר-סער משורין, בן 105 מ"מ (2). ועתה הכניסו לתוך רכב זה מנוע מקור-אוויר חדש, בעצמה של 130 כ"ס, החליפו את הנוחלים ברחבים יותר, התקינו תיבת-שריון (עם כיפת-מפקד), הציבו עליו תותח-אוטומטי — ונתקבל נגמ"ש (P.B.V-301) (3), שבו מקום לנהג, תותחן ועוד 8 חיילים. מבנהו מוצק, הוא בעל כושר-מעבר טוב, ומשמש נאמנה את יחידות חיל-הרגלים המשורין.

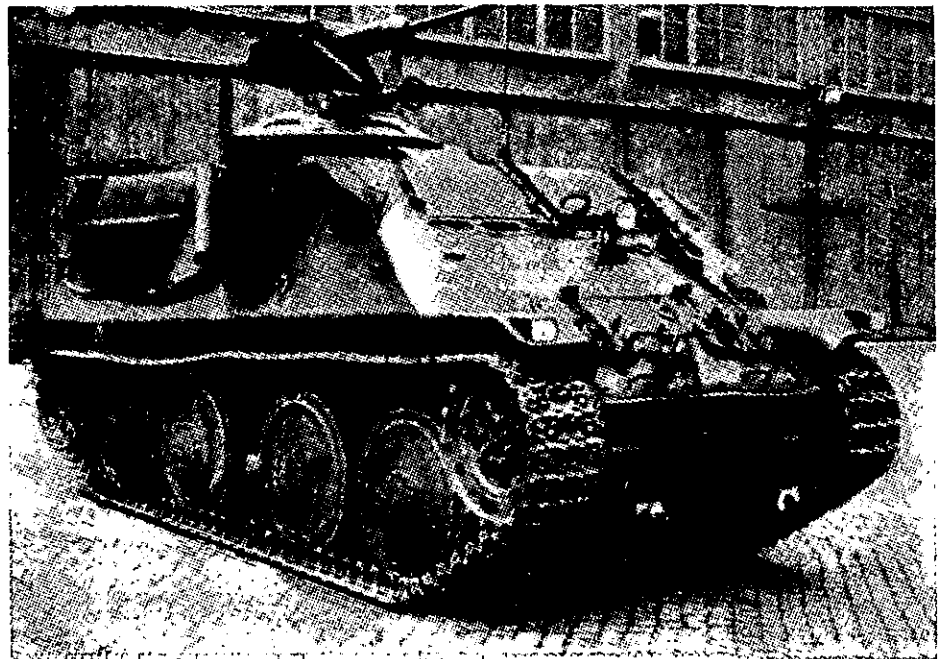
1

2

3

בריאות וכושר-גופני

ס"ל מ. זהר

בחוברת „מערכות“ הקודמת — קנ"ו — פרסמנו לוח מס' 1 של תרגילי יסוד בהתעמלות, וכמו-כן גם דברי הסבר למושגים: חייל-טוב וכושר-גופני. הפעם נביא לפניכם ליחות התעמלות מס' 2 ומס' 3 וכן נמשיך ונפרט מושגים נוספים שיבהירו לנו את ההבדל המהותי בין המושג בריאות לבין המושג כושר-גופני.

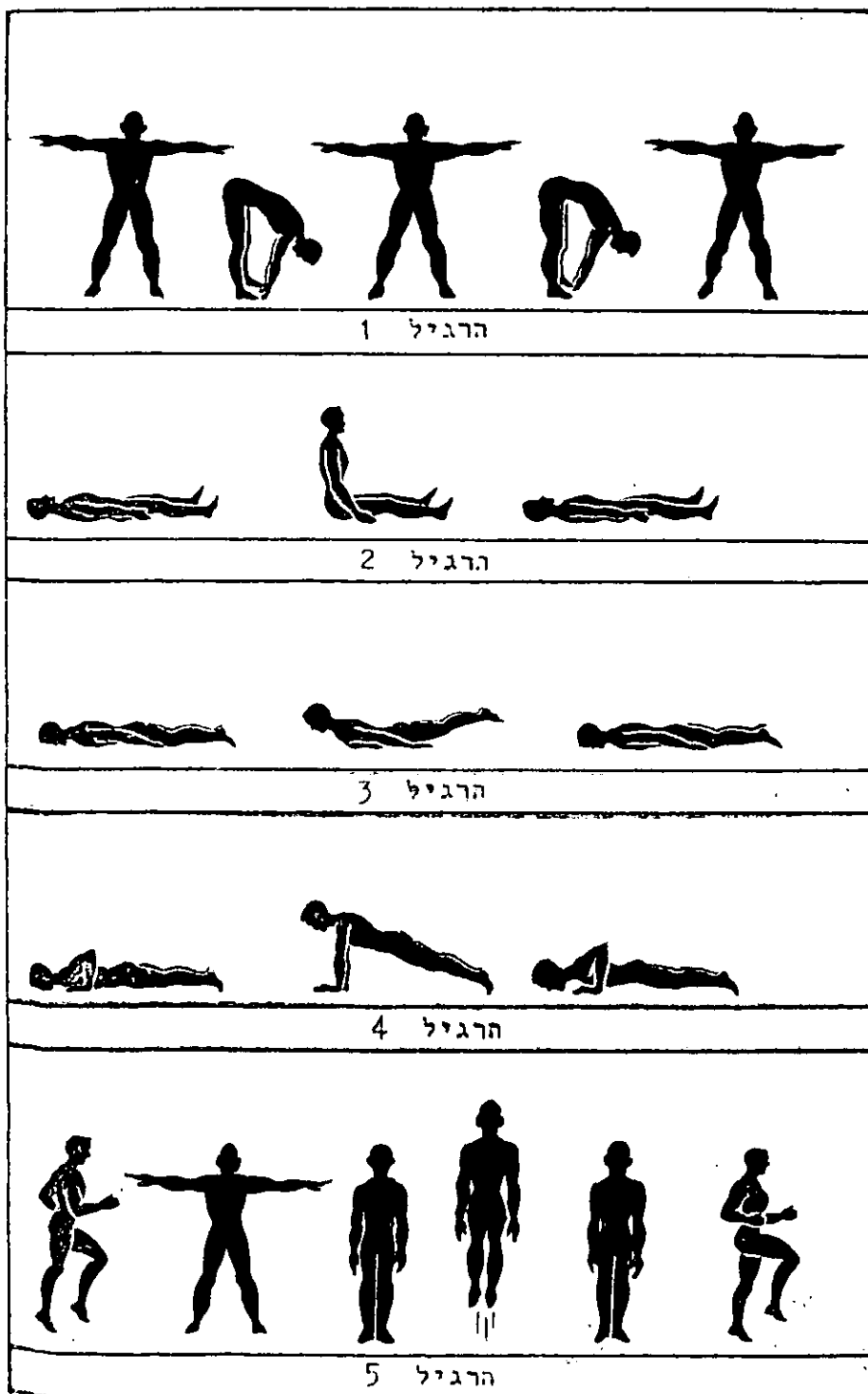
*

לפני התגייסותו של החייל נקבעת רמת בריאותו הגופנית והנפשית. משקובעים לחייל רמת-בריאות גבוהה, מתכונים כי מבנה גופו

טבלת יסוד ב'

מספר פעמים					רמה
תרגיל מס'					
5	4	3	2	1	
475	20	31	24	30	+ • טוב מאוד —
445	19	30	22	29	
400	18	29	20	28	
375	17	27	18	26	+ • טוב —
345	16	25	17	24	
300	15	23	15	22	
275	14	21	15	20	+ • כמעט טוב —
245	13	19	14	15	
200	12	17	13	18	
175	11	15	12	16	+ • מספיק —
145	10	14	11	15	
100	9	13	10	14	
6	1	1	1	2	דקות לכל תרגיל

לוח ב'

1. עמדת מוצא: עמידת פישוק, ידיים ישרות. לצדדים (לא מתו-חות).

פעילות: כפוף גוף לפני מעל לרגל השמאלית כשאתה משתדל להגיע באצבעות ירך לקרקע קרוב לרגל זו; הזדקף שוב בהרמת ירך לצדדים; חזור על הפעולה מעל לרגל ימין.

הסבר: בזמן הכפיפה השתדל שרגליך תשאונה ישרות; בהזדקפות משוך ירך לאחור; ספירה אחת בתום כל שתי כפיפות.

2. עמדת מוצא: שכב על הגב (פרקדן) כשהגליך פסוקות (כ-30 ס"מ), ירך חופשית לצדי הגוף.

פעילות: הרם גוף לפני, לישיבה, וחזור לשכיבת פרקדן; הרג-ליים ישרות וצמודות לקרקע.

הסבר: בישיבה — הגו זקוף; בפעילות — הגו חופשי.

3. עמדת מוצא: שכב על הבטן (אפיים), ירך לצדי הגוף, הכפות לקרקע.

פעילות: הרם ראשך, כתפיד ושתי רגליך מהקרקע.

הסבר: אין להפריז בהרמת הרגליים לאחור.

4. עמדת מוצא: שכב על הבטן (אפיים), ירך כפופות כשמר-פקיהן מעלה וכפותיהן צמודות לקרקע ליד הכתפיים.

פעילות: הרם גוף מהקרקע באמצעות ישר הידיים וחזור לשכיבת-אפיים.

5. עמדת מוצא: עמידה ישרה.

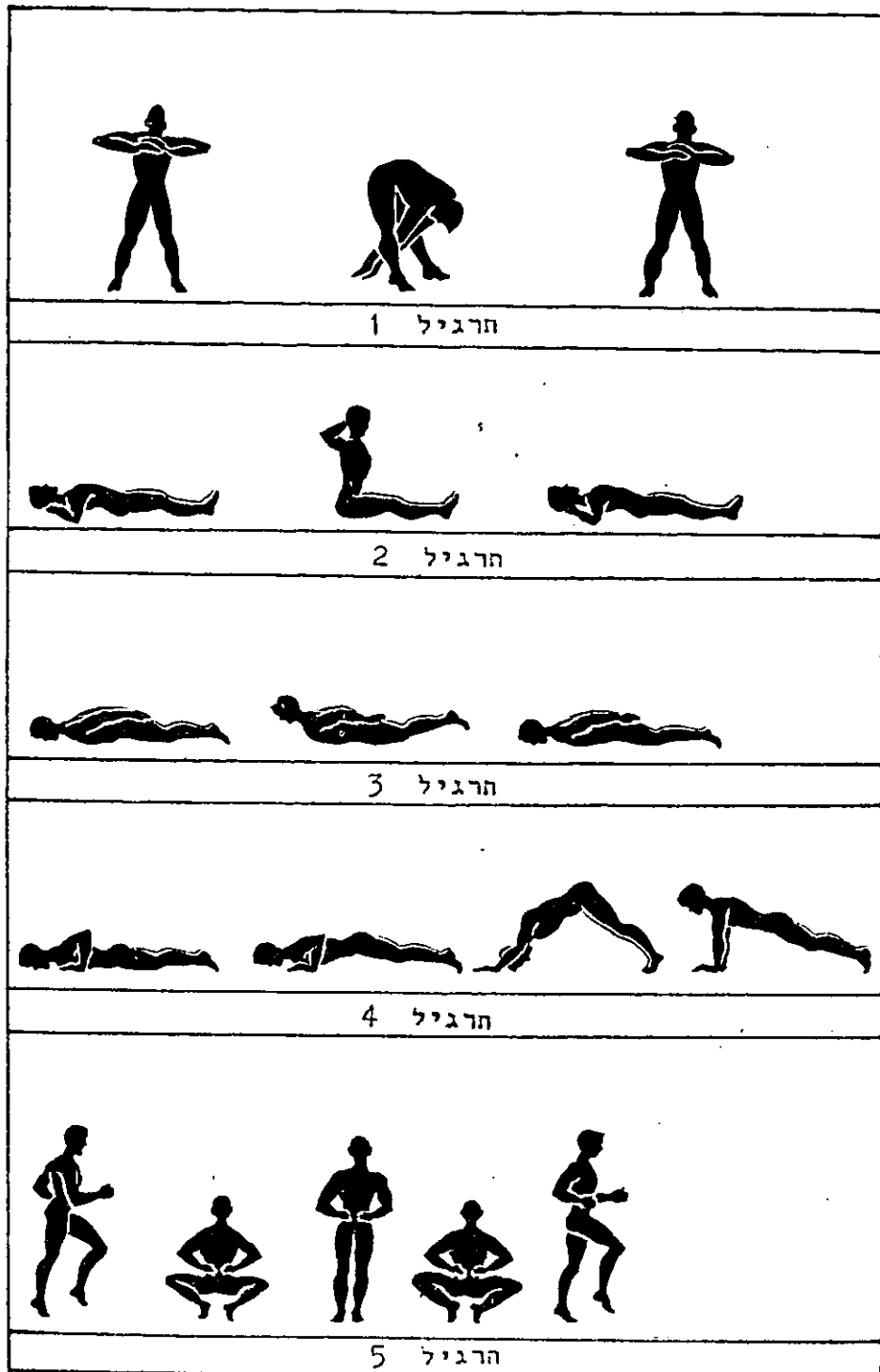
פעילות: רוח במקום (ספירה אחת לכל מגע רגל שמאל בקרקע).

הסבר: ברוץ תהיה הברך מורמת במקצת לפני, כשהרגל מוג-הת מהקרקע כ-10 ס"מ; לאחר כל 90 ספירות-ריצה, בצע

10 ניתורי-פישוק בתנופות ידיים לצדדים ושני ניתורי-ביניים (בקצב ארבע); המשך בסדר זה (של 90 ספירות-ריצה ועשרה

ניתורי פישוק וניתורי ביניים) עד תום מספר הפעמים הדרוש; הריצה במקום וכל הניתורים מבוצעים על כריות כפות הרגלים.

לוח ג'

טבלת יפוד ג'

מספר פעמים					רמה
תרגיל מס'					
5	4	3	2	1	
400	41	50	22	30	+ * — טוב מאוד
395	39	50	22	30	
390	37	50	22	30	
380	35	44	21	28	+ * — טוב
375	33	44	21	28	
365	31	44	21	28	
350	27	40	19	26	+ * — כמעט טוב
320	25	40	19	26	
300	23	40	19	26	
250	19	30	18	24	+ * — מספיק
220	17	30	18	24	
200	15	30	18	24	
6	1	1	1	2	דקות לכל תרגיל

- עמדת מוצא: עמידת פישוק, ידיים בקיפול. פעילות: כפוף גוף לפני כשאתה משתדל לגעת באצבעות ידיך ברצפה רחוק לאחר ככל האפשר (בין הרגליים). הסבר: בזמן הכפיפה השתדל שרגליך ישארו ישרות; בהזדקפות — משוך מרפקיך לאחר כשהידיים בקיפול (שתי כפיפות מטה ושתי משיכות מרפקים לאחור, בקצב 4). עמדת מוצא: שכב על הגב (פרקדן) כשרגליך פשוקות (30 ס"מ) ידיך לעורף. פעילות: הרם גופך לפני לשיבה וחזור לשכיבת פרקדן; הרג ליים ישרות וצמודות לקרקע. הסבר: בישיבה — הגו זקוף; בפעילות — הגו חופשי. עמדת מוצא: שכב על הבטן (אפיים), אצבעות ידיך שלובות מאחורי הגב. פעילות: הרם ראשך, כתפיך ורגליך מהקרקע, בדיעת משוך ידיך למטה לאחור. הסבר: אין להפריז בהרמת הרגליים או הגו לאחור. עמדת מוצא: שכב על הבטן (אפיים), ידיך כפופות כשמרפקיהן מעלה וכפותיהן צמודות לקרקע ליד הכתפיים. פעילות: הרם מותניך מהקרקע באמצעות ישר הידיים וכפיפה במותניים, כך שהידיים, הראש והגו יהיו קו ישר. חזור לעמדת המוצא דרך מצב של שכיבת שמיכה. הסבר: בשעת ביצוע התרגיל הקפד על זווית של 90 מעלות בין הגו והרגליים. עמדת מוצא: עמידה ישרה. פעילות: רוץ במקום (ספירה אחת לכל מגע של רגל שמאל בקרקע). הסבר: ברוץ תהיה הברך מורמה במקצת לפני, כשהרגל מוגבהת מהקרקע בין 10 ל-20 ס"מ. לאחר כל 90 ספירות ריצה בצע 10 כריעות עמוקות בברכיים (ידיים למותניים). המשך בסדר זה של 90 ספירות ריצה ו-10 כריעות ברכיים עד תום מספר הפעמים הדרוש. הריצה במקום וכל הכריעות מבוצעות על כריות כפות הרגליים.

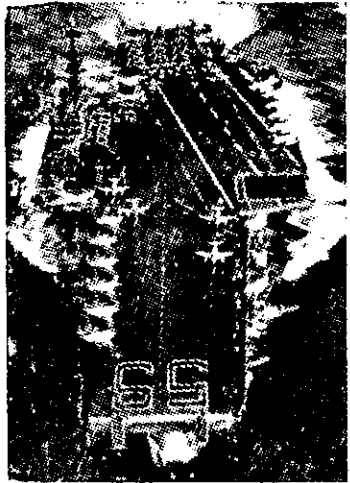
תקין ויש התאמה מתקבלת על הדעת בין גובהו ומשקלו וכו', המערכות השונות בגוף פועלות כהלכה. אין זה מן ההכרח שהחייל שדרגת בריאותו טובה, הוא גם בעל כושר גופני טוב, כי כושר גופני אינו מתנת הטבע; הוא נרכש רק לאחר אימון תכליתי ומכוון. כך יתכן שאדם שדרגת בריאותו טובה יהא בעל כושר גופני ירוד — ולעומתו חייל בעל דרגת בריאות בינונית יהיה בעל כושר גופני מעולה. הכיצד? — במשפטים הבאים נסביר ונפרט זאת.

בבואנו לנתח את הגורמים המרכיבים את הכושר הגופני, נמצא כי בשעה שאנו מבצעים תרגילי גוף, אנו מפתחים: א. כוח בשרירים; ב. זריזות; ג. התמדה (סבולת); ד. תיאום (קואורדינציה). יסודות אלה הנם יסודות שיש לעמול עליהם ולפתחם, כי הם אינם תכונות מלידה.

כוח. קבוצות השרירים אותן חייבים לפתח ולחזק הן: הידיים, חגורת הכתפיים, שרירי הבטן, הגב והרגליים. פיתוח כוח בשרירים יושג גם על ידי הפעלתם המתמדת תוך הגברה הדרגתית של המאמץ. עם קורה, או עם כל עצם אחר.

(סוף בעמוד 48)

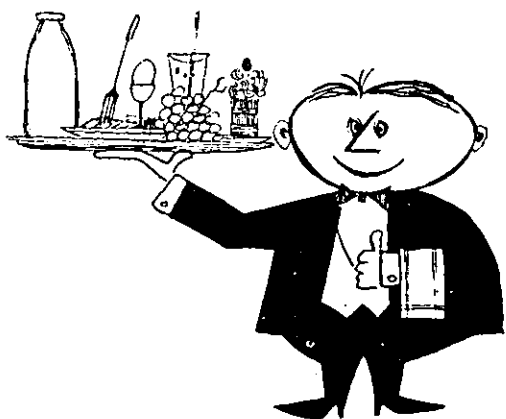
מה בצבאות?

קיצוץ התקציבים המבוצע על-ידי מיינסטר ההגנה האמריקאי מקינמרה החל, כנראה, מאיים גם על הקף-עתי-דן של נוסאות-המטוסים אשר לצי-ארה"ב, שנחשבו ל- אחד מיסודות כוחו.

בזמנו נדחתה ההחלטה הסופית על-ידי מקינמרה והנשיא קנדי לשלהי 1963. הדבר העומד להכרעה הוא בראש-וראשונה עצמתו העתידה של הצי ב"נושאות-מטוסים להתקפה" (קרי, בעיקר - נושאות מפציצים לשיגור מטענים מימיניים). נודע, כי הסקירה המפורסמת שהוגשה בנדון על-ידי מפקדת-הצי מתבססת על ההצעה - העשויה להגביר את האמון בעתיד נושאות-המטוסים - כי כל האניות מן הסוג הנ"ל שתבנינה תהיינה בעלות הנעה גרעינית.

עשרת פריטי-המזון החביבים ביותר על אנשי-הצבא האמריקאיים כיום הם - לפי סדר-העדיפות: חלב טרי, אומצת-בשר צלוייה,

פירות טריים, עוגת-תפוחים, אומצת-עגל, ביצים-לפיה-הזמנה, פלחי עגבניות טריות, עוף אפוי, בשר-בקר צלוי, כריך של צלי חם ברוטב. שני פריטי-המזון הבאים אחריהם הם כריך בשר-עגל ומיץ תפוזים. למסקנה זו הגיע מכון המזון של הכוחות-המזוינים האמריקאיים במשאל שערך בין 20,000 חיילים.

"מכון לשונות זרות" הוקם בווישנינגטון, בפיקוח חיל-הצבא, לשם ריכוזה של הוראת השפות הזרות בכוחות-המזוינים האמריקאיים. הארגון החדש ידאג להאחדה, לשכלול ולגיי-

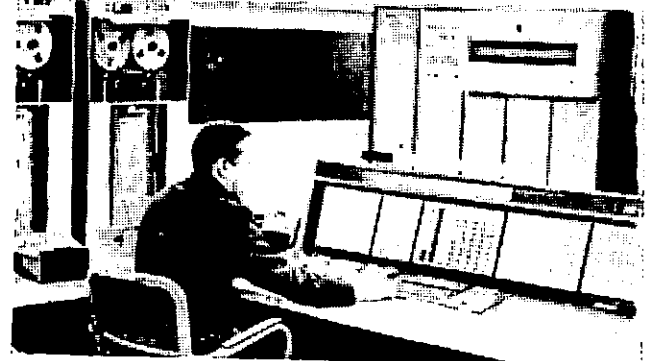
בזמנו נדחתה ההחלטה הסופית על-ידי מקינמרה והנשיא קנדי לשלהי 1963. הדבר העומד להכרעה הוא בראש-וראשונה עצמתו העתידה של הצי ב"נושאות-מטוסים להתקפה" (קרי, בעיקר - נושאות מפציצים לשיגור מטענים מימיניים). נודע, כי הסקירה המפורסמת שהוגשה בנדון על-ידי מפקדת-הצי מתבססת על ההצעה - העשויה להגביר את האמון בעתיד נושאות-המטוסים - כי כל האניות מן הסוג הנ"ל שתבנינה תהיינה בעלות הנעה גרעינית.

כפי שכבר צוין ב"מערכות" ה- חלה צרפת ל- הקים באחרונה "דיביזיות הת-ערבות" קלות, כדי לאמץ ל- "תזוזות" ותפ-עול-יקרב ב-

הטס, נערכו להן השנה הטסות ארוכות-טווח, במטוסי-תובלה והליקופטרים ובאבטחת מטוסי-קרב, מדרום-צרפת לאלזאס (700 ק"מ) - ועם הפעלה מידית ב"לחימה". לסיכול אפשרויות גילוי על-ידי מכ"מ אויב, נוהגים לבצע את ההטס הארוך כולו בגובה-מכסימום של 300 עד 400 מ'. ההטסות לצורך ניסוי ותרגול נמשכות, בחלקן גם תוך שיתוף גופי-גייסות אחרים. מדי-חודש מוקדשות "לטיובת הדיביזיות הקלות" לפחות 250 שעות-טיסה במטוסי-תובלה ו-100 בהליקופטרים.

צבאות רבים בעולם חשים בצורך להכשיר כוחות לצורות אחדות של לחימה. ה"ברסא-ליארי" האיטלקיים, שהפכי עתה לחרמ"ש - מקבלים לאחרונה גם אימון בלחימה מתוך רכב-סער אחפירי. האימונים נערכים במפרץ סלרנו - מקום בו בוצעה אחת הנחיתות החשובות והקשות של בעלות-הברית במלחמת-העולם השנייה.

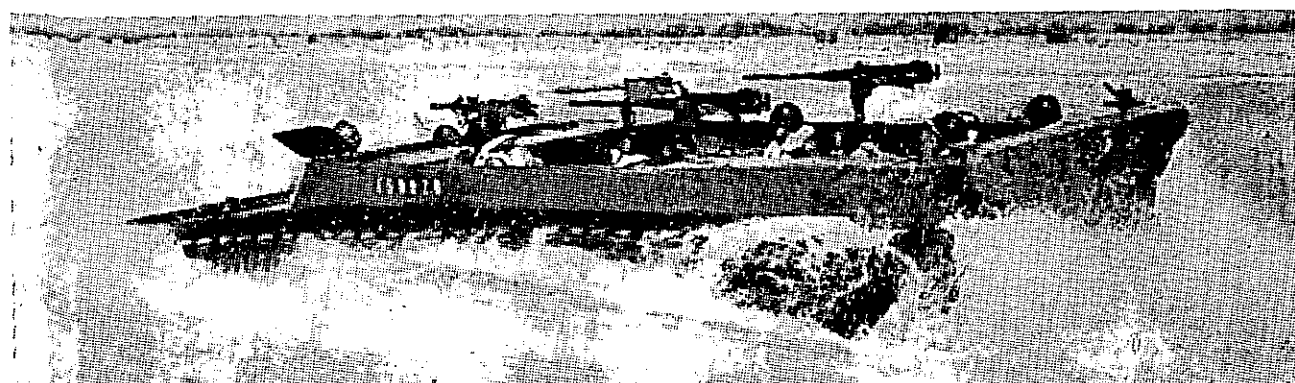

המערכות האלקטרוניות הקדימו את האדם - ואין הוא מספיק להבינן ולהשתלט עליהן. חיל-הצבא האמריקאי יודקק ל-4 שנים נוספות לפני שיוכל לאישי לגמרי ולהפעיל את מערכת-המודיעין האוטומטית של פיקוד-ושליטה שהוא רכש. את פיתוחה מדרבן הגנרל ג'ון ק. ווטרס, מפקד גייסות צבא-ארה"ב שבמטריפולין. בתי-הספר של ה"פיקוד הקונ-טיננטלי" יאמנו השנה למעלה מ-1100 חניכים בעיבוד נחונים אוטומטי ועוד רבים יאמנו אצל היצרנים של מערכות אלו.

"ענק אדיר-הלומה" יספק את הדרישה ה- נוקבת שהושמעה ע"י "ארמית-הראין הברי-טית" מזה חודשים רבים. ארמיה זו רא-תה עצמה "עירום ו-עריה" לנוכח כלי-התותח גדולים ש-מעבר ל"מסך הברזל" - ותבעה תותח נגד-סוללתי מתאים. נשקלה אפשרות של יצור תור-תח בריטי; אך לבסוף הוכרע לטובת ה-M107 האמריקאי והחל מ-1965 יוכלו התותחנים הבריטיים לירות ב-

"ענק" זה, שאורכו כגובה בנין בן 4 קומות (כ-13 מ'), משקלו 28 טונות, ורוחבו כנו למעלה מ-3 מ'. התותח עשוי לירות פגזים גרעיניים ו"מקובלים" כאחד. צותו מונה כ-14 איש, שמהם יסעו על הכלי עצמו מפקדו, הטען, הכנן והנהג. לתותח מהפר הידראולי לחפירת עמדת-ירי לעצמו. הצידוד - 30 מע-לות לכל צד; הגבהה - מ-2 ועד 65 מעלות.

צקלון

לקט תרגומים

התוכן

הפטרול שלא ייאמן רב-טוראי ר. אנגל עמ' ב'
נשק נ"מ ותפקידיו היום קול-לויט. א. וארון עמ' ז'

מקורות ומחברים

(הערות והארות לקורא)

הפטרול שלא ייאמן

מאת הרב-טוראי ר. אנגל

יש והמציאות עולה על דמיון-מספרים. פרשת "הפטרול שלא ייאמן" מוכיחה זאת בעליל. ודאי, אילו היו מעללי פטרול זה לקוחים מן הספרות היפה — היו קוראים רבים מחייכים חיוך של אי-אמון וקובעים כי המחבר הפליג בדמיונו. הייאמן הדבר, שפטרול של ששה אנשים יעביר בגלוי, ובאור היום המלא, מחלקה של שבויים דרך קווי-החזית של האויב, אל מעבר לנהר, לקווי הוא? אכן, דבר זה נעשה — ולא רק זאת, אלא "הפטרול שלא ייאמן" ביצע דברים נוספים המפתיעים לא-פחות. המדובר בפטרול של צנחנים אמריקאיים, בחזית המערב, במלחמת העולם השנייה, שהעמיק חדור לקווי הגרמנים עד כדי עשרה קילומטרים במשימת מודיעין. סיפורם נלקח מתוך קובץ פרשיות-קרב אמריקאי בשם "לחימה" — ("Combat")

נשק נ"מ ותפקידיו היום

מאת קולונל-לויטננט א. וארון

בתמונת מלחמת-העתיד — מה מקומה של ההגנה נגד-מטוסים? כלגבי כל סוגי-החיל בעידן רב-תמורות זה נדרשת גם כאן הערכה מחודשת של המשימות והאפשרויות הפתוחות — הן לפני ההגנה נגד-מטוסים, והן לפני יריביה. מאמר זה, ממקור שביצרי, הועתק בשלמות בעתונותה הצבאית של גרמניה וזכה בה להדים. מערך הגנה נ"מ מחולק בו לפי שלוש משימות-יסוד: הגנה עצמית של הגייסות; הגנה צמודה למתקנים; הגנת המרחב האווירי — שכל אחת מהן מצריכה סוגי נשק נ"מ המתאימים לה במיוחד. המאמר לקוח מתוך העתון השביצרי "אוויריה וטכניקה" — ("Flugwehr und Technik").

הפטרול - שלא ייאמן

מאת רב"ט ד. אנגל

נפצי הפגזים האלה יאפשרו לו לבדוק בדיקה נוספת את זיוקו של קו-המסע שלו. אחרון-אחרון, כדי להטעות את האויב, זאג לכך שהמרגמות של גדוד-הוא יירו פגזי-תאורה מדי מחצית השעה אל קווי האויב. פגזי-תאורה שימשו רמז, בדרך כלל, שכל פטרו-לים שהם לא יצאו מן הקווים.

מקצין-האספקה לקח מכשיר-קשר מדגם 300. מכיתת-המודיעין הגדודית ומקבוצת חוקרי-השבויים התנדבו חמישה: טוראי-ראשון פרדריק ג'. באקר, טוראי רולנד ג'. וילבור, טוראי-ראשון רוברט או'. ניקולאי, רב-טוראי ויליאם. ר. קנפילד ורב-סמל פיטר פרנק. פרנק דיבר גרמנית רחוטה.

כמקובל במקרים כאלה גונבה — כמעט מיד — השמועה על אודות פטרול בלתי-אפשרי זה לאוזניהם של חיילי הרגימנט. אלה שהכירו את סימס, ובמיוחד אותם קצינים שהפטרוולים שלהם נכשלו, חייכו בלבם פנימה וציפו להתפתחויות מבדחות.

טוראי-ראשון פרדריק ג'. באקר, בן אטלנטיק, אהלו, פותח בעדותו שנגבתה ממנו עם שוב הפטרול:

„ליל הפטרול היה אפל לחלוטין. כולנו היינו עצבניים במקצת בשעות האחרונות שלפני היציאה לדרך. כולנו השחרנו את פנינו, ועל-פי מראינו ניתן לשער שהנה אנו כבר יוצאים לפטרול זה, ולא רק מתכננים אותו. עלי, הלבישו' אחד מן התרמילים ובו מחציתו של מכשיר-האלחוט. על אחד מהבחורים האחרים הוטל לשאת את המחצית האחרת, ואני כעסתי במקצת משום שנתקעתי עם החלק הכבד ביותר. אבל גם לאחרים היו תפקידים משלהם. היו להם מטעני-חבלה לפיצוץ מסילת-הברזל אותה היה בתכניתנו לחצות בדרכנו חזרה.

„במקום הקסדות, שחבשנו לראשינו מזה חודש או חודשיים, חבשנו הפעם כובעי-גרבי. כיסיו של כל אחד ואחד מאתנו היו מלאים בתחמושת נוספת, בנוסף על רימוני-יד וסכינים מושחזות-היטב. אכן, יצאנו לדרך נכונים לכל. נוסף לכלי-הנשק הרגילים, נשאנו כולנו אקדחים בני 0.45 אינץ'. וילבור היה היחידי בינינו, שהחזיק ברובה M-1; אנו, האחרים, זה, והוא נתפרסם כמי שאינו יורה מעולם באיש, אלא אם כן ניתן לו לכוון אל מרכזו ראשו. אין הוא מחטיא את המטרה.

בחרנו בתת-מקלעי טומי, כדי להנות מעצמת-אש רבה יותר. ניסינו להניעו לותר על הרובה, אך ידענו כי מוטב שיקח „אחרי חזרה כללית לפני המפקדה, עת לויטננט סימס בדק עמו את הרובה. לויבור יצא מוניטין כקלע מעולה ברובה

קצין-המודיעין של הרגימנט היה לויטננט-ראשון צעיר-למראה, מחוטב-גו, ושמו הוגו סימס. סימס היה נשוי ומוצאו מאוראנג' בורג שבדרום-קרולינה, שם למד משפטים לפני פרוץ המלחמה. קולו היה רך, אטי, שקול, וחזותו אומרת יהירות — חזות שלעתים הרגיזה קצינים אחרים בדרגתו. איש לא הכחיש שסימס היה קצין מוכשר, אך הכל פקפקו אם אמנם היה מצטיין בה במידה שנראה בעיני עצמו.

סימס היה מודאג. מאז שככה הלחימה בקווים, דלים היו השגי הפטרולים הגדודיים. ניכר בעליל, שתחושת עוול עזה קננה בלב החיילים שנבחרו למשימת פטרול; נדמה להם כי הם משליכים את נפשם מנגד ללא כל תועלת, בעוד אחיהם-לנשק ישנים לבטח בשוחות-השועל מאחורי קו-החזית. כה עזה היתה הרגשת-עול זו, שאחדים מן הפטרולים הלכו רק עד לגדה הגרמנית, נחו כשעה-שעתיים במקום נסתר מעיני האנשים שבקו, ואחר חזרו עם דוח שלילי.

סימס לא ידע ולא כלום על טבעם של הכוחות הגרמניים העומי-דים מול הרגימנט, בעברו הרחוק של הנהר (הראין). כיצד יוכל לדעת באם אין האויב צובר כוחות לשם עריכת התקפה בעצמה רבה? אם תיערך התקפה זו באורח בלתי-צפוי, ייתלה בו קולר האשמה.

באחד הלילות, בהרהרו בדברים אלה, הגה רעיון: להוביל פטרול מיוחד אל תוך שטח האויב, מעבר לנהר: לא פטרול שכיח — להוציא פטרולים שכיחים היה מתפקידם של הגדודים. פטרול זה צריך להכלים את יתרת הרגימנט. בעיינו באחת ממפות האי-זור, עלה בדעתו להעמיק חדור כשמונה או כעשרה קילומטרים עד לדרך הראשית אוטרכט-ארנהם. שם יוכל להקים מוצב-תצפית, להסתתר במשך 24 שעות, לדוח על תנועות כלי-הרכב, לשבות שבויים מספר ולחזור עמם בלילה הבא.

הוא הגיש את בקשתו בכתב לקולונל יואל. הבקשה הוחזרה, וחמש אותיות אנגליות שורבטו עליה: „אוי-קיי. — ג'. ג'. י...“ כאנשי-דרום רבים, בני משפחות ותיקות, נתברך סימס בבטחון-עצמי רב, ובדעה מגובשת על עניני העולם, כפי שהיו צריכים להיות. משניתנה לו הרשות, בפעם הראשונה בקריירה הצבאית שלו, לתכנן מבצע נועז ללא כל פיקוח שהוא, ערך הכנות לפטרול שנועד להיות כליל-שלימות.

מתוך צרור של תצלומי-אוויר בחר בבנין לצד דרך ארנהם-אוטרכט, כעשרה קילומטרים מעבר לקווי-האויב. בעזרת המפה, עלה בידו לקבוע מראש את קו האזימוט של המסע מן הנהר אל הבנין. הצעד הבא היה, להסדיר שהותתחים הכבדים הבריטיים יירו פגז אחד, בהפסקות קבועות, בנקודה מסוימת וידועה בשטח.

את ציודנו, החלטנו שאנו מוכנים. עכשיו לא נותר לנו אלא להמתין לרדת החשיכה. ישבנו בטלים שעה קלה, ואחר הלכנו לאכול ארוחה חמה. נדמה כי הטבחים ידעו את המתקם, והבחורים העומדים בתור טפחו על שכמינו. רבים מחברינו באו לאחל לנו הצלחה, ואמרו כי צר להם על שלא ניתן להם להצטרף אלינו. צערם היה כן. כולנו השתדלנו להעמיד פנים כאילו אין זה ולא כלום. משסיימנו להדיח את הפנכות שלנו, ניגש אלינו אחד הטבחים, חילק לכל אחד מאתנו שלוש חפיסות-שוקולדה ממנות-הקרב, ואמר שעם שובנו תמתין לנו, אצלו, סעודת-מלכים חמה.

רד הערב וכולנו ישבנו במשרד המודיעין, דרוכים ועצבניים.

בנקודה זו נטל את חוט העלילה טוראי רולנד ג'. וילבור, הקלע המומחה. מוצאו מלנסינג, משיגן, שם עבד בחברת פרסומת. בשבתו כך, ארשת קודרת נסוכה על פניו והוא מנקה את רובהו תוך כדי דיבור, — נראה כמעט כאיש-צבא מאחת ממודעות הפרסומת של אותה חברה.

„משרד המודיעין לא היה רחוק יתר-עלה-מידה מן הסוללה שעל הראיין-התחתון. יצאנו לדרך בשעה 19.39, בקירוב. כולנו בדקנו-מחדש את ציודנו ועלינו על שני גיפים. תוך דקות ספורות נמצאנו בסמוך לשטח אותו היה בתכניתנו לחצות. בלמנו את הגיפים, יצאנו מתוכם, והתחלנו תוהים אם יספיקו הבגדים שעלינו לחמם את גופנו. היה מעונן וקר וגשם החל יורד. נרטבנו עוד קודם שהתחלנו במסע עצמו. בריחוק כמאתיים מטר נקרתה בדרכנו הקבוצה שהכינה את הסירות בהן נצלה את הנהר.

„נזהרנו מאוד בגישתנו אל הסוללה, שכן חשיבות רבה נודעה לדקות הראשונות האלה. ידענו, כי שני פטרולים אחרים חוסלו לפני שהגיעו אל המים. תקותנו היתה, שהגרמנים אינם דרוכים, כיון שיצאנו לדרך שעה קלה לפני מועד צאתם של הפטרולים האחרים. כאשר התחלנו יורדים אל הגדה, הקפיאה אותנו לחישה מפני לויטננט סימס. נדמה לו כי שמע קול מן הגדה האחרת. כעבור דקותיים של ציפיה ומתח החלטנו להסתכן. כשאנו מתקדמים אט-אט אל הגדה, הגענו אל שתי סירות-ההסתערות העשויות גומי. לויטננט סימס ושניים מן הבחורים ירדו בזהירות אל אחת מהן, ואנו — הנותרים — שפפנו על הגדה והמתנו כשנשקנו דרוך למקרה שהגרמנים יפתחו באש בעת שנצלה את הנהר. נדמה כי נקפו שעות, קודם שהגיעה הסירה הראשונה לגדה האחרת, ולאוזנינו הגיע קולה של כל טבילת משוט במים. היינו משוכנעים כי קולות אלה יישמעו וכי המבצע כולו יבוטל — אך נסתבר כי טעינו. הם לא נשמעו. הבחורים הגיעו אל הגדה האחרת ושפפו שם, ממתינים לבואנו.

„לבסוף נחתנו גם אנו. נעשו סידורים עם אנשי הסירות, שבשובנו נוכל לאותת להם בפנס-כיס. הם שאלו אם יש לנו מושג מתי נחזור, והשבנו כי אנו מקוים לא לשוב לפני הלילה הבא. השתוחחנו וביקשנו מאת השייטים לחתור בשקט בדרך חזרה. אך בדוחק ראינו אותם בהגיעם אל הגדה האחרת.”

כאן נכנס לתוך הסיפור טוראי-ראשון רוברט או'. ניקולאי, מי שהיה ימאי בצי-הסוחר, בן מידלותיאן, אילינוי. הוא זכה ל„כוכב

הארד” על תפקידו במסע-המלחמה בנורמנדיה, והיה החבר הרב-בן בקבוצה זו.

„כולנו יצאנו במעלה הגדה, אל ראש הסוללה, ולויטננט סימס בראש. הבחנו במשהו לפנינו שאמנם לא נראה כגרמני, אבל היה שם משהו שלא ציפינו לו. בריחוק-מה לפנינו היה מקוה-מים גדול, בדיוק בנתיבנו המתוכנן. החלטנו כי ייטב לעקפו ולשנות במקצת את נתיבנו.

„צעדנו בשפת המקוה, אך נוכחנו לדעת שמחמת החשיכה נגזר עלינו לטבול במים. עד שעברנו על-פני מקוה-המים, היו רגלינו רטובות לגמרי. נדמה כי לויטננט סימס נעל נעליים גדולות בעשרה מספרים מכפי מידתו, והן השמיעו קול שכשוך עם כל צעד שעשה. מישו אמר: „לכל הרוחות, הרם רגליך!”

„לפתע האיר את הרקיע פגז-התאורה הראשון של מרגמותינו, וכולנו השתטחנו מלוא קומתנו אפיים ארצה. סקרנו במבטינו את פני השטח, אך לא נראה אף גרמני אחד. עמדה השעה 20.00 ופגזי-התאורה פעלו בדיוק לפי תכניתנו. מיד לאחר שדעך האור, קמנו שוב על רגלינו. בריחוק כמאתיים מטרים לפנינו ראינו אור וכמה צלליות נעות. ערכנו התיעצות והחלטנו כי מכיון שאין ברצוננו לקחת שבויים בשלב מוקדם מדי, נשנה שוב את נתיבנו. עקפנו את האור ופנינו ימינה. אור-אז שמענו קול שאין לטעות בו: היה זה קולן של אתים מתקפלות החופרות באדמה, וקול הנקישות שהשמיעו בהכותן בקרקע, כדי לבתר את הבוץ. גרמנים מתחפרים למשך הלילה. פנינו שוב שמאלה, ובעשותנו זאת נקלע מאן-דהוא בעלטה, לתוך סובך-שיחים. מיד עמדנו דוממים כפסלים והמתנו. אזי שמענו שריקתו של זיקוק גרמני נוסף אל-על. השתטחנו ארצה וקפאנו תחתינו שעה שזיקוקין נוספים האירו את פני השטח. משני צדינו שמענו קולם של גרמנים נעים. כפעם בפעם שאל אחד מהם בקול רם, מה פשר הזיקוקין. כל אימת שזיקוק אחד גוע, זחלנו לפנינו בין שתי קבוצות אנשי-האויב. תוך מחצית השעה — מועד נסיקתו של פגז-התאורה שלנו — עצמנו — עברנו כשלוש-מאות מטר.

„חצינו דרך ונמצאנו בריחוק כעשרים מטרים מאוהל מואר. השתוקקתי להכנס לתוכו ולשבות את מי שנמצא בו. סברתי כי יתכן ויהיה זה קצין גרמני — מלקוח משובח — אך גם הפעם החלטנו כי ייטב לעקוף את האויב. הלכנו הלך ושוב בשדות. כל אימת ששמענו קול פעילות — סטינו בכיוון האחר.”

עכשיו שיסע את דברי המספר רב-טוראי ויליאם ר. קנפילד, איש סלמן, אוקלהומה.

„הייתי בריחוק-מה לצד הקבוצה, ולפתע שמעתי מישו מוחט את חטמו. נעתי שמאלה וראיתי קבוצת גרמנים שעצרה בדרכה לרגע קט. שאלתי את לויטננט סימס אם יורשה לי לשבותם ולקחתם עמנו, אך הוא אמר: „לא עכשיו”. אכן, פיעמה בי רוח התנצחות.

„כעבור שעה קלה שמעתי קול שהגיע מכיוונו של באקר.

* גרסה זו, כולה, ממעיטה בערכו של לויטננט סימס. למעשה, לעולם לא היה הפטרול מתממש בלי יזמתו. מעולם לא היה נוחל הצלחה בלי כושר-ההמצאה שלו, ורוב ההחלטות המוזכרות בסיפור זה, היו החלטותיו-שלו. נדמה כי איש מאנשי הפטרול לא הבין את התפקיד שמילא סימס.

ניקולאי צעד בראש, אוכל שוב מן הגזר. כאשר שמע קולה של מכונת דוהרת בדרך, לחש לסימס כי זוהי ודאי הדרך שכדי להגיע אליה עשינו כברת-דרך כה ארוכה. כעבור כמה מאות מטרים עלינו על הדרך**.

ניקולאי נכנס שוב לתוך דברי המספר:

„כולנו המתנו דקות ספורות לצד הדרך, שעה שלויטננט סימס הוציא את מפתו ובדק את מקום המצאנו. היינו בדיוק מאחורי הבית שסימן את המקום המדויק בו תיכננו להגיע אל הדרך. לא היה זה אלא מזלנו הטוב***, אך הוא נסך בנו הרגשה שהכל מתנהל לפי התכנית. לאחר שסקר במבטו את הבית והשטח, החליט לויטננט סימס כי נוכל להשתמש בבית כמחסה. התגנבנו אליו בזהירות, עושים אזנינו כאפרכסות, לשמוע כל רחש ואף את האיושה הקלה ביותר. באקר וקנפילד נכנסו פנימה בעד חלון, וכעבור רגע קט חזרו ולחשו כי הבית ריק. אבל אחרי התיעצות החלטנו שאין צעד זה נכון כל-כך. אם יבחינו הגרמנים בפעילות כלשהי בקרבת הבית, בידעם כי ריק הוא, עלולים להתעורר חשדות בלבם. באקר וקנפילד יצאו בעד החלון ושוב שמנו פעמינו לאורך הדרך. בראש הוביל הסמל פרנק כשהוא משמיע מונולוג בגרמנית באוזני באקר. זה היה מצחיק, שכן באקר לא הבין ממנו אף מלה אחת. רוח-משובה אחזה בכולנו. דימינו כי נוכל להוליך שולל כל גרמני שהוא שייקרה בדרכנו. עד-מהרה פצח אחד הבחורים בשיר, לילי מארלן, וכולנו הצטרפנו אליו.

„אחרי שעשינו כקילומטר וחצי בדרך זו, מבלי לפגוש אף בגרמני אחד, הגענו אל שני בתים סמוכים זה לזה. אחד מהם היה מסומן בחזיתו בצלב-אדום. היה זה צלב קטן, והבית לא נראה כבית-חולים. מראהו היה שפיר ממראה הבית האחר. שעה שהסמל פרנק ואנכי קרבנו אליו בלאט, הגיעו לאזנינו קולות, מעין נחירות, שבקעו מתוך הבית. ניגשנו אל הדלת האחורית ומצאנו פתוחה. בחדר הקדמי שבבית מצאנו שני גרמנים ישנים על יצועי-חציר. לרגליהם היו נעליים גדולות, מצוחצחות עד ברק, והייתי משוכנע כי הם קצינים. הסמל פרנק אמר שהם שריונאים. השארתי את פרנק כזקיף ויצאתי לדוח ללויטננט סימס. הוא אמר שנשבה את הגרמנים ונשהה בבית זה. מסרתי לפרנק את דבר התכנית, והוא החל מטלטל את הגרמנים. לבסוף החל אחד מהם מחכך את עיניו. הוא לטש מבטו בנו, ופרנק אמר לו, וחזר, ואמר, כי הוא שבו. הוא וחברו פשוט לא האמינו למשמע אזניהם“.

אחרי שהגרמנים ההמומים התעוררו לגמרי משנתם, חקר אותם הסמל פרנק. הוא הוציא מפייהם את כל האינפורמציה שעלה בידו ומסר אותה ללויטננט סימס. אותה שעה היה סימס בעלית-הגג, מתקין את מכשיר-הקשר בעזרת אחד מאנשינו. תוך עשר דקות שמעוהו האנשים מדווח: „מדבר סימס, סימס, סימס. לקחנו שני שבויים. לקחנו שני שבויים“. הוחנר לאנשים כי המכשיר פועל, ורוחם היתה טובה עליהם. עד-מהרה היה סימס משדר אינפורמציה על הדברים שרשם בדרך.

* דרך ארנחם — אוטרקט.

** הצהרה על דרך ההמעטה, במקצת.

כאשר שלחתי מבט אליו היה מחלץ עצמו מחפירת-חריץ שלתוכה נפל. ניגשתי אליו וראיתי גרמני בעל-גוף, נוחר בנחת בתוך השוחה. לרגע עלה בדעתנו שהוא עלול להתעורר משנתו, ושילחנו בו מבטים חודרים, נכונים לעוט עליו אם יפצה פיו. כיון שהמשיך לישון, המשכנו בדרכנו והצטרפנו אל האחרים שכבר עשו כברת-דרך. עתה נמצאנו בשטח מיוער והיה עלינו לנצור כל צעד מצעדינו. במעבה-החורש הגענו אל משעול צר, ובריוח עשרה מטרים, לכל היותר, ראינו שני גרמנים נושאים דמה-מה על שכמם. ניקולאי התגנב לאורך הדרך והתבונן ממרחק קצר יותר. בשובו דיווח כי הם נושאים מזרן. הלאה משם, בדרך, ראינו את השניים נכנסים לבית עם מזרנם. המתנו, אך הם לא יצאו. לכן שיערנו שהם שכבו לישון.

„בריוח-מה משם חצינו את הדרך ונקלענו ישר לתוך מצבור-תחמושת. הסמל פרנק, המתורגמן, קרב לראות את הכתוב על אריות-התחמושת. הוא גילה שהיו אלה פגזים בשביל תותח כבד, בן 150 מ"מ, ולויטננט סימס רשם זאת בפנקסו. כמו כן רשם את מיקומם של מצבור-התחמושת ושל בית-המזרן. שמענו קול שאין לטעות בו: דריכתו של תת-מקלע, שמייסר גרמני. כהרף-עין נשמע קול שני מעין זה. קפאנו תחתינו, יראים לנשום. הקולות כמו בקעו מעברה האחר של הדרך. לא נותר לנו אלא להמוק בחזרה דרך השטח בו ישנים הגרמנים“.

„עכשיו חצינו את השדות בקו ישר, על-פני כשלושה קילומטרים. ניקולאי חש ברעב, ופשוט הושיט ידו, עקר חופן גזרים משדה-ירק, והחל אוכל אותם. עד-מהרה הפכו לנו השדות לזרא, והחלטנו כי העמקנו חדור די-הצורך בשטח האויב ונוכל להעין פנים ולעלות על הדרך. בהגיענו אל דרך סלולה משובחה, עלינו עליה. מלפנינו נשמע קול קרקוש של עגלה גרמנית, רתומה לסוס. זחלנו לתוך התעלה שלצד הדרך, והמתנו עד שתעבור. כעבור דקותיים היינו שוב בדרך. „הלאה משם בדקנו את נתיבנו במצפן ופנינו ימינה. קודם שעשינו כעשרים מטרים, ראינו את באקר מרים ידו. ממש לפנינו היתה עמדת-תותח גרמנית ענקית. התותח ושוחות התחמושת נראו בעליל. אך נדמה כי לא היה שם אף גרמני אחד. בריוח כמה מטרים משם הגענו אל אוסף מזר של צלליות. לא זיהינו אותן בבירור והמשכנו לצעוד עד שעמדנו על טיבן. היה זה חניון-רכב גרמני ובו כל-ירכב מכל הסוגים, חונים למשך הלילה. כולנו השתוקקנו לקחת אחת מן המכוניות, אך לויטננט סימס פסל הצעה זו. הוא שלף את מפתו וסימן בה את מקומו המדויק של החניון. עד-מהרה היינו בפאתי העירה וולפהאזה והחלטנו כי מוטב שנעקוף אותה. לאחר מעשה נתברר כי נהגנו בתבונה. המקום שרץ גייסות SS“.

„עשינו דרכנו בסמוך מאוד לפאת העירה, ויכולנו אפילו להריח את העשן שהעלו סיגריות גרמניות מצחינות. עכשיו חצינו את מסילת-הברזל אשר ידענו כי ציינה את נקודת שלושת-הרבעים של מסענו. נמצאנו בריוח ניכר מעבר לקווי האויב ולבנו אמר לנו כי נוכל להחליק, כמעט מכל מצב לתוכו עלולים אנו להקלע. הצעדה המזורזת על פני חמשת הקילומטרים האחרונים, בשדות, היתה קשה למדי. העשב הגבוה האט את צעדינו, אך גם הסתיר אותנו מעין רואים.

אחרי שחקר את השבויים, אמר להם הסמל פרנק לשכב לישון שוב, אך הם רק ישבו בעיניים לטושות. פרנק שאל אותם אם הם יודעים על הימצאם של אנשי צבא אחרים באיזור. הם אמרו שאיש אחד עומד לבוא ולאסוף אותם בשעה חמש וחצי בבוקר, בקירוב.

אחרי שהוצב מכשיר האלחוט נשתרר שקט, שנמשך עד עלות השחר. האנשים פקחו עין על הדרך, לפי התור, בעוד האחרים משתדלים לחטוף תנומה קלה. בשעה 7 בבוקר דיווח ניקולאי על התקרבותו של אורח צעיר אל הדלת הקדמית. האורח נתגלה כנער כבן שש-עשרה, לבוש מכנסיים קצרים. הוא הופתע ונהנה כאחת על שנפל בשבי בידי ה"טומי". נדרש זמן-מה מאת האנשים להסביר לו כי אינם אנגלים, כי אם חיילים-מוטסים אמריקאיים. לאחר שיושב ענין זה, הורשה הסמל פרנק להמשיך בחקירתו. הנער הסביר כי בא אך ורק כדי לקבל שימורי-מזון. הוא ידע שדיירי הבית פוגו, ואמר כי לא יחזרו עוד זמן-מה.

הנער המשיך ואמר כי אחיו המבוגר ממנו, שנמנה עם תנועת-המחתרת המקומית, יבוא אף הוא בעוד שעה קלה. כמעט מיד לאחר מכן הובא האח פנימה על-ידי ניקולאי. היה זה צעיר שמראהו נשי, בעל שער חלק, ובלב הפטרול נעורו ספקות לגביו. הוא דיבר מעט אנגלית והראה תעודות שהעידו כי הוא חבר תנועת המחתרת ההולנדית. הוא החל מספר לאנשים על אודות מתקני-האויב השונים ומספרי היחידות, וכל הידיעות האלה נמסרו מיד באלחוט.

בשעה הבאה היו אורחי הפטרול ששה אורחים נוספים. נדמה שהכל ידעו כי אין איש בבית, וכל אחד מהם ביקש דבר-מה בבית זה. נאמר להם כי יהא עליהם להשאר בו עד לאחר שיצא הפטרול. האורחים היו מרוצים למראה אנשי הפטרול, אך לא קסם להם הרעיון שייגזר עליהם להשאר בבית. ריבה הולנדית יפת-תואר, שבאה בלויית מי-שנראה כבחיר-לבה ונשבתה גם היא, מאנה להשלים עם הפקודה. אנשי הפטרול אמרו שהיא היתה מוכנה להעניק את חסדיה כדי לצאת את הבית, אך הם היו איתנים באיסורם.

בצהרי היום החלה מתרבה התנועה בדרך. שיירות של משאיות גדולות נעו מאיזור אוטראכט בואכה ארנהם. האנשים ראו כלי-רכב ותותחים מכל הסוגים. לפתע נכנס לחצר גרמני, לשנות מים. אחד מאנשי הפטרול פתח מעט את הדלת הקדמית, כיון את תת-מקלעו אל הגרמני ופקד עליו להכנס לתוך הבית. הגרמני נכנס כשהוא צוחק. ניכר בו בעליל כי לא היה משוכנע לגמרי כי אין זו הלצה. נתחור שהוא דנר שתעה בדרכו לאחר שהביא דואר לעירה סמוכה. הוא נראה כאדם משכיל, ואת נפילתו בשבי קיבל בשלות-נפש פילר-סופית.

זמן-מה לאחר מכן נעור רעב בכל יושבי הבית. אנשי הפטרול הוציאו את חפיסות-השוקולדה שלהם, ממנות-הקרב, והאזרחים החלו מריקים את התרמילים הקטנים שכל אחד ואחד מהם נשא עמו. נוצר הרושם, שהאורחים יצאו ל"פיקניק". הם הוציאו לחם וגבינה ופרסו מפיתם לאמריקאים. כעבור כשעה הופיע לבסוף הגרמני שנועד כביכול לפגוש בשני השבויים הראשונים בשעה חמש וחצי. הוא הביא עגלה ושני סוסים. אנשי הפטרול הניחו לו להכנס לחצר ולהשקות את הסוסים. אוראו קראו אליו: "הרם ידיך, אתה שבוי". נדמה

כי לא ירד לסוף דעתם, והכרח היה לחזור על הפקודה. אזי ענה בנחת: "עלי להאכיל את הסוסים שלי". לסוף הרים יד אחת וקרב אל הבית, רוטן וממלמל שלא יתכן הדבר. עכשיו סייעו האורחים בניהול החקירה, מכיון שהגרמנים לא ידעו בודאות את שמות העירות בהן חנו יחידותיהם.

עוד שני גרמנים נכנסו לחצר ונשבו מיד. הם כעסו מאוד, במיוחד משום שהלכו בדרך כדי "להתבטל" זמן-מה. לעת הזאת בערה אש גדולה באח שבחדר הקדמי, בו הוחזקו השבויים. השבויים טיפלו באש ואנשי הפטרול התנכחו בשאלה: מי יעמוד על המשמר בחדר החם.

כאשר משמשה וקרבה שעת החשיכה, החלו האנשים מכנסים את ציודם. באקר הועמד על המשמר בבית, עם השבויים והאורחים, ואילו לויטננט סימס והאחרים יצאו לחפש משאית. הדנר הגרמני, שנראה מרוצה ביותר על שבייתו, נבחר לסייע בידם. הוא הסכים, שכאשר יתן לו הסמל פרנק הוראה, הוא יעזור לעצור את המשאית בהשמיעו את הקריאה: "האלט, קמראד!" ("עצור, חבר!"). בעודם ממתינים, אמר הגרמני לפרנק: "אני שמח שהמלחמה נסתיימה לדידנו". פרנק ענה, שהכל תלוי במה שעתיד לקרות בשעות הבאות, וכי המצב יהיה בהיר יותר ביום המחרת.

באקר דיווח כי לאחר שהלויטננט והאחרים יצאו את הבית, נסתמן פחד בפניהם של השבויים שנותרו בבית. לסוף קרב אליו אחד האנשים ושאל את באקר בתנועות-ידיים, אם יוציאו להורג בירה. באקר אמר להם שדברים מעין אלה אינם נעשים בצבא האמריקאי. כל הגרמנים בבית ענדו "צלב ברזל"; הם השתתפו בלחימה נגד הרוסים.

בעוד האנשים ממתינים לצד הדרך, עברה פלוגה גרמנית שלמה, רכובה על אופניים. כל גרמני שעבר בדרך קרא "גוטן אבנד" ("ערב טוב") לאנשים שלצד הדרך, והם היו משיבים לו בברכה דומה. אחד הגרמנים עצר את אופניו ושאל את הסמל פרנק אם זוהי הדרך לעירה הסמוכה. במקום לגלגל שיחה, ענה לו פרנק כי אינו יודע.

כעבור שעה ומחצית השעה קצרה רוחם של האנשים, והם החליטו לעצור את המשאית הבאה שתעבור בדרך, תהיה אשר תהיה. בינתיים הופיע רוכב-אופנוע ונכנס לחצר הבית. ניקולאי זינק אל מעבר לדרך ועצר אותו. נתחור שהוא בא לעמוד על פשר העדרם של האחרים. כאשר הביא אותו ניקולאי אל צדה האחר של הדרך, ראה הגרמני את הדנר ונחפו ללחוץ את ידו. הם היו ידידים ותיקים ושרתו ביחד מזה שנים.

כעבור דקות מעטות שמעו האנשים קולה של משאית קרבה ובאה בדרך, וציוו על שני הגרמנים לעמוד ולקרוא: "האלט, קמראד!" בבוא המשאית, שאגו כל האנשים פה אחד, ומיד בלמה המשאית. היתה זו משאית גדולה, בת 15 טונות, ובה 15 אנשי SS. ניקולאי קפץ ועלה לירכתי המשאית, הוריד את הגרמנים ופרק ברדתם את כלי-נשקם מעליהם. כולם היו מופתעים עד מאוד. בתחילה מאן הנהג ליטוש את מושבו, אבל אחרי כמה איומים חריפים — דהיינו, איום באקדח — ירד, לבסוף. הוא היה גבה-קומה ועזפן מאוד. כאשר נדרש לשאת ידיו, אמר: "מי אומר כך?" וכאשר

* כינוי לחיילים הבריטיים.

נאמר לו כי הוא שבוי-מלחמה, נראה משתאה ואמר שזה בלתי-אפשרי. בעודו דובר, נשא יד אחת, ובשניה שלף אקדח — אבל רק כדי להטמינו בכיסו. הסמל פרנק פרק את האקדח מעליו.

נאמר לנהג לחזור למשאית ולהורידה מהדרך. הוא נראה כמסרב, ופרנק נאלץ לקרב קנה של תת-מקלע אל אזנו שעה שהתניע את המנוע. נדמה שלא עלה בידו למנוע בעד עצירת המנוע, מדי שניות אחדות, וכאשר פנה אל החצר, התקשה בביצוע הפניה. היה ברור כשמש שהוא מתמהמה במזיד. כל העת היה מסתכל אל פרנק וממלמל בגרמנית: „לא יתכן שזה קורה לי“. הוא אמר לפרנק כי נמצא בדרכו לפגישה עם הקפיטן, מפקד הגדוד שלו. כאשר נצטוו לנהוג את המשאית על יושביה אל הראיין-התחתון, אמר שאין בה דלק די-הצורך. נאמר לו כי אם אמת הדבר, יירו בו, ואז הודה שכמות הדלק תספיק לשלושים קילומטרים.

עכשיו יצאו באקר והשבויים שבבית, ועלו למשאית ביחד עם אנשי ה-SS. האמריקאים התפזרו בתוך המשאית למען יוכלו לפקוח עין על השבויים. לויטננט סימס והסמל פרנק ישבו בתא הקדמי, לצד הנהג. כאשר עלו על הדרך, ארעה שוב תקלה במשאית. שעה שניסה הנהג להתניע את המנוע, בלם ג'יפ אמפיבי לצדם וקצין SS גבה-קומה החל גוער בנהג על חסימת הדרך. כהרף-עין קפץ קנפילד מן המשאית — והעלה עליה את הקצין. נתברר שזה היה הקפיטן שנהג המשאית עמד לפגוש בו.

שוב דרבן הסמל את הנהג ופקד עליו כי יתניע את המשאית. זה-האחרון טרח הרבה בשיבוש פעולת המנוע, והיה הכרח לאיים עליו קודם שנאות לנהוג. בסופו של דבר נהג במשאית והם יצאו לדרך חזרה בנתיב שהתוו במפה לפני צאתם לפטרול. כפעם בפעם היה הנהג מתפרץ בזעף, משלב זרועותיו וקורא: „הוי, כמה זה מרגיז!“ לאחר שהיו מצמי-דים אל גופו פעם או פעמיים את לוע התת-מקלע, היה משפר את נהיגתו. אחרי שעשו כברת-דרך בואכה ארנהם, נצטוו הנהג לפנות ימינה. עדי-מהרה הגיעה המשאית לשטח בוצי בחורש, ושקעה בבוצ עד לטבור הגלגלים. כל מאמציו של נהג ה-SS לא המישו את המשאית ממקומה. עמדה השעה עשר בלילה, ואנשי הפטרול החליטו כי מוטב לנסות ולעשות את הדרך ברגל.

כעת הצטערו האנשים על שלקחו שבויים כה רבים. כאשר ירדו מן המשאית, זינק הקפיטן, איש ה-SS ונמלט בעלטה. כהרף-עין היה בחורש. ניקולאי צעק אליו שיעמוד, ודלק אחריו. כעבור רגע קט שמעו האחרים שתי יריות, ואת קולו של ניקולאי שהשמיע את שתי המילים היחידות בגרמנית שהיו שגורות בפיו: „האנדא הוך, ממזר!“ ובעקבות הקריאה — שאון רם בסובך השיחים. באקר רץ אף הוא אל בין עצי החורש, להושיט עזרה. בלכתו בכיוון הקולות, מצא את ניקולאי והקפיטן. ניקולאי עדיין היה מצעק: „האנדא הוך“ ועם כל צעקה היה בועט בעכוו של הקפיטן. בשובם אל המשאית היה הקפיטן שפל-רוח ומוכן לציית.

הסמל פרנק ערך את הגרמנים בשני טורים והשקיע באוזניהם הטפת-מוסר קצרה. הוא אמר כי אפשר לירות בהם באותה קלות בה אפשר לקחתם אל מעבר לקווים, וכי כל ששת האמריקאים מסכנים את חייהם על-מנת להביאם לבטח אל

קווייהם. הוא הוסיף ואמר להם כי אם ינסה מי מהם להמלט או אם ישמיע קול מיותר, יירה מיד. בצאתם שוב לדרך, כשקפיטן ה-SS והסמל פרנק בראש, התנהלה השדירה לאורך הדרך, אל הנהר. בדרך אמר הקפיטן לפרנק כי אין תוחלת בנסיון לצלוח את הראין עם השבויים, וכי מוטב לאמריקאים למסור את נשקם, משום שללא ספק יפלו בשבי הגרמנים.

הקפיטן שאל אם יורשה לו להצית סיגריה. נאמר לו כי עכשיו אסור לו לעשן, אבל אחר-כך תהיינה לו סיגריות רבות יותר ומשובחות יותר מן המצויות בכל גרמניה כולה. הקפיטן אמר שאין לגרמנים ולא כלום נגד האמריקאים, ואישית אין הוא מבין מדוע לא עשו הגרמנים והאמריקאים יד אחת להלחם ברוסים וביפאנים. „שנינו בני גזעים לבנים“, אמר. הסמל פרנק ענה, שגם הרוסים לבני-עור המה. „כן“, השיב הקפיטן, „אבל הם נחותים“. לסוף שאל הקפיטן אם אפשר שינחו מעט, או — לכל הפחות — יאטו את קצב המסע. נאמר לו כי לרוע מזלו נפל בשבי בידי צנחנים אמריקאיים, שפשוט אינם הולכים לאט יותר. עתה, בעודם מהלכים, שמעו ברציפות קולות גרמניים.

בהגיעם אל צומת מסילת-הברזל, החליט הפטרול סופית כי לא ירהיב עוזו בנפשו לפוצץ את המסילה במרעום שהיה בן שתי הדקות ומחצית הדקה שברשותם. בלא-חמדה עברו על פני המסילה ונטשו את מטעני-החבלה שלהם. בתוך שיחים שלצד הדרך, בקטע אחרון זה של הדרך עברו על פני בתים רבים בהם נמצאו גרמנים.

בהגיעם לעירה נקום צעדו אנשי הפטרול בעוז-רוח במרכז הרחוב הראשי, בהקשה קולנית של סוליות גרמניות מסומרות. על פי הקול הרם בלבד היה ברור כשמש שאין הם אלא קבוצת גרמנים הצועדים בסך. הם חצו את העירה ללא כל תקרית שהיא ושמו פעמיהם ישר לסוללה הסמוכה. בלב כל היתה נסוכה הרגשה נפלאה, והלבבות קלים היו. בהגיעם אל הסוללה, צעדו בסך ישר אל המים — ואז ראו קבוצת חיילים גרמניים במוצב-חוץ אצל הנהר. בקרבם אל הגרמנים, קרא אליהם בגרמנית הסמל פרנק ואמר שאין להם יסוד לדאגה, כאשר עמדו מלכת, אצו שניים מאנשי הפטרול ופקדו על הגרמנים להרים ידיהם. השדירה המשיכה בדרכה, מטהרת שני מוצבים נוספים לאורך הגדה. הפטרול בן ששת האנשים החזיק עכשיו ב-32 שבויים.

מן הסוללה אותת לויטננט סימס את אות-הפנס המוסכם מראש, אל הגדה הרחוקה. עדי-מהרה נתקבל המענה — שלושה הבהובים. קפיטן ה-SS, נהג המשאית שלו ואחד מאנשי הפטרול היו הראשונים שהגיעו אל הגדה האחרת. חלק מן הפטרול נשאר מאחור לחפות על צליחת הנהר, שעה שהשבויים הנותרים הועברו בסירות על פני המים. לסוף עלו שלוש אנשי הפטרול האחרונים בגדתו של הראין המוחזק על-ידי בעלות-הברית.

נסתיים הפטרול של-אייאמן. זמן-מה לאחר מכן הוענק „כוכב הכסף“ לכל אחד מאנשי הפטרול. לויטננט סימס, שקיבל את „צלב השירות המצטיין“, סעד סעודת-ערבית עם הגנרל טיילור, והרעלה לדרגת קפיטן. פרשת הפטרול נפוצה לאורכה ולרוחבה של הזירה האירופית, וקציני-המודיעין הגדודיים של רגימנט הרגלים-המוצנחים ה-501 חידקו את חגורותיהם וגאנחו בלב כבד.

נשק נ"מ ותפקידיו כיום

קולונל-לויטננט א. וארון

גם נשק לצורך הלוחמה נגד מטוסים התוקפים ישירות את הגייסות ואת המטרות שהן בעלות ערך מלחמתי. מבחינה צבאית נקבעות המשימות הבאות (ציור מס' 1):

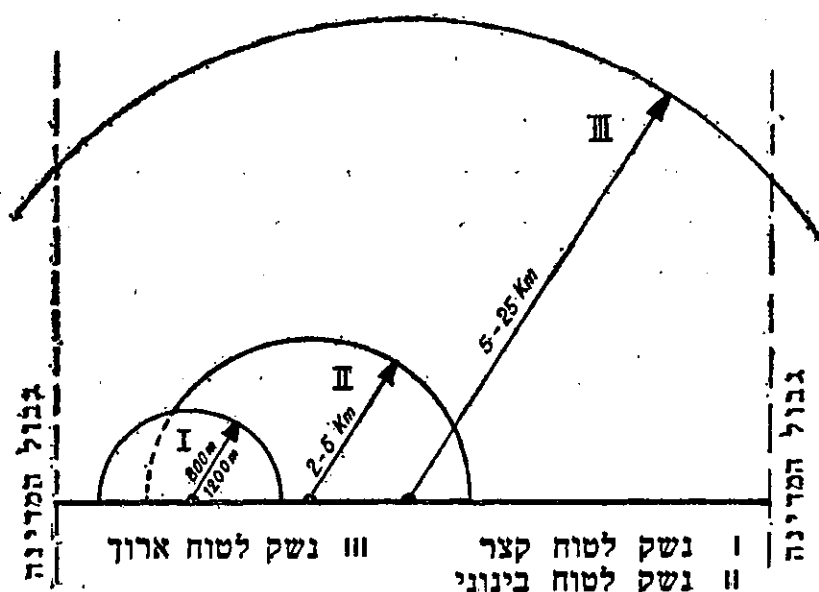
- הגנת הגייסות נגד מטוסים-תוקפים מנמיכי-טוס ומטוסים המופעלים בסיוע-ישייר לכוחות-הקרע של האויב — משימה זו נוכל להגדיר כהגנה-עצמית נ"מ של הגייסות.
- הגנה של אובייקטים חשובים לצבא, ומתקנים בעלי ערך צבאי של המדינה — זו היא ההגנה הצמודה לאובייקטים.
- הגנת כל המרחב האווירי שמעל לשטח המדינה (ביחוד ברום גבוה יותר), להגנת ערים ומרכזי התעשייה — זו היא „הגנת המרחב-האווירי“, או „הגנת שמי המדינה“.

נאמר כי אין לטכניקה אפשרות להעמיד לרשות המגינים נשק המתאים להפעלה בשלוש המשימות.

בגלל ריבוי המשימות שיוטלו על חיל-האוויר בתחילת המערכה יש להניח כי אי-אפשר להקצות מטוסים רבים להגנה נ"מ, היינו, להגנת הגייסות הממונעים ולהגנת מתקנים. האוירה אינה גם נשק אוניברסלי להגנה נגד מטוסים עוינים ולהשמדתם. השלמת פעולת האוירה על-ידי נשק נ"מ המופעל מן הקרקע היא היום דבר הכרחי.

התכונות הנדרשות מנשק נ"מ

כעת נוכל לנתח את מכלול האפשרויות להפעלת סוגי הנשק השונים. את זאת נעשה על-ידי ניתוח הדרישות באופן כללי או — אם הדבר אינו אפשרי — לבדקן בנפרד לאור שלוש המשימות שצינו.

ציור מס' 1. — טווחי הפעולה של סוגי הנשק נ"מ

נשק להפעלה נגד מטוסים חייב להתאים לדרישות הבאות: עליו להיות מוכן לפתיחה באש בכל עת, להיות בעל סיביות פגיעה גבוהים ומסוגל למעבר מהיר ממטרה אל מטרה, תחמושתו צריכה להיות בעלת כוח-השמדה מספיק.

אין חולקים על הקביעה כי תוצאותיהן של התקפות-מן האוויר על כוחות ניידים יכולות להיות חמורות לגבי כוח-המחץ של האחרונים. כמו כן ידוע שהתוצאות של התקפות-אוויר על מרכזי הספקה ועל בסיסים עורפיים יכולות להחליש בצורה ניכרת את עצמתם של הכוחות. לכן מגיעה להגנה נגד-מטוסים ולהגנת המרחב-האווירי הקדימות האפשרית. כמו בכל שטחי הלוחמה חלו גם שינויים גדולים בהפעלת נשק הנ"מ מאז תום מלחמת-העולם. לכן רצוי וכדאי לסקור את האפשרויות הטכניות והטקטיות הנוכחיות של ההגנה נגד-מטוסים מן הקרקע.

שאלה חוזרת היא האם ההגנה נגד-מטוסים והגנת המרחב-האווירי יכולות להיות מבוצעות על-ידי סוג נשק אחד, למשל — טילים-מונחים נ"מ. מובן כי היה זה פתרון אידיאלי לו יכולנו להסתפק בסוג נשק אחד להשמדת כל מטוס תוקף, סוג נשק שיתאים לכל המטרות ולכל הטוחים.

על כל כלי-נשק המתאימים היום ללוחמה נגד-מטוסים חל הכלל לפיו ההוצאות הדרושות עומדות ביחס ישר לטוח היעיל של אותו נשק, טוח בו ניתן עוד לצפות לסיכוי פגיעה מתקבל על הדעת. ככל שטוח היריה גדל, כך גדל גם המאמץ הטכני הדרוש, כלל זה מתאים לתותחים נ"מ כפי שהוא הולם טילים נ"מ. מובן כי ישנם גורמים אחרים המשפיעים על יחס זה של הוצאות לעומת טוח: גודל ומהירות המטרה, אמצעי-ההגנה של האויב, התנאים האטמוספריים, ניידות הנשק, טיב אמצעי הכינון, מערכת-ההארתעה והדיווח וגורמים אחרים. אולם, לגבי משימה ידועה ונשק מסוים המופעל לצורך משימה זו, נשארים התנאים ללא שינוי. הטכניקה מעמידה לרשות ההגנה נגד-מטוסים ולרשות ההגנה של המרחב-האווירי את האמצעים הבאים:

- מטוסי-קרב, מצוידים ברקטות אוויר-אוויר ובטילים-מונחים אוויר-אוויר;
- תותחים ומקלעים אוטומטיים, בעלי קצב אש גבוה, בעלי אמצעי כינון אופטיים, או מכשירי כינון אלקטרוניים;
- טילים-מונחים קרקע-אוויר מכוונים באמצעים אופטיים, בעלי ביות-עצמי או מונחים אלקטרונית.

תנאים טקטיים

כדי לסקור את הבעיות הטכניות של ההגנה נ"מ עלינו לקבוע תחילה את התנאים הטקטיים בהם תופעל. אין אנו רואים כנינת לבצוע את המשימה, לפתוח באש על כל מטוס החודר לשטח הריבוני, מיד לכשחוצה הוא את גבול המדינה, או נמצא בסמוך לגבול. מספר קטן או גדול יותר של מטוסים יפרוץ את ההגנה, חלקם יחלוף מתחת לקרני המכ"מ וחלק מהם לא יותקף בגלל מספרם הרב. לכן חכמה לספק לא רק נשק להגנת המרחב-האווירי אלא

נוסף לתכונות הכלליות הנ"ל דרושות תכונות מיוחדות, שהן שונות לגבי כל משימה ומשימה.

★

נשק נ"מ להגנה עצמית. התכונות הנדרשות מנשק לטוח קצר — שתפקידו לספק הגנה עצמית מתאימה נגד מטוסים ונגד הליקופטרים — הן: השקעה טכנית קטנה ככל האפשר; משקל מינימלי של הנשק; תחמושת קלה במשקלה; מידות קטנות; ניידות גבוהה בשדה-הקרב; מהירות גדולה בצידוד ובהגבהה, כדי לאפשר עיקוב אחרי המטרות. טוח-הפעולה הדרוש, בו יש להבטיח סיכויי פגיעה גדולים, הנו מצמרת העצים ועד לגובה של ק"מ אחד. כושר ההשמדה של התחמושת חייב להבטיח השמדת המטוס, או לפחות הסבת נזק רציני לו, אם על-ידי הצטברות הפגיעות הרבות או כתוצאה מהפגיעה הבודדת.

נשק נ"מ להגנה צמודה. כיון שכאן מדובר כבר ביחידות נ"מ המצוידות בנשק בעל טוח גדול יותר, ולכן נשק מסורבל יותר, מופיעה כאן גם הדרישה למערכת מתאימה לאתרעה ולדיווח. קיימת עדיין האפשרות, בתנאים מסוימים, להשתמש באמצעי כינון אופטיים. אולם, יש לבדוק ולבצע את המעבר אל הכונת האוטומטית והחשמלית בהתחשב באפשרויות הביטול (jamming). הטוח האפשרי של סוגי נשק אלה יהיה בערך כ-3 ק"מ.

הגנת המרחב האווירי. פיתוח טילים נ"מ יאפשר החלפת תותחים נ"מ בטיילים-מונחים קרקע-אוויר לטוח ארוך. למעשה, לא דרושה כלל ניידות הנשק בשטח וגם ההשקעה הטכנית אינה קובעת; בראש וראשונה קובע כאן הסיכוי להשמדת האויב. על עמדותיו של נשק זה, המופעל בראש וראשונה נגד כוחות האוויר-האסטרטגית, יש להגן שוב באמצעות נשק נ"מ לטוח בינוני; ז"א — הגנה צמודה.

★

מטוסי-הקרב, החייבים להצטייד בטיילים-מונחים אוויר-אוויר, מתאימים למעשה להפעלה בכל שלוש המשימות המוזכרות. בתנאי שיוכלו להמריא וכי מערכת הבקרה לא תופרע. אולם גורם הזמן קובע כאן, אם בכלל ניתן להשיג תוצאה חיובית. נוסף על כך על האווירה לבצע מספר רב של משימות, כגון סיוע לגייסות, סיור, פגיעה ביעדים הנמצאים בעורפו של האויב (כני שיגור של טילים וכו') — כך שהשתתפותה בהגנה האווירית תהיה קטנה, או אף לא תהיה קיימת כלל. העובדה, שבכל הצבאות הזרים מרחיבים את מערכת ההגנה נ"מ ומציידים אותה בנשק המיועד במיוחד למטרה זו, מראה בעליל על קו מחשבה דומה.

לאחר שהבהרנו את הדרישות שיש להעמיד בפני מערכות-הנשק בכל אחת משלוש המשימות, יש לבדוק את המתכונן והמבוצע בצבאות אחרים.

נשק נ"מ להגנה עצמית של הגייסות

בצבא האמריקאי ארגנו את הדיביזיות של הצבא הפאנטומי (Rocid, Rocad, Rotad), ללא יחידות נ"מ אורגניות, כנראה כתוצאה מלקחי מלחמת-העולם השנייה (בה חדל, למעשה, חיל-האוויר הטקטי הגרמני מלהתקיים). אולם, כבר במלחמת קור

ריאה, ובמיוחד בעת תמרוני נאט"ו הגדולים בגרמניה, התברר באופן מוחלט, שגייסות ממוכנים ללא הגנה נ"מ אורגנית אינם יכולים לפעול. היום מציידים בדיביזיות של צבא ארה"ב כל רכב משורין, ואף חלק גדול של הג'יפים, במקלע נ"מ 12.7 מ"מ (0.5 אינץ') במטרה לחפות על חוסר יחידות הנ"מ האורגניות.

כיון שבצבא ארה"ב קיים הכלל, לפיו אחראי כל מפקד במישרין להגנה נ"מ של כוחותיו, נשמעת לעתים קרובות הדרישה לנשק טוב יותר לטוח קצר וכן נדרש להקצות יחידות נ"מ. ידוע שהאמריקאים פיתחו מקלע רב-תכליתי בן 12.7 מ"מ, דגם "M-85", שישמש לחימוש הגייסות הממוכנים; מקלע זה ניתן להפעיל לפי הצורך בקצב-אש נמוך יותר, נגד מטרות קרקע, או בקצב-אש גבוה — נגד מטרות-אוויר. קצב-האש הגבוה הוא בערך 1000 כדור לדקה.

נודע גם על פיתוח נשק מעניין אחר. בירחון חיל-החימוש האמריקאי הצביעו על כלי אוטומטי בעל קצב-אש גבוה בקוטר 20 מ"מ, "M-61", המיועד לפעולה נגד מטרות-אוויר. קצב האש של כלי זה מגיע ל-6000 כדור לדקה. בעתון "Armor" הודיעו לאחרונה, כי בעקבות התוצאות הטובות שהשיג תותח זה פותח תותח-מטוס בקוטר 30 מ"מ, „וולקן“

הטיל נ"מ האמריקאי "Redeye" לטוח קצר

("Vulcan"), המיוצר עתה ביצור המוני כתותח-אחורי לטוח-ארוך במפציצים החדישים. בוני הטילים האמריקאיים פיתחו גם טיל נ"מ בשביל הגייסות. הכונה היא לטיל לטוח קצר "Redeye", המצויד במערכת לביות עצמי.

הניסויים המעשיים בנשק זה נתנו תוצאות מצוינות ביריה נגד מטוסים לטוחים שונים — מצמרת העצים עד ל-1.5 ק"מ. יצור נשק זה נמצא עתה במלוא תנופתו ובשנה זו יקבלוהו הגייסות. הנשק מיועד לא רק לגייסות-הלוחמים אלא מתכוננים לצייד בו את הדרג המנהלי.

תוצאות הניסויים בטיילים נ"מ מדגם "Redeye" ו-"Hawk" הניעו את המומחים האמריקאיים להמשיך בפיתוח משולב של כלי-נשק אלה. הכלי שנוצר כתוצאה משילוב זה, נקרא "Mauler" והוא נועד להיות נשק נ"מ של הגייסות הממוכנים. ה-"Mauler", בעל 12 כני-שיגור, מורכב על מרכב זחל-משורין קל מדגם "M-113". המערכת האלקטרונית בנויה על טהרת הטרנסיסטורים ולכן היא קטנה וקלה מאוד. מערכת נשק נ"מ זו הנה בעלת הכונת מכ"מ מלאה. היא מכילה אמצעים למדידת טוח, לגילוי, לכינון ולהכוונת הטיל בעזרת מכ"מ. הפעלת כל המערכת נעשית על-ידי אדם אחד בלבד. ב-"Marine Corps Gazette" נמסר כי פותח כנראה גם דגם

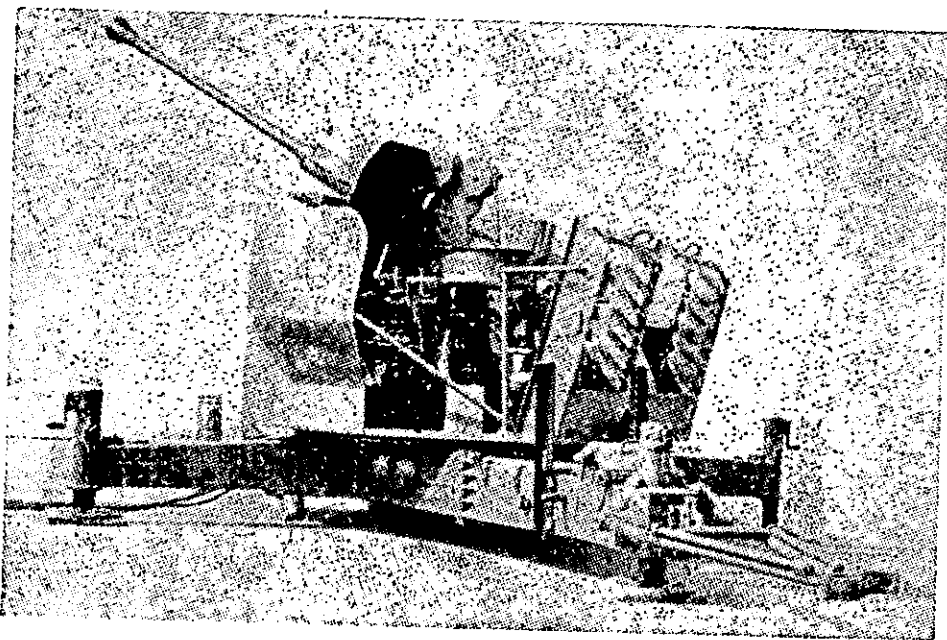
ההגנה הצמודה

כיון שאין עוד אפשרות להגנה מושלמת של המרחב האווירי, יצליחו, כאמור, מטוסים עוינים לפרוץ את מערך ההגנה הכללי ולתקוף מתקנים חשובים.

אם כי יש להבדיל בין מתקנים שערכם צבאי גרידא לבין אלה שערכם ברובו אזרחי, אך חשוב למאמץ המלחמתי, — לא קיים הבדל בין כלי הנשק הדרושים להגנתם. ההבדל היחידי טמון בכך שהכפיפות של יחידות הנ"מ במסגרת הכללית יכולה להיות שונה לגבי שני סוגי המתקנים.

אין ספק שהגייסות, היינו העוצבות והיחידות הטקטיות האחרות, צריכים להיות מסוגלים, נוסף על ההגנה העצמית שלהם, לספק הגנה נ"מ למתקנים בעלי חשיבות צבאית מיוחדת, כגון מרכזי קשר, גשרים חשובים, מסלולי נחיתה, עמדות ארטי-לריה, נקודות אספקה, חניונים וכו'. משימות אלו מוטלות, בדרך כלל, על יחידות הנ"מ מיוחדות החייבות להיות מצוידות בנשק לטוח בינוני.

בצבאות נאט"ו מצויים מספר רב של תותחים נ"מ בינוניים למטרה זו. עם כלים אלה נמנים תותחי ה"Bofors" בקוטר

תותח נ"מ בינוני "Bofors" בן 40 מ"מ

40 מ"מ ו-57 מ"מ. בתותחים אלה עוברים מהנעת יד אל הנעה עצמית וכינון מכ"מי. כמורכב שואפים להגדלת קצב האש בהם. ב"בופורס", למשל, הצליחו להגדיל את קצב האש של תותחים נ"מ בני 40 מ"מ מ-120 עד 240 פגזים לדקה. אולם כתוצאה מהגדלת היכולת הוגדל גם במידה ניכרת משקלו של הכלי. משקל התותחים בני 40 המ"מ הוא עתה כ-2 טון, דבר המונע ניידות טקטית גדולה, אם אין המדובר בתותחים מתנייעים.

גם בצבא הסובייטי משתמשים עדיין בתותחים נ"מ בינוניים. אלה הם תותחים נ"מ בעלי קוטר של 37 מ"מ ו-57 מ"מ, אשר בדרך-כלל עדיין מופעלי יד ומצוידים באמצעי-כינון אופטיים. באיזו מידה מצוידת הארטילריה הנ"מ הבינונית במכ"מ — דבר זה אינו ידוע לנו. בדיביויות הממוכנות מצוידות יחידות הנ"מ בתותחים נ"מ נגררים עלידי משאיות. לעומת זאת ישנם בדיביויות המשוריינות כלים נ"מ מתנייעים המצוידים בתותח 57 מ"מ דו-קני.

כאמור, אין בדיביויות האמריקאיות של היום יחידות נ"מ אורגניות. אומנם, יחידות הנ"מ בארמיות מצוידות גם בתותחים

בקוטר 7.62 מ"מ, של התותח "Vulcan" כנשק עיקרי של שריונית-סיור. ניתן לכוון את קצב-האש לפי בחירה. נגד מט-רות-קרקע דרוש קצב של 3000 כדור לדקה; נגד מטרת-אוויר יהיה הקצב כמצוין לעיל, 6000 בדקה. כלי חדיש זה, שייבנה בקוטר 7.62 מ"מ, 12.7 מ"מ או 20 מ"מ עשוי להיות, לפחות מבחינה טכנית, הנשק המתאים להגנה נ"מ העצמית של הגייסות, אם יורכב על מרכב מתאים.

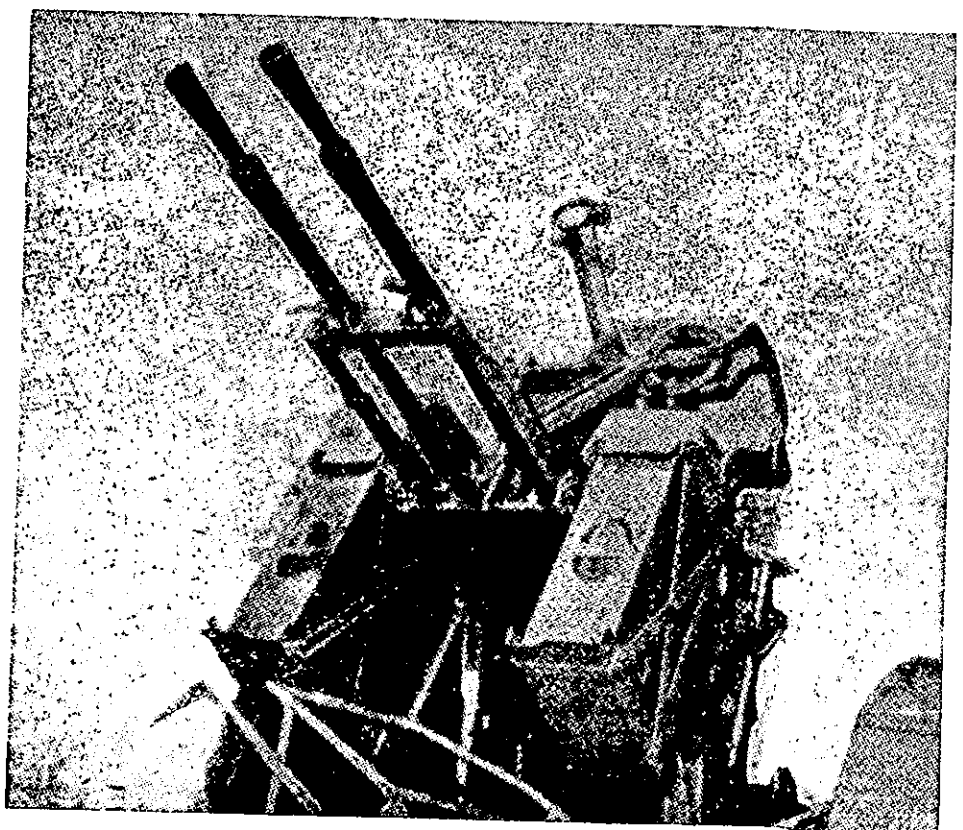
אם ה"Redeye" וה"Mauser" — ההולמים את הדרישות לגבי יעילות רבה, מצב כוונות גבוה, משקל מועט וכושר ניידות טקטית גבוהה — יעמדו גם במבחן המעשי, ניתן להניח כי צבא ארה"ב הצליח לפתור את בעית ההגנה-העצמית נגד מטוסים.

ומה המצב בשטח זה בצבאות זרים אחרים? ככל אשר ידוע לנו מצוידים הכלים המשוריינים של הגייסות הסובייטיים במקלעים-כבדים, כמו בצבא האמריקאי. המקלע בן 12.7 מ"מ, שהיה בשימוש מאז מלחמת העולם השנייה, הוחלף בשנת 1953 על-ידי המקלע בן 14.5 מ"מ. בניגוד למקובל בדיביויות האמריקאיות מכילות הדיביויות הסובייטיות יחידות נ"מ אורגניות. אלמנטים כאלה נמצאים בחטיבות חי"ר, ביחידות השריון, בגדודי הארטילריה, בגדוד הנ"מ, ביחידות הרקטות וביחידות ההנדסה. לרשותם עומד מספר רב של כלים דו-קניים או ארבע-קניים בקוטר 14.5 מ"מ, בנשק נ"מ לטוח קצר.

גם בצבאות נאט"ו משתמשים במקלעים-כבדים להגנה-עצמית נ"מ; במיוחד משתמשים בהם ב"M-55" האמריקאי, כלי שהוא בעל 4 קנים בקוטר 12.7 מ"מ והמשרת את הגייסות לצורך ההגנה נ"מ, נוסף על המקלע הנ"מ של הטנקים והמקלע הנ"מ הבינוני.

למרות שהטוח של הכלים הנ"ל אינו עולה על ק"מ אחד הרי הם משיגים תוצאות טובות למדי בשל קצב-האש הגבוה יחסית של, למשל, 4000 כדור לדקה בשביל ארבעת הקנים של ה"M-55"; סיכויי הפגיעה גדולים היום בהתחשב בכמות המכשירים וההתקנים הרגישים הנמצאים בכמות רבה בתוך מטוסי-סילון חדישים, דבר ההופך אותם לפגיעים ביותר.

תותח הנ"מ הסובייטי ZPU-2 בן 14.5 מ"מ המשמש עם הדיביויות הממוכנות

מונחים קרקע/קרקע — משמשת השמדת כנייה שיגור אחד מאמצעי הלחימה.

עם זאת מתחלק התפקיד של הגנת המרחב האווירי לשני סוגי פעולות: הסוג הראשון הוא הלחימה הפעילה בסיסי האוויריה של התוקף באמצעות האוויריה של המגן ובאמצעות טילים מונחים קרקע-קרקע, הסוג השני — ההגנה הפעילה של המרחב, שתכליתה להשמיד באמצעות מטוסי קרב וטילים נ"מ את המטוס שהצליח לחדור למרחב.

יש לקחת בחשבון שגילויים של בסיסי האויב והפגיעה בבסיסי סים אלה המפוזרים במרחק גדול, מהווים משימה קשה בשביל חיל-אוויר קטן יחסית, גם אם המתקנים אינם ניתנים להסוואה, או להסתרה, בנקל. לכן, פעולה כזו לא תמיד תביא להקלה גדולה של האיום מן האוויר על שטחנו. קשה עוד יותר היא הלחימה בעמדות השיגור הקטנות של טילים מונחים קרקע-קרקע, שקל יותר להסוותן.

הלחימה הפעילה במטוסים התוקפים יכולה להתבצע על-ידי האוויריה ועל-ידי טילים נ"מ. הארצות החסרות מתקני מכ"מ קדמיים או שאין להן מתקני מכ"מ בעלי טוח גדול מספיק — ידן על התחתונה כאשר מדובר בזמן האתרעה. כתוצאה מזמני האתרעה הקצרים שנובעים ממגבלות אלו יהיה צורך במטוסי סים בעלי כושר נסיקה רב מאוד.

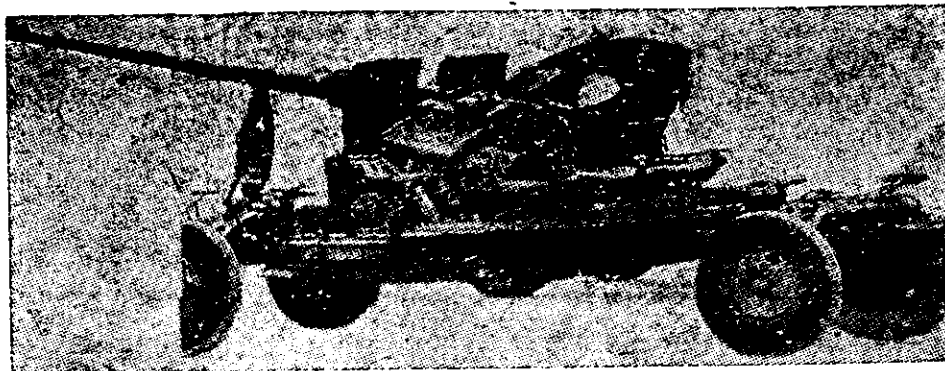
עד כמה יש לצפות לתוצאות חיוביות של לחימה באוויר בעזרת מטוסי קרב ניתן להבין בצורה ברורה למדי כאשר יודעים אנו את מהירות הטיסה הגדולה, ואת רום הטיסה הרב, של המטוסים התוקפים. רק בתנאים הטובים ביותר ניתן לצפות להצלחת ההגנה. אולם, אל לנו לשכוח מעלה אחת של האוויריה — יש לה, תכונות לעת חירום טובות. גם אם מופסקת לגמרי, או חלקית, פעולת המכשירים האלקטרוניים, תמיד ישנה עוד האפשרות שהאדם החושב, הינו הטייס, ידע לנצל את נשקו בצורה הטובה ביותר, בתנאים בהם הוא נתון. על-אף תכונה חיובית זו אין הגנה אווירית חדישה יכולה לסמוך אך ורק על אוויריה. ההפעלה של טילים מונחים על-ידי כוחות נ"מ מן הקרקע לכל הטוחים נעשית דבר בלתי-נמנע.

בצבאות הסובייטיים וגם בארצות הגרורות נמצאים עדיין חור תחים נ"מ כבדים בקוטר 85, 100 ו-122 מ"מ. התצלומים שנתפרסמו מראים, בדרך כלל, שהנם עדיין מופעלי-יד וללא מכשירי מכ"מ.

המשימה להגנת שמי המדינה בברה"מ מוטלת על פיקוד אחד, השולט באמצעים הבאים:

- כל מערכת ההתרעה המוקדמת והעיקוב, על גייסותיה;
- כל היחידות של נשק נ"מ בינוני וכבד, המצוידות בחור תחים בעלי קצב-אש גבוה;
- יחידות טילים נ"מ (טיל לטוח ארוך "M-2"), על מערכות הקרקע שלהן;
- טייסות הקרב של חיל-האוויר.

אכן, הגנת המרחב האווירי בברה"מ אינה מתפקידו של חיל-האוויר; האחרון אינו מתכנן אותה ואינו מפקד עליה. אם נסקור את שטחי הפעולה של ההגנה נ"מ ושל הגנת המרחב האווירי בכללה, רואים אנו כי יש צורך בחלוקה לשלוש משימות ברורות — וכי אין לצפות לנשק אחד היכול לבצע את כל שלוש המשימות. לכל אחת מן המשימות הנזכרות נדרשת ההפעלה של כלי-הנשק המתאים לה ביותר.

תותח-נ"מ בינוני בן 57 מ"מ סובייטי

נ"מ בעלי קוטר בינוני. במיוחד משתמשים בתותח נ"מ המת-נייע "M-42" שהוא תותח דו-קני בן 40 מ"מ, מצויד במד-טוח מכ"מי. כלי זה נמצא גם בשימוש בצבא מערב-גרמניה. עם הריאורגניזציה של הדיביזיה האמריקאית ("Road") מת-כונים גם להחזיר לגייסות הלוחמים את יחידות הנ"מ שלהם. לכל הדעות באים בחשבון, לצורך ההגנה הצמודה, הכלים הבאים:

- תותח נ"מ דו-קני בן 35 מ"מ "Oerlikon";
- תותח נ"מ מתנייע בן 40 מ"מ מדגם "M-42";
- טילים מונחים נ"מ לטוח בינוני "Hawk" או "Seacat", או פיתוח אחר של כלים אלה.

התחרות בין תותחים נ"מ בינוניים ובין טילים נ"מ לטוח בינוני היא במלוא תנופתה. הפשטות הקודמת של התותחים נ"מ נעלמה בשל הכנסת מכשירים אלקטרוניים ומערכות הנ-חיה-מרחוק. מידת ניצול האפשרויות הטכניות לכיוון טילים ותותחים נ"מ בעזרת אותן מערכות אלקטרוניות אינה ידועה לנו. פתרון כזה מתבקש מבחינה טקטית ומבחינה כספית גם יחד, במיוחד כשהמדובר בהגנת אוביקטים.

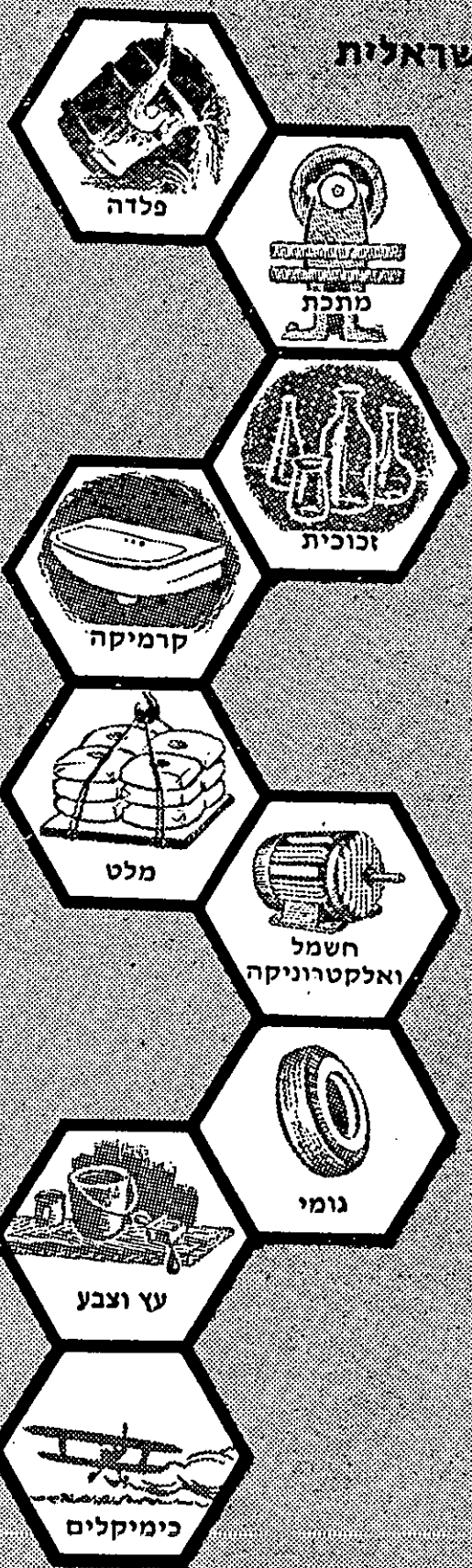
רצוי שתימצא גם תכונה חשובה אחרת בנשק הנ"מ. לאמור, מכשיר מסוים, או חלק של מכונה, ישמור על תכונותיו גם כאשר המערכת מפסיקה בחלקה לעבוד, דבר שיאפשר להמשיך ולהפעיל את המערכת כולה, אף בתנאים גרועים מן הרגיל, בהקף קטן יותר או לזמן מוגבל בלבד. תכונה כזו חייבת להיות גם לנשק נ"מ, כדי שבמקרה של הפסקת הפעולה של המכשירים האלקטרוניים (על-ידי בילול, למשל) ניתן יהיה להפעיל נשק זה, גם אם בצורה מוגבלת יותר, נגד מטוסים תוקפים. לתותחים נ"מ יהיה יתרון על גבי הטילים אם תפותח תכונה כזו בעוד מועד.

לעומת זאת יש לטיל נ"מ יתרון של סיכויי פגיעה גדולים יותר, תכונות טובות יותר ללוחמה נגד מטווחים הססות במהירות גדולה, ויש אפילו אפשרות להלחם בטילים בליסטיים טקטיים וטילים מונחים טקטיים. למרות שהטכניקה בשטח זה נמצאת היום רק בשלבים הראשונים להתפתחותה, הרי התוצאות הראשונות מבטיחות רבות. טיל נ"מ מדגם "Hawk", למשל, הצליח לפגוע בטיל "Honest John" ובטיל "Little John". יש להניח בביטחה שניתן יהיה להגביר את פוטנציאל ההגנה נגד טילים כאלה בקצב מהיר.

הגנת המרחב האווירי

אם במקרה של ההגנה העצמית נגד מטוסים המטרה העיקרית היא תקיפת המטוסים והשמדתם, הרי לא כך הדבר בהגנת המרחב האווירי. כאן — כמו בלוחמה ובהגנה נגד טילים —

חלוצי התעשייה הישראלית

- מפעלי פלדה ישראלים בע"מ — עכו
- ענורות חמורת חנוכה בע"מ — עכו
- חישולי הכרמל בע"מ — טירת הכרמל
- בתי זיקוק וולקן בע"מ — חיפה
- מפעלי תרופה של וולקן בע"מ — חיפה
- סולחם בע"מ — חיפה
- חמל בע"מ — חולון
- סימל בע"מ — חולון
- חמל בע"מ — חולון
- מרכבים מפעלי מתכת בע"מ — פתח תקוה
- מפעלי תרופה רמים בע"מ — קרית שמונה
- מפעלי זכוכית ישראלים פניציה בע"מ — חיפה
- התגרה הישראלית לזכוכית בטחון בע"מ — חיפה
- מכשירי פניקה בע"מ — ירושלים
- מפעלי קרמיקה ישראלים חרשה בע"מ — באר שבע
- לפיד תעשיית קרמיקה בע"מ — תל אביב
- מפעלי חסיין אש (רפיקטור) בטחון בע"מ — באר שבע
- מפעלי מלט פורטלנד ישראלים נשר בע"מ — חיפה-רמלה
- יונגל תעשיית ענורות בע"מ — אשקלון
- מפעלי מצברים וולקן בע"מ — חיפה
- חרשה מנועים ומכשירים חשמליים בע"מ — רמלה
- תעשיית מוצרי חשמל יורם בע"מ — ירושלים
- טליר חברה מאוחדת לטלפון ורדיו בע"מ — לוד
- מפעלי באן תדיר — חולון-ת"א
- אליאנס מפעלי צמיגים וגומי בע"מ — חדרה
- אליאנס קיסריה — מפעלי פולימרים בע"מ — אור עקיבא
- המנפר בע"מ — חיפה
- גמיר מוצרי גומי ומלטסיקה בע"מ — נתניה
- מפעלי לבזרים באשקלון בע"מ — אשקלון
- סולקור בע"מ — חיפה
- מכתשים — מפעלים כימיים בע"מ — באר שבע

המפיצים:

סולקור חברה לשווק וקניות בע"מ

תל אביב, רח' בן יהודה 10, ת. ד. 23322
חיפה, כנר סולל בונה, ת. ד. 4881, טלפון 66501
ירושלים, רח' בריחוד 20, ת. ד. 299, טלפון 2612

נור

חברה לתעשיית גפרורים

חיפה, דרך העצמאות 61,
טלפון: 51222

משי זקס

בע"מ

תל-אביב, רח' נחלת בנימין 37
טל. 63976
ביח"ר: דרך חנשיא, בני-ברק

תנובה במחוז תל-אביב

בע"מ

בשוק הסיטונאי

טלפון: 36911

תאונה היא

מציאות חיים -
ולא תמיד
לאחרים...

הסנה מגינה עליך מפני כל
על ידי ביטוח זול

כל סוגי הביטוח:
ביטוח-חיים
ביטוח נזקי רכוש וגוף
תובלה ביבשה, בים ובאוויר

הסנה

חברה ישראלית לביטוח בע"מ

החברה הישראלית המרכזית למסחר ולהשקעות בע"מ

הון עצמי מעל ל: 39,000,000-00 ל"י.
המשרד הראשי: רח' לילינבלום 39, תל-אביב,
טלפון: 67803-7

חברות בנות:

1. בנק מימון לישראל בע"מ
2. בנק צנטריד ס.א. - בלגיה
3. צנטרס פייננס קורטוריין - שווייץ
4. אורדן, מפעלי מתכת בע"מ
5. סחר בע"מ
6. תובל - חברה להובלה כללית בע"מ
7. סוכנות מרכזית להפצה בע"מ
8. מרכז לשוק בע"מ
9. "מבצע" - קונסורציום להשקעות בע"מ
10. חברה להשקעות של בנק מימון לישראל בע"מ
11. "מהב" - מימון, השקעות ובטוח בע"מ
12. החברה המרכזית לנאמנות בע"מ
13. חברה ישראלית מרכזית למימון ולאחסנה בע"מ
14. מחסני מלט חיפה בע"מ
15. צידוניה, חברה להשקעות בע"מ

חברות בבעלות חלקית:

1. מפעלי מלט פורטלנד ישראליים "נשר" בע"מ
2. מפעלי צמנט פורטלנד ישראליים, נשר-רמלה בע"מ
3. שמשון, חברה לצמיגים ולגומי בע"מ
4. כיתן דימונה בע"מ
5. סיבים כימיים ישראליים בע"מ
6. חברת אשדוד בע"מ
7. נכסי הדור יוסף בע"מ
8. בנק לפתוח התעשייה בישראל בע"מ
9. כלל - חברה להשקעות בישראל בע"מ
10. "מעלה" חברה להשקעות בע"מ
11. אסטרוקו חברה לסחר עם אסיה בע"מ
12. החברה המאוחדת לתעשיות המאגדות בע"מ
13. "טקסול" (החברה ליצוא טקסטיל והלבשה) בע"מ

חברה לקירור והנדסה

בע"מ

רחוב החשמל 4, תל-אביב

טלפון: 63036

הארגז

בע"מ

תעשיות מתכת ועץ

תל-אביב, ת.ד. 106

רח' גיבורי ישראל 94

טלפון: 32251-2-3-4

כחילוני צה"ל
ולאנשי הבטחון
נעלי צנחנים

הצגבר

תעשיית גומי הנעלה
ת.ד. 1335
חיפה

אורדן

מפעלי מתכת בע"מ
נתניה

בית יציקה
לברזל חשיל ולפלדה

אגוד משקי עופות לרביה

אגודה שתופית בע"מ

רח' מזא"ה 22, תל-אביב
טלפון: 65285 — 61684

אלקון אחים בע"מ

סוכני "מאק" ו"טימקין"

המשרד: רח' המשביר 7, תל-אביב
טלפון: 822149
המוסד: רח' המשביר 7, תל-אביב
טלפון: 826314

חריש בע"מ

רח' לבונטין 30, תל-אביב
טלפון: 64279 — 64276

אחוד הקבוצות והקיבוצים

רח' הירקון 123, תל-אביב
טל. 226193

"מגם"

מפעלי גומי מאוחדים בע"מ
רח' השרון 8, תל-אביב
טלפון: 31586

תנובה

תנובה משווקת למעלה מ-73 אחוז מכל
תוצרת המשק החקלאי העברי המעורב

המשרד הראשי:

תנובה, מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל
בע"מ, בית "תנובה", רח' יהודה הלוי, ת. ד. 256,

טלפון: 57151

מסד בע"מ

חברה הדדית להלוואות וחכונות

שד' רוטשילד 79, תל-אביב
טלפון: 66695

התאחדות האכרים בישראל

רח' קפלן 8, תל-אביב
טלפון: 223191

בנק ישראל לתעשייה בע"מ

רח' מונטיפיורי 13, תל-אביב
טל. 55235

צמד

חברה להספקת
ציוד הנדסי בע"מ

תל-אביב

רח' לבונטין 11

טל. 64034 — 62630

מכונות כתיבה הרמס
דגמים 1964
הגיעו זה עתה

אנו מחליפים מכונות
כתיבה ישנות נגד
דגמים חדישים ומשוכללים
בתנאים נוחים

מפעיל בע"מ

נחלת בנימין 57, טל. 67531

ד"ר מירון

חרושת כימית בע"מ

חיפה, טל. 71963, 71464

שרות ארצי להרברה

חיפה, ת.ד. 16303 • טל. 71464

מילר ושות'

חברה להנדסה בע"מ

המשרד הראשי:

חיפה, רח' המגינים 76, טל. 54286, ת.ד. 243

תל-אביב: רח' מקוה ישראל 8, טל. 66976

מפעלי פדרמן

חיפה, שדרות הנשיא 105,

טלפון: 85656

ד"ר ויגדט

מפעלים כימיים בע"מ

מפרץ חיפה

כביש חיפה-עכו

דן אגודה שיתופית לתחבורה
צבורית בע"מ

משרד ראשי:

תל-אביב, רח' ארלוזורוב 17, ת.ד. 6038

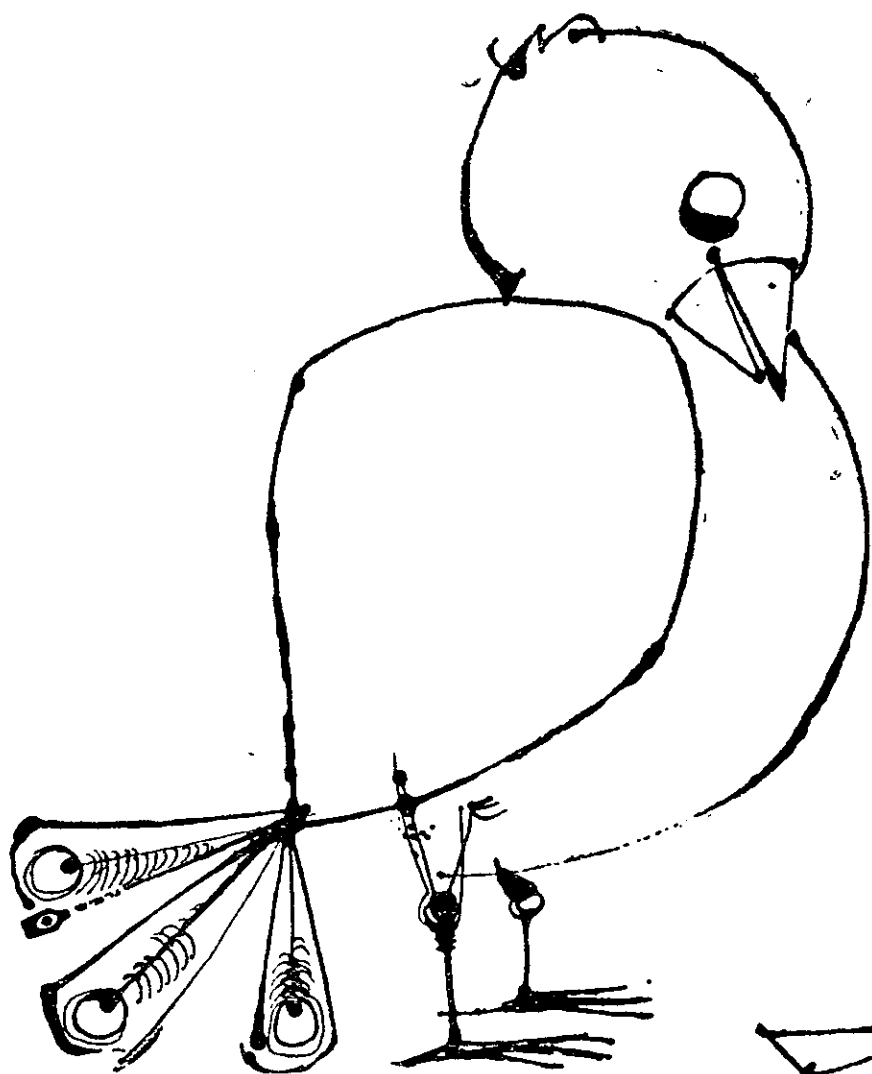
טלפון: 220161 — 232202

מפעלי. פרידמן ובניו (1951)

בע"מ

תל-אביב, רח' החלוצים 11

טלפון: 64987

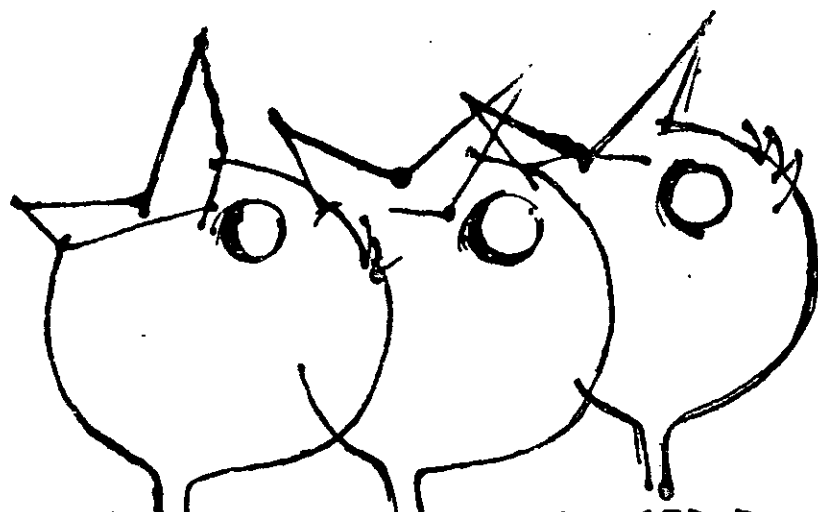

הם בונים לעונה אחת בלבד...

כן, הם בונים לעונה אחת בלבד... העתיד אינו מדאגתם. לא כן האדם; בנינו חייבים לעמוד איתנים לדורות. טיב המלט קובע את איכות הבניה וטיב מלט "נשר" הוא מהמפורסמות שאינן זקוקות לראיה.

נשר מפעלי מלט פורטלנד ישראלים בע"מ

תנועת המושבים בישראל

רח' ריינס 6, תל-אביב

טלפון: 225284

שביט פרץ ובניו

חנויות:

רח' אלנבי 39, ת"א, טל. 62051
רח' אלנבי 75, ת"א, טל. 64818

הקופה המרכזית לתגמולים ופנסיה לפקיד בע"מ

רח' אלנבי 113, תל-אביב
טלפונים: 62481 — 63719

יכין חקל בע"מ

שד' רוטשילד 22 (בית "ציון")
תל-אביב, טלפון: 58151
ת.ד. 332

עמידר החב' לשיכון עולים בע"מ

רח' אבן גבירול 10
טלפון: 224133 — 223135

קופת חולים לעובדים לאומיים

המרכז:
רח' בכורי העתים 23 תל-אביב, טל. 222241.

אליעזר סקר בע"מ

הספקה טכנית

מוכנים כלליים:
מנופי קלשון "מאומזור"

ח י פ ה

טבריה

רחובות

נוה

חברת בנין בע"מ

ת-ל-א ב י ב

רח' דיזנגוף 16

טל. 223082

תעשיית אבן וסיד בע"מ

המנהל: טסמן משה

ככר סולל-כונה

ח י פ ה

טל. 66501

לבידי ישראל

בע"מ

ת-ל-א ב י ב

רח' יהודה הלוי 71

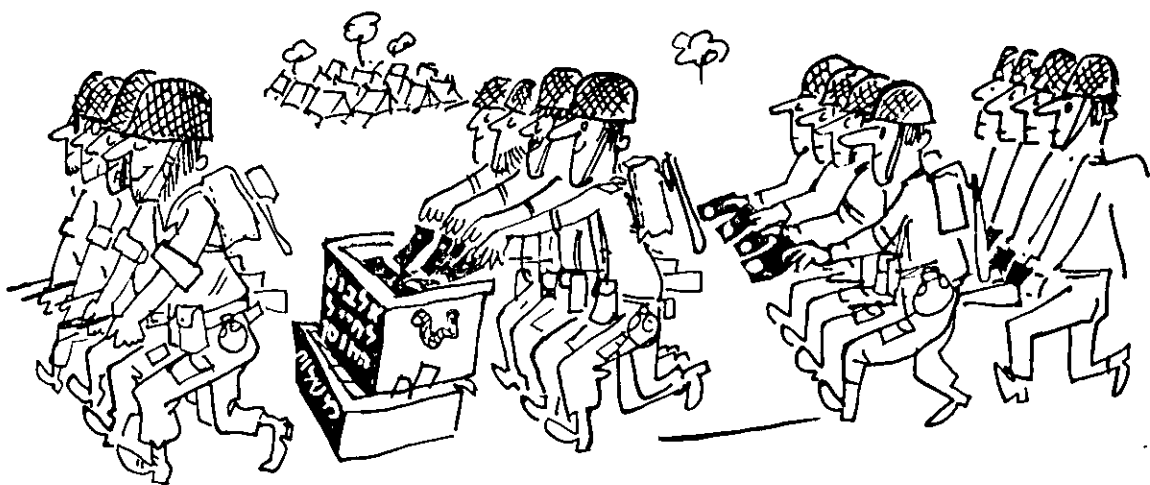
טלפון: 62100

יבורד צה"ל יעצם כוחו

המועצה האזורית

ע מ ק ח פ ר

אלבום

לחייל החוסך 1963

אל תאחר את המועד!

גמרת להדביק את ארבעת הבולים
— שלח מיד את האלבום למשרד
הבטחון, הפיקוח המשקי/הסברה,
הקריה, תל-אביב.

הבטח את זכותך להשתתף בהגרלת
פרסי החסכון לחיילים שתתקיים
בתאריך 25.2.64.

המועד האחרון לשליחת האלבום:

20. 2. 64

הופיעו

מהגנה למאבק

כרך ב', חלק שני:

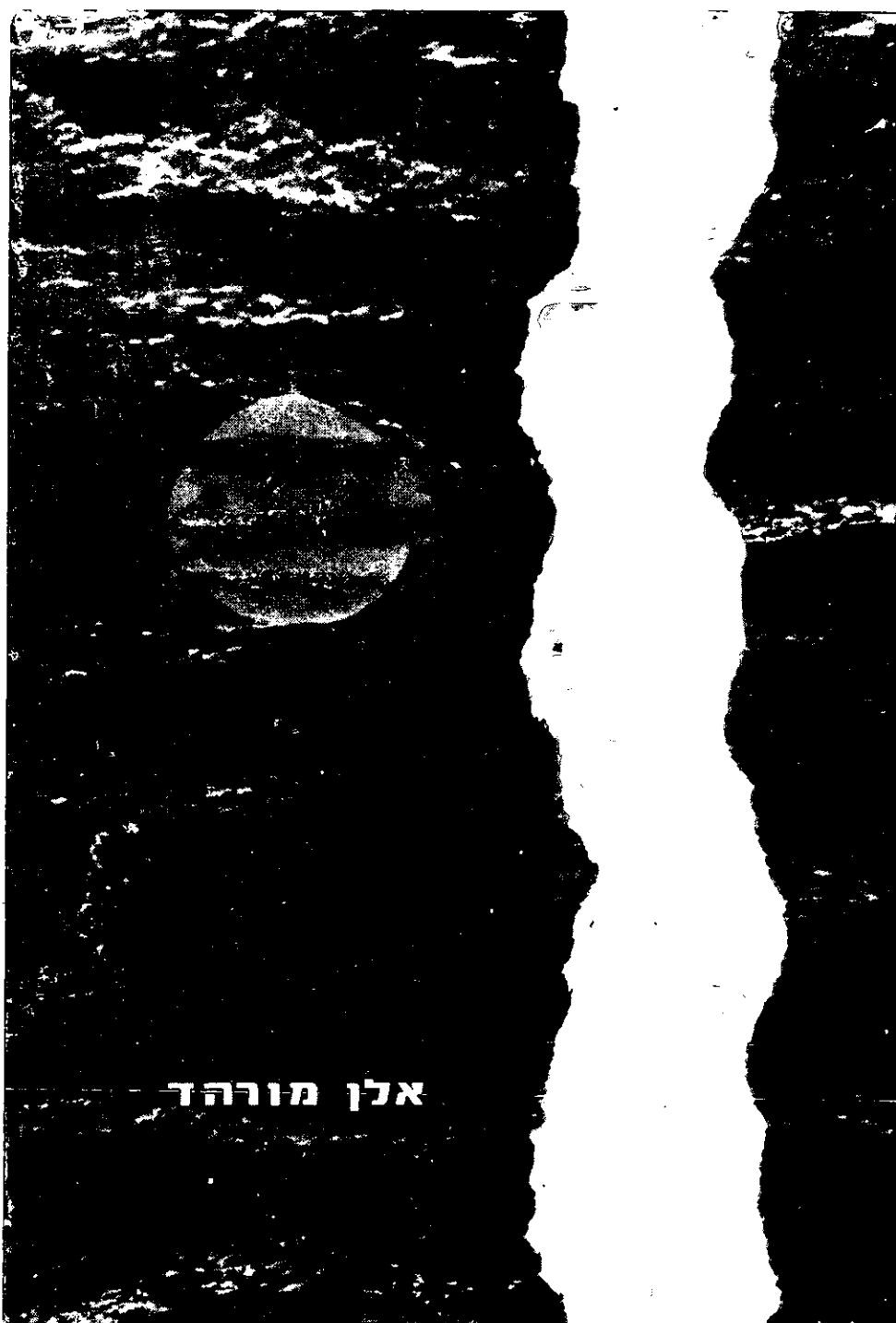
ספר חמישי: מאורעות תרצ"ח-תרצ"ט
ספר ששי: "ההגנה" במבחן המאורעות

מהגנה למאבק

כרך ב', חלק שלישי:

הערות, נספחים ומפתחות.

**תולדות
ההגנה**

אלן מורהד

לואר רשמי

צבא הגנה לישראל
הוצאת "מערכון"

